

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

XV VE XVI. YÜZYILLARDA BİRGİ KAZASI'NIN SOSYAL VE
EKONOMİK YAPISI

ŞAKİR GÜMÜŞ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Sadullah GÜLTEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2019

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak savunduğum “XV ve XVI. Yüzyıllarda Birgi Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26 /07/ 2019

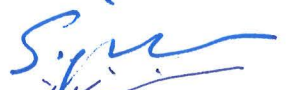

Şakir GÜMÜŞ

10530300001

ŞAKİR GÜMÜŞ

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Şakir GÜMÜŞ'ün hazırladığı "XV ve XVI. Yüzyıllarda Birgi Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı" başlıklı tez 26/07/ 2019 tarihinde aşağıda imzaları olan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı-Soyadı	Üniversite	İmza
Başkan: Doç. Dr. Sadullah GÜLTEN	Ordu Üniversitesi	
Jüri Üyeleri: Prof. Dr. İlhan EKİNCİ	Ordu Üniversitesi	
Doç. Dr. Sezai BALCI	Giresun Üniversitesi	

ONAY

01.07/2019

Dr. Öğretim Üyesi Seçkin EVCİM

Enstitü Müdürü V.

ÖNSÖZ

Çalışmada, Aydın Sancağı'nın kazaları arasında bulunan Birgi'nin 15. yüzyılın sonları ve 16. yüzyılın başlarındaki sosyo-ekonomik tarihine yer verilmiştir. Bu bağlamda tahrir defterleri bu çalışmanın temel kaynağıdır. Bahsedilen defterler bölgenin 15 ve 16. yüzyıllardaki iskân, nüfus ve tarımsal faaliyetleri ile bunlardan elde edilen vergilerin tespitinde oldukça yararlıdır. Defterlerden elde edilen bilgiler bölge ile ilgili eserlerle de desteklenmiştir. Böylece Aydınoğulları ve Osmanlılar döneminde bölgenin önemli yerleşim yerlerinden biri olan Birgi tarihine ait bir kesit hakkında bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Bölge hakkında günümüze kadar birçok araştırma yapılmış ise de bölgenin 15 ve 16. yüzyıllara ait sosyo-ekonomik yapısı hakkında bir çalışma mevcut değildir. Bu bakımdan böyle bir çalışma yapılarak bahsedilen boşluk bir nebze de olsa doldurulmaya çalışılmıştır.

Tez temel kaynağımız olan tahrir defterleri ve bölge tarihine ait çalışmaların tanıtılmasıyla başlamaktadır. Birinci bölümde Birgi Kazası'nın coğrafi yapısı ve tarihi hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde nüfus ve yerleşme başlığı altında kaza merkezi ile kırsalın nüfusu ve ekonomik yapısı ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Ayrıca bölgede konar-göçer hayat süren cemaatler üzerinde de durulmuştur. Yine bu bölümde tahrir defteri kayıtlarına göre tahmini kaza nüfusu verilmiş hane ve mücerredlerin toplam nüfusa oranları verilmiştir. Tablo ve şekillerle kazanın zaman içinde değişen nüfusu gösterilmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışma sırasında tespit ettiğimiz bilgilerin değerlendirilmesine gayret edilmiştir.

Tez çalışmam esnasında birçok sıkıntılarımı anlayışla karşılayıp destek olan, gerekli tavsiye ve tenkitleriyle yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Sadullah GÜLTEN'e, bu süreçte maddi ve manevi destek veren aileme, her zorlukta yanımda olan, beni teşvik eden, yönlendiren maddi manevi destek veren eşim Eda POLAT GÜMÜŞ'e, onunla geçirmem gereken vakitlerden çaldığım oğlum Yavuz Alp'e teşekkürlerimi sunarım.

Şakir GÜMÜŞ

Ordu 2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR	vi
TABLolar	vii
ŞEKİLLER.....	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALARA DAİR.....	1
1. 1. Osmanlı Devlet’inde Tahrir Geleneği.....	1
1.2.Aydın Sancağı Tahrirleri.....	8
1.3.Araştırmalar ve İncelemeler.....	11
İKİNCİ BÖLÜM.....	15
2. BİRGİ KAZASI’NIN COĞRAFİ YAPISI VE TARİHİ	15
2. 1. Birgi ve Çevresinin Coğrafi Yapısı.....	15
2. 2. Birgi Adı	17
2. 3. Birgi Tarihi.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	23
3. NÜFUS VE YERLEŞME	23
3. 1. Birgi Kazasının Nüfus ve İskânı.....	23
3. 1. 1. Mahalleler ve Şehir Nüfusu	25
3. 1. 2. Köyler ve Nüfusları.....	38
3.1.2.1: Köyler.....	41

3.1.2.2.Mezra.....	111
3. 1. 3. Konar-Göçerler	115
3. 1. 4. Kazanın Toplam Tahmini Nüfusu	130
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	132
KAYNAKÇA.....	147
ÖZGEÇMİŞ	155

ÖZET

GÜMÜŞ, Şakir, *XVI. Yüzyılda Birgi Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, Yüksek Lisans, Ordu, 2019.

Günümüzde İzmir ilinin Ödemiş ilçesine bağlı bir belde durumunda olan Birgi, birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. M.Ö 3000 de yerleşim almaya başlayan Birgi, Ortaçağ da önem kazanmaya başladı. 14. yüzyılda Aydınoğulları'nın egemenliğine girdi ve uzun süre bu beyliğe başkentlik yaptı. Birgi 1391'e doğru İsa Bey tarafından Osmanlılar' a terkedildi. Ancak Ankara Savaşı'ndan sonra yeniden Aydınoğulları'nın eline geçmiştir, bir ara İzmir Beyi Cüneyd Bey tarafından işgal edildiyse de II Murad tarafından kesin olarak Osmanlı hâkimiyeti altına alındı. Osmanlı hâkimiyetinde, Aydın sancağına bağlı bir kazanın merkezini teşkil eden Birgi, bilhassa 15. yüzyıldan itibaren 19. Yüzyıla kadar uzanan yavaş ve sürekli bir gelişme seyri gösterdi.

Günümüzde Birgi, gerek Aydınoğulları'nın gerekse egemen olan diğer Türk İslam devletlerinin bıraktığı mimari şaheserler ile adeta müze kent niteliğindedir. Birgi bu özelliği ile dünya kenti olmaya aday bir kent konumuna gelmiştir. Nitekim Birgi, 2012 yılında UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası geçici listesine dâhil olmuş ve geleceğe yönelik umutları artmıştır.

Çalıştığımız bu üç Tapu Tahrir Defterlerinde (08-87-148) bazı genel bilgiler şu şekildedir: Birgi'de 1478 yılında 10 mahalle mevcut iken 1512 yılında mahalle sayısı 14 e yükselmiştir. 1529 yılına geldiğimizde ise mahalle sayısı 12 ye düşmüştür. Köy bazında veriler ise şu şekilde kayıtlıdır: 1478 yılında Birgi de 90 pare köy bulunur. Ancak köy sayısı 1512 ye gelindiğinde yükseliş gösterip 95 e çıkmıştır. 1529 yılında ise hem köy hem de nüfusta bariz bir artış olup 120 pare köy kaydı yazılmıştır. Diğer Osmanlı kazalarının pek çoğunda da olduğu gibi Birgi Kazası'nın nüfusunun büyük çoğunluğu da kırsal alanda yaşamaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayandığı için kırsal nüfus, şehir nüfusuna oranla her zaman daha fazla bulunmuştur. Topraklarının önemli bir kısmı padişah ve şehzade hassına ayrılmış olan Birgi'de incelediğimiz dönem içinde halk geçimini büyük oranda tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Aydın, Birgi, Tahrir, İskân, Ekonomi

ABSTRACT

GÜMÜŞ, Şakir, “Social and Economic Structure of Birgi Accident in the 18th Century”, Master’s Thesis, Ordu, 2019.

Today Birgi, which is a town of Ödemiş district of İzmir, hosted many civilizations. Beginning to take settlements in 3000 BC, Birgi began to gain importance in the Middle Ages. In the 14th century, it came under the rule of Aydınoğulları and served as the capital of this principality for a long time. Birgi was left to Ottomans by Isa Bey towards 1391. However, after the Ankara War, it was re-occupied by the Aydınoğulları, although it was occupied by Cüneyd, the ruler of İzmir, but it was definitely under Ottoman rule by Murad II. Birgi, which was the center of an accident under the rule of Aydın under Ottoman rule, showed a slow and continuous development, especially from the 15th century to the 19th century.

Today, Birgi is a museum city with architectural masterpieces left by Aydınoğulları and other Turkish Islamic states. With this feature, Birgi has become a city candidate to become a world city. As a matter of fact, in 2012, Birgi was included in the UNESCO temporary list of World Cultural Heritage and hopes for the future increased.

Some general information is given in these three Tapu Tahrir Registers (08-87-148) that we have worked as follows: While there were 10 neighborhoods in 1478 in Birgi, the number of neighborhoods increased to 14 in 1512. In 1529, the number of neighborhoods decreased to 12. Village-based data are recorded as follows: In 1478, there are 90 villages in Birgi. However, when the number of villages increased to 1512, it rose to 95. In 1529, there was an obvious increase in both the village and the population, and 120 village records were recorded. As in most of the other Ottoman accidents, the majority of the population of Birgi Accident lives in rural areas. Since the economy of the Ottoman Empire was based on agriculture and animal husbandry, the rural population was always higher than the urban population. . An important part of the territory of the Sultan and the prince was separated from the sensitive Birgi’de examined during the period of the people’s livelihood is largely from agriculture and livestock.

KEY WORDS: Aydın, Birgi, Tahrir, Housing, Economy

KISALTMALAR

BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİA.	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
İA	: İslam Ansiklopedisi
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
M	: Miladi
M.Ö	: Milattan Önce
Nr	: Numara
R.	: Rumi
SDÜ	: Süleyman Demirel Üniversitesi
S	: Sayı
S	: sayfa
TD	: Tapu Tahrir Defteri
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yy	: Yüzyıl

TABLÖLAR

Tablo 1: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasının Mahalle Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.....	139
Tablo 2: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasında Köylerin Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.....	140
Tablo 3: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasında Mezraların Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.....	144
Tablo 4: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasında Konar-Göçerlerin Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.....	145

ŞEKİLLER

Şekil 1: 1478 tarihinde Birgi'nin merkez nüfus dağılımı.....	36
Şekil 2: 1512 tarihinde Birgi'n merkez nüfus dağılımı	37
Şekil 3: 1529 tarihinde Birgi'n merkez nüfus dağılımı	37
Şekil 4: 1478 tarihinde Birgi'n merkez nüfusu Birgi'nin Köy Nüfusu.....	109
Şekil 5: 1512 tarihinde Birgi'n merkez nüfusu Birgi'nin Köy Nüfusu	110
Şekil 6:1529 tarihinde Birgi'n merkez nüfusu Birgi'nin Köy Nüfusu	110
Şekil 7: Birgi Kazasının 1478, 1512, 1529 Yılları Toplam Nüfus Karşılaştırması.....	134
Şekil 8: Tahrir defterlerine göre mahallelerin toplam hane, mücerred, nefer sayısının değişimi.....	134
Şekil 9: Tahrir Defterlerine Göre Köylerin Hane, Mücerred, Nefer Sayısının Değişimi.....	135
Şekil 10: TD 08/1478 Yılı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Şehir ve Köy Nüfusu.....	135
Şekil 11: TD 87/1478 Yılı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Şehir ve Köy Nüfusu.....	136
Şekil 12: TD 148/1478 Yılı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Şehir ve Köy Nüfusu.....	136
Şekil 13: 1478,1512,1529 Yılları Mahalle Nüfus Karşılaştırması.....	137
Şekil 14: 1478,1512,1529 Yılları Köy Nüfus Karşılaştırması.....	137
Şekil 15: 1478,1512,1529 Yılları Konar-Göçer Nüfus Karşılaştırması.....	138

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALARA DAİR

1. 1. Osmanlı Devlet’inde Tahrir Geleneği

Tahrir sistemi Osmanlı Devleti’nden önce de bazı devletler tarafından tatbik edilmiştir. Tarihin ilk devirlerinden beri, merkezi otorite kurmuş olan devletler, güçlerini belirlemek amacıyla idare ettikleri toprakları bütün yönleriyle tanımak ve bilmek istemiştir. Son zamanlarda bu konuda yapılan araştırmalar, Osmanlı Devleti’nin tuttuğuna benzeyen tahrirlerin, Akdeniz dünyasında çok daha eski tarihlerden beri yapıldığını ortaya çıkarmıştır. Mısır’da daha ilk sülaleler devrinden itibaren (M.Ö. 2500-3000) muntazam arazi tahrirlerinin tutulduğu bilinmektedir. Daha sonraki dönemlerde ise Roma İmparatorluğu’nda Census, Sicilya’da Ceruid, İngiltere’de Domesday Book, Mısır’da Revk, Bizans’ta Patrika isimleriyle çeşitli amaç ve şekillerde tahrirler yapılmıştır. Osmanlı Devleti’nden önceki Türk-İslam devletlerinde de büyük nüfus ve arazi tahrirleri yapılmıştır. Selçukluların da insanları ve ekonomik varlığı belirlemek için tahrirler yaptığı bilinmekle beraber, bunları içeren defterlerden hiçbiri günümüze ulaşmamıştır.¹

Tahrir geleneğini Türk ve Müslüman kültüründen alan, geliştiren, kanunlara da bağlayarak kullanan Osmanlı Devleti olmuştur. Osmanlı Devleti’nde tahrirlerin ne kadar eskiye gittiğine bakıldığında ise, kanunnameleriyle daha baştan hak ettiği değer Fatih döneminde verildiği görülür. Ancak sistemin hangi tarihten itibaren uygulandığı tam olarak bilinmemekle beraber,² 1431 tarihli en eski defterden anlaşıldığı kadarıyla tahrir uygulamasının 15. yüzyılda mevcut olduğu söylenebilir.³ Tahrirlerin önemini yitirmesi ise 16. yüzyılda tımar sisteminin hızla çözülüşü ve adeta işlemeze hale gelişiyle birlikte başlamıştır. Aynı zamanda 17.

¹ Gülay Belen, *XV ve XVI. Yüzyılda Tire Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek lisans Tezi), Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu, 2015.s.8.

² Halil İnalçık, *Hicri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-i Arnavid*, Ankara 1954, s.20.

³ Mehmet Öz, “Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler”, *Vakıflar Dergisi*, S. XXII, Ankara, 1991, 432.

Yüzyıl başlarında yaygın Celali İsyanları ve terörü de bu sayımlar için olumsuz bir durum yaratmıştır.⁴

Osmanlı imparatorluğu, hem yeni fethettiği ülkeler hem de kendi arazisiyle ilgili toprağın mülkiyet ve tasarruf biçimi ile vergi miktarını tayin ve tespit etmek gayesiyle belirli zamanlarda istatistikî bilgiler derlemiştir.⁵ Osmanlı devleti tahrir adı verilen bu sistemle yönetimi altındaki bölgenin sosyal ve ekonomik bilgilerini kayıt altına almıştır. Tahrir sistemi, ekonomik verilerin yanı sıra nüfus konusunda da bazı bilgiler sunmuştur. Ayrıca tahrir defterleri vergi mükellefi olan nüfus ve bu nüfusun ait olduğu yerleşim biriminden toplanan vergi gelirleri ve bu gelirlerin tımar sisteminin uygulandığı coğrafyada kurum ve kişilere dağıtımını ile ilgili bilgiler içeriyordu.⁶

Siyakat yazı sistemiyle oluşturulan bu tahrir defterleri sayesinde bir bölgenin idari taksimatını, demografik yapısını, iktisadi ve sosyal hayatını açıklamak suretiyle Osmanlı toplumunun sosyal ve iktisadi tarihini, idari taksimatını, nüfus yapısını ve hareketliliğini, iskân özelliklerini, şehirleşmeyi vs. ortaya koymak mümkündür. Osmanlı devletinde oluşturulan bu sistemde, memleketlerin hem birbiriyle hem de geçmişiyle mukayesesi yapılabilmektedir.⁷

Osmanlı'nın tüm bu tahrir tutma çalışmalarının genel olarak amacı eyaletlerdeki nüfusu ve vergilendirilebilir gelir kaynaklarını tespit etmek, sonra da bunları çeşitli devlet görevlilerine, şahıslara ve vakıflara, hizmetleri karşılığında maaş, gelir ve mülk olarak tahsis etmektir. Gelirlerin bu yolla dağıtımı, Osmanlıların, direk merkezi hazineden ödeme yapmaksızın, ordu beslemelerini ve topluma sosyal ve dini hizmetler sunmalarını mümkün kılmıştır.⁸ Tahrir defterlerinin tutulmasının asıl amacının vergi olduğu, vergiye tabi olmayan birçok kalemin defter harici kaldığı unutulmamalıdır. Bu defterlerde nüfusla ilgili en

⁴ Aslı Şahin, XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı (1550 ve 1676 Tarihli Aşiret ve Avarız Defterlerine Göre), (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2008. s. 70.

⁵ Erhan Afyoncu, "Türkiye'de Tahrir Defterlerine Dayalı olarak Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bazı Görüşler", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt I, Sayı I, 2003, s.267.

⁶ Hamza Sarıkaya, *TD 8 Numaralı Tapu Tahrir Defteri'nin Transkripsiyonu ve Tahlili*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2014, s.13.

⁷ Özer Küpeli, *Tahrir Defterlerine göre 15 ve 16. Yy da Homa kazası*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Basılmamış Yüksek lisans Tezi, Afyon, Ocak 2000, s. 5.

⁸ Fatma Acun, "Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 1, İstanbul 1999, s.321.

önemli bilgiler şüphesiz ‘hane’ ve yetişkin vergi mükellefi erkeklere ait ‘nefer’ verileridir. Bu veriler belirli katsayılarla çarpılarak bir takım tahmini nüfus rakamları elde edilebilmiştir. Bunlardan en yaygını “hane x 5” ve “nefer x 3” formülleridir.⁹

Osmanlı Devlet’i tahrir sistemiyle sadece bu saydığımız konuları değil aynı zamanda vakıfların, bazı bölgelerde Yörüklerin ve geri hizmet kıtalarını teşkil eden piyade-müselleme çiftliklerinin sayımlarını da içine almıştır.¹⁰ Tahrirler zamana, gelişen durumlara ve coğrafyalara göre belli aralıklarla yenilenme ve güncellenme gereğini de beraberinde getirmiştir. Belli başlı ana sebepler tahrirlerin yenilenmesini zorunlu kılmıştır. Tahrirlerin yenilenmesindeki başlıca sebepler arasında bölgenin yeni fethedilmesi, devletin gelirlerinin ve tasarruf sahiplerinin durumlarının teftiş edilmesi, vergi gelirlerinin her hangi bir sebeple artmış veya azalmış olması, yeni padişahın tahta geçmesi ve zamanla meydana gelen büyük ve genel değişiklikleri gösterebiliriz.¹¹ Öyleki II. Mahmut tarafından, Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılmasından sonra yürürlüğe konulan askerlik sisteminde, etkin ve redif askerlerin görevlendirilmesi açısından erkek nüfusun miktar ve yaşının bilinmesi hayli önemliydi özellikle de gayrimüslim nüfusun tespiti açısından en güvenilir ve tutarlı kaynaklardır.¹²

Yapılan tahrirlerin belirli aralıklarla düzenlenmesi, bölgedeki nüfus ve üretiminin takibi açısından da önemlidir. Bundan dolayı Osmanlı Devleti’nde tahrir kayıtları sürekli yenilenmiştir. Bu yenilemenin her otuz yılda bir yapılması gerektiği vurgulansa da, her bölgenin özel durumu tahrirler arasındaki sürenin farklılaşmasına sebep olmuştur. İstikrarlı bölgelerde nispeten her otuz yılda bir tahririn yapıldığı da görülmüştür.¹³

Askeri ve idari ihtiyaçları karşılamak için tutulan Osmanlı istatistikleri, özellikle 19. yüzyıldan sonra önem kazanmıştır. Merkezileşme çabaları, Osmanlı hükümetini yeni idari sorumluluklar almak zorunda bırakmış ve modernleşme adına düzenli bir şekilde vergi, arazi ve nüfus kayıtlarının tutulmasını zaruri hale

⁹ Doğan Yörük, “XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı İmparatorluğu’nda Yaşayan Gayrimüslimlerin Nüfusu”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 17, Konya 2007, s. 625-652.

¹⁰ Feridun M. Emecen, “Mufassaldan İcmale”, *Osmanlı Araştırmaları*, Sayı 16, İstanbul 1996, s.39.

¹¹ Davut Şahbaz, *15.yy da Bozdoğan Kazası’nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek lisans Tezi), Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu, 2013, s.10.

¹² Justin McCarthy, *Osmanlı Topraklarındaki Müslüman ve Azınlık Nüfus*, Ankara 1995, s.84.

¹³ Öz, 1991, 433.

getirmiştir.¹⁴ Bu nedenle Osmanlı Devleti, tahrir sistemine büyük önem vermiş ve bu oluşumu yıllarca devam ettirmiştir. Tahrir sisteminin önemi, sistemin Osmanlı Devleti'ndeki teşekkülü esnasında da görülür. Devlet bu sistemi sıradan şahıslarla değil önemli kademede ki insanlarla yürütmüştür.¹⁵ Seçilen tahrir görevlisinin iyi eğitim almış ve güvenilir olmasına dikkat edilmişti. Bunun için ilk zamanlarda tahrir görevi verilen şahıslar hukuk ve kanunları iyi bilen kazaskerlik, kadılık, müderrislik, sancak beyliği veya defterdarlık gibi işleri başarı ile yürütmüş olan şahıslardan seçilmiştir. İlk devirlerde tahrir emniyeti yapanlar arasında Mevlana Vildan, Mevlana Kirmasti, İbn Kemal, Ebusuud Efendi gibi şahsiyetlerin bulunması bunun en güzel örneğidir.¹⁶ Bu işlem, ümera ya da kadılar arasından seçilen ve muharrir, il-yazıcı, vilayet kâtibî ya da tahrir emini olarak adlandırılan mutemet bir şahısla birlikte kâtipten meydana gelen bir tahrir komisyonu tarafından yapılmıştır. Buna göre emin, tahririne memur olduğu bölgeye vardığında bölgenin, kadı ve tımar sahipleri ile bir araya gelir ve teftiş için beraberce harekete geçerdi. Bu sırada kadı, hiçbir gelir kaynağının defter harici yani haric-ez-defter kalmamasından sorumlu olup bunun için emini görevi başında teftiş etmiştir. Bundan sonra, elinde bir berat ile gelir tasarruf eden herkes, ellerindeki beratları, suret-i defterleri, temessükleri ve mahsulât defterlerini eminin başkanlığındaki heyete teslim etmişlerdir. Bu vesikalar tek tek incelendikten ve eski defterle mukayese edildikten sonra mevcut durum tespit edilerek ortaya çıkan değişiklikler yeni deftere kaydedilmiştir. Böylece, yerleşme merkezlerinde yani şehir, kasaba, köy, mezra hatta çiftliklerde ikamet eden vergi vermekle yükümlü evli veya bekâr şahısların tek tek isimleri, ziraat yaptıkları sahalara, buralarda yetiştirilen mahsuller ve bunlardan alınan vergiler belirlenmiştir. Böylece “istatistikî kütük defterleri” olarak da tavsif edilebilecek tahrir defterleri hazırlanmıştır.¹⁷

Tertip edilen yeni deftere defter-i cedid, önceki defterlere ise defter-i atik veyahut defter-i köhne denilmiştir. Tahrir işlemi tamamlandıktan sonra, tımarların yeni durumunu gösteren tımar icmal defterleri hazırlanır,¹⁸ öte yandan vilayetin

¹⁴Fatih Öztop, *II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Vilayetinde Sosyal Yapı ve Adli Vaziyet 1908-1916*, (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2014, s.14.

¹⁵ Feridun M. Emecen, *XVI. Asırda Manisa Kazası*, TTK yay, Ankara 1989, s. 2-3.

¹⁶Ömer Lütfi Barkan-Enver Meriçli, *Hüdavendigâr Livası Tahrir Defteri*, C.I, Ankara 1988, s.21.

¹⁷ Emecen, 1989, 2-3.

¹⁸ Küpeli, 2000, 15.

bütün teferruatını içeren mufassal defterler temize çekilerek padişaha sunulmuştur. Defterlerin bir nüshası da Beylerbeyi ve Sancakbeylerine verilmiştir. Bunların dışında mufassal defterdeki bilgilerin aynen icmalinin verildiği, lakin tımar icmal defterinden farklı bir başka icmal defteri daha hazırlanırdı ki yaya ve müselleme tahriri hariç, bütün toplu neticeleri gösteren bu defterlere mufassal-icmal defteri denilmiştir.¹⁹

Oluşturulan defterler önemine binaen ilk dönemlerinden itibaren belli kaidelere göre yapılmıştır. Kendi döneminde birçok kanunname ile devletin bekasını düzenlemeye çalışan Fatih, bu defterlerin oluşturulmalarını ve sıhhatini de unutmamıştır. Sadece İslâm dünyasında değil, belki de bütün dünyada ilk tapu kanunu diyebileceğimiz 22 maddelik “*Kanunnâme-i Kitabet-i Vilâyet*” Fatih devrinde hazırlanmış ve sonraki bütün tapu tahrir defterleri, bu kanunnâmedeki esaslara göre tanzim olunmuştur.²⁰

Osmanlı Devletindeki tahrir defterleri sistemine bakıldığında içerik ve amaçlarına göre üç gruba ayrılmıştır. Bunlar mufassal defterler, icmal defterler ve vakıf defterleridir. Mufassal defterlerde ilk olarak bir sancağın merkezi durumundaki ‘Nefs’ adı verilen merkez kaydolmuştur. Şehir ve kasabalarda yetişkin erkek nüfus genellikle ‘müzevvec’ ve ‘mücerred’ yani evli ve bekâr ayrımı ile deftere geçmiştir. Tüm vergilerden veya bir kısım vergilerden imtiyazlı olanlar da zaman zaman bu defterlere kaydolmuş ve imtiyazlı durumları ile ilgili açıklama verilmiştir. Yetişkin erkek nüfusun deftere geçirilmesinden sonra, o yerleşim biriminin gelir kaynakları ve tahmini gelir miktarı çıkarılmıştır.²¹ Mufassal defterler, her mahalle veya köy sakinlerinin adları ve baba adlarının birlikte yazıldığı, köylerde halkın isimlerinin altına toprak tasarrufu bakımından hangi grupta bulduklarının işaretlendiği, buna göre köyün ödeyeceği vergi toplamı ile yetiştirilen mahsuller, her birinden alınacak öşür miktarı, ganem(koyun), kovan(arı) ve dalyan(balıkçılık) resimleriyle değirmen, dink(değirmen), tahunhane, boyahane gibi sanayiye konu olan iş yerlerinin sayı ve yıllık gelirlerinin kayd edildiği defterlerdir.²²

¹⁹ Emecen, 1989, s.40.

²⁰ Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnâmeleri*, C.I, s.10

²¹ Öz,1991, 431.

²² Mübahat S.Kütükoğlu, *XVI. Asırda Çeşme Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, Ankara, 2010, s. 4.

Mufassal defterlerde bölgelerin merkezi, köyler, yaylak ve kışlak, mera, çiftlik gibi yerlerin hukuki statülerinin yanında yetişkin nüfusun sahip olduğu toprak miktarı ile bu nüfusun evli ya da bekâr olduğunu gösteren kayıtlar bulunmaktadır.²³ Mufassal defterlerde halkın ödediği vergiler çift, nim-çift, bennak, kara şeklinde belirtilmiş ve bölgedeki yetişen ürünler ve bu ürünlerden alınan vergiler ayrıntılı bir şekilde kayıt altına alınmıştır.²⁴ Mufassal Defterleri ayrıca toprak kullanımı, arı kovanları, değirmenler, hayvancılık ve benzerleri konusunda bilgiyi ve bu gelir kaynaklarının tahmini hâsıllarını da kaydetmiştir. Defterdeki kayıtlar tarımsal gelir kaynaklarının dökümü ile sınırlı kalmamıştır. Defterlere gümrük gelirleri, ağırlık birimleri, balıkçılık ve madencilik ile ilgili bilgiler de kaydedilmiştir.²⁵

İçerik bakımından ekonomik veriler barındıran defter türü ise İcmal defterleridir. Sadece tımar sahiplerinin ve gelirlerinin tutulduğu defterlerdir. Düzenlenme şekli bakımından iki tür icmal defterin bahsedilir. Birincisi tımar icmalidir. Bu icmalde herhangi bir bölgenin gelirlerinin padişah, beylerbeyi, sancak beyi haslarıyla, zeamet ve tımar sahipleriyle nasıl paylaşıldığını gösteren defterlerdir. İkinci tür icmal defteri ise bir bölgedeki yerleşme merkezinin genel olarak ait oldukları dirlik çeşitleri altında ama dirlik sahiplerinin adı verilmeksizin, nüfus ve hâsıllarının kaydedildiği defterlerdir.²⁶

Vakıf sisteminin de oldukça önemli yer tuttuğu Osmanlı Devleti tüm topluma mal olan bu vakıfların da verilerini, defter-i evkaf denilen tahrirlerde toplamıştır. Fethedilen bölgede bulunan vakıfların gelir ve giderleri bu defterlere kaydedilmiştir. Bu şekilde vakıfların herhangi bir yanlış tutum sergilemeleri önlenmiştir. İlk tutulan tahrirler kadim ya da akdem şeklinde adlandırılmıştır.²⁷ Mufassal defterlerden elde edemediğimiz, vakfa tahsis edilmiş yerleşim yerleri hakkındaki verileri evkaf defterlerinde verilmiştir. Evkaf defterlerindeki bilgiler

²³ Numan Elibol, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, C.XII, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları*, S.12, s. 138-2007.

²⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti’nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK, Ankara 1998, s.97.

²⁵ Sarıkaya, 2014, 15.

²⁶ Öz,1991, 433.

²⁷ Sezai Sevim, *XVI. Yüzyılda Karasi Sancağı*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993. s. 6.

nüfus ve hâsıl verisi olarak mufassal defterlerinden çok farklı olmasa da vakıfların gelirlerinin sarf edildiği yerleri görülmüştür.²⁸

Osmanlı Devleti için önemli olan bu tahririn omurgasını siyakat yazısı oluşturmuştur. Siyakat, kelime olarak eskiden hesaplarda kullanılan bir nevi yazı, harflerle yazılan hesaba mahsus hat, hazine hesaplarıyla vesikalarda, hazine ve muhasebe senetlerinde kullanılan yazı ve divan rakamı şeklinde tanımlanmıştır. Terim olarak ise, siyakat Osmanlılara gelinceye kadar birçok İslam devletinde uzun seneler muhasebe kayıtları için kullanıldığından, bir ilim dalı olarak telakki edilmiş ve muhasebe ilmine “İlm-i siyakat” denilmiştir. Fakat siyakatin bu manası zaman içinde değişerek “erkam-ı divaniye” yerine kaim olmuştur. Daha sonra maliye tahririnde siyakat rakamlarıyla birlikte gelişen ve mali kayıtlara has bir yazı karakteri anlamında ikinci bir mana daha almıştır. Bu yazı karakterine de “Hatt-ı siyakat” yani siyakat yazısı denilmiştir. Siyakat teriminin muhasebe mesleği anlamından çıkarak bir yazı türü anlamında kullanılmasının Osmanlı Türkleri zamanında gerçekleştiği söylenebilir.²⁹

Siyakat yazı ve rakamları Osmanlı’ya Selçuklulardan geçmiştir. Osmanlı muhasebesinde divan rakamlarının daima farsça ibareli muamele kayıtlarıyla birlikte kullanılagelmesi, bu rakamların İran tarafından Anadolu’ya, Selçuklular tarafından intikal ettiğini göstermektedir. Konya Selçuklularının “Divan-ı İstifa” adı verilen maliye dairesinde ve o dönem paralarında divan rakamlarının kullanılması da ayrı bir delil olarak kabul edilmektedir.³⁰ Yine dışarıya satılan maliye evrakının arasında, Kanuni zamanında hazineye konmuş, Selçuklulardan müdevver ve siyakata benzer bir yazı ile yazılmış evrakın bulunduğunu M. Cevdet belirtmekte ve bunu siyat yazısının Osmanlılara Selçuklulardan geçtiğine bir delil olarak belirtmektedir.³¹ Siyakat yazısının kullanıldığı yerleri ise Oktay Güvemli şöyle sıralamıştır: muhasebe öğreniminde, muhasebe kayıt ve belge düzeninde, devletin mali düzenini oluşturan kayıt ve belgelerinde, devletin tapu kayıt ve belgelerinde, vakıflarda.³²

²⁸Belen, 2015, 12.

²⁹ Hüseyin Kazım Kadri, *Türk Lügati*, İstanbul 1943,C.3,s.166.

³⁰Barkan-Meriçli, 1988, 8.

³¹ Osman Ergin, Muallim M. Cevdet’in Hayatı, Eserler ve Kütüphanesi, Bozkurt basımevi, İstanbul 1937, s.701-703.

³² Said Öztürk, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı ve Tarihi Gelişimi*, İstanbul 1996,s.38.

Tahrirler sonucunda tutulan defterler vergilendirmede başvuru ana kaynak olması münasebetiyle büyük bir titizlikle saklanmıştır. Ancak devletin yükselme döneminde düzenli bir şekilde yapılan bu tahrirler, duraklama döneminde aksamaya başlamıştır. Bu dönemde devlet kurumları asli vazifelerini yerine getiremeyecek bir duruma gelmiş ve bunun neticesinde de “tahrirler” yapılamaz bir hal almıştır.³³

1.2.Aydın Sancağı Tahrirleri

Osmanlı Devleti'nin tahrir siteminden bahsettikten sonra bizim inceleyecek olduğumuz Birgi kazasının bağlı olduğu Aydın sancağına da değinelim. Aydın Sancağı kaynakları olarak Fatih devri ve 16. yüzyılda düzenlenmiş defterlere sahibiz.³⁴ Buna göre Aydın Yöresi, Yıldırım Bayezid döneminde alınmasına rağmen elimizdeki ilk tahrir 1467'den önce, ikincisi ise 1478 yılında tanzim edilmiştir.³⁵ Bu defter en geç 1478 tarihli olan TD 8 numaralı defterdir. Defterde herhangi bir kayıt bulunmamasına rağmen, Mübahat Kütükoğlu İzmir Kazası üzerinde yaptığı çalışmada Emirdoğan köyü ile ilgili bir kayıta 4 Ramazan 883 (29 Kasım 1478) tarihli bir kaydın bulunmasından dolayı defterin 1478 senesinden önceye ait olduğunu belirtmiştir.³⁶ Bundan dolayı defteri de 1478'in başlarında düzenlenmiş gibi kabul etmiştir.³⁷ Fatih devri Aydın tahrir defterinde “Yıldırım Hüdavendigâr zamanında ivaz yermiş” ve “Murad Hüdavendigâr zamanında Turud Ağa verdi” gibi kayıtların bulunması Aydın Sancağı'ndaki tahrirlerin I. Murad zamanına kadar indirilebileceklerini ortaya koymuştur. Ne var ki bu defterler günümüze ulaşamamıştır.³⁸ Aydın sancağına ait mufassal defterlerden biri de 15. yüzyıla ait Maliyeden Müdevver Defterler tasnifi içinde bulunan ve 1467 yılından önce tertip edildiği anlaşılan MAD 232 numaralı defterdir. Bu defter tımar esasına göre düzenlenmiştir. Defterde, köylü toprak tasarrufuna göre çift, nim çift, çiftli kara ve kara olarak ayrılmıştır. Çiftli Karalar

³³ Halime Doğru, Osmanlı Devletinde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş ve Bir Nüfus Yoklama Defteri Örneği, *Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, Sayı:2, Eskişehir 1989, s.238-241.

³⁴ Kütükoğlu, 2010, 4-5.

³⁵ Mübahat Kütükoğlu, *İzmir Kazası*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir 2000, s.1.

³⁶ Kütükoğlu, 2000, 4.

³⁷ BOA TD, nr 8, s.

³⁸ Hüseyin Demir, *I. Süleyman Döneminde Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2008, s.22.

“bennak”; nim çiftten az toprak sahibi olanlar, karalar ise “caba bennak”; bunlarda topraksız olarak belirtilmişlerdir.³⁹ 1506 tarihine ait bir vakıf defteri Aydın Sancağı’nda bu tarihten önce yapılmış tahrirler hakkında bilgiler verir. Buradaki bilgilerden hareketle Aydın Sancağı’nın fetihten itibaren 16. yüzyıl başlarına kadar en az beş defa tahriri yapılmıştır.⁴⁰

Aydın Sancağında Fatih Sultan Mehmet saltanatında iki tahrir yapıldığı halde 16. yüzyılda 1528’den sonra uzun zaman tahrir yoluna gidilmemiştir. Aydın Sancağı’nda uzun süre tahrir yapılmamış olduğu hususu, Sığla Sancağı icmal defterinde “*Aydın vilayeti sabıka tahrir olunalıdan beru kırk yıldan ziyade zaman olup*” şeklinde belirtilmiştir. Böyle uzun bir süre tahrir yapılmaması tımarların bozulmasına sebep olmuş ve yeni bir tahrire başlanarak H.981/M.1574’te icmal defteri düzenlenmiştir.⁴¹

Aydın Sancağı’na ait diğer defterlerden TD 129 ve TD 144 numaralı defterlerin tanzim tarihi 1571’dir. Sığla Sancağı’na ait TD 167 numaralı defter ise 1575 tarihlidir. TD 167 numaralı defter Aydın Sancağı’ndan ifraz edilmiş kazaların bir araya getirilmesiyle kurulan Sığla Sancağı’na ait olmasına rağmen, Aydın Sancağı defterleriyle birlikte ele alınmıştır.⁴² Osmanlı ve Türk tarihi açısından önem arz eden bu defterlerin muhafaza yerlerine bakacak olursak: Aydın Sancağı’na ait defterlerden TD 1/1M, MAD 232, TD 8, TD 87, TD 148 numaralı olanlar Başbakanlık Osmanlı Arşivleri’nde, TD 129, TD 144 ve TD 167 numaralı defterler ise Kuyud-ı Kadime Arşivi’ndedir.⁴³

Aydın sancağına bağlı olan Birgi kazasının sosyo-ekonomik ve kültürel tarihinin incelenmesinde, Aydın Sancağına ait tahrir defterlerinden 1478, 1512 ve 1529 tarihli tahrir defterleri incelenerek mukayese yapılmaya çalışılacaktır. Aydın sancağının tahrir sonuçlarının temelini oluşturan üç mufassal tahrir defterini inceleyeceğimiz bu tezde BOA TD 8, BOA TD 87 ve BOA 148 numaralı defterler ele alınacaktır.

³⁹ Kütükoğlu, 2000, 5.

⁴⁰ Cahit Telci, *XV-XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ Kazası*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), İzmir, 1999, s.3-4.

⁴¹ Kütükoğlu, 2000, 1.

⁴² Sadullah Gülten, *XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler*, (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008, s. 7.

⁴³ Gülten, 2008, 7-8.

TD 008 numaralı defter, incelememize konu olan en erken tarihli defter olup, Aydın Sancağı hakkında geniş bilgiler vermekte ve kronolojik olarak bakıldığında ilk önemli belge niteliği taşımaktadır. Defter 780 sayfadan oluşmuştur. 30x11 ebadında olup ciltli ve ebrusudur.⁴⁴ Bu defter iki kısım halinde mevcut olup bir kısmı Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde diğer kısmı ise Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet yazmaları arasında mevcuttur. Defter Birgi, Tire, Sart, Alaşehir, Güzelhisar, Sultanhisar, Bozdoğan, Kestel, Yenişehir, İzmir, Ayasuluğ gibi kaza ve nahiyeler, bunların nefsi ile tabileri bulunan köyler, cemaatler, gelirleri ile kayıtlıdır.⁴⁵ Defter içerisinde Birgi 1-94. sayfalar arasında yer alır. 757. ve 39. numaralar yanlışlıkla atlanmıştır. 633. sayfa mükerrerdir. 93, 227, 357, 407, 449, 469, 527, 686 sayfalar numaralandırılmıştır olmasına rağmen boştur. Yazı genel itibariyle açık ve anlaşılır bir şekildedir. TD 8 numaralı bu defterde Birgi nahiye olarak kayıtlıdır. Birgi'ye bağlı 10 mahalle kaydedilmiştir.⁴⁶

TD 87 numaralı defter ise çalışmamızın kaynaklarının ikinci mufassal defteridir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde 87 numarada kayıtlı bulunan Kanuni dönemine ait olan Mufassal Tapu Tahrir Defteri; Aydın'ın nüfusu, demografik ve mali yapısı hakkında bilgi vermiştir.⁴⁷ Deftere İzmir, Çeşme, Ayasuluğ, Sultanhisarı, Arpaz, Kestel, Bozdoğan, Yenişehir, Tire, Birgi, Alaşehir, Sart kazaları kaydedilmiştir.⁴⁸ Aydın Sancağının 16. yüzyıla ait ilk defteri TD 87 numara ile kaydedilmiştir. Defterin başında oldukça önemli bir kısmı eksiktir.⁴⁹ Bu defterin icmal de mevcuttur olup, BOA TD 66 numaralı defter bu defterin icmalidir. 16. yüzyıla ait Aydın Sancağı'nın ve dolayısıyla da Birgi Kazası'nın da ilk mufassal defteri TD 87 numaralı defterdir. Defterde de hangi tarihte başlayıp hangi tarihte bittiği ile ilgili bilgi yoktur. Ancak defter "Der beyan-ı Haneha-ı Avarız-ı Liva-i Aydın Avarız ve tımarla ve Evkaf ve Gayrihu" taşımakta olup Yavuz Sultan Selim devri başında, 1512 senesinde düzenlenmiştir.⁵⁰

Defter 375 sayfadan oluşur ve defter içerisinde Birgi Kazası 188. ve 268. sayfalar arasında yer almaktadır. Bu defter de ciltli ve ebrusudur. Ebadı ise 45X17'dir. Defter sonradan numaralandırılmış olup sayfa usulü numaralandırılma

⁴⁴ Sarıkaya, 2014, 5.

⁴⁵ Telci, 1999, 7.

⁴⁶ BOA TD, nr. 8, s. 723-740.

⁴⁷ Demir, 2008, 11.

⁴⁸ BOA TD, nr. 87, s. 1.

⁴⁹ Gülten, 2008, 7.

⁵⁰ Telci, 1999, 7-9.

yapılmıştır. 22, 97, 188/1, 267, 316/1 sayfalar numaralandırılmış ancak boş bırakılmıştır. Başlangıç tarihi ve bitiş tarihi hakkında bilgi verilmemiştir. Bu defterde Birgi kaza olarak kaydedilmiştir. 1512 tarihli bu defterde Birgi'nin 14 mahallesi vardır.⁵¹

TD 148 Numaralı mufassal defteri ise Aydın sancağı bilgilerini içeren 16. yüzyıldaki ikinci mufassal defteridir. Başbakanlık Osmanlı arşivinde 148 numarada kayıtlı bulunan 1528 tarihli tapu tahrir defteri, bütün kaza ve köylerdeki yerleşik reayadan oluşturulan avarız haneleri göstermiştir. Defter, 160 varaktan oluşmakta olup 45X14.5 ebadında, ciltli ve ebruludur.⁵² Defterin ilk sahifesinde has ve tımarlarla evkaf ve emlaklardaki avarız haneleri kazalara göre verilmiş, sonuna sancağın toplamı konulmuştur. Toplamın altında muafılardan da avarız alınacağına işaret olunmuştur. 2. ve 6. sayfeler arasında Aydın Sancağı kanunnamesi bulunmaktadır. Kanunnamenin altında Evail-i Cemaziyelevvel 935 (11-20 Ocak 1529) tarihi vardır.⁵³ TD 148'de bulunan defter Kanuni Sultan Süleyman dönemi tahrirlerini içermiştir. Sancağın kanunnamesi ilk defa bu defterde karşımıza çıkmaktadır. Defterde Aydın sancağının İzmir, Çeşme, Ayasuluğ, Tire, Birgi, Güzelhisar, Sultanhisarı, Kestel, Bozdoğan, Arpaz, Yenişehir, Alaşehir, Sard kazaları yer almıştır. Bu defter bir sene sonra hazırlanan TD 166 numaralı Muhasebe-i Vilayeti Anadolu defterine esas teşkil etmiştir.⁵⁴ Defter 45X16 ebadındadır. Defterin başında iki sonunda bir sayfa boştur. Bu defterde Tire Kazası'nda önceki defterlerde kaydedilmesine karşın kara statüsünde ki nüfus yok denecek kadar azdır. 7, 255, 256, 259, 533, 546, 644, 702, 703, 789 ve 850 sayfaları numaralı boş sayfalardır.⁵⁵ Birgi kazası bu defterde 364-457 sayfaları arasında verilmiştir. Kazada 11 mahalle teşekkülü vardır.⁵⁶ TD 148 numaralı bu defterde Birgi dâhil on üç kaza kaydedilmiştir.⁵⁷

1.3.Araştırmalar ve İncelemeler

Osmanlı Devleti'nin büyük tahrir mirasına değindikten sonra bölge ile ilgili çalışmalarına da bakmak yerinde olacaktır. Öncelikle bahsedilmesi gereken

⁵¹ BOA TD, nr. 87, s. 105-122.

⁵² Demir, 2008, 20.

⁵³ Kütükoğlu, 2000, 6.

⁵⁴ BOA TD, nr. 148, s. 596- 601.

⁵⁵ BOA TD, nr. 148, s. 270-286.

⁵⁶ BOA TD, nr. 148, s. 364-457.

⁵⁷ Belen, 2015, 21.

çalışmalar arasında Mübahat Kütükoğlu tarafından hazırlanan İzmir⁵⁸ ve Çeşme⁵⁹ kazalarına ait çalışmalar gelmektedir. Bu eserlerinde Mübahat Kütükoğlu, İzmir ve Çeşme kazalarının 15 ve 16. yüzyıllardaki sosyo ekonomik yapılarını ve nüfus bilgilerini incelemiştir. Bu eserler günümüzde bölge hakkında yapılan birçok çalışmaya öncülük etmiştir. Diğer geniş çaplı bir eser ise Asaf Gökbel-Hikmet Şölen'in hazırlamış olduğu *Aydın İli Tarihi* adlı eserdir. Eser, Aydın ilinin ilk çağlardan başlayıp kurtuluş şavaşı ve Yunan zulümlerine kadar bölgenin tüm tarihine değinmiştir. Abdullah Uğur, *Aydın Şehrinin Kuruluşu ve Gelişme Evreleri* (2003) adlı makalesinde, Aydın şehrinin kuruluşundan günümüze kadar geçen evreler hakkında kısaca bilgi vermektedir. Ayrıca Olcay Pullukçuoğlu Yapucu'nun *Aydın Sancağı 1845-1914 (Sosyal, Ekonomik, İdari, Kültürel Durum)* adlı doktora tezi,⁶⁰ yine son zamanlarda çalışılmış bir eserdir. Eser, Aydın bölgesinin 19 ve 20. yüzyıllarını içeren nüfus, ekonomi ve sosyal durum bilgilerini içermiştir. Son zamanlarda çalışılmış tezlerden, Aslı Şahin'in 1550 ve 1676 tarihli aşiret ve avarız defterlerine dayalı olarak hazırlamış olduğu *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı* (Aydın 2008) adlı yüksek lisans tezi,⁶¹ yine Adın sancağının 16. ve 17. yzyıllarda tarihi belgelere dayanarak bölge yapısı, sosyal durumu ve nüfus analizleri gibi başlıca konuları içermiştir. Aynı yıl hazırlanan ve siyakat defterlerinden özverili bir çalışma çıkaran Hüseyin Demir'in tahrir defterlerine dayalı olarak hazırlamış olduğu *I. Süleyman Döneminde Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı* (Aydın 2008) adlı yüksek lisans tezi⁶² I. Süleyman dönemi Aydın sancağı nüfus, yerleşim ve yapılan ziratten elde edilen vergileri konu edinmiştir.

Konu hakkında diğer çalışmalar ise, Sadullah Gülten'in ⁶³*XVI. Yüzyılda Batı Anadolu'da Yörükler* (Ankara 2008) adlı tez çalışması ve *Batı Anadolu'da Bir*

⁵⁸ Bkz. Mübahat S.Kütükoğlu, *XV ve XVI. Asırlarda İzmir Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, İzmir, 2000.

⁵⁹ Bkz. Mübahat S.Kütükoğlu, *XVI. Asırda Çeşme Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Ankara, 2010.

⁶⁰ Bkz. Olcay Pullukçuoğlu Yapucu, *Aydın Sancağı 1845-1914 (Sosyal, İdari, Kültürel Durum)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2006.

⁶¹Bkz. Aslı Şahin, *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı (1550 ve 1676 Tarihli Aşiret ve Avarız Defterlerine Göre)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2008.

⁶² Bkz. Hüseyin Demir, *I. Süleyman Döneminde Aydın Sancağının Demografik Yapısı*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2008.

⁶³ Bkz. Sadullah Gülten, *XVI. Yüzyılda Batı Anadolu'da Yörükler*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2008.

Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular (2009)⁶⁴ adlı makalesidir. Bu çalışmalar bölgede bulunan yörük gruplarının sosyal ve ekonomik tarihlerine ışık tutmaktadır. Bu çalışmalardan özellikle *Batı Anadolu'da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular* adlı makalede Birgi Kazası'nın büyük konargöçer gruplarının ve cemaatlerinin dağıldıkları sahalara, idari, mali ve nüfus yapıları incelenmiştir.

Bunlardan başka Besim Darkot-Mükrimin Halil Yinalç, "Aydın", MEB. İA. C. II,⁶⁵ Aydın'ın tarihine, nüfusuna, tarım, ekonomi ve sosyal yapısına, ilçelerine değinmiştir. İslam ansiklopedisinde madde olarak Aydın'ı işleyen Feridun M. Emecen,⁶⁶ "Aydın", DİA, C. IV, bu eserinde yine Aydın ve ilçelerine değinmiş, tarihi hakkında bilgiler vermiş, sosyo ekonomik durumuna da değinmiştir. Abdullah Uğur'un "Aydın Şehrinin Kuruluşu ve Gelişim Evreleri", isimli eseri de Aydın sancağı hakkında yapılan çalışmalara yol göstericidir. Sema Atabay'ın *Mühimme Defterlerine Göre XVII. Yüzyılda Aydın Vilayeti*⁶⁷ adlı eseri yine konuyla ilgili bir çalışmadır. Eser mühimme defterlerinden kaynak alarak hazırlanmış ve sosyal, askeri, idari birçok soruna değinmiştir. Diğer bir eser ise Zeki Arıkan'ın, Belleten dergisinde yayınlanmış olan *XIV-XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ* (1990) adlı makalesi,⁶⁸ olmuştur. Yazar, eserde Aydın sancağının Ayasuluğ kazasını, ticari merkezliğini, Osmanlı döneminde sosyal karmaşasını ele almıştır. Cahit Telci'nin *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ Kazası* (İzmir 1999)⁶⁹ adlı tezi tahrir defterlerine dayalı olarak Ayasuluğ Kazası'nın sosyo-ekonomik tarihi hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca tahrir defterlerinden elde edilen diğer bilgilerden olarak, zirai mahsüllerinden, vergilerinden, kültürel yaşamından, şehir ve kırsal yerleşimlerden de bahseder. Aydın yöresi hakkında bilgiler içeren TD 8 numaralı defter Hamza Sarıkaya tarafından yeni yazıya aktarılmıştır.⁷⁰ Defter tahrir defteri çalışmalarının tipik özelliklerini barındırmaktadır. Bölgenin Nüfus, ekonomi, yerleşim ve sosyal durumunu konu alır.

⁶⁴ Bkz. Sadullah Gülten, *Batı Anadolu'da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular*, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 12, Sayı 22, Balıkesir, 2009.

⁶⁵ Bkz. Besim Darkot, "Aydın", İA, C.2, İstanbul, 1979.

⁶⁶ Feridun Emecen, "Aydın," DİA, C. IV, İstanbul, 1991.

⁶⁷ Sema Atabay, *Mühimme Defterlerine Göre XVII. Yüzyılda Aydın Vilayeti*, Aydın, 2008.

⁶⁸ Zeki Arıkan, *XIV-XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ*, *Belleten Dergisi*. C.LIV. Sayı 209.

⁶⁹ Cahit Telci, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ Kazası*, İzmir, 1999.

⁷⁰ Hamza Sarıkaya, *T.D. 0008 Numaralı Tapu Tahrir Defteri'nin Transkripsiyonu ve Tahlili*, Aydın, 2014.

Birgi hakkında yapılan çalışmaları ise şu şekilde sıralamak mümkündür: Ayşe Beytaş, *XIX. Yüzyıl Ortalarında Birgi Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu, (Temettuat Defterlerine Göre)*, yayımlanmamış yüksek lisans tez⁷¹ çalışması, konuyla ilgili bilgiler vermiştir. Birgi'nin 19. Yüzyıl sosyal ve ekonomik durumunu incelemiş bütün bu araştırmalarını ise temettuat defterlerine göre biçimlendirmiştir. Diğer çalışmalardan olarak Melek Oyalılar'ın⁷² *Birge Nahiyesinin Monografyası*, Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi ele alınabilir. Eserde Birgi'nin Tarihi, günümüze kalan güzellikleri ve sosyal durumu ele alınmıştır. Hüseyin Rahmi Ünal'ın⁷³ *Birgi*, isimli eseri ise hamamlarına varana kadar Birgi eserlerini tasvir etmiş, tablolarla destekli nüfus ve tarihi yapı özellikleri hakkında bilgiler vermiştir. Mehmet Gül, *Birgi*, İstanbul, 1960. Mehmet Gül bu eserinde ise Birgi ve Ödemiş'in tarihini ve tarihi eser güzelliklerini konu almıştır. Zehra Gençsoylu,⁷⁴ *XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Birgi kazası*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Aydın -2009. İsimli tez de Birgi kazasının aydınoğulları dönemini, osmalılar dönemini ve cumhuriyet döneminde kurtuluş savaşı mücadelelerini anlatmıştır. Ayrıca tarihi eserlerinden de bahsetmiştir. Metin Menekşe,⁷⁵ *XIX. Yüzyıl ortalarında sosyo-kültürel bir ürün olarak lakaplar: Birgi Kasabası örneği (aile/sülale isimleri listesi ile birlikte) Nisan 2016 Muğla*, eserinde Birgi'nin tablolarla destekli nüfusunu ve sosyal yapısını incelemiştir. Genel aile yapıları ve kültürel yaşam hakkında bilgiler edinilebilir. Necat Çelik,⁷⁶ *Birgi Nahiyesi Merkez Mahalleleri Son Osmanlı Nüfus Tahriri Defterleri*, eseri ise tablolardan oluşmakta ve Birgi mahalle ve köylerini tarihi belgelere dayanarak şekillendirilmiş olarak bilgiler vermektedir. Birçok çalışılmış tez ve hazırlanmış kitaplar olsada Birgi hakkında bakılacak başlıca eserler genel olarak bunlardır. Bu eserler ise hem anlaşılır hemde teferruatlı olarak hazırlanmıştır.

⁷¹ Ayşe Beytaş, *XIX. Yüzyıl Ortalarında Birgi Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu, (Temettuat Defterlerine Göre)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2001.

⁷² Melek Oyalılar *Birge Nahiyesinin Monografyası*, (Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1943.

⁷³ Hüseyin Rahmi Ünal, *Birgi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

⁷⁴ Zehra Gençsoylu, *XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Birgi Kazası*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2009.

⁷⁵ Metin Menekşe, *XIX. Yüzyıl Ortalarında Sosyo-Kültürel Bir Ürün Olarak Lakaplar: Birgi Kasabası örneği (aile/sülale isimleri listesi ile birlikte)*, Muğla, 2016.

⁷⁶ Necat Çelik, *Birgi Nahiyesi Merkez Mahalleleri Son Osmanlı Nüfus Tahriri Defterleri*, İzmir 2016.

İKİNCİ BÖLÜM

2. BİRGİ KAZASI'NIN COĞRAFİ YAPISI VE TARİHİ

2. 1. Birgi ve Çevresinin Coğrafi Yapısı

Aydın Sancağı'na bağlı olan Birgi, İzmir Ödemiş kazası'nda bir nahiyeye olup, kuzeyinde Dağmarmarası nahiyesi ve Kasaba kazası, doğusunda Keles nahiyesi güneyinde Ödemiş ve batısında Bayındır Kazası bulunmaktadır. Birgi Nahiyesi'nin merkezi, 38 derece 26 dakika arz-ı şimali ve 25 derece 33 dakika tuluşarkide bulunan Bozdağ Tepesi'nde yer alan, denizden yüksekliği 1219 m. ve Ödemiş'e 2 saat uzaklıkta yer alan Birgi Kasabası'dır.⁷⁷

Birgi, Ödemiş'e ve oradan da Aydın Demiryolu hattına bir şose ile bağlıdır. Birgi Nahiyesi'nin 35 köyü bulunmakta olup arazisi kısmen dağlık ve kısmen ovalık olarak pek münbit ve mahsuldardır.⁷⁸ Birgi'nin bağlı olduğu Aydın Sancağının bulunduğu bölge ise, yer yer 1500-2000 metreye varan yüksekliklere sahip, Aydın Dağları, Beşparmak Dağları, Madranbaba ve Gökbel Dağları'nın çevrelediği Büyük Menderes havzası içerisinde yer almaktadır.⁷⁹

Dağların doğudan batıya dizilişine baktığımızda; Karıncalı'nın güneyi Muğla sınırına dayanır, doğusunda yaylalar vardır, Madran Yaylası'nın güneyi Muğla'ya geçer, batısında Çine Çayı (Marsyas) Menderes ile Gökbel Dağları'yla birleşir. Beşparmak Dağları ise, batıda Bafa Gölü'nü çevreler ve Kocaorman Dağı'yla birleşir. Beşparmaklar granit kayalardan oluşmuş beş sivri tepeden meydana gelir. Aydın'ın üzerindeki Cevizlidağ sıradağlar halinde batıya yönelir ve Söke'nin altında Samson Dağı ile birleşir. Samson denize ulaştığı yerde Anadolu kıyılarıyla, Sisam Adası arasında bir boğaz oluşturur.⁸⁰

Büyük Menderes kuzeydoğudan Dinar yakınlarındaki kaynağından çıkarak doğudan batıya doğru zikzaklı bir akışla Köşk yakınlarına kadar gelerek buradan itibaren yolunu biraz güneye çevirir, havza boyunca çevreden çay ve derelerle beslenerek ilerler ve eski Milet yakınlarından denize ulaşır. Menderes'in başlıca

⁷⁷ R.1307/M.1891 Tarihli Aydın Vilayet Salnamesi, s. 574.

⁷⁸ Şemsettin Sami, *Kâmûsu'l-A'lâm*, Tıpkıbasım, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996, s. 1285-1286.

⁷⁹ Olcay Pullukçuoğlu Yapucu, *Aydın Sancağı 1845-1914 (sosyal, ekonomik, idari, kültürel durum)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2006, s.11

⁸⁰ Oğuz Erol, "Büyük Menderes Deltası'nın Foto-Jeomorfolojik İncelemesi" , *Ege Coğrafya Dergisi* 9/ 1 Haziran 1997, s.26.

kolları Dandalas, Akçay ve Dalama ile Karpuzlu çaylarının beslediği Çine Çayı'dır. Büyük Menderes'in kışın akan küçük kolları vardır. Bunlar doğudan batıya, Malgaç, Köşk, Koçak, Emirdoğan, imamköy, Tabakhane, Kemer, Kızıl, Ekizdere, Ilıca, Selatinderesi, Moralıçayı güneyde de Yenipazar, Yorguç, Teke, Torluk ve Kısır dereleridir.⁸¹

Birgi, antik dönemden itibaren coğrafi konumunun avantajlarından yararlanmasını bilmiş, Küçük Menderes Havzası'nda Bozdağ'ın 2159 m. güney eteklerindeki tepeler arasında Sarıyar Deresi'nin iki yamacında kurulmuş denizden yüksekliği 390 m. olan önemli bir yerleşim birimi olmuştur. Birgi, yaylaları, zengin su ve bitki örtüsü kaynaklarıyla tarihin her döneminde tercih edilen bir yerleşim yeri olmasıyla dikkati çekmiş ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. 19. yüzyıl seyyahlarından Texier, Birgi'nin Bozdağ'dan inen bir sel yatağı üzerinde kurulduğunu, zarif tarzda yapılan köprünün şehrin iki yakasını birleştirdiğini, renkliye boyanmış evleri ve ağaçlarıyla Birgi'nin diğer şehirlerden daha huzurlu bir yerleşim olduğunu belirtmiştir.⁸²

Birgi fiziki yapı olarak deprem bölgesinde kurulmuş olup, Günümüzdeki jeomorfolojik yapısı Bozdağların Küçük Menderes Havzası'na indiği yerdedir. Küçük Menderes Ovancık yaylasından çıktıktan sonra Kadın deresi vasıtasıyla Birgi'nin doğusunda bulunan Kiraz Mevkii'nin batısından geçer. Birgi'nin doğusu Ödemiş ilçesinden itibaren genişlemeye baslar.⁸³

19. yüzyılda Birgi, Ödemiş'in önem kazanmasıyla giderek gerilemeye başlamıştır. Bu yüzyıl başlarında buraya gelen Charles Texier Birgi'yi zarif bir kasaba olarak tarif eder ve kültür miraslarından hiçbir şey kalmadığını belirtir. 1831'lerde 5.900 civarında nüfusu bulunduğu tespit edilen kasaba en büyük sarsıntıya 20. yüzyılda şahit olur. 1920'lerde Yunan kuvvetleri ateşe vererek birçok kültür mirasına zarar vermiştir. Mahalleler tamamen ortadan kalkmıştır. Bundan sonra önemini iyice yitiren Birgi, Ödemiş'in bir parçası olarak yer almıştır.⁸⁴

⁸¹ Pullukçuoğlu Yapucu, 2006,12.

⁸² Aysun Sarıbey Haykıran, "Aydın Vilayet Salnamelerinde Birgi", *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı XVIII, s. 473-501.

⁸³ Zehra Gençsoylu, *XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Birgi kazası*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2009, s.2.

⁸⁴ Gençsoylu, 2009, 3.

2. 2. Birgi Adı

Birgi, Gediz ve Küçük Menderes ovalarını birbirinden ayıran Tmolos Dağından (Bozdağ) çıkan Sarıyer Deresi'nin iki yamacında, 390 m. yükseklikte kurulmuş bir yerleşim yeridir. Küçük Menderes ovası Lydia'nın başkenti Sardes'ten Tmolos'u (Bozdağ) aşarak farklı yönlere uzanan yolların birleştiği bir yerde bulunması nedeniyle 14. yüzyıl itibariyle önemli bir yer haline gelmiştir.⁸⁵

Antik kaynaklarda Birgi'nin adı, Roma zamanında "Diyos" Bizans zamanında ise "Hristopolis" olarak geçmektedir fakat bugünkü "Birgi" isminin nereden geldiği tam olarak bilinmemektedir. Evliya Çelebi'nin kenti "Birge" olarak isimlendirmesi nedeniyle günümüzde Birgi ismini aldığı düşünülmektedir. Diğer yandan Birgi, Lidya krallığının bir parçasıdır fakat Lidya ordularının İran hükümdarı Keyhüsrev tarafından mağlup edilmesinin ardından, Birgi'nin yönetimi İranlılara geçmiştir, hatta Birgi adının bu zamandan kaldığı rivayet edilmektedir.⁸⁶

Antik Dönemde Lidya Bölgesi'nde kalan Birgi, "Zeus'un kutsal yeri" anlamına gelen "Dioshieron" adıyla anılmıştır. Bizans Döneminde ise burada piskoposluk merkezi kurulmuş, 13-14. yüzyılda da bölge Türklerin eline geçerek, Aydınolu Beyliği'nin kurucusu Mehmet Bey, Birgi'yi beyliğinin başkenti yapmıştır. Birgi, Antik Dönemden bu yana kutsal bir kent olma vasfını sürdürmüştür.⁸⁷

Lidyalıların, Perslilerin, Helen ve Romalıların yaşadığı Birgi ve çevresi Bizans döneminde Pyrgion adı ile söylenmiştir. Aydınolu Mehmet Bey, tarafından 1308'de kurulan Aydınoluları Beyliği'nin de başkenti olmuştur.⁸⁸ Türkmen beyi olan Aydınolu Mehmet Bey Birgi'yi kurup burayı başkent yaptıktan sonra Birgi, Sakız ve Mora'ya kadar olan bir coğrafyada hüküm süren Aydınolu Beyliği'nin altmış şehri ve otuz kadar da kalesi ile en zengin ve güzel

⁸⁵ Nezih Başgelen, *Birgi'den Gevaş'a Anadolu Gezi Notları*, 2006 İstanbul, s.1.

⁸⁶ Halil Dural, *Ödemiş Tarihi*, 2004 İzmir, s.20.

⁸⁷ Machiel Kiel, "Birgi Batı Anadolu'da Eski Bir Türk Kültür Merkezi". *Birgi Tarihi, Tarihi Coğrafyası ve Türk Dönemi Anıtları* (Haz. R.H. Ünal). Ankara 2001, s.4.

⁸⁸ Emecen, 1991, 190.

dönemleri yaşamıştır. Bu tarihlerde Birgi, Ege coğrafyasının önemli bilim ve dini merkezlerinden biri olmuştur.⁸⁹

1867 yılında Aydın Eyaleti'nin idari yapısında gerçekleştirilen köklü değişiklikler esnasında o zamana kadar ilçe merkezi konumunda olan Birgi nahiye merkezi yapılarak Ödemiş İlçesi'ne bağlanmıştır. Halil Dural'a göre, Birgi'nin nahiye olmasında Birgili ağaların da rolü büyüktür. Kaza merkezi olmanın bir yerleşim birimine büyük masraf getireceğini düşünen Birgili ağalar nahiye statüsü olma konusundaki girişimleri destekleyenlerin başında gelmişlerdir. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kazadan nahiye statüsüne indirilen Birgi'nin yönetiminden genellikle bir müdür sorumludur. Müdürün başkanlığında oluşturulan idare heyetinde müdüre, naib, tahrirat kâtibi, müftü gibi yöneticiler de yardım etmektedir⁹⁰

19. yüzyılda Birgi, bölgedeki diğer yerlerin gelişmesi ve Ödemiş'in öne çıkması ile gerilemeye başlamış olsa da⁹¹ 20. yüzyılda İzmir'e bağlı olma durumunu devam ettirmiştir. 1926-1927 yılı İzmir Vilayet Salnamesi'ne göre, İzmir'in Ödemiş Kazası'nın nahiyesi olup; Ödemiş Kazası'na bağlı diğer kazalar ise Adagide, Beydağ ve Kiraz'dır.⁹² Birgi, Kültür Bakanlığı İzmir 1 numaralı kültür varlıklarını koruma kurulunun 11.04.1996 tarih ve 5963 sayılı kararı ile onaylı koruma amaçlı imar yapılmıştır. Beldenin tamamı koruma altındadır. Doğal, arkeolojik ve kentsel sitler birlikte bulunmaktadır.⁹³

2. 3. Birgi Tarihi

Tarihi geçmişi M.Ö. 3000'lere kadar inen Birgi yöresi, Frig, Lidya, Pers, Bergama, Roma ve Bizans hâkimiyetinde kalmıştır. Hypaipa adıyla anılan Birgi, Lidya Krallığı döneminde Strabon, Plinus, Pausanias ve Ovidius gibi antik dönem yazarlarının ilgisini çekmiştir. Roma döneminde gelişen kent, İmparator Heraklios döneminde kanlı Sasani-Bizans savaşları sırasında sıkıntılı bir dönem geçirmiş olmasına rağmen, bir piskoposluk merkezi olarak varlığını sürdürmüştür.⁹⁴

⁸⁹ Vedat Acar, Eda Avcı, Birsan Erat, "Birgi'nin Turistik Bir Destinasyon Olarak SWOT Analizi Kapsamında Değerlendirilmesi" (2017), *Ulakbilge*, cilt 5. sayı 14, s.1337.

⁹⁰ Dural, 2004, 22.

⁹¹ İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 1969, s.110.

⁹² Haykıran, 2014,480.

⁹³ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/izmir/gezilecekyer/odemis---birgi> (05.05.2019)

⁹⁴ Hüseyin Rahmi Ünal, *Birgi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, s.3.

Veli Sevin, Hypaipa kenti surlarının ayakta kalabilen kesimlerinde, yer yer Bizans dönemi eklemeleri saptadığını belirtmiştir. Bu kayıp kenti 1970'lerde ziyaret eden Clive Foss'un, Bizans döneminde inşa edilmiş kale duvarlarından söz etmiş olması da bilgiyi kuvvetlendirmiştir. Ayrıca Hypaipa örenlerinde bulunan kesme taşların çoğunun, 1835-40 yıllarında, Ödemiş Rumlarının inşa ettikleri büyük kilisenin inşaatında kullanıldığı belirtilmiştir.⁹⁵ Bunların yanı sıra Hypaipa'nın uzantısı olan Dad Bey'in adı, TD 1/1 mükerrer sayılı Osmanlı evkaf defterinde zikreedilmiş ve 14 Müslüman hanesi olduğu belirtilmiştir. Dad Bey'in ise eski Hypaipa kenti olduğu, ilk olarak 1720 yılında Hollandalı gezgin Van Equent tarafından öne sürülmüştür. Hypaipa ve Pios Hieron'u çevreleyen topraklar Frigyalılar, Lidyalılar ve Pers Ahamenislerin siyasi yönetimine girmiş ve M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren yöre halkının çoğunluğu Grekçe konuşmuştur. Bu yöre önce Büyük İskender ve haleflerinin sonra da Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girmiştir.⁹⁶

Bölgeye yönelik ilk Türk akınları ise 15 yüzyılda Selçuklular tarafından gerçekleştirilmiştir. 1193-1199 yılları arasında metropolitlik derecesini kazanan Pyrgion, 13. yüzyıl sonlarında bölgede faaliyette bulunan Menteşe Bey'in damadı Sasa Bey'in hücumlarına hedef olmuştur.⁹⁷ Sasa Bey şehri, Bizanslılar tarafından bölgeye sevk edilen Katalanlar'ın çekilmesinden hemen sonra muhtemelen 1304'te almıştır.⁹⁸ Onun fütuhatına katılan Aydınoğlu Mehmet Bey ise burayı 1307'de ele geçirmiştir.⁹⁹ Ortaçağın savunmaya elverişli kent yapılanması mantığına uygun olarak kurulmuş olan Birgi, bu özelliğiyle Aydınoğulları'nın dikkatini çekmiş ve ilk andan itibaren merkezliğini üstlenmiştir. Ayrıca Camiü'd-Düvel'de de söz edildiği üzere Aydınoğullarına ait *Ayasuluğ*, *Güzelhisar*, *Çeşme*, *Sultanhisarı*, *Nazilli* gibi merkezlerle birlikte gösterilmiştir.¹⁰⁰

Bu dönemde Birgi'yi gezen seyyah İbn-i Batuta, Birgi hakkındaki izlenimlerini seyahatnamesinde şöyle aktarmıştır: *Birki sultanı, Aydınoğlu Mehmet'tir. Cömertliği, erdemi ve asaleti ile zamanın hükümdarları arasında öne çıkmıştır. Müderris, geleceğimi evvelce duyurduğu için Sultan beni hemen alıp*

⁹⁵ Ünal, 2001, 6.

⁹⁶ Ünal, 2001, 7.

⁹⁷ Paul Wittek, *Menteşe Beyliği*, (Çev. O. Ş Gökyay), TTK, Ankara 1999, s. 36.

⁹⁸ İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.66.

⁹⁹ Feridun M. Emecen, "Aydın", *DİA*, C. II, İstanbul 1991, s. 191.

¹⁰⁰ İsmail Hakkı Uzun çarşılı, *Osmanlı Tarihi*, cilt I, Ankara 1982, s. 66.

*götürmek üzere vekilini şehre göndermişti. Ama müderrisin bana yaptığı tavsiyeye göre hükümdar ısrar etmeli, ikinci bir çağrıcı daha göndermeliydi yerimden kalkmam için! Öte yandan o esnada ayağında çıkan bir çiban müderrisin ata binmesini engellemişti ve Birki 'den ayrıldığı zaman medresedeki derslerine ara vermek zorunda kalacaktı. Bir müddet sonra Birki hükümdarı beni ikinci defa huzuruna çağırdı. Müderris bunun üzerine içinden geçenleri açıkladı, söyle dedi bana: “ Hayvana binmeye imkânım yok ama seninle beraber gelmeliyim yapılacak işleri beraber kararlaştıralım. Bu yüzden hükümdarın huzurunda bulunmayı arzu ediyorum”.*¹⁰¹

Batuta, Mehmet Bey'in adil, bilgin, adaletli, Müslümanların koruyucusu, önemli bir hükümdar olduğunu belirterek sarayını da anlatırken merdivenlerin yüksekliğini, üst katta büyük bir havuzun bulunduğunu ve bu havuzun her tarafında aslan heykeli ve bu heykellerin ağzından akan suları ve bu havuzun bulunduğu etrafı ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Bilim adamlarına önem verdiği için kendisine de ayrı itina gösterildiğini ve hediyeler verildiğini açıklamıştır.¹⁰²

Aydınöğlü Mehmed Bey zamanında oldukça refah yüzü gören Birgi, bu dönemde iktisaden kalkınmış, ilim, irfan merkezi bir şehir olup birçok mimari kıymeti bulunan şatolar, kervansaraylar, darül şifalar, aşevleri, çeşmeler, köprüler gibi hayır eserleri yaptırılmıştır.¹⁰³ 1391'e doğru İsa Bey tarafından Osmanlılara terkedilen Birgi, Ankara Savaşı'ndan sonra yeniden Aydınöğülları'nın eline geçmiştir. Bir dönem İzmir Beyi Cüneyd Bey tarafından işgal edildiyse de II. Murad tarafından kesin olarak Osmanlı hâkimiyeti altına alınmıştır. Osmanlı hâkimiyetinde, Aydın sancağına bağlı bir kazanın merkezini teşkil eden Birgi, bilhassa 15. yüzyıldan itibaren 19. yüzyıla kadar uzanan yavaş ve sürekli bir gelişme seyri göstermiştir.¹⁰⁴

Birgi'nin Bizans dönemindeki nüfusu hakkında ancak kent surlarının içinde kalan alanın büyüklüğünden fikir sahibi olunabilmektedir. Bu alanın sınırları kesin olarak bilinmemekle birlikte, şehir planında, kuzey-güney yönünde uzanan sel yataklarının alanı sınırladığı görülmektedir. Batı Anadolu'nun önemli

¹⁰¹ Ebu Abdullah Muhammed İbn-i Batuta Tancî, *İbn-i Batûta Seyahatnamesi*, (Çev. A.Sait Aykut), C. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000, s. 418-425.

¹⁰² Gençsoylu, 2009, 9.

¹⁰³ Halil Dural, *Ödemiş Tarihi*, İzmir 2004, s. 20.

¹⁰⁴ Besim Darkot."Birgi", TDV, İA, cilt II, S.632 -634.

merkezlerinden olan Birgi 1451’de dokuz mahalle ve nüfusu 1200’e ulaşan bir kasaba durumundadır. Mahalleleri Dernekpazarı, Kadı, Ahi Germiyan, Sinli, Hisariçi, Sasalu, Taşpazarı, Sarnet (Samilt) ve Demirboğa adlarını taşımakta olup bunların arasında en kalabalık olanlarını kale içindeki Hisariçi mahallesiyle Sinli ve Sarnet adlı mahalleler teşkil etmektedir. Demirboğa mahallesinde oturan Hristiyanların nüfusu ise otuz kadardır.¹⁰⁵

Kentin en gelişmiş dönemi olan 1573-74 yılında, kale içindeki mahallelerde 118 olarak bulunan hane sayısı, bu rakamdan az olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Osmanlı tahrir defterinde Birgi’deki dokuz mahalleden mevcut olduğu ancak bunlardan sekizinin sur dışında yer aldığı belirtilmektedir.¹⁰⁶ 16. yüzyılın son çeyreğine doğru fiziki yapı ve nüfus açısından gelişiminin son noktasına ulaşan Birgi’nin bu süreçte mahalle sayısı 18’i bulmuş ve toplam nüfusu 4500 civarına ulaşmıştır.¹⁰⁷

17. yüzyılda Birgi, 1624 ve 1625 yılları arasında meydana gelen Birgili Cennetoğlu Ayaklanması sırasında yaşanan karışıklıklardan etkilenmiş ayaklanmadan sonra kendini toparlayamamıştır. Bu durumunu 18. yüzyılda da sürdüren Birgi, bu dönemde birçok Osmanlı şehrinde olduğu gibi ayanların denetimine geçmiştir. Ayrıca 18. yüzyıl Birgisi’ne ait bir diğer önemli gelişme Birgi’den Tire’ye gerçekleşen göçler olmuştur. Tahrir defterlerinden Birgi’den Tire’ye göçlerin yaşandığını, göç eden Birgililerin Tire’de yeni mahalleler kurduklarını buna karşılık bir zamanlar çok daha geniş bir alana yayılan Birgi’nin mahalle sayısında ve nüfusunda azalma olduğu gözlenmiştir.¹⁰⁸ Fakat kent, özellikle 17. yüzyıl sonlarından itibaren gerilemenin de ötesinde bir çöküş sürecine girmiştir. Ege bölgesinde yaşanan ayaklanmalar esnasında çok zarar gören kent, Ödemiş’in gelişmesi ile önemini kaybetmiştir.¹⁰⁹

Birgi 1919-1922 yılları arasında Yunan işgaline uğramış ve Yunanlılar geri çekilirken kenti yakıp yıkmışlardır. İşgale maruz kalan, özellikle Manisa, Söke, Nazilli, Alaşehir, Gördes, Kasaba gibi kaza merkezleri tamamen yanmıştır. Birgi,

¹⁰⁵Emecen, 1991, 192.

¹⁰⁶ Gençsoylu, 2009, 6.

¹⁰⁷ Cahit Telci, “XVI. Yüzyıl Başlarına Ait Birgi Kazası Evkâf Defteri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, c. XIV, İzmir 1999, s. 204.

¹⁰⁸ Tanju Demir - Zehra Gençsoylu, *Arşiv Belgelerine Göre XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Birgi ve Birgililer*, Birgi Belediyesi Yayınları, Ödemiş, 2013, s.135.

¹⁰⁹ Acar, Avcı, Erat, 2017, 1334-1372.

Salihli, Soma ve Bandırma gibi birçok kasabanın da ancak küçük parçaları kurtarılabilirdi.¹¹⁰ 1939 yılında yaşanan sel ve 1944 yılındaki büyük depremde oldukça fazla zarar görmüştür.¹¹¹ Yunanlılar Ödemiş'i işgal ettilerse de bozgun sebebiyle yakmaya fırsat bulamamışlardır. Ancak Birgi o kadar şanslı olmamıştır.¹¹² İşgalin başında, Birgi civarında bulunan meyve, mısır gibi mahsulâtın Yunan askerleri tamamen toplamak suretiyle, yöre halkını aç kalmakla karşı karşıya bırakmışlardır. 22 Haziran 1919 da silah aramak bahanesiyle, Birgi halkı ayaklarından ipe asılarak dövülmüş ve işkenceye maruz kalmıştır.¹¹³ Yine aynı gün Taşpazar Mahallesi'nden Lazoğlu, iki Yunan askeri tarafından sebepsizce kurşuna dizilmiştir.¹¹⁴

17 Temmuz 1919'da Milli kuvvetler Birgi'ye gelerek Yunan askerine birçok zayıf vermiş ve geri çekilmek zorunda bırakmıştır. Akabinde ise intikam isteyen Yunan askeri bu intikamını masum halktan almaya çalışmıştır. İnsanları öldürmüş ve Birgi papazının da içinde bulunduğu Yunan askerleri evleri yağma ederek bununla da kalmayıp çarşı ve dükkânları da yağmalamıştır. Aynı intikam sebebiyle evlerdeki kadınları zorla teşhir etmişlerdir.¹¹⁵ Birgi de bulunan üç büyük tarihi caminin seccade, kilim vs. eşyaları da yağma edilmiştir. İmam Birgivi' nin mezarı da yıkılmıştır.¹¹⁶

Bugün Birgi'de yer alan Ulu Cami, Derviş Ağa Cami, Karaoğlu Cami, Gündük Minare Mescidi, Aydınoğlu Mehmet Bey Türbesi, Sultan Şah Türbesi, Kale Medresesi, İmam Birgivi Darülhadişi, Derviş Ağa Darülhadişi, Çarşı Hamamı, Sasalı Hamam, Birgi Şeyh Muhiddin Hamamı, Bıçakçızade Çeşmesi, Beyler Çeşmesi, Kütüphane, Küpuçuranlar (Pankuduz) Kulesi, Çakır Ağa Konağı gibi Türk dönemine ait eserler bu felaketlerden kurtulabilmiştir.¹¹⁷

¹¹⁰ Nedim İpek, *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*, Trabzon 2006, s.194.

¹¹¹ Gençsoylu, 2009, 15.

¹¹² Bilge Umar, *İzmir'de Yunanlıların Son Günleri*, Ankara, 1974, s.111.

¹¹³ Mehmet Hocaoğlu, *Belgelerle Yunan Barbarlığı*, İstanbul,1985,s.170-171.

¹¹⁴ Asaf Gökbel, *Milli Mücadelede Aydın*, Aydın, 1964, s.115.

¹¹⁵ Mustafa Turan, *Yunan Mezalimi*, Ankara 2006,s.129.

¹¹⁶ Galip Kemali Söylemezoğlu, *Yok Edilmek İstenen Millet*, İstanbul, 1957, s.56.

¹¹⁷ Acar, Avcı, Erat, 2017, s.1337.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. NÜFUS VE YERLEŞME

3. 1. Birgi Kazasının Nüfus ve İskânı

İnsanoğlu, kendini güvende hissedebilmek, rahat bir yaşam sürebilmek ve mevcut durumu sonraki kuşaklara aktarabilmek için tarih boyunca mücadele vermiştir. İnsanın doğasında var olan başka bir insana ihtiyaç duygusu, onu toplum ile ilişkiler kurmaya zorlamıştır. Bu ilişkinin kurulabilmesi için de “yerleşmek” en önemli etkenlerden biri olmuştur.¹¹⁸ İskân veya diğer ifade ile yerleşme beşeri bir olay olup şehir, kasaba ve köylerdeki daimi durum ile göçebe grupların geçici olarak konakladıkları mezra, yaylak ve kışlakları ihtiva etmektedir. Şehir, kasaba ve köy gibi coğrafi tanımı yapılan bu mekânların demografik yapısının bilinmesi sınırlı bir zaman dilimi içerisinde yaşamış olan bir toplumun siyasî, ekonomik, sosyal ve askerî meselelerinin izah edilebilmesi için gereklidir.¹¹⁹

Medeni hayatın bir tezahürü olarak ortaya çıkan yerleşme faaliyeti, en küçük biriminden en büyük birimine kadar, gerek tarihi bakımından gerekse coğrafi bakımdan büyük bir çeşitlilik arz eder. Nitekim yerleşmeler, bulunduğu yere ve zamana göre değişim göstermekte ve büyük bir çeşitliliğe bürünmektedir. Dolayısıyla yerleşme olayı çok geniş bir anlam taşır. Bu nedenle münferit ev, köy, kasaba ve şehirler insan faaliyetinin dayanak noktalarını teşkil eden önemli ve vazgeçilmez unsurlardır.¹²⁰

Yerleşmeyi, ekonomik şartlar, yerleşim alanının korunaklı ve güvenli bir konum arz etmesi, bir akarsuyun yanında bulunması, bölgedeki yol şebekelerinden yararlanma imkânlarına sahip olma gibi faktörler etkilemektedir. Kentsel ve kırsal yerleşme alanları birbirinden farklı nitelikler taşımaktadır. Kentsel yerleşme kavramı, nispeten daha önemli sayılan, daha yoğun nüfusa sahip

¹¹⁸ İsa Kalaycı, Oktay Kızılkaya, “Osmanlı Devleti’nin İskân Siyaseti ve Yerleşim Birimleri Üzerine Bir Değerlendirme”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2012 Cilt 9, Sayı 18, s. 361-378.

¹¹⁹ Huriye Emen, *166 ve 68 Numaralı Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Beypazarı Kazası*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2008, s. 13.

¹²⁰ Ali Tanoğlu, *Nüfus ve Yerleşme*, İstanbul 1966, s. 211-212.

ve özellikle tarım dışı faaliyetlerle uğraşan topluluklar için kullanılmaktadır. Buna karşılık kırsal yerleşme kavramı, bir dereceye kadar daha önemsiz, daha dağınık bir şekilde yerleşmiş ve geniş ölçüde tarımsal işlerle uğraşan topluluklar için kabul edilmiştir. Bu ifadelerle göre, kentsel ve kırsal yerleşmenin en belirgin ayrıcı kıstası nüfus yoğunluğu ve üretim biçiminin tarım dışı alanlara yönelik olması ve Pazar etkinliklerinin bulunması. İdari olarak da kadının yer almasıdır.¹²¹

Yerleşmeler tek tip olarak kalmayıp, kır ve şehir yerleşmeleri olarak ikiye ayrılmaktadır.¹²² Bir yerleşimin kent ya da kasaba olarak tanımlanabilmesi için, idari düzey açısından yerleşimde bir sancakbeyi ya da en azından bir kadı bulunmalıdır.¹²³ Osmanlı Devleti taşra teşkilatının temel idarî birimini teşkil eden sancaklar,¹²⁴ bir veya bir kaç kazaya ayrılmıştır. Kazalar ise bir alt birim olarak nahiyelerden meydana gelmektedir. Kaza, ticari ve kültürel üstünlüğü ile çevrenin merkezi olmuş bir kasaba veya şehir ile böyle bir topluluk merkezini çevrelemiş köylerin teşkil ettiği idari bir birliktir.¹²⁵ Bundan dolayı, kazanın doğuşu, iktisadi, içtimai, coğrafi ve kültürel şartların belirlediği tarihi bir seyir içerisinde vuku bulmuştur.¹²⁶ Sancağın bir alt birimi olarak düşünebileceğimiz kaza, esasen kadının kadılık makamının idare mıntıkası anlamındadır. Yani bugünkü anlamda ilçenin karşılığıdır. Ancak o dönemde kadının yönetim bölgesi, sadece iskân ettiği kaza merkezi ile sınırlı değil; kazaya bağlı tüm belde ve köyler onun hüküm alanına girmektedir. Hatta bu nedenle kadılar ulaşamadıkları yerlere vekil olarak “naibleri” görevlendirirlerdi. Kadılar sorumlu ve yetkili oldukları en önemli iskân merkezinde oturduklarından, orası kadılık ve kaza merkezi olarak kabule dilmiş, kaza da, o iskân yerinin adıyla anılır olmuştur.¹²⁷

¹²¹ Behset Karaca, “XVI. Yüzyılda Gölhisar Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu”, *I. Burdur Sempozyumu*, Burdur, 2005, s. 762.

¹²² Alpaslan Demir, *XVI. Yüzyılda Samsun-Ayıntab Hattı Boyunca Yerleşme, Nüfus ve Ekonomik Yapı*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 69.

¹²³ Suraiya Faroqhi, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, (Çev. Neyyir Berktaş), İstanbul, 2011, s.12.

¹²⁴ “Sancak” kelimesi, “ucu sivri direk üzerinde olan bayrak” anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle Sancak, savaşlarda taşınan, rengi ve deseniyle bir hükümdar ya da komutanın hâkimiyetini sembolize eden bayrağa denmektedir. Sancak terimi daha sonraları yaygınlaşmış olan coğrafi ve idarî bakımdan muayyen bir bölgeyi ifade etmenin yanında, hem kumanda ve idare hem de “liva-i müselleme”, “liva-i piyâde (yaya)”, “çingâne sancağı”, “voynugân sancağı” gibi belirli zümreleri ifade etmek için de kullanılmıştır. Daha geniş bilgi için bakınız: Alâaddin Aköz – Doğan Yörük, “XVI. Yüzyılda Aksaray Sancağı'ndaki Taşra Görevlileri”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.14, 2004, s. 109.

¹²⁵ Emen, 2008, 13.

¹²⁶ Karaca, 2005, 759.

¹²⁷ Muammer Uysal, *Tire Şer'iyet Sicillerinin [1–2 Nolu Demirbaş Defteri 1–50 Varak Arası]*

Bugün İzmir'e bağı olan Birgi kazası XVI. yüzyılda, Aydın vilayetinin en geniş ve en üretken kazalarından biriydi ve köylerinin sayısı bakımından ikinci sıradaydı. Kaza basına toplam vergi miktarı bakımından Birgi en üst sıralarda yer almaktadır. Kasaba, sadece topraklarının büyüklüğü ve sahip olduğu köy sayısı bakımından değil, daha önemlisi topraklarının üretimi ve o topraklar üzerinde yasayan nüfus sayısı bakımından da en üst sıralardadır.¹²⁸ Birgi, tarım üretimi için son derece elverişli topraklara sahip bir ova olması ve bu ovayı çevreleyen kısmen dağlık alanlarında hayvancılığa müsait olması sebebiyle, her çağda mühim bir iskân sahası olmuştur. Küçük Menderes havzasında bulunması hasebiyle önemini her zaman korumuştur.¹²⁹

Birgi, 1478 tarihli TD 8 numaralı tahrir defterinde Aydın sancağına bağı bir kaza olarak kayıtlıdır.¹³⁰ Yine 1512 tarihli TD 87 numaralı defterde de Birgi kaza olarak kaydedilmiştir. TD 8 numaralı defterde şehir nüfusu 1. sayfadan itibaren yazılmaya başlanmışken, TD 87 numaralı defterde 189. sayfasından itibaren yer almıştır. 1529 tarihli TD 148 numaralı defterde ise 364. sayfalarda mahalleler kaydedilmiş, ancak buradan nefsi Birgi'yi anlatarak giriş yapmıştır. TD 87'de ise kaza hakkında bilgi Balyanbolu'dan başlamıştır. Mahsullere ise TD 87'de 192. sayfadan başlarken TD 148'de ise 330. sayfada Mahalle-i Samut olarak başlamıştır. İlerleyen sayfalarda konu ayrıntılarıyla birlikte ortaya konulacaktır.

3. 1. 1. Mahalleler ve Şehir Nüfusu

Şehir, küçük bir sahada büyük nüfus kütlelerinin birlikte bulunduğu, geçimini temin ettiği yerleşimdir. Şehirler; resmi ve hususi binaları, cadde ve sokakları, parkları vs. ile insan topluluklarının coğrafi peyzaj üzerinde hak ettikleri beşeri tesisler olup çevresiyle bir bütünlük oluşturan yerleşim alanlarıdır.¹³¹ Şehir kavramına tarihi açıdan bakılırsa; yöneticiler ile tüccar- esnaftan oluşmaktadır. Sanayi ve ticaret faaliyetlerinin yoğunluk kazandığı siyasi, idari, askeri ve dini işlerin görüldüğü ve bütün bu işler için gerekli alt yapının gerçekleştirildiği ve halkın buna göre teşkilatlandığı yerleşim alanlarına şehir,

Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008, s. 14.

¹²⁸ Ünal, 2001, 24.

¹²⁹ Belen, 2015, 40.

¹³⁰ BOA TD, nr. 8, s.1.

¹³¹ Süha Göney, *Şehir Coğrafyası*, İstanbul 1995,s.1.

burada yaşayanlara da şehirli denir.¹³² Tarih boyunca çeşitli kavimler tarafından çeşitli zamanlarda değişik anlamlarda kullanılan şehir kavramının bir yerleşmeden çok daha fazla anlam ifade etmektedir. Örneğin “civitas” kelimesi şehirli anlamına gelirken “civilization” kelimesi de medeniyet anlamına gelir. Bunun gibi “medine” şehir, medineden müştak olan “medineli” kelimesi de şehirli demektir.¹³³

Şehirlerin yapısı ve dağılışı şekillerine bakıldığında, her şehir kendi kendine bir model oluşturmuştur. Nitekim şehir, yaşam tarzının kendisine has yapısıyla ortaya çıktığı bir ortamdır. Bu ortamda şehrin yerleşim düzenini ve yayılışını doğrudan etkileyen yeryüzünün kendisidir. Yeryüzü şekilleri, toplumsal karakter ve diğer oluşumların etkisiyle ortaya çıkan yerleşme olgusu, birçok faktörün bir araya gelmesiyle oluşur. Bu da zaman-mekân-insan senteziyle izah edilebilir. Bütün bu hususlar tarihi dönemlerin kendisine has olgusuyla birlikte şehirleri ve şehir yapısını meydana getirmektedir.¹³⁴

Şehirleri fiziki olarak meydana getiren birimlerin başında mahalleler gelmektedir. Fakat mahalleler bundan daha fazla bir anlam ifade etmektedir. Nitekim Osmanlı şehirlerinde sosyal dayanışma ve mali yardımlaşmanın temelleri de yine mahallelerde¹³⁵ atılmıştır. Ayrıca halkın devlete karşı yükümlülüklerini yerine getirmede hanenin¹³⁶ yanı sıra mahallenin özel bir yeri vardır. Çünkü şehirli halkın ödeyeceği vergilerin dağıtımında ve benzeri hizmetlerin görülmesinde mahalle birim olarak ele alınmıştır.¹³⁷ İslam şehrinin mahallelere bölünmüş olması, onun fiziksel ve sosyal yönden en büyük özelliğidir. Bu bölünme toplumdaki dinsel ve etnik grupların varlığından ileri gelmektedir.¹³⁸

Türklerin şehircilik anlayışlarını, İslam dinine girmelerinden sonraki dönemde, ancak mahalleler vasıtasıyla takip etmek mümkün olmuştur. Nitekim Türkler İslam şehrinin üç ana unsuru olan cami, pazar ve hamamı, Orta Asya şehir

¹³² Mehmet Bayartan, “Tarihi Coğrafya Çalışmaları Açısından Şehir ve Osmanlı Şehri”, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, Sayı 13, s.85.

¹³³ Bahattin Yediyıldız, *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, İstanbul 1994, C. 1, s.441.

¹³⁴ Yusuf Halaçoğlu, *XIV-XVII yüzyıllarda Osmanlıda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Ankara 1995, s.57.

¹³⁵ Mahalle deyimi ve Osmanlıda mahalle hakkında geniş bilgi için bkz. Mehmet BAYARTAN, “Osmanlı Şehrinde Bir İdari Birim: Mahalle”, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, İstanbul, 2005, S.13, s. 97-107.

¹³⁶ Hane hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nejat Göyünç, ‘Hane’, DİA, İstanbul, 1997, C. 15, s. 552-553.

¹³⁷ Melek Öksüz, *Onsekizinci Yüzyılın İkinci Yarısında Trabzon (Toplum-Kültür-Ekonomi)*, Trabzon, 2006, s.47.

¹³⁸ Özer Ergenç, XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya, Ankara, 2012, s. 55.

tipinin üç ögesi olan iç kale, şehristan ve rabad ile birleştirmişler ve bunlara mahalle, bedesten ve çarşıları da katarak İslam sonrası tipik Türk şehrinin profilini ortaya koymuşlardır. Kültürel yapısı ve coğrafyası bakımından Osmanlı Devletinin şehre yüklediği anlam ise; Cuma kılınan ve bazarı duran yer şeklinde olmuştur. Osmanlı şehrinin diğer özelliği ise birbirini tanıyan, bir ölçüde birbirinin davranışlarından sorumlu, sosyal dayanışma içinde olan kişilerin oluşturduğu bir topluluğun, cami, mescit, mektep, tekke, kitaplık ve hamam etrafında odaklanmış idari birimler olan mahalleler şeklinde teşkilatlanarak yaşadığı yer olarak belirtilmiştir.¹³⁹

Osmanlı Devleti dönemindeki mahalleyi, aynı mescitte ibadet eden cemaatin aileleri ile birlikte ikamet ettikleri şehrin alt birimi, şeklinde tanımlayabiliriz. Osmanlı’da mahalle halkı aynı ibadet mahallinde, yani mescit, kilise ya da sinagogda ibadet etmekte, dini bir topluluk, yani bir “cemaat” teşkil etmektedir. Özellikle İslamiyet’te şehir ve mahalle ikilisi birbirinden ayrılamaz ve birbirini tamamlayan kavramlardır. Bu bağlamda, İslamiyetin yaşandığı bir şehirde mahallenin hem fiziksel hem de sosyal temel yapı taşı olarak ele alınması gerektiğinden bahsedilmektedir.¹⁴⁰ Nitekim Ergenç çalışmasında “Osmanlı kentinde mahalle sosyal ve fiziksel bir birimdir” demektedir.¹⁴¹ Saruhanoğulları ve Osmanlı dönemlerine ait defter ve vakfiyelerde mahalle sınırlarına dair bilgilerin verilmemiş olmasına dayanarak da bazı yazarlar mahallenin böyle fiziksel bir fonksiyonunun olmadığını söylemektedirler. Sonuç olarak şehrin mekânsal gelişimini ortaya koyarken ve sosyal hayattaki birliktelikleri incelerken her ne kadar kesin sınırlarla belirtilmiş olmasa dahi mahallenin, şehrin hem fiziksel hem de sosyal yapı taşı olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim Osmanlı tahrir defterlerinden edinilen bilgilere göre bir mahallenin genellikle 10 ile 30 arasında haneden meydana geldiğini görmekteyiz. Bu rakamın çok nadiren 40’ı geçtiği tespit edilmiştir.¹⁴²

Osmanlı şehrinin teşekkül ve gelişmesinde diğer kültürel öğeler kadar imaretlerin oynadığı rol de çok önemlidir. İmaretler, han, çarşı, fırın, hamam,

¹³⁹ Ayşe Pul, “Osmanlı Sosyal Hayatı Figüranlarından Arayıcı Esnafı”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, cilt XXIII, Sayı 1, s.215.

¹⁴⁰ Doğan Kuban, “Anadolu Kentlerinin Tarihsel Gelişimi Üzerine Gözlemler”, *Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler*, İstanbul, s. 161.

¹⁴¹ Özer Ergenç, “Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri” *Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071–1920)*, s. 103–109.

¹⁴² Gençsoylu, 2009, 14.

boyahane, salhane gibi kurulacak bir şehrin veya imarı istenen eski şehrin bir parçasını teşkil etmişlerdir. İstanbul, Edirne, Bursa, Konya, Saray Bosna gibi şehirlerin aslında zikredilen şekilde inşa edilmiş imaretlerin etrafında nasıl teşekkül edip geliştiğini göstermişlerdir.¹⁴³

İslam şehri için geçerli bir husus olan farklı etnik ve dini unsurların farklı mahallelerde oturma gerçeği kısmi olarak Osmanlı şehri içinde geçerlidir ki özellikle Müslüman olmayanların, İslam mahalleleri kaydedildikten sonra mahalle-i kefere ya da gebran olarak ayrıca kaydedilmekte olduğu görülmektedir.¹⁴⁴ Bu bakımdan Birgi de 1478 yılında 6 haneli ve 9 haneli Gebran cemaatleri kayıtlıdır¹⁴⁵ Bunun yanında küffaran mahalleleri de bulunur. 1512 yılında ise Sarı köyüne bağlı 14 haneli ve Mezkûra köyüne bağlı 7 haneli Gebran cemaatinin yanı sıra bu yılki kayıtlarda da Birgi’de küffaran cemaati mevcuttur.¹⁴⁶ 1529 yılında ise Cebriye köyüne bağlı 7 haneli ve Mezkure köyüne bağlı 7 haneli gebran cemaati¹⁴⁷ ve bu tarihte Birgi’de yine küffaran cemaati vardır. Birgi’deki bu gebran cemaatleri Rum kökenlidir. Küffaran ise diğer ecnebi milletlerdendir. Bu genel tabloya bakıldığında da Birgi’nin Türk İslam şehri özelliklerine uygun olduğu görülür.

Bu veriler ışığında şunları söyleyebiliriz ki; günümüzde de yoğun bir göç alan Aydın bölgesi, 16. yüzyılda da göç almakta, sosyal, ekonomik ve kültürel yönden gelişme göstermiştir ve önemi de gün geçtikçe artmıştır.¹⁴⁸ Defterleri karşılıklı olarak inceleyecek olursak, verilerin yukarıdaki söylemleri desteklediğini görebiliriz. Basit ama önemli bir ayrıntı olarak Birgi ve havzasında belirgin bir nüfus artışının gözlemlendiğini söyleyebiliriz. Nüfus artışı da birçok değişikliği ve gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Vergi geliri, tarım faaliyetleri, ticaret, pazarlar, vs. hemen her alanda artış gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, incelenilen defterlerle ilgili bir ayrıntı daha ortaya çıkarılmıştır. Bu ayrıntı da defterlerin yazılış tarihlerindeki öncelik sırasındır.¹⁴⁹

¹⁴³ Cengiz Orhonlu, *Osmanlı’da Şehircilik ve Çevre Anlayışı Şehir Mimarları*, Türkler Ansiklopedisi, s. 528-539

¹⁴⁴ Cahit Telci, 1999, 43.

¹⁴⁵ BOA TD, nr. 8, s.3.

¹⁴⁶ BOA TD, nr. 87, s.192.

¹⁴⁷ BOA TD, nr. 148, s.400.

¹⁴⁸ Hüseyin Demir, *I. Süleyman Döneminde Aydın Sancağının Demografik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2008, s. 267.

¹⁴⁹ Hüseyin Demir, 2008, 268.

Bugün İzmir'e bağı olan Birgi kazası 16. yüzyılda, Aydın vilayetinin en geniş ve en üretken kazalarından biriydi ve köylerinin sayısı bakımından ikinci sıradaydı. Kaza başına toplam vergi miktarı bakımından Birgi en üst sıralarda yer almıştır. Kasaba, sadece topraklarının büyüklüğü ve sahip olduğu köy sayısı bakımından değil, daha önemlisi topraklarının üretimi ve o topraklar üzerinde yaşayan nüfus sayısı bakımından da en üst sıralardadır.¹⁵⁰ Tüm bu açıklamalardan sonra, Birgi'nin köy ve taşralarından önce merkez nüfusu ve mahalleleri ele alınacaktır. Tüm bu incelemeleri de 1478, 1512 ve 1529 tarihli tapu tahrir defterlerine göre yapacağız.

İncelediğimiz tahrir defterlerinde Birgi'nin 1478 yılında 8 mahallesi mevcuttur. Bu mahallelerdeki toplam nüfus ise 327 olarak hesaplanmıştır. 1512 yılı defterinde ise mahalle sayısı 13'e çıkmış, aynı oranda nüfus da artarak 500 olmuştur. 1529 yılındaki kayıtlarda ise mahalle sayısı 13 iken nüfusun 361'e gerilediği görülmüştür. Baktığımızda 1478 yılında 8 mahalle olmasına rağmen, 1529 yılı kayıtlarındaki mahalle sayısı 13'e ulaşmıştır. Defterlerdeki köylere bakıldığında 1478 yılında 65 köy ve 2537 hane kaydedilmiştir. 1512 yılında ise 80 köy ve 3257 hane mevcuttur. 1529 yılı tahrirlerinde 94 köy ile 3319 hane kaydı vardır.

Şehirlerdeki nüfusun aksine, hem kırsal yerleşim yerlerinden olan köy sayısı artmış hem de köyde yaşayan kırsal nüfus artmıştır. Mahalle ve köye göre sayıca az olan mezzarlar ise 1478 yılında 3 tanedir. Bahsedilen mezzarlarda 27 hane yaşamaktadır. 1512 yılında 2 mezra olmasına rağmen hane sayısı 28'dir. 1529 yılında ise mezzarlar en fazla haneye sahiptir. Bu yılda 4 mezra ve 60 hane kaydı vardır. Son olarak 1478 yılında 21 konar-göçer cemaat mevcuttur ve 744 hanesi vardır. 1512'de 23 konar-göçer cemaatin 1288 hane kaydı vardır. 1529 yılında 23 konar-göçer cemaatin 931 hanesi kaydedilmiştir. Bu üç kayıta konar-göçer sayısı çok artmasa da mevcut konar-göçerlerin hane sayısında 1512 yılında çok fazla artış varken 1529 yılında 931'e kadar düşüş yaşanmıştır.

Yukarıda bahsedildiği üzere 15. yüzyıla ait tahrir defterlerinde Birgi 8 mahalleden müteşekkil olup bunlar Hisariçi, Sasalu, Samud, Ahi Germiyan, Sinli ve Elekci, Kadı, Taşbazar, Dernekpazarı'dır. Bu mahallelerde meskûn bulunan nüfusun dışında Kaşıkçılar ve Kurubayrı cemaatlerinin de Birgi şehrinde meskûn

¹⁵⁰ Ünal, 2001, 24.

oldukları anlaşılmaktadır. Bu cemaatler ve cemaat-i Kefere de dahil edildiğindeki şehrin toplam nüfusu 1473-77 tarihlerinde 395 hane ve 101 mücerredden ibarettir.¹⁵¹ 16. yüzyıla geldiğinde ise, Aydın Sancağı'na ait ikinci mufassal tahrir defterinde, şehrin mahalle sayısının artış olmasına rağmen nüfusunda nisbi bir azalmanın var olduğu dikkati çekmektedir. Bu deftere göre, şehirde yukarıda kaydettiğimiz mahallelerin dışında *Saru* Beğ, *Kadı-i diğer*, *Temür* Boğa, *Kızılca Mescid* isimleriyle dört yeni mahalle daha teşekkül etmiştir. Şehrin toplam nüfusu *Cema'at-i Dakkaşlar*, *Cema'at-i Danişmendlü*, *Cema'at-i Kutlu* Beğlü ve *Cema'at-i Eğricedere ile Cema'at-i Kefere* de dâhil olduğu halde 331 hane 42 mücerred ve 49 muaf tan ibarettir.¹⁵² Bu bilgilerden sonra Birgi'nin merkez mahalle nüfus ve ekonomik yapısını şu şekilde inceleyeceğiz.

Ahigermiyan: Mahalleye ilk olarak 1478 tarihli defterde rastlanmaktadır. Bu tarihte mahallede 26 hane Müslüman nüfus yaşamaktadır.¹⁵³ 1478 yılı defteri verilerine göre mahallede 14 mücerred(evlenmemiş) 48 de hane(evli aile) olup toplam 52 nefer mevcuttur.¹⁵⁴ 1512 yılında ise 61 hane toplamında 61 nefer mevcuttur.¹⁵⁵ 1529 kayıtlarına gelindiğinde ise 5 mücerred, 33 hane, 1 kötürüm, 1 muhassıl,¹⁵⁶ 2 pirifâni toplamında 42 nefer mevcuttur.¹⁵⁷ Her üç tarihli defterlerde de mahalle özelliğini kaybetmeyen Ahigermiyan'da 1478 yılından 1512 yılına gelindiğinde %85 artan nüfus, 1529 da ise %68 oranında azalma göstermiştir. Genel bir azalma ise 14 ten 5 e düşen mücerred sayısında olmuştur.

Sinle ve Elekçi: 1478 tarihli defterde 15 mücerred, 55 hane, 1 imamdan müteşekkil 71 nefer mevcuttur.¹⁵⁸ 1512 senesinde ise 1 muhassıl, 2 müezzin, 1 pir-i fani, 1 kethüda¹⁵⁹ ve 33 hane olmak üzere 38 nefer¹⁶⁰ nüfus mevcuttur. 1529 yılındaki nüfus durumu ise 2 nabadid(kayıp,belirsiz), 1 muhassıl, 4 mücerred, 23

¹⁵¹ Telci, 1999, 204.

¹⁵² Telci,1999, 205.

¹⁵³ Gençsoylu, 2009, 63.

¹⁵⁴ BOA TD, nr. 8, s. 3.

¹⁵⁵ BOA TD, nr. 87, s. 197-198.

¹⁵⁶ Muhassıl kelimesi husulden gelmekte ve hâsıl eden manası taşımaktadır. Maliye tabiri olarak ise Tanzimat öncesinde mukataaları iltizam eden veya vergi toplayan kimse karşılığı kullanılmıştır. Muhassılın diğer bir manası ilim tahsil eden demektir. Mübahat S. Kütükoğlu, XVI. *Asırda Çeşme*, s. 73.

¹⁵⁷ BOA TD, nr. 148, s.365.

¹⁵⁸ BOA TD, nr. 8, s.4.

¹⁵⁹ Genelde kelime anlamı "yardımcı" demek olup, şehirden göçer topluluklara kadar kullanılan bir terimdir. Temel anlamı devlet işlerine halkın arasında yardımcı olan demektir. Bu yönü ile göçer boyların, devletle ilişkilerini düzenleyen kişidir ki, Türkiye Selçuklularından itibaren görülür. Bkz.Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I. Anadolu'nun İdari Taksimatı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988, s. 39.

¹⁶⁰ BOA TD, nr. 87, s.199.

hane ile beraber 30 neferdir. Görüldüğü üzere bu mahallede 1478-1529 yılları arasında nefer sayısı 71'den zamanla 33 ve 30'a kadar düşmüştür. Bu yıllar arasında nüfus,%43 oranında azalmıştır. Mücerred sayılarında ise bu düşüş daha belirgin olmuştur. Nitekim 1512 senesinde hiç mücerred mevcut değildir. Hane sayısında da düzenli bir düşüş vardır.

Kahire: 1478 tarihli defter verilerine göre Kahire mahallesinde 39 nefer bulunup, bunların 5'i mücerred ve 34 hanedir.¹⁶¹ 1512 ve 1529 tarihli diğer defterlerde bu mahalleye rastlanmamıştır. Mahallenin diğer mahalleler ile birleşmiş olma ihtimalinin yanında Birgi'den Tire'ye göçlerden etkilenmiş olması da söz konusu olabilir. Bu hususla ilgili kesin bir görüş belirtmek mümkün değildir.

Taşbazar: 1478 tarihli kayıtlarda 6 mücerred ve 35 haneden müteşekkil 41 nefer mevcuttur.¹⁶² 1512 yılında mücerred sayısı düşerek 1'e gerilemiş, hane sayısı 35 olarak kalmış, 1 imam, 1 gaib,¹⁶³ 2 pirifâni,1 müezzin ve toplamda nüfus 41 nefer olarak aynı kalmıştır.¹⁶⁴ 1529 tarihinde Taşbazar mahallesinde 1 hatip,1 nabadid,¹⁶⁵ 2 mücerred, 35 hane ve toplamda 39 nefer mevcuttur.¹⁶⁶ Taşbazar'ın nüfusunda genel manada büyük ölçekte azalma ya da artış olmamıştır. Mücerred sayısında 1478'de 1512'ye gelindiğinde bir hayli gerilemiştir. Ancak 1529 tarihinde ise 1 mücerred artış görülmüştür. Nefer sayıları ilk iki tahrirde aynı kalsa da 1529 senesine gelindiğinde 41'den 39'a düşmüştür.

Frenk bazarı: 1478 verilerine göre Frenkbazarı'nda nefer sayısı 24'dür. 15 hane ve 7 mücerredin yanında 1'er de imam ve ormancı mevcuttur.¹⁶⁷ Frenkbazarı mahallesi sadece 1478 tarihli kayıtlarda mevcut. Diğer tahrirlerde olmadığı için bir mukayesesi mümkün değildir.

Ahıkızı: Mahalle 1478 tahririnde mevcut olup diğer tahrirlerde yer almamaktadır. Mahalle Doğancı çiftliğini¹⁶⁸ barındırmakta olup 2 hane ve 2

¹⁶¹ BOA TD, nr. 8, s.4.

¹⁶² BOA TD, nr. 8, s.5.

¹⁶³ Gaib, tahrir sırasında bulunamayanlar.

¹⁶⁴ BOA TD, nr. 87, s.198.

¹⁶⁵ Belirsiz, meydanda olmayan.

¹⁶⁶ BOA TD, nr. 148, s.366.

¹⁶⁷ BOA TD, nr. 8, s.6.

¹⁶⁸ Ahi Kızı Çiftliği nısf olunmuştur

nefere sahiptir.¹⁶⁹ Mahalle nüfusunun az olması zamanla ortadan kalkmış olabileceği veya diğer mahallelerle birleşmiş olabileceğini akla getirmektedir.

Sasalı: Öncelikle mahalledeki tarihi Sasalı Hamamı'na değinmeliyiz. Hamam, Sasalı Mahallesi ile kent merkezi arasında, Asartepe'nin eteğindedir. Günümüzde kullanılmayan hamam, bir dönem yağhane olarak işletilmiştir. Ancak Hamam günümüze oldukça harap bir şekilde ulaşmıştır.¹⁷⁰Sasalı Mahallesi, ismini Mentеше beyi Sasa Bey'den aldığı düşünülmektedir. Mahalle, nüfusunda çok değişim yaşamayan, genel olarak etkin bir nüfus barındıran bir mahalle olarak göze çarpar. 1478 tarihli tahrirde mahalle Hamza biladeri Ali Kethüda'nın Kalabudun¹⁷¹ çiftliği olarak verilmiştir.¹⁷² 1478 tarihli ilk tahrir de 1 kara, 25 bennak, 3 mücerred, 29 hane ile beraber nüfusu 32 nefere ulaşır. 1512 yılında nüfus 27 haneyle birlikte 6 mücerred, 3 kara, 7 bennak, 15 nim çift, 2 çift ile beraber 33 nefer olarak kalmıştır.¹⁷³1529 yılı tahririnde ise 4 mücerred, 1 imam ve 30 hane ile birlikte 34 nefer nüfus mevcuttur. ¹⁷⁴Verilen yıllar içerisinde hane sayılarına bakacak olursak 1478'de 29 olan olan hane 1512 yılında 27'ye düşmüş ancak 1529'a gelindiğinde tekrar artarak 30'a ulaşmıştır. Ufak bir artış görünse de neredeyse sabit kalmıştır. Nefer nüfuslarında ise 32-33-34 şeklinde az ama dengeli bir artışın olduğunu görüyoruz.

Hisariçi: Mahalle o dönem için yine kalabalık diyebileceğimiz bir nüfusa sahiptir. Öncelikle 1478 yılı tahrirlerinde 44 hane 12 mücerredten müteşekkil 56 nefer sayılmıştır.¹⁷⁵ Mahallenin 1512 tarihli kayıtlarında ise "cami mahallesi deyu maruftur" diye kayıt vardır. Bu tarihte Hisariçi mahallesinde 1 muhassıl, 6 mücerred, 28 hane ve 34 nefer mevcuttur.¹⁷⁶ 1529 yılı kayıtlarında ise mahallede 17 hane, 10 mücerred, 1 muhassıl,1 piri fani, 1 kötürüm,1malul,1 de belirsiz olmakla birlikte toplamda 27 nefer nüfus bulunmaktadır.¹⁷⁷ Mahallede nüfus değişimine yıllara göre bakıldığında düzenli bir azalma söz konusudur.1478 de 56

¹⁶⁹ BOA TD, nr. 8, s.6.

¹⁷⁰ Semavi Eyice, "İznik'de büyük hamam ve Osmanlı Devri Hamamları Hakkında Bir Deneme", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, c. XI, S. 15, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1960, s. 106.

¹⁷¹ Ortağa rağbet yerdir, Ceman 6,5 lik çiftlik yerdir. Ali ve kardeşi Hamza mutasarrıftır.

¹⁷² BOA TD, nr. 8, s.2.

¹⁷³ BOA TD, nr. 87, s.247.

¹⁷⁴ BOA TD, nr. 148, s.366

¹⁷⁵ BOA TD, nr. 8, s.1.

¹⁷⁶ BOA TD, nr. 87, s.196-197.

¹⁷⁷ BOA TD, nr. 148, s.364.

nefer,1512 de 34 nefer ve son olarak 1529 da ise 27 nefer kaydolmuştur. Kayıtlara bakıldığında mücerredin 1478’de 12 iken 1512’de yarı yarıya düşerek 6’ya gerilediği ve son olarak 1529 yılı kayıtlarında ise 10’a yükselmiştir.

Bundan sonraki mahallelerin 1478 tarihli olan TD 8 numaralı defterde kaydı bulunmamaktadır. Buna göre mahallelerin sonradan artan nüfusun etkisiyle kurulmuş olduğu söylenebilir.

Dernekpazarı: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu mahalleye sonraki kayıtlarda rastlanmaktadır. Muhtemelen nüfusun artmasıyla yeni bir mahalle olarak teşekkül etmiştir. “Hassı Hazreti Sultan Süleyman tâle bekâhu der kaza-i Birgi” şeklindeki kaydıyla başlayan mahalle Birgi’ye tabidir ve nüfus bakımından orta ölçekli bir mahalledir. 1512 yılında 1 gaib,7 mücerred,10 hane ile 20 nefer den oluşsan nüfus¹⁷⁸ 1529 yılında 13 hane 2 mücerred, 1 kadı, 2 belirsiz ile beraber 19 nefer e ulaşır. 1512 de 20 olan nefer sayısı 1529 da 19 a inmiştir. Mücerred ise 1512 de 7 iken 1529 da 2 ye düşmüştür.

Kadı: 1512 yılında 21 hane, 1 imam ve hane içinde verilenlerle 32 nefer sayısına ulaşan mahalle¹⁷⁹ 1529yılında 15 hane, 1 ümera(alim) ve 1 de belirsizle birlikte 17 nefere ulaşır.¹⁸⁰ Mahalle 15 yılı geçkin bir süre içerisinde 32 neferden 17 nefere düşmüştür. Bu yıllar içerisinde yarı yarıya nüfus zaafına uğrayan mahalle sadece nefer değil diğer kalemlerde de nüfus kaybı yaşamıştır.

Sarıbey: Mahallede 1512 yılı nüfusuna bakacak olursak öncelikle 1 adet mücerred göze çarpmaktadır. Akabinde bu yıl nüfus, 32 hane, 1 imam, 1 muhassıl ve 2 bilinmeyenle beraber 37 neferden müteşekkildir.¹⁸¹ 1529 yılında ise nüfusta ki değişim şu şekilde olmuştur:17 hane , 2 mücerred, 1 imam,1 kethüda, 2 malul, 1 nabadid, 4 hane içinde bilinmeyen verilerle beraber 30 neferden müteşekkildir.¹⁸² Genel nüfus durumuna baktığımızda 1512 ile 1529 tarihleri arasında mahalle nüfusunda nefer sayısı 37 den 30 a gerilemiş mücerred sayısı ise 1 iken 2 olmuştur. Nüfusta genel manada bir gerileme durumu söz konusudur.

Hisarlık (kadı): Mahallenin diğer ismi “kadı” olarak yazmaktadır. Ancak hisarlık olarak maruftur şeklinde kaydı vardır. 1512 yılı nüfus hareketi ise şu

¹⁷⁸ BOA TD, nr. 87, s.196.

¹⁷⁹ BOA TD, nr. 87, s.196.

¹⁸⁰ BOA TD, nr. 148, s.364.

¹⁸¹ BOA TD, nr. 87, s.197.

¹⁸² BOA TD, nr. 148, s.365.

şekildedir: Hane içinde yazılmış olan 1 müezzin, 1 imam ve 17 haneden ve 1 bilinmeyen mütüşekkil 20 neferdir.¹⁸³ 1529 yılı kayıtlarına bakarsak 4 mücerred ve 11 haneden ve 1 bilinmeyen oluşun 16 nefer mevcuttur.¹⁸⁴ Verilen bu 1512 ve 1529 yılı tahrirleri nüfus durumlarını mukayese edecek olursak 1512 de 20 olan nefer 1529 da 16 ya inmiştir. Mücerred sayısı ise 1512 de sıfır olsa da 1529 da 4 olarak kayda geçmiştir. Nüfus bu aradaki yıllarda genel olarak azalma göstermiştir.

Demirboğa: Mahalle 1512 yılında Birgi'nin sakin mecralarındandır. Nitekim 1512 yılı tahrirlerinde 15 hane ve 15 nefer mevcuttur.¹⁸⁵ 1529 yılında ise 13 neferden mütüşekkil olan mahallede 3 sabi (sıbyan, çocuk) 1 mücerred ve 9 hane mevcuttur.¹⁸⁶ Verilerde de görüldüğü üzere 1512 den 1529 a kadar nüfus, nefer bazında 15 ten 13 e gerilemiştir. 1529 da nüfus azalmış olsa dahi 1 mücerred ile 3 sabi mevcuttur.

Kızılmescit: Mahalle 1512 yılının sakin yerlerinden birisidir. Şöyle ki mahallenin nüfusu 13 neferden mütüşekkil olup 1 pir-i fani, 1 imam, 2 müezzin, 9 hane şeklinde verilmiştir.¹⁸⁷ Mahallenin nüfusu 1529 yılına gelindiğinde 13 nefer olarak kaydedilmiştir. Bunlar 1 malul, 3 mücerred, 9 hane şeklinde kayıtlıdır. Nüfusun hepsi hane içinde verilmiştir.¹⁸⁸ Mahallenin verilen yıllar arasındaki nefer sayıları değişmeden 13 olarak kalmıştır. Ancak 1529 yılında kayıtlarda 1 mücerred bulunmaktadır. Genel olarak nüfusta bir değişiklik yoktur.

Kefere: Bu yer köy ve cemaat olarak 1478 tahrirlerinde ve 1529 tahrirlerinde bulunsa da mahalle olarak sadece 1512 tarihli kayıtlarda mevcuttur. Şehzade Civanbaht hassıdır. Mahallenin nüfusuna bakıldığında 2 pir-i fani, 2 kara, 10 bennak, 9 nim çift, 3 çift 24 hane toplamda 26 neferden mütüşekkildir.¹⁸⁹ Mahallede vergilendirme sistemi ise çift resmi¹⁹⁰ 99, nim çift resmi 148, bennak resmi¹⁹¹ 120, kara resmi 12 şeklinde kayıtlıdır.¹⁹²

¹⁸³ BOA TD, nr. 87, s.197.

¹⁸⁴ BOA TD, nr. 148, s.365.

¹⁸⁵ BOA TD, nr. 87, s.198.

¹⁸⁶ BOA TD, nr. 148, s.366.

¹⁸⁷ BOA TD, nr. 87, s.199.

¹⁸⁸ BOA TD, nr. 148, s.366-367.

¹⁸⁹ BOA TD, nr. 87, s. 203.

¹⁹⁰ Resm-i çift: araziden alınan vergilerden biridir, kanunen iki öküzle işlenebilecek yer çift'tir.

¹⁹¹ Resm-i bennak: tımar sahiplerinin reayadan aldıkları vergilerden birinin adıdır.

Samut: Birgi’de 1512 tarihinde ki kayıtlara göre en kalabalık mahalle burasıdır. Mahalle Şehzade hassıdır. 1512 yılında nüfus, 130 neferden oluşur. Bunlar 118 hane, 7 mücerred, 2 nabadid, 1 imam, 2 pir-i fani şeklindedir.¹⁹³ 1529 yılına gelindiğinde mahalle nüfusu 1 nabadid, 2 malul, 1 imam, 10 mücerred, 67 hane ve toplamda 81 neferden oluşan yerdur. Mücerred hariç nüfusun hepsi hane içinde verilmiştir.¹⁹⁴ Mahalle kalabalık bir yapıya sahip olmasına rağmen 1512 ve 1529 yılları arasında nüfus kaybından nasibini almıştır. Şöyle ki 1512 yılında 130 olan nefer sayısı 1529 yılına gelindiğinde 81’e düşmüştür. Mücerred sayılarında ise 1529 yılında 1512 yılını nazaran cüz’i bir artış görülse de bu aradaki yıllarda toplam nüfus genel olarak düşmüştür.

Kefere: 1478 yılı kayıtlarında Şubası hassı olan cemaat 7 çift, 1 bennak, 1 ormancı ile 9 nefer 8 haneden oluşur. 2 müd ve 30 kile hıntadan 1290 akçe, 7 müd ve 9 kile şairden 2.352 akçe, ganemden(koyun) 300 akçe, 5 kile bürülceden 160 akçe, keten ve kendir ve kenevirden(sanayi tarım ürünleri) 200 akçe, 2 kile susamdan 120 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden(gerdek vergisi) 320 akçe, resm-i ganemden 200 akçe, resm-i çiftlikten 1000 akçe, resm-i zeminden 216 akçe, resm-i çiftten 968 akçe vergi alınmıştır. Fil hasil 3455 akçe, el risale 3551 akçe hasılı toplam cemaatten 7006 akçe vergi alınmıştır.¹⁹⁵

Gebran:¹⁹⁶ Bu cemaatin 1478 yılı tahrir kayıtlarında 6 nefer nüfusu vardır. Bunlardan hane olan 1 bennak, 3 çift ve 2 kara şeklinde kayıtlıdır. Hasılı ise 6 kile hıntadan(buğday) 180 akçe, 12 kile şairden(arpa) 512 akçe, 3 kile bürülceden 96 akçe, susamdan 120 akçe, piyaz ve yoncalıktan 150 akçe, ketenden 100 akçe, bagattan 150 akçe öşür vergisi alınmıştır. Dut ve zeytinlikten 50 akçe, resm-i hamdan 20 akçe, resm-i ganemden 30 akçe, çiftlikten 100 akçe, hasıl-ı çiftlikten 496 akçe, resm-i çiftten 361 akçe vergi alınmıştır. Cemaatten hasılı 2565 akçe vergi alınmıştır.¹⁹⁷

1529 yılında ise 2 çift, 3 nim çift, 2 bennak ile 7 haneden oluşur. Vergilendirme ise şu şekildedir: 3 çiftten 99 akçe, 30 nim çiftten 495 akçe, 11

¹⁹² Resim vergileri hakkında daha fazla bilgi için bkz. H. İnalçık, “Osmanlılarda Raiyyet Rüsümü”, *Belleten*, C: XXIII, (1959), 575-610.

¹⁹³ BOA TD, nr. 87, s 204-205.

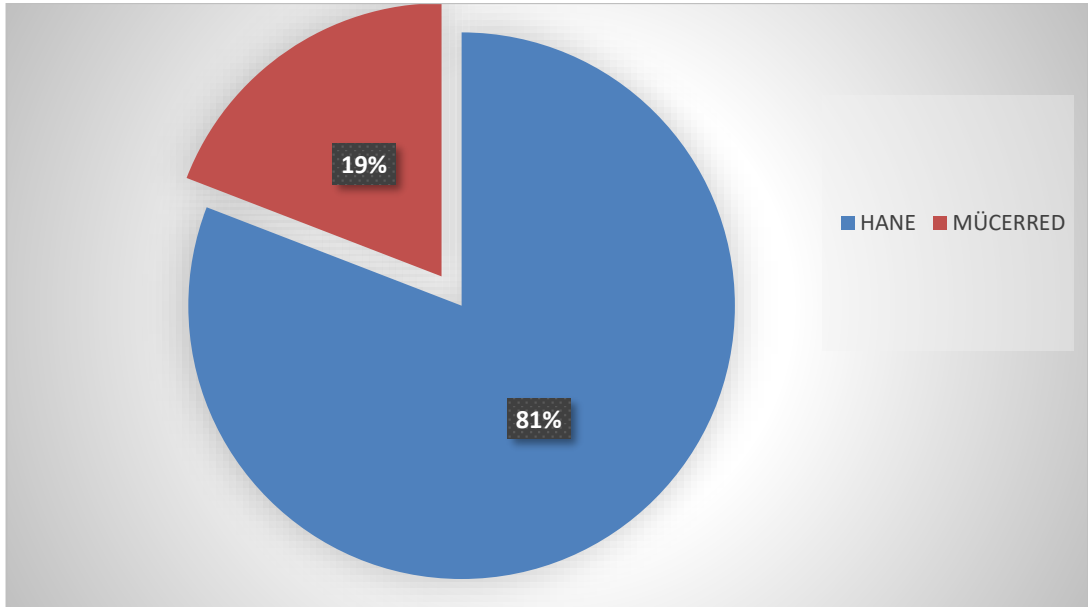
¹⁹⁴ BOA TD, nr. 148, s.367-368.

¹⁹⁵ BOA TD, nr. 8, s.14.

¹⁹⁶ Birgi de gebran cemaatleri Rum kökenlidir.

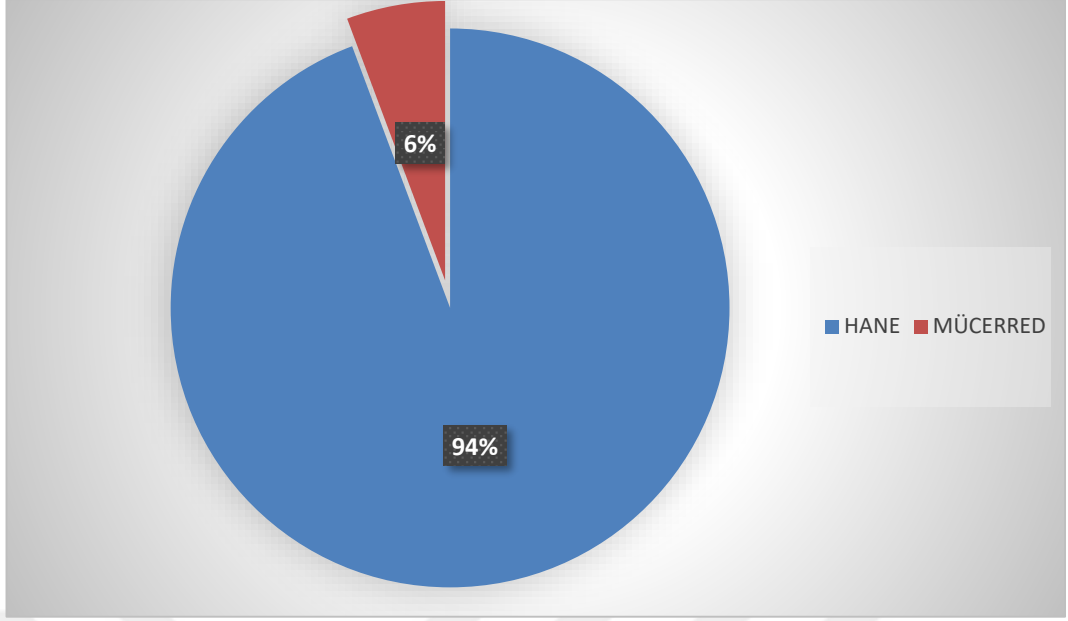
¹⁹⁷ BOA TD, nr. 8, s.18.

bennaktan 132 akçe vergi alınmıştır. 80 kile hintadan 6400 akçe, 84 kile şaïrden 4200 akçe, 20 kile brlceden 1600 akçe, avdar ve milas ve darı ve burçak ve nohut ve mercimek ve simsim(susam) vesair hububattan 1780 akçe, duttan 1500 akçe, bagat(bağ-üzüm) ve harici bağçe 2250 akçe, bostan vesairden 500 akçe, keten ve kendir ve kenevirde 150 akçe öşür vergisi alınmıştır. 2 bab asiyabdan(değïrmen) 120 akçe, resm-i ganemden 1500 akçe, 1 koruluk yerden 150 akçe, resm-i divaniyeden 400 akçe, icra-yı hassadan 500 akçe, limon ketenden 500 akçe, resm-i ağnamdan 250 akçe, resm-i kovandan 50 akçe, resm-i tir den 1.200 akçe, tapu-yu zeminden 1.500 akçe, cürm- cinayet bad-ı heva yaya ve kaçgun ve mal-ı gaib ve mal-ı mevkud ve resm-i arusane ve resm-i eğrek ve resm-i virandan ve duhandan (kışlanan yerden alınan vergi) eltk bera-yı sovucak pınar hasılı fi sene 1400 akçe vergi kaydı vardır. Cem'an 20.000 akçedir.¹⁹⁸

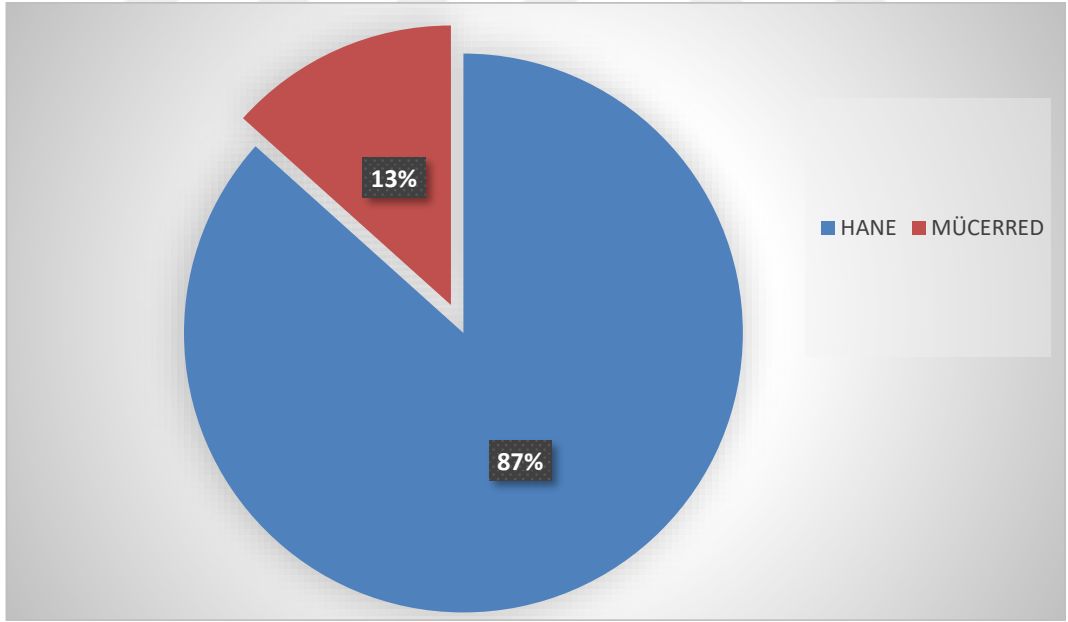

Şekil:1 1478 tarihinde Birgi'nin merkez nüfus dağılımlı.

¹⁹⁸ BOA TD, nr. 148, s.402.

Şekil:2 1512 Tarihinde Birgi'nin merkez nüfus dağılımı.

Şekil:3 1529 tarihinde Birgi'nin merkez nüfus dağılımı.

Yukarıda 1478 yılından 1529 yılına kadar geçen 50 yıllık dönemde Birgi kazası'nın hane ve mücerred olarak mahalle nüfusu dağılımı gösterilmiştir. Verilerden de anlaşılacağı üzere 1478 yılında mahallede %81 olan hane nüfus oranı 1512 yılında %94 e çıkmıştır. 1529 yılına gelindiğinde ise mahallenin hane nüfus oranı %87 ye düşmüştür. Genel olarak görülüyor ki zaman içerisinde artış azalsa da hane nüfusu, Birgi kazası mahallelerinde oran olarak nüfusun en büyük bölümünü oluşturmuştur.

Şekillerde Hane nüfusundan başka mücerred nüfusu verileri de oran olarak gösterilmiştir. Verilen bilgiler ışığında 1478 yılında birgi kazası mahallelerinde toplam mücerred nüfus oranı %19 olarak verilmiştir. 1512 yılında ise toplam nüfus içerisindeki mücerred nüfus oranı 1478 e oranla iki katından fazla düşerek %6 olmuştur. 1529 yılında ise mücerred nüfus oranı %13 tür. Tahrir defterleri verilerinden de anlaşılacağı üzere 50 yıllık kayıtlarda hem hane hemde mücerred nüfus oranları zamanla azalıp artarak değişim göstermiştir. Bu değişimlerde coğrafi etkenlerden insan unsuruna, iklimden afetlere birçok sebebin etkisi görülmüştür. Çalışmamızda bunlara kısa da olsa değinmeye çalıştık.

3. 1. 2. Köyler ve Nüfusları

Köy; içinde yaşayan insanların nüfusu bakımından kasaba ve şehirlerden küçük, ekonomik yapılanmalarının büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa bağlı olduğu doğal yaşam merkezleridir. Tahrir kayıtlarında ise, idari bir birim olarak "karye" adı altında yazılan köyler, insanların toplu halde yerleşik hayata geçmesiyle birlikte ortaya çıkmış ve Osmanlı köy kesimi, Selçuklu köy kesiminin devamı niteliğinde vuku bulmuştur.¹⁹⁹

Köy kavramı genel manada bir iskân terimi olarak ele alınmış ve incelenmiştir. Ekonomik faaliyetleri çoğunlukla tarım, hayvancılık ve el sanatlarına dayanan bu iskânlar; mekanik iş bölümü, cemaat ruhu ve gelenekçi bir hayat anlayışının, aile içinde geleneksel ilişkilerin yaygın olduğu; nüfusu en fazla binlerle ifade edilebilen, coğrafi bir sınırı, kendine ait bir adı ve kendine özgü bir toplumsal örgütlenmesi bulunan; toplumsal değişim sürecinin nispeten yavaş işlediği; kırsal bir mekânda varlığını sürdüren sosyal ve fiziksel çevrelerin oluşturduğu, bütün bu yönleriyle de şehirlerden farklılık gösteren, samimi,

¹⁹⁹ Halil İnalçık, *Köy, Köylü ve İmparatorluk*, İstanbul 1996, s.12.

kültürel bir yerleşim yapılanmasıdır. Böyle bir yapıya sahip olan köy diğer yerleşim yerlerinden uzak, yalıtılmış, etrafı köye ait otlak, yaylak, mera, baltalık gibi geniş bir coğrafi alanı kapsayan yerleşim ve kültürel yaşam alanıdır.²⁰⁰

Yerleşmelerin köy olarak adlandırılabilmesi için nüfus önemli bir unsurdur. Ancak köy için bir alt limit bulunmamakta, bir veya birkaç vergi mükellefinin varlığı bir yerin köy sayılması için kâfi gelmektedir. Osmanlı İmparatorluk sisteminde ise herhangi bir kırsal alanın köy sayılabilmesi için defterde belirli bir süre yazılmış olması ve ahalisini geçindirmeye yeterli miktarda tarım arazisi, koşum ve kesim hayvanları için otağı, genellikle köyden çok uzak olmayan çayırı, harman yeri, çeşmesi ve mezarlığı olması zorunlu görülmüştür.²⁰¹

Köy yerleşimlerinin husulünde sadece coğrafi etkenler ve ana ihtiyaçlar etkili olmamış, diğer taraftan da dini ve örfi kültürel yapılarda köylerin oluşumunda belirleyici olmuştur. Dolayısıyla dini manevi kimlik sergileyen zaviyeler, oluşumda önemli bir rol üstlenmiştir. Osmanlı kültürü ve toplum hayatındaki yeri oldukça fazla olan zaviyeler, Anadolu ve Rumeli'nin Türkleşmesi ve İslamlaşması açısından önemli görevler üstlenmiştir. Bilhassa erken dönem Osmanlısında, Anadolu coğrafyasında psikolojik bir güç sağlayarak kısa sürede Anadolu'da siyasî birliğin kurulmasına katkıları büyüktür.²⁰² Dervişlerin kırsal alanlara kurdukları zaviyelerin etrafında toplanan halk zamanla köy yerleşimlerini oluşturmuşlardır. Böylece Osmanlı toplum yapısının önemli unsuru olan zaviyeler ve dervişler hem manevi huzurun hem de sosyal yaşam teşekkülünün tetikleyicileri olmuşlardır.²⁰³

17. yüzyıl başlarına kadar, ekonomisi ziraata ve hayvancılığa dayanan Osmanlı İmparatorluğu'nda²⁰⁴ nüfusun çoğunluğu topraktan geçinip köy ve kırsal nüfusunu şehir nüfusundan ziyade kılmışlardır.²⁰⁵ Osmanlı Devleti'nde tipik köy, miri arazide raiyyet çiftliklerinde yerleşmiş ve çiftliği babadan oğula bırakan

²⁰⁰ Gümüşçü, Küçükkaşçı, 2014, 54.

²⁰¹ Harun Tuncel, "Mezraa Kavramı ve Türkiye'de Mezraalar", *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.5, Ankara 1996, s. 82.

²⁰² Vokan Ertürk, *XVI. Yüzyılda Akşehir Sancağı (Tahrir Defterlerine Göre)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 74.

²⁰³ Mübahat S. Kütükoğlu, *XV. ve XVI. Asırlarda İzmir Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, İzmir, 2000, s. 118.

²⁰⁴ Yusuf Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, Ankara, TTK, 1991, s.3.

²⁰⁵ Osman Gümüşçü, *XVI. Yüzyıl Larende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus*, TTK, Ankara 2001, s. 7.

bağımsız köylü ailelerinden teşekkül etmiştir.²⁰⁶ Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nde muhtelif bölgelerde çeşitli köy yapılanmaları mevcuttur. Bunlar, fiziki, etnik, kültürel, askerî-politik faktörler olarak köylerin büyüklüklerini, yerleşim şartlarını ve ekonomik uğraşlarını açıklamaktadır.²⁰⁷

Yerleşimlerin kırsal kesimleriyle ilgili olarak değinilmesi gereken konulardan biri de köylerin adlarının menşeleridir. Anadolu'nun her tarafında değişik köklere bağlanacak yer adları mevcuttur. Bir bölümü antik yerleşim yerlerinin isimlerinden çağırışım yaparken bir bölümü ise Türk söyleyişine göre telaffuz değişikliğine uğramıştır. Kimisi ise tamamen Türkçe adlar almıştır. Bunlar içinde bir kısmı coğrafi özellikleri, bir kısmı ise oraya yerleşen cemaatin adından etkilenmişlerdir.²⁰⁸

Anadolu'da Türklerden önce yaşayan kavimler tarafından pek çok şehir, kasaba ve köy oluşturulmuş, birçoğu Türk hâkimiyetine geçtikten sonra da varlıklarını devam ettirmişlerdir. Bununla birlikte yeni gelenlerde birçok yeni yerleşme yerleri oluşturulmuştur. Önceden beri var olan yerleşme yerlerinin adları değiştirilmemiş, söylenişleri Türk söyleyişine uygun hale getirilmekle yetinilmiş, yeni kurulan yerleşme yerlerine ise Türkçe isimler uygun görülmüştür.²⁰⁹

Yer adlarını vermedeki tercihler ülkeden ülkeye farklılıklar gösterse de genel anlamda tüm dünyada ortak kabullerin olduğu bilinmektedir. Genel manada her ülkede bir yere ad verilirken yerleşim yerinin durumu, konumu, orada egemenlik sürmüş, bulunmuş ünlü bir kimseyle, o çevredeki yaygın mesleklerle, çevredeki bir göl, akarsu ya da bir anıtlı ilişki kurulduğu görülmektedir.²¹⁰ Kimi durumlarda ahalisi dağılmış olup ziraata açık yerleri ekinlik olarak kullanılan köyler "mezra" diye isimlendirilmiştir. Bazen bu mezralara birkaç hane yerleşmiş, hatta öyle ki Osmanlı dönemi tahrir kayıtlarında âdeta bir köye dönüşmüş mezra kayıtlarına da rast gelinmiştir.²¹¹

²⁰⁶ Belen, 2015, 76.

²⁰⁷ Yücel Özkaya, *18. Yüzyılda Osmanlı Toplumı*, İstanbul, 2007, s.67.

²⁰⁸ Kütükoğlu, 2000, 42.

²⁰⁹ Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600)*, C. I, İstanbul, 2000, s. 175-178.

²¹⁰ Suat Öz, *Evliya Celebi Seyahatnamesi'ne Gore Anadolu'da Yer Adları*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversite, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2007, s. 23.

²¹¹ Osman Gümüüşçü, Mustafa Sabri Küçükkaşçı, "Köy", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 44, s. 54.

Yerleşmeler köy olarak özellikle dere kenarına veya yakınına kurulmuştur. Yerleşik kır nüfusunun su ihtiyacı ise ya çeşmelerden ya da 5-10 metrelik kuyulardan temin edilmiştir. Bunların yanı sıra köylerin şehirlerden en büyük farklarından birisi yerleşme alanı ile ekonomik faaliyet sahalarıdır. Merkezi yerleşim yerlerinde ekonomik faaliyetlerin yapıldığı toprak parçası az alan kaplarken yerleşme alanı geniş yer alır; köy yerleşmelerinde ise yerleşme alanı az yer kaplarken ekonomik faaliyete ayrılan toprak parçası çok alan teşkil etmektedir. Bu sebeple köyün teşekkülünde asıl tayin edici faktörün, “*tarım temelli bir yerleşimin devamlılığı*” olduğu anlaşılır.²¹² Toplumun ve devletin hem kültürel hem de ekonomik yüzü olduğundan dolayı köylerin ve tabii zirai alanların tespit ve kayıt edilerek her türlü müdahaleden korunması, üzerinde ehemmiyetle durulması gereken konulardan görülmüş ve gerekli tedbirler alınmıştır.²¹³

Köylerin vergi ve toplum düzeninin oluşturulması hususundan dolayı sınırlarının saptanması hayati önem arz etmiştir. Herhangi bir köyün gelirleri kendisine dirlik, mülk veya vakıf olarak verilen kişi, kendisine verilen alanı tam olarak belirlemek zorunda kalmıştır. Netice olarak bu husus doğrudan doğruya dirlik sahipleri arasında, ya da onlarla komşu köyler veya hükümet temsilcileri arasında sık sık anlaşmazlık konusu haline gelmiştir. Sınırlar yerel kadı veya yardımcılarında biri tarafından saptanmıştır.²¹⁴

3.1.2.1: Köyler

Tüm bunlardan sonra Birgi köylerinin duruma bakacak olursak, 16. yüzyılda Birgi kazası, Aydın vilayetinin en geniş ve en üretken kazalarından biriydi ve köylerinin sayısı bakımından ikinci sıradaydı. Kaza başına toplam vergi miktarı bakımından Birgi en üst sıralarda yer almıştır. Kasaba, sadece topraklarının büyüklüğü ve sahip olduğu köy sayısı bakımından değil, daha önemlisi topraklarının üretimi ve o topraklar üzerinde yasayan nüfus sayısı bakımından da en üst sıralardadır. Ancak gelişen toplum yapıları, insanları cezbeden şehir

²¹² Volkan Durmuş Karaboğa, *Klasik Dönemde Osmanlı Devleti'nde Tarım*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2010, s. 17- 18.

²¹³ Ahmet Nezih Turan, *XVI. Yüzyılda Ruha (Urfa) Sancağı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2012, s. 36.

²¹⁴ Kütükoğlu, 2000, 42.

imkânları ve Birgi’de meydana gelen birçok feci olaylar²¹⁵ sebebiyle nüfusu 17. yüzyıldan itibaren azalmıştır.²¹⁶

Siyek: Köy, tahmini bu 50 yıllık dönemin tahrirlerine göre en kalabalık köylerden birisidir. Kayıtlara göre nüfus şu şekildedir: 1478 yılında köyün nüfusu 31 çift, 10 kara, 14 bennak, 13 mücerred, 1 ortak, 1 imam ve hane içinde bilinmeyenlerle beraber 70 hane olarak verilmiştir.²¹⁷ 1512 yılında 97 neferden oluşan köy nüfusu 72 hane, 5 çift, 22 nim çift, 30 bennak, 15 kara, 22 mücerred, 1 imam, 1 pir ve 1 belirsizden oluşur.²¹⁸ 1529 yılında ise nüfus şu şekilde verilmiştir: 1 malul, 1 imam, 3 gaip, 12 mücerred, 29 bennak, 23 nim çift, 3 çift ve 55 hanedir.²¹⁹ Hane nüfuslarına bakıldığında 1478 ile 1512 yılları arasında 70’den 72’ye çıkarak ufak bir artış gösterse de 1512 ile 1529 yılları arasında hızla düşerek 55’e gerilemiştir. Mücerred nüfuslarında ise değişim şu şekilde olmuştur:1478 yılında 13 olan mücerred sayısı 1512 yılında 22 ye yükselmiş,1529 yılında ise tekrar düşüp 12 ye gerilemiştir.

Köydeki raiyyet rüsumları ise 1512 yılında 5 çiftin resmi 165 akçe, 22 nim çiftin resmi 363 akçe, 30 bennakın resmi 360 akçe, 15 karanın resmi 90 akçe şeklinde verilmiştir.²²⁰ Aynı yıl köydeki ekonomik faaliyetlerde ise 19 kile hıntadan 1.900 akçe, 78 kile şairden 3.900 akçe, 18 kile darıdan 900 akçe, 10 kile börülceden 1.000 akçe, 3 kile çavdardan 150 akçe, 1,5 kile simsimden 150 akçe, kendir ve ketenden 350 akçe, bostandan 360 akçe, penbeden(pamuk) 500 akçe, bağattan 2.000 akçe öşür alınmıştır. Diğer iktisadi veriler ise resm-i ganem 130 akçe, resm-i dönüm ve kovan 44 akçe, resm-i arusane 88 akçe, resm-i zemin 560 akçe, resm-i deşbani 130 akçe, resm-i tapu 1.260 akçe alındığı şeklindedir. Ayrıca bu köye kayıtlı olan çiftlikten 200 akçe, karye-i Çiftlik emrden 200 akçe, cürmü cinayet ve bad-ı heva (küfürle katil arası suçlar)ve yaya ve gayrı 1.300 akçe, karye-i mezbure 900 akçe olarak verilmiştir. Bu yılda devletin köyden aldığı vergilerin yekûnu ise 17.000 akçedir.²²¹

²¹⁵ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Sarıkaya, *Ödemiş ve Kiraz İlçeleri*, İzmir 1968.

²¹⁶ Ünal, 2001, 24.

²¹⁷ BOA TD, nr.8, s.5-6.

²¹⁸ BOA TD, nr. 87, s. 231,232.

²¹⁹ BOA TD, nr. 148, s.415.

²²⁰ BOA TD, nr. 87, s.232.

²²¹ BOA TD, nr. 87, s.232.

Köyün 1529 yılı mahsul ve raiyyet vergileri şu şekilde kayıtlıdır: 3 çiftin resmi 99 akçe, 23 nim çiftin resmi 379,5 akçe, 29 bennak'ın resmi 348 akçe şeklinde verilmiştir. Alınan öşür vergileri ise 25,5 kile hintadan 2.040 akçe, 43 kile şairden 2.150 akçe, bürülceden 490 akçe, darı ve çavdar ve simsim vesair hububattan 350,5 akçe, bostandan 190 akçe, bagat ve haraci dönümden 668 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 200 akçe, kovandan 50 akçe öşür alınmıştır. Devletin aldığı resimler ise arusane resmi 190 akçe, ağnam resmi 100 akçe, diğer hububat resmi 220 akçe, tapu zemin ve hasm resmi 290 akçe, deştbanı(başkasının bahçesine zarar veren hayvanın sahibinden alınan vergi) resmi 150 akçe, cürmü cinayet ve bad-ı heva veya kaçkın vesair, duhan (konar-göçerlerin kışladıkları yerden alınan vergi) ve kışlak ve otlak yörükân resmi 435 akçeydi. Bu köyden bu tarihte cem'an 8.350 akçe vergi alınmıştır.

Köyün 1478 yılı mahsul kaydı yoktur ancak 1512 ve 1529 yılı mahsul kayıtlarına bakıldığında 1512 yılında mahsulden elde edilen gelir 1529 yılındaki geliri neredeyse ikiye katlamıştır. Hane sayıları aynı olmakla beraber mahsuldeki bu fark göze çarpar.

Çiftlik: 1478 yılı Birgi köylerinden kalabalık bir köy olan Çiftlik'te; 40 hane ve 1 de mücerred kaydedilmiştir. Haneler 15 bennak, 4 kara, 11 nim çift ve 9 çiftten müteşekkildir.²²² 1512 yılında ise 1 pir, 3 mücerred, 9 kara, 17 bennak, 12 nim çift, 1 çift ve toplamda hane içinde verilen pir ile beraber 39 haneden oluşur. Bu tarihte Çiftlik köyü ismini içinde bulundurduğu büyük bir çiftlikten aldığı tahmin edilir. Köyün diğer bir ismi ise Yenice'dir.²²³ 1529 yılında Karye-i Çiftlik, Tasahorya zeametidir. İsmi yine içindeki çiftlikten aldığı tahmin edilmektedir. Yenice olarak maaruftur. Birgi ye tabidir. Yine kalabalık köylerden olan Çiftlik Köyünde nüfus şu şekildedir; 1 şeyh (bennak sahibi olarak kaydedilmiştir), 1 gaib, 1 pirifani, 1 nabadid, 1 mücerred, 20 bennak, 8 nim çift, 2 çift, ve toplamda 30 hane olarak kaydedilmiştir.

Bu tarihteki raiyyet rüsumuna bakacak olursak devlet 2 çiftten²²⁴ 66 akçe, 8 nim çiftten 132 akçe, 20 bennaktan²²⁵ 240 akçe resim almıştır²²⁶. Çiftlik Köyü

²²² BOA TD, nr. 8, s.7.

²²³ BOA TD, nr. 87, s.223.

²²⁴ Resmi çift için bkz. Halil İnalçık, "Osmanlılarda Raiyyet Rüsümü", *Belleten*, c.XXIII, Ocak, 1559.

²²⁵ Resm-i bennak için bkz. Feridun Emecen, "Bennak", *DİA*, 1992, C.5, s.458.

nüfus hareketine bakıldığı zaman çok büyük azalma ya da artış görülmemektedir. Şöyle ki: 1478 yılında 40 olan hane sayısı 1512 yılı kayıtlarında 39'a düşmüştür. 1529 yılında ise ufak bir düşüşle birlikte köyün hane sayısı 30'a düşmüştür. Verilen tarihlerin mücerred sayılarına bakacak olursak 1478 yılında 1 olan mücerred sayısı 1512 yılında 3'e çıkmış 1529 yılında ise tekrardan 1'e gerilemiştir.

Emirdoğan: 1478 tarihinde orta ölçekli bir köy olan Emirdoğan köyü 6 çift, 3 nim çift, 1 kara, 5 bennak, 1 mücerred ve 1 imamla birlikte 18 haneden teşkil olmuştur.²²⁷ Köyün nüfusu 1512 yılında 1 malul, 3 mücerred, 4 kara, 4 bennak, 11 nim çift ile birlikte toplamda 19 hane mevcuttur.²²⁸ Köyün nüfusu 1529 yılı kayıtlarında 9 nim çift, 12 bennak, 2 mücerred, 1 malul, 21 hane toplamda 24 neferden müteşekkildir.²²⁹ Köyün bu yıl ki raiyyet rüsumları ise 9 nim çiftten 148,5 akçe, 12 bennaktan 144 akçe vergi alınması şeklindedir.

Köyün genel nüfus hareketine bakıldığında kısmi de olsa hane sayısında bir artışın olduğu göze çarpmaktadır. Nitekim 1478'de hane sayısı 18 iken 1512'de 19'a, 1529'da 21'e yükselmiştir. Mücerred nüfusta ise 1478 ile 1512 yılında 1'den 3'e yükseldiği görülse de 1529 yılında tekrar 2'ye düşmüştür.

Yağcı: 1478 tarihindeki kayıtlara göre nüfus bakımından orta ölçekli bir köy olan Yağcı köyü Hamza Bey tımarı olup 13 çift, 8 nim çift, 3 kara, 7 bennak ve 1 mücerredle birlikte 32 haneden müteşekkildir.²³⁰ 1512 yılındaki nüfus ise 1 nabadid, 1 malul, 4 mücerred, 6 kara, 4 bennak, 15 çift, 25 hane ve 31 neferden oluşur.²³¹ 1529 yılında nüfus 25 neferden müteşekkil olup 23 hanenin 1'i çift, 13'ü nim çift, 9'u bennak ve hane içinde verilen 1 malul ve 1 nabadid'ten ibarettir.²³²

Köyde 1512 yılı vergileri ise şu şekildedir: 9 bennaktan 108 akçe, 13 nim çiftten 214,5 akçe, 1 çiftten 33 akçe resim alınmıştır. Verilen yıllardaki nüfus mukayesesi şu şekildedir: 1478 yılında 32 olan hane sayısı 1512 yılında 25'e, 1529 yılında ise 23'e gerilemiştir. Hane ve nefer sayılarında takriben bu 50 yıl içerisinde çok büyük azalmalar görülmemiştir. Mücerred sayılarına bakacak

²²⁶ BOA TD, nr. 148, s.405.

²²⁷ BOA TD, nr. 8, s.7.

²²⁸ BOA TD, nr. 87, s.223-224.

²²⁹ BOA TD, nr. 148, s.406.

²³⁰ BOA TD, nr. 8, s.8.

²³¹ BOA TD, nr. 87, s.223.

²³² BOA TD, nr. 148, s.405-406.

olursak 1478 yılında tek mücerredi olan köyün 1512 yılında 4 mücerredi mevcut iken 1529 yılında mücerredi mevcut değildir.

Tasahorya: Kayıtlara göre 1478 yılının en kalabalık köylerinden birisi olan Tasahorya 12 kara, 58 bennak, 17 mücerred, 1 imam da içinde olmak üzere 89 haneden müteşekkildir.²³³ Köyün nüfusu 1512 yılına geldiğimizde orta ölçeklere kadar inip 3 nim çift, 12 kara, 24 bennak, 6 mücerred, 2 pirifâni ile birlikte verilen 39 hane şeklinde görülmektedir.²³⁴ Köyün 1529 yılı kayıtlarındaki nüfusu 1 pir, 1 imam, 3 mücerred, 43 bennak, 1 nim çift, 2 çift, 46 hane ve toplamda 52 neferden müteşekkildir.

Raiyyet rüsumunda ise 2 çiftten 66 akçe, 1 nim çiftten 16 akçe, 43 bennaktan 516 akçe resim alınmıştır. Köyün genel nüfus hareketi ise şu şekildedir; 1478 yılında 89 olan hane nüfusu, 1512 yılına gelindiğinde hızlı bir düşüşle 39'a kadar gerilemiş, 1529 yılında ise ufak bir kıpırdanma yaşayıp 46'ya yükselmiştir. Mücerred nüfusu ise hane nüfusu gibi keskin bir düşüş yaşayıp neredeyse yarı yarıya oranında azalıp 1512 yılında 6'ya düşmüştür. 1529 yılına gelindiğinde mücerred sayısında ki düşüş durmayı 3'e kadar gerilemiştir.

Sungurlu: 1478 yılı verilerine göre köy orta ölçekli bir nüfusa sahiptir. Subaşı tımarı olan köyde bu tarihte 2 çift, 4 nim çift, 3 kara, 10 bennak, 6 mücerred toplamda 25 hane mevcuttur.²³⁵ 1512 yılında köyün nüfusu ise neredeyse bitecek hale gelip 4 haneye kadar düşmüştür. Hanelerin 3'ü nim çift 1'i ise hane içinde verilen imamdır.²³⁶ 1529 yılında hane içinde verilen 1 imam, 1 mücerred ve 3 nim çift ile beraber 3 haneden müteşekkildir.²³⁷ 1478 yılındaki nüfus hane bazında 25 iken 1512 yılında hızla düşerek 4 haneye kadar gerilemiştir. 1529 yılında ise hane sayısı 3 olmuştur. Nüfusun gerilemesi sadece hanede olmamış mücerred nüfusunda da 1478 yılında 6 dan 1512 yılında 0 a inmiştir. 1529 yılında ise kayıtlarda tekrardan 1 mücerred görülmektedir.

Köyün genel olarak iktisadi hayatına bakacak olursak, 1512 yılında 3 nim çiftten 49 akçe, 1 karadan 6 akçe vergi alınmıştır. Aynı yılda öşür mahsullerinde ise 10 kile hintadan 1000 akçe, 8 kile şairden 400 akçe, bostandan 30 akçe,

²³³ BOA TD, nr. 8, s.9.

²³⁴ BOA TD, nr. 87, s.225.

²³⁵ BOA TD, nr. 8, s.12.

²³⁶ BOA TD, nr. 87, s.264.

²³⁷ BOA TD, nr. 148, s.452.

ketenden 130 akçe, kovandan 35 akçe, resm-i arusaneden 5 akçe simsimden 100 akçe, resm-i zeminden (yerli halkın dışındaki reyanın işlediği tımandan alınan vergidir) 106 akçe, resm-i tapudan 150 akçe, evrak-ı duttan 10 akçe, öşrü yoncadan 50 akçe, resm-i eğdikten 20 akçe yekûn olarak köyden 2.091 akçe vergi alınmıştır.²³⁸ Devletin 1529 yılında köydeki iktisadi planlaması ise şu şekildedir; 3 nim çiftten 49,5 resim vergi alınmıştır. Öşürlerde ise 3 kile hintadan 240 akçe, 6 kile şairden 300 akçe, bostan ve piyaz vesair sebzevattan 50 akçe simsim ve börülce ve çavdar ve burçak ve milas ve çavdar ve mercimek vesair hububattan 85,5 akçe, kovandan 25 akçe, yoncadan 50 akçe öşür alınmıştır. Yine aynı yılda resm-i arusaneden 5 akçe, resm-i zemin ve hevedan 50 akçe, resm-i tapu zemin ve hısmdan 70 akçe vergi alınmıştır. Tasarrufu Ahmet Bey'de olan 20 dönümlük zeytinden öşür ve haraç olarak 15 akçe vergi alınmıştır. Cürm-u cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i ağnam reaya ve resm-i duhan ve kışlak sipahiyan ve gayri timarandan 50 akçe olmak üzere köyden cem'an 1.000 akçe vergi alınmıştır.²³⁹

Eksernos: Öncelikle köyün 1478 tarihli kayıtlarında ki nüfusu 19 haneden müteşekkil olup 2 çift, 4 nim çift, 1 kara, 9 bennaktan oluşur. Ayrıca 1 de mücerred kaydı vardır.²⁴⁰ Nüfus konusundaki bilgilere 1512 yılında ki kayıtlardan bakacak olursak 18 nim çift, 4 kara, 6 bennaktan oluşan toplamda 28 hanenin yanı sıra 4 tane de mücerred kaydı vardır. Bu tarihteki kayıtlarda köyün isminde de bir değişiklik göze çarpmaktadır. 1478 yılında Eksernos olan isim 1512 yılında Eksernus ve Kemernus şeklinde değiştirilerek kaydedildiği görülmektedir.²⁴¹ 1529 yılı kayıtlarında ise Eksernos Köyünde 1 gaib,4 mücerred, 9 bennak, 9 nim çift, 1 çift ve toplamda 19 haneden meydana gelir.²⁴² Köyün verilen kayıtlarda ki yaklaşık 50 yıllık dönemde dalgalı bir nüfus hareketi gözlemlenir. 1478 yılı hane sayısı 19 iken 1512 yılına gelindiğinde hane sayısında bariz bir artış kaydedilerek 28 e ulaşmıştır. Ancak 1529 verilerinde hane sayısı tekrar 19 a gerilemiştir. Köyün mücerred nüfusunu değerlendirecek olursak 1478 yılında 1 iken 1512 ve 1529 yıllarında 4 olarak sabit kalmıştır.

²³⁸ BOA TD, nr. 87, s.264.

²³⁹ BOA TD, nr. 148, s.453.

²⁴⁰ BOA TD, nr. 8, s.12.

²⁴¹ BOA TD, nr. 87, s.230-231.

²⁴² BOA TD, nr. 148, s.414.

Köyün iktisadi ve tarım alanında ki verileri ise şu şekildedir: Öncelikle 1478 kayıtlarında çeltik ziraatında ortakçılık yapıldığı görülmektedir. Zirai üretimde 4,5 kile hıntadan 735 akçe, 3 müd ve 18 kile şairden 1.248 akçe, 7 kile tahundan 150 akçe, simsimden 22 akçe, bürülceden 64 akçe, ketenden 23 akçe, ganemden 50 akçe, bagattan 500 akçe, resm-i zeminden 120 akçe, resm-i aruzhaneden 80 akçe, çavdardan 7,5 akçe, çeltiğin 120 kilesinden 3.100 akçe, zeytinlik ve civarlıktan 1.833 akçe, resm-i çiftten 273 akçe, fisene 3.247, errisale 5.211, cem'an 14.458 akçe vergi alınmıştır.²⁴³

1512 raiyet rüsumu ise 18 nim çiftten 297 akçe, 6 bennaktan 72 akçe, 4 karadan 24 akçe resim vergisi alınmıştır. Ziraat ürünlerinden alınan vergiler ise 2 müd hıntadan 2.000 akçe, 3 müd şairden 3.000 akçe, 10 kile bürülceden 1.000 akçe, 3 kile simsimden 300 akçe, ketenden 150 akçe, bagattan 1800 akçe, bostandan 180 akçe öşür vergi alınmıştır.²⁴⁴ Bu yıl ki kayıtlarda diğer vergiler ise şu şekildedir: Resm-i ganemden 240 akçe, resm-i zeminden 594 akçe, resm-i aruzhaneden 140 akçe, resm-i tapudan 1.400 akçe, (Cürm-ü Cinayet ve Badı heva ve Deştbanı ve gayri 2.000 akçe vergi alınır diye geçmektedir). Çeltük-ü arz ki bir müd tohum ekilir imiş. Hâsıla fi sene 15.500 akçe, riaset ve cevabat 1.000 akçe yekün 30.047 akçedir.

1529 yılı iktisadi duruma bakacak olursak 1 çiftten 33 akçe, 9 nim çiftten 148.5 akçe, 9 bennaktan 108 akçe resim vergi alınmıştır. Ziraat vergileri ise 52 kile hıntadan 4.160 akçe, 45 kile şairden 2.250 akçe, bürülceden 450 akçe, simsimden 150 akçe, keten ve kendir ve kenevirde 650 akçe, kovandan 250 akçe, bagat ve harici bağçeden 2.500 akçe, bostandan 350 akçe öşür alındığı şeklinde kayıtlıdır.²⁴⁵ Diğer vergiler ise resm-i ağnamdan 694 akçe, resm-i zeminden 450 akçe, resm-i aruzhaneden 120 akçe, resm-i tapu-yı zemin ve damdan 1.500 akçe vergi alınmıştır. Çeltük hasılı, mahsula-ı zemin, şehir-i mezburadan 14.886 akçe, Cürm-u cinayet ve bad-ı heva yaya ve kaçgun ve resm-i deştbanı ve duhan ve müselleman ganem yörükân ve mal-ı gaib ve mal-ı mevkud sairden 250 akçe olarak kayıtlıdır. Köyden alınan vergi cem'an 31.200 akçedir.²⁴⁶

²⁴³ BOA TD, nr. 8, s.13.

²⁴⁴ BOA TD, nr. 87, s.231.

²⁴⁵ BOA TD, nr. 148, s.415.

²⁴⁶ BOA TD, nr. 148, s.415.

Ayahorid: Genel anlamda orta ölçekli bir nüfusa sahip olan köy 1478 yılında 12 çift, 2 nim çift, 2 kara, 7 bennak, hane içinde verilen 1 imam ve 1 ormancı ile beraber 34 haneden ve 9 mücerredten oluşmuştur.²⁴⁷ 1512 yılında Karye-i Aya Hirod tabi Birgi mezkûr karye defter-i atikte üç hisse olup haliya yere getirilüp bir yere cem olup yazıldı şelinde ek kayıt vardır. Nüfusu ise 33 neferden müteşekkil olup bunlar 25 hane, 11 nim çift, 5 bennak, 9 kara, 7 mücerred ve 1 imam olarak kayıtlıdır.²⁴⁸ 1529 yılında köyün nüfusu 40 nefer ile beraber 36 hane, 2 çift, 10 nim çift, 23 bennak, 2 mücerred, 1 imam, 1 nabadid, 1 belirsiz (bennak sayılmıştır) diye kayıtlıdır.²⁴⁹

Köyün verilen yıllar arasındaki nüfus hareketleri ise şu şekilde mukayese edilebilir: 1478 yılında 34 haneden 1512 yılına gelindiğinde hızlıca bir düşüşle 25 haneye inmiştir. 1512 yılından 1529 yılına gelindiğinde ise köy en yüksek hane sayısına ulaşmış, 36 olmuştur. Diğer taraftan mücerred kayıtlarında ise düşüş olduğu görülür. 1478 yılında 9 olan mücerred sayısı kademeli olarak düşerek 1512 yılında 7 ye inmiştir. 1529 yılına gelindiğinde ise kayıtlara 2 mücerred yazılmıştır.

Küre: Bu dönemde en kalabalık köylerden biri olan Küre' de 4 çiftlik yer olan Haskar yeri mevcuttur. 1478 yılı tahrir kayıtlarındaki nüfusa bakacak olursak, 63 çift, 71 bennak, 16 mücerred, 5 nim çift, 13 kara ve 1 bilinmeyen ile birlikte 153 hane ve 16 mücerred kayıtlıdır.²⁵⁰ 1512 yılında ise nüfus 1 nabadid, (muhtemelen bu kişi bennak sayılmıştır) 1 imam, 5 mücerred, 8 kara, 27 bennak ile birlikte 36 haneden meydana gelmiştir.²⁵¹ Bu tarihte Küre hassı Halit olarak kayıtlıdır. 1529 yılında köyün 41 olan hane nüfusu şu şekildedir: 41 bennak, 7 mücerred, 1 gaib, 1 pir-i fanidir.²⁵²

Köyde önceleri kalabalık denebilecek bir nüfus yaşıyorken sonraki yıllarda nüfusta hızlı bir azalma görülmektedir. Nüfustaki değişimi izah edecek olursak 1478 yılında 153 hane şeklinde kalabalık bir köy silüetinden 1512 yılına gelindiğinde 36 hanelik sakin bir köy duruma gelmiştir. 1512 den 1529 yılları arasında hane sayısında bir kıpırdanma olup, 36 dan 42 ye çıksa da köy eski nüfus şenliğini kazanamamıştır. Hane nüfusunda adeta üçte birlik bir gerileme yaşayan

²⁴⁷ BOA TD, nr. 8, s.13.

²⁴⁸ BOA TD, nr. 87, s.262.

²⁴⁹ BOA TD, nr. 148, s.450.

²⁵⁰ BOA TD, nr. 8, s.116-17.

²⁵¹ BOA TD, nr. 87, s.189.

²⁵² BOA TD, nr. 148, s.395.

köy, mücerred nüfusunda da farklılık göstermez. 1478 yılında 16 olan mücerred sayısı, 1512 yılında yine üçte birlik bir gerileme göstererek 5 e düşmüştür. 1529 yılında ise mücerred sayısı 7'ye ulaşmış gibi görünse de köyün eski kalabalık ne hane ne de mücerred nüfusu yoktur.

Mağsurus: Geçim kaynağı olarak pamuk yetiştiriciliği yapılan köyün kayıtları sadece 1478 yılı 8 numaralı tahrir defterinde bulunur. Hamza Bey tımarı olan köyde 1 nim çift, 6 kara, 5 bennak ile beraber 12 hane bulunmaktadır.²⁵³

Köyde vergiler ise şöyledir: 3 müd hintadan 1.200 akçe, 5 müd ve 10 kile şairden 1760 akçe, 1 müd ve 6 kile duhan dan 390 akçe, 6 kile börtüceden 192 akçe, ketenden 175 akçe, kovandan 35 akçe, bağattan 800 akçe, piyazdan 35 akçe, arusaneden 100 akçe, resm-i zeminden 60 akçe, ganemden 28 akçe, susamdan 30 akçe, penbeden 20 akçe, resm-i çiftten 120 akçe vergi alınmıştır.²⁵⁴ Fil hasıl 4.466, errisale ise 451 dir. Cem'an 4.937 akçe vergi alınmıştır.

Havlucuk: Bu köye ait bilgiler sadece 1478 yılı tahrirlerinde verilmiştir. Köy nüfusu bu dönemde 7 çift, 1 kara, 5 bennak ile birlikte 4 mücerred olarak verilmiştir. Köyün 1478 yılı hane sayısı ise 17 olarak kaydedilmiştir.²⁵⁵

Derelü: 1478 yılında Hamzabey tımarı olan dürlü köyü küçük bir köy olup nüfusu ise 19 haneden müteşekkildir. Hane dağılımı ise 2 kara, 12 bennak, 5 mücerred olarak verilmiştir. Bu dönem de çift ve nim çift vesair kayıtları bulunmamaktadır.²⁵⁶ 1512 yılında ise köyün nüfusu 2 gaib, 1 kethüda, 4 mücerred, 2 kara, 10 bennak, 12 hane ve toplamda 19 neferden oluşur.²⁵⁷ 1529 yılı verilerinde ise köyde 4 mücerred, 11 bennak, 11 hane ve toplamda 15 nefer mevcuttur.²⁵⁸

Bu tarihte köyden raiyyet rüsumu olarak 11 bennaktan 132 akçe vergi alınmıştır. Köyün bu 3 tahrirde nüfusunu mukayese edecek olursak genel bir nüfus azalması görülür. Nitekim 1478 yılında 19 olan hane sayısı 1512 yılına gelindiğinde ise %37 azalarak 12 haneye düşmüştür. Bir sonraki tahrirde azalma bu denli fazla olmayıp 1 eksilmiş 11 e düşmüştür. Köyün mücerred nüfusunda ki

²⁵³ BOA TD, nr. 8, s.13.

²⁵⁴ BOA TD, nr. 8, s.15.

²⁵⁵ BOA TD, nr. 8, s.18.

²⁵⁶ BOA TD, nr. 8, s.19.

²⁵⁷ BOA TD, nr. 87, s.228.

²⁵⁸ BOA TD, nr. 148, s.412.

azalma da göze çarpan bir azalma değildir. Zaten az olan mücerred nüfusu 1478 yılında 5 iken diğer her iki tahrir de de 4 olarak verilmiştir.

Yusuf Deresi: Nüfus bakımından orta ölçekli bir köy olan Yusuf Deresi köyü 1478 yılında Sasalı cemaati de içinde olmak üzere 1 imamla birlikte 17 haneden oluşur. Hane dağılımı ise 7 çift, 2 nim çift, 4 kara, 4 bennak olarak verilmiştir. Köyde ayrıca 5 mücerred kayıtlıdır.²⁵⁹ 1512 yılında ise köyün nüfusu 7 mücerred, 5 kara, 7 bennak, 5 nim çift, 2 çift, 19 hane ile beraber 26 nefere ulaşmaktadır.²⁶⁰ 1529 yılı verilerinde ise köyün nüfusu 2 çift, 5 nim çift, 14 bennak ile birlikte 21 hane şeklinde verilmiştir.²⁶¹

Köy nüfusunda çok büyük dalgalanmalar olmayıp her 3 yılın tahririnde de neredeyse aynı kalmıştır. Nitekim 1478 yılında hane bazında köyün nüfusu 22 haneden oluşurken 1512 yılında az bir düşüşle 19 haneye gerilemiştir. 1512'den 1519'a kadar ki sürede hane sayısı 19'dan tekrar 21'e çıkmıştır. Köyün nüfusuna mücerred tarafından bakılacak olursa 1478 yılında 5 olan mücerred sayısı 1512 yılına gelindiğinde 2 artışla beraber 7'ye ulaşmıştır. 1529 yılı verilerinde ise hiç mücerred bulunmamaktadır.

Yenice: Nüfus bakımından orta ölçekli bir köy olan yenice 1478 yılında subaşı tımarı olarak verilmiştir.²⁶² Tanrı vermişler cemaatini barındıran köyün nüfusu ise hane içinde verilen 1 imam, 19 çift, 5 kara, 8 bennak, 4 mücerred ile birlikte 38 hane olarak verilmiştir.²⁶³ 1512 yılında köyün nüfusu 1 ama 1 pir-i fani, 6 mücerred, 9 kara, 10 bennak, 4 nim çift, 1 çift, 24 hane şeklinde kaydedilmiştir.²⁶⁴ 1519 yılında ise Yenice köyünde çift sahibi olarak kaydedilen 1 imam, 1 gaib, 1 âmâ 19 mücerred, 27 bennak, 4 nim çift, 1 çift ile birlikte 32 hane olarak verilmiştir.²⁶⁵

Genel olarak köyün nüfus durumuna bakıldığında verilen tarihler içerisinde azalmıştır. 1478 yılında 38 olan hane sayısı 1512 yılında 24'e düşmüştür. Bu yıldan sonra hane sayısında bir artış meydana gelmiş 1529 yılında 32'ye ulaşmışsa da eski sayısına çıkamamıştır. Dalgalı hareket izleyen hane sayısının

²⁵⁹ BOA TD, nr. 8, s.19.

²⁶⁰ BOA TD, nr. 87, s.228-229.

²⁶¹ BOA TD, nr. 148, s.412.

²⁶² BOA TD, nr. 8, s.20.

²⁶³ BOA TD, nr. 8, s.20.

²⁶⁴ BOA TD, nr. 87, s.229.

²⁶⁵ BOA TD, nr. 148, s.412.

yanında mücerred sayısı verilen tahrir kayıtlarında artış göstermiştir. 1478 yılında sadece 4 olan mücerred sayısı 1512 verilerinde 6'ya yükselmiştir. 1512'den 1529'a gelindiğinde mücerred bariz şekilde artarak 19'a ulaşmıştır. Son dönem nüfus kayıtlarında mücerredin yeri oldukça artmıştır.

Yazı: Birgi'nin orta ölçek nüfuslu köylerinden biri olan Yazı, 1478 yılında Hamza Bey tımarı olup 40 haneden müteşekkildir. Haneler ise kendi içinde verilen 1 imam, 1 ormancı ve 24 çift, 3 kara, 4 bennak şeklinde kayıtlıdır. Ayrıca köyde 6 mücerred olduğu belirtilmiştir.²⁶⁶ Köyün nüfus verileri 1512 yılında ise şu şekildedir: 1 gaib, 1 pir, 1 kethüda, 1 imam, 7 mücerred, 9 kara, 13 bennak, 2 çift ile birlikte 48 haneden oluşur.²⁶⁷ 1529 yılında hane içinde verilen 1 imam ve 1 pir ile beraber 50 haneden oluşan nüfus 17 mücerred, 25 bennak, 23 nim çift, 2 çift olarak kayıtlıdır.²⁶⁸

Orta ölçek nüfusa sahip köyde zamanla nüfusun arttığı görülmektedir. Bu artı hem hane hem de mücerred sınıflarında görülür. 1478 kayıtlarında köyde 40 hane mevcutken 1512 yılına gelindiğinde nüfus 48 haneye yükselmiştir. 1512'den sonra az da olsa yükselmeye devam eden nüfus 1529 yılında 50 haneye ulaşmıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi artış sadece hane bazlı olmayıp mücerredde de görülmektedir. 1478 yılında 6 mücerred kaydedilirken 1512 yılında 1 artarak 7 mücerred kaydedilmiştir. 1512 ve 1523 yılları arasında 2 katından fazla artan mücerred 16'ya yükselmiş köyün nüfusunda önemli bir yer edinmiştir. Raiyyet rüsumu olarak 2 çiftten 66 akçe, 23 nim çiftten 379,5 akçe, 25 bennaktan 300 akçe resim vergisi alınmıştır.

Hatunderesi: 1478 yılında hamza bey hassı olan köyde sadece 14 hane bulunmaktadır. Nüfus bakımından sakin olan köyde bu tahrir kayıtlarında mücerred kaydı yoktur.²⁶⁹ 1512 yılında nüfus 1 sahib-i berat sultani, 1 pir, 1 kethüda, 4 mücerred, 1 kara, 30 bennak ve 31 haneden oluşur.²⁷⁰ 1529 yılına gelindiğinde ise nüfus 14 haneden oluşur. Hane dağılımı 14 bennak şeklinde kayıtlıdır. Mücerred kaydı ise 1'dir. 1 adet de belirsiz mevcuttur.²⁷¹

²⁶⁶ BOA TD, nr. 8, s.21.

²⁶⁷ BOA TD, nr. 87, s.229.

²⁶⁸ BOA TD, nr. 148, s.412-413.

²⁶⁹ BOA TD, nr. 8, s.23.

²⁷⁰ BOA TD, nr. 87, s.213.

²⁷¹ BOA TD, nr. 148, s.387.

Nüfus konusunda büyük dalgalanmanın görüldüğü köyde ilk tahrir olan 1478 yılı kayıtlarında 14 haneden oluşmuş, 1512 yılına gelindiğinde hane sayısı iki katından fazla artarak 31'e ulaşmıştır. Son tahrir yılına gelindiğinde ise tekrardan yarı yarıya düşen nüfus 1529 da 14 haneye düşmüştür. Köyün bu 3 tahrirdeki mücerred kayıtları ise hane kayıtları gibi düzensiz değişmiştir. 1478 yılında köyde hiç mücerred bulunmazken, 1512 yılında mücerred sayısı 4'tür. Bu yıldan sonra azalan mücerred sayısı, 1529 yılında 1'dir.

Çömlekçi: En küçük nüfuslu köylerden birisidir. 2 bennak ve 1 bilinmeyenle birlikte 3 hanesi vardır. Sadece 1478 tarihli tahrir defterinde kayıtlıdır.²⁷²

Kadıği: 1478 tarihinde köyde yalnızca 3 hane vardır.²⁷³ Köy 1512 ve 1529 kayıtlarında yoktur.

İkizce: 1478 yılında 4 çift, 2 mücerred ile birlikte 4 haneye sahiptir.²⁷⁴ 1512 yılı tahririnde bu köy Karye-i İkizce Halulu (kalulu) dahi derler. Tabii Birgi Hali'ül reaya diye kayıtlıdır.²⁷⁵ 1529 yılında köye ait kayıta sadece Karye-i İkizce Kalu dağı denen ve Birgi'ye bağlı olduğu şeklinde kayıt bulunmaktadır.²⁷⁶

Köydeki vergi ve iktisadi hayata bakıldığında 1512'de 10 kile hintadan 1000 akçe, 2 müd şairden 1000 akçe, 5 kile darıdan 250 akçe, ketenden 100 akçe, kendirden 50 akçe, bürülceden 50 akçe, penbeden 100 akçe, bagattan 200 akçe, kovandan 50 akçe öşür alınmaktadır. Resm-i zeminden 400 akçe, resm-i destbaniden 50 akçe, resm-i otlak ve yörükandan 50 akçe resim vergisi alınmaktadır. Bu yılki kayıtlarda köyden alınan toplam vergi 3300 akçedir.²⁷⁷ 1529 yılındaki vergiler ise öşrü hinta ve şair vesair hububat ve öşrü keten ve kendir ve öşrü penbe ve öşrü bagat ve resmi kovan ve resmi zemin ve tapu ve resmi otlak yörükandan ve resmi duhan vesair tımaran toplamda 4.250 akçedir.²⁷⁸

Küre: 1478 tarihli kayıtlarda 2 tane Küre köyünden söz edilmektedir. Birincisi Birgi'nin en büyük köylerinden olup yukarıda bahsi geçmiştir. Bu köy ise Balyanbolu nefsine bağlıdır. Nüfusu 17 haneden oluşur. Tarımda çeltik çay ve

²⁷² BOA TD, nr. 8, s.23.

²⁷³ BOA TD, nr. 8, s.24.

²⁷⁴ BOA TD, nr. 8, s.24.

²⁷⁵ BOA TD, nr. 87, s.266.

²⁷⁶ BOA TD, nr. 148, s.456.

²⁷⁷ BOA TD, nr. 87, s.266-267.

²⁷⁸ BOA TD, nr. 148, s.456.

bozkalbur ekilir. Üç hisse olur ikisi Balyanbolu şubasına bir hisse de Birgi subasına verilir. Ek olarak kestaneçilik ve yemişçilik de yapılmaktadır. Bu nefse bağı köy sadece 1478 kayıtlarında mevcuttur.²⁷⁹

Alacayakalı: kayıtlara göre nüfus bakımından küçük bir köy olan Alacayakalılar köyü 1478'de Hasan Bey ve Süleyman Bey tımarıdır. Bu yılda 24 haneden oluşan köyde 24 bennak ve 2 mücerred mevcuttur.²⁸⁰ Bu köyün kaydı diğer defterlerde bulunmamaktadır.

Kızıl Duhan-Çeltikçiyan: Balyan-bolu hassı Halil mülkiyeye bağı olan köy 1478 tarihinde nüfus 1 mücerred, 2 çift,12 bennak toplamda 33 haneden oluşur.²⁸¹ Köyün nüfusu 1512 yılında 36 haneden oluşmaktadır. Ayrıca 5 bennak, 1 mücerred, 1 imam, 1 malul, 1 gaib mevcuttur.²⁸² Diğer hanelerin kayıtları mevcut değildir. Muhtemelen kara olarak kaydedilirdi. Mahsulat hesaplanırken kara ve bennak hesaplandığına göre kara olarak kayıtlıdır. Çünkü bennak sayısı ifade edilmiştir. 1529 yılında ise 1 mücerred, 30 bennak, 30 hane mevcuttur.²⁸³

Köy nüfusunda hane bazında ufak değişiklikler mevcuttur. 1478 yılında 33 olan hane sayısı 1512 yılında cüz'i bir artışla 36'ya yükselmiştir.1512 ve 1529 yılları arasında ise hane sayısı 30'a kadar düşmüştür. Mücerred nüfusunda da değişim olmamış sadece 1529 yılı kayıtlarında 1 adet yazılmıştır.

1512 yılı kayıtlarında devletin köyden aldığı öşür ve resimler ise şu şekildedir: 2 müd hintadan 2.000 akçe, 4 müd şairden 4.000 akçe, 3 kile darıdan 400 akçe, 10 kile bürüceden 400 akçe, simsimden 100 akçe, bostandan 170 akçe, ketenden 10 akçe, bağı ve bahçeden 4.000 akçe öşür vergisi alınmıştır. 4 bab resm-i asiyabdan 270 akçe, resm-i tapudan 746 akçe, sazlık ve resmi humdan 6200 akçe, resm-i zeminden 3200 akçe, hasıl-ı kestanelikten 1700 akçe, kestanelik hassından 100 akçe, koru ve Ocaktan 150 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, İspenç-i kefereden(gayrimüslimden alınan çift vergisi) 210 akçe vergi alınmıştır. Cürmü cinayet ve bad-ı heva ve resmi arusane ve gayrıdan 3000 akçe, resm-i bennak ve karadan 3.054 akçe, nehr-i arığa 15 kile tohum ekilir ve bundan 12.240

²⁷⁹ BOA TD, nr. 8, s.24.

²⁸⁰ BOA TD, nr. 8, s.37.

²⁸¹BOA TD, nr. 8, s.37.

²⁸² BOA TD, nr. 87, s.192.

²⁸³ BOA TD, nr. 148, s.400.

akçe vergi alınır, nehr-i argı çeltik çayı 130 tohum ekilir fi sene 3000.²⁸⁴ Köyün vergi yekünü ise 45.000 akçedir.

1529 yılında kayıtlanan vergiler ise şu şekilde girilmiştir. 100 kile hintadan 8000 akçe, 110 kile şairden 5500 akçe, keten, kendir ve kenevirden 850 akçe, daru ve börülce ve simsim ve burçak ve nohut ve mercimek ve bakla vesair hububattan 2.000 akçe, bostandan 450, bağat ve haraç bağçe den 6.400 akçe vergi alınmıştır. Asiyab resmi olarak 270 akçe, kestanelik mahsülünün öşrü olarak 2.300 akçe, bac bazar Balyanbolu ve resm-i ganem gebran için 7.900 akçe, resm-i zemin ve resm-i tapu için 4.700 akçe, kafir hassı olan kestanelik için 100 akçe vergi alınmıştır. Mahsul-u kuru dan 450 akçe, resm-i divaniyeden 550 akçe, resm-i arusanedan 750 akçe, resm-i ağnamdan 939 akçe vergi alınmıştır. Cürmü cinayet ve bad-ı heva yaya kaçgun ve mal-ı gaib ve mal-ı mevkud sair tımarandan 3.574 akçe vergi alınmıştır. Köyden cem'an 67.800 akçe vergi alınmıştır.²⁸⁵

Caberli: Verilen tahrirlerde küçük bir köy olduğu görülen Caberli'nin 1418'de ki nüfusu 12 hanedir.²⁸⁶ 1512 yılında Balyanbolu'ya bağlı Hüdavendigâr hassı olan Caberli köyünde 1 pir, 1 kethüda, 1 imam, 3 mücerred, 3 kara, 13 bennak ile birlikte toplamda 16 hane mevcuttur.²⁸⁷ 1529 yılı nüfusuna bakacak olursak 1 müezzin, 1 kethüda, 1 imam, 2 pir, 2 mücerred, 26 bennak ile birlikte 26 haneden oluşur.²⁸⁸

Genel anlamda küçük ölçekli bir nüfusa sahip olan Caberli köyü 1478 yılında 12 haneden oluşmuşken 1512 yılında nüfusu 16 hane artmıştır. Yani 4 tane artıp 16 hane olmuştur. Verilen yılların kayıtlarında köy nüfusundaki artış 1512 ile 1529 yılı arasında da devam etmiş. Son olarak 1529 yılına gelindiğinde hane sayısı 16'dan 26'a ciddi bir şekilde artmıştır. Köydeki mücerred sayılarına bakarsak 1478 yılında mücerred kaydı görülmemektedir. 1512 yılında 3 olan mücerred sayısı 1529 yılına gelindiğinde 2'ye düşmüştür. Toplam nüfus içerisinde mücerredlerin yeri cüz'i miktardadır.

Tezkiye: İskender Bey tımarı olan Tezkire köyü nüfusu 1478 yılı kayıtlara göre 16 çift, 3 nim çift, 5 kara, 13 bennak, 4 mücerred, 1 imam ile birlikte 42

²⁸⁴ BOA TD, nr. 87, s.192.

²⁸⁵ BOA TD, nr. 148, s.401.

²⁸⁶ BOA TD, nr. 8, s.38.

²⁸⁷ BOA TD, nr. 87, s.191-192.

²⁸⁸ BOA TD, nr. 148, s.400.

haneden oluşur. Bu seneki kayıtlarda yüz dönüm çiftlik olduğu ancak yarısının işlendiği verilmiştir.²⁸⁹ 1512 yılına gelindiğinde 1 mücerred, 2 bennak ve 2 haneden müteşekkildir.²⁹⁰ 1529 kayıtlarında Tezkiye ismiyle değil de farklı bir isimle farklı bir köyle birlikte verilmiştir. Tezkiye köyü 1478'den 1512 yılına gelene kadar ki süreçte 42 haneden 2 haneye düştüğü görülür. Toplam nüfusun içinde çok yer tutmayan mücerredler ise 1478'de 2 iken 1512'de 1 e düşmüştür.

Yenice: Yusuf ve Yunus Beyler tımarı olan Yenice köyü 1478 yılında 36 çift, 2 nim çift, 12 kara, 6 bennak, 10 mücerred, 2 imam, 1 ormancı ile birlikte 68 hane nüfusa sahiptir.²⁹¹ 1512 yılında ise köyün nüfusu 1 âmâ, 1 pir, 6 mücerred, 9 kara, 10 bennak, 4 nim çift, 1 çift ile birlikte 24 haneden oluşur.²⁹² 1529 yılı Yenice köyü nüfusu ise 1 imam (çift sahibi olarak kaydedilmiştir), 1 gaib, 1 âmâ 19 mücerred, 27 bennak, 4 nim çift, 1 çift ile birlikte 32 haneden meydana gelmiştir.²⁹³ Yenice köyünün nüfusu verilen kayıtlara bakıldığında azami derecede düşüş yaşamıştır. 1478 yılında nüfus 68 hane iken 1512 yılına gelindiğinde yarı %50 fazla düşerek 24 haneye gerilemiştir. 1512 ile 1529 yılları arasında daha fazla düşmeden 32 haneye yükselmiştir. Hanede olduğu gibi mücerred nüfusunda da dalgalanma mevcuttur. 1478 yılında 10 olan mücerred nüfusu 1512 de 6 ya düşmüştür. 1529 yılında toplam nüfusun içinde etkili bir yer edinen mücerredlerin sayısı 19 a yükselmiştir.

Kara Doğanlı: Nüfusu az köylerden birisi olan Kara Doğanlı köyü 1478 yılında 1 imamla birlikte 20 haneden oluşur. Bunun yanında aynı yılda 9 çift, 1 nim çift, 2 kara, 5 bennak, 1 de mücerred mevcuttur.²⁹⁴ Köyde bulunan çiftlik hasılı 80 dönümlük yerdir. Kara Doğanlı köyü 1512 yılında Karye-i Kara Doğanlı tabii Birgi Doğanlılardır diye defter-i kadimde mesturdur şeklinde kayıtlıdır. Bu yılda köyün nüfusu hane içinde verilen 1 pir ile birlikte 2 kara, 7 bennak ile birlikte 10 haneden oluşur. Ayrıca bu yılda 5 adet de mücerred kaydı

²⁸⁹BOA TD, nr. 8, s.41.

²⁹⁰ BOA TD, nr. 87, s.210.

²⁹¹ BOA TD, nr. 8, s.42.

²⁹² BOA TD, nr. 87, s.229.

²⁹³ BOA TD, nr. 148, s.411.

²⁹⁴BOA TD, nr. 8, s.43.

vardır.²⁹⁵1529 yılında hane sınıfında sadece 1 adet pir bulunmaktadır. Bu yılda köyde 16 nefer mevcuttur.²⁹⁶

Nüfus bakımından küçük sayılabilecek bir köy olan Kara Doğanlı köyünde verilen 3 tarih arasında 1478 ile 1529 yılları arasında nüfus hane bazında yok denecek kadar azdır. 1478 yılında 20 hane olan köy 1512 yılına hane bazında %50 düşüş yaşanarak 10'a düşmüştür. Bir sonraki tahrirde hane sayısı tamamen azalarak 1'e düşmüştür. O da pir-i fanidir. Mücerred nüfusu ise 1478 yılında 1, 1512 yılında 5 kat artarak 5'e ulaşmıştır. 1529 yılında ise mücerred nüfusu tamamen bitmiştir.

Üzümlü: Az nüfuslu küçük köylerden biri olan üzümlü köyüne ait 1478 yılında 2 tane kayıt vardır. Birisi Yusuf ve Yunus Beyler tımarı olarak kayıtlıdır. Hane içinde verilen 1 imamla birlikte 14 hanesi, 4 çifti, 2 karası, 5 bennakı ve ayrıca 2 mücerred nüfusu mevcuttur. Diğer Üzümlü köyünde Tekürlü tımarı olarak verilir ve 13 haneden müteşekkildir. Yine bu köyde de 5 çift, 2nim çift, 3 kara, 1 bennak ve 2 mücerred mevcuttur.²⁹⁷ 1512 yılında köyün kayıtları bulunmamaktadır. 1529 yılında ise köy 2 bennak ve 2 haneden oluşur.²⁹⁸

Zaten az nüfuslu ufak bir köy olan Üzümlü Köyünde 14 hane nüfus 1478 kayıtlarındadır. Köyde nüfus olmadığından olsa gerek 1512'de köyde kayıt yoktur. 1529 yılında ise 2 hane kaydı vardır. Köyün mücerred nüfusu ise sadece 1478 yılında 2 olarak verilmiştir. Diğer verilen kayıtlarda mücerred nüfusu yoktur.

Ödemiş: 1478 tahrirlerine göre orta ölçekli nüfusa sahip olan köy Hasan Bey tımarı olarak kayıtlı olup hane içindeki 1 imamla birlikte yekün 30 hanedir. 13 çift, 4 nim çift, 6 kara, 5 bennak ve 6 mücerred kaydı vardır.²⁹⁹ Ödemiş köyü diğer tarihlerdeki tahrir kayıtlarında yoktur. Köy sonunda verilen Tezkiye, Yenice, Kara Doğanlı ve Üzümlü köyü toplam hâsılları 17.701 olarak kaydedilmiştir.³⁰⁰ Ödemiş Köyü çiftlik hasılı 100 dönüm yerdire diye kayıt vardır. Hasıl kayıtları şu şekildedir: 66 kile hintadan 1980 akçe, 10 müd 16 kile şairden

²⁹⁵BOA TD, nr.87, s.209.

²⁹⁶BOA TD, nr. 148, s.381.

²⁹⁷BOA TD, nr. 8, s.44.

²⁹⁸BOA TD, nr. 148, s.381.

²⁹⁹BOA TD, nr. 8, s.45.

³⁰⁰BOA TD, nr. 8, s.45.

3456 akçe, 21 kile susamdan 840 akçe, 17 kile b r lceden 544 akçe, 18 kile milastan 560 akçe, 1 kile darıdan 15 akçe, 2 kile avdardan 60 akçe  ş r alınmıştır. Ayrıca ketenden 175, bagat-bahe ve kovandan 2120, resm-i ağnamdan 420 akçe, resm-i arusaneden 610 akçe, kestanelikten 170 akçe, kuru alafdan 70 akçe, öşrü piyazdan 10 akçe vergi alınmıştır. Çiftlik hassının hasılı 1.822 akçedir.  şr  zaviyeden 190 akçe, rasul venedi aslahandan 732 akçe öşrü vergisi, resm-i çiftten 3.487 akçe vergi alınmıştır. Hasıl 12.889 akçedir. El-risale ise 5.812 akçedir.³⁰¹  demiş köyü 1478 kaydında mevcuttur. 1512 ve 1529 tahrirlerinde kaydedilmediği için hem hasıl hem de nüfus bakımından mukayese imkanı bulunmamaktadır.

Sungurculu: köy,1478 yılı kayıtlarına göre Sinan ve Mustafa Beyler tımarı olarak geçer. 1 çift ve 1 haneden oluşur.³⁰²K y n diğer yıllarda kaydı yoktur.

aylu: bu dönemde köyün nüfusu ve verilen kayıtların sayıları hayli azdır. Nitekim 1478 yılı verilerinde köyde 11 hane yaşamaktadır. Bunlar 1 ift, 3 nim çift, 3 kara ve 3 de bennaktır ayrıyeten 1 imam hane içinde verilmiştir. Bu yılda haneden ayrı olarak 4 adet de mücerred nüfusu kayıtlıdır.³⁰³ Köyün bir sonraki kayıtları olan 1512 yılı kayıtlarına bakacak olursak nüfus pek değişmeden neredeyse bu yıl da aynı kalmıştır. 10 haneden müteşekkil olan köyde 2 kara, 7 bennak ve 1 de nim çift mevcuttur. Hanenin haricinde bu yılda da mücerred mevcuttur. Ancak sayısı 1 dir.³⁰⁴ 1529 yılında ise köyün nüfusu 10 haneden oluşur.8 bennak,1 nim çift ve 1 de hane içinde verilen pir-i fani olarak kayıtlıdır. Bu tarih verilerinde 2 adet de mücerred mevcuttur.³⁰⁵ Bu üç kayıтта yer alan bilgiler işığında, köyde yarım asırlık dönem içerisinde genel olarak nüfus azalmıştır.1478 yılındaki 11 hane ve 4 mücerred, 1512 yılında 10 hane ve 1 mücerrede düşmüştür. 1529 yılında ise 1 mücerredin azalmasının haricinde nüfus aynı kalmıştır.

1512 yılı verilerinde ise vergiler şu şekilde kayıtlıdır: 1 nim çift ten 16,5 akçe, 7 bennaktan 84 akçe, 2 karadan 12 akçe raiyyet vergisi alınmıştır. Ayrıca 8 kile hintadan 800 akçe, 28 kile şair den 1400 akçe, ketenden 100 akçe, b r lceden

³⁰¹ BOA TD, nr. 8, s.45.

³⁰² BOA TD, nr. 8, s.46.

³⁰³ BOA TD, nr. 8, s.46.

³⁰⁴ BOA TD, nr.87, s.240.

³⁰⁵ BOA TD, nr. 148, s.424.

50 akçe, 1,5 kile darıdan 75 akçe, simsim den 20 akçe, bagattan 850 akçe, çavdardan 50 akçe, çeltikten 150 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resim vergilerine gelince, resm-i zemin 110 akçe, resm-i deştbanı 10 akçe, resm-i arusane 110 akçe, resm-i eğdik 10 akçe, resm-i kovan 10 akçedir. Yekûn ise kayıtlarda 3.712 akçedir ancak hesapladığımızda 3.757 akçe olarak görülmektedir.³⁰⁶

1529 yılı köyün ekonomik durumuna bakacak olursak: 1 nim çiftten 16,5 akçe, 8 bennaktan 96 akçe resim vergisi alınmıştır. Bunun haricinde 9 kile hıntadan 720 akçe, 18,5 kile şair den 925 akçe, daru, çavdar, bürülce, simsim ve nohut ve mercimek ve bakla vesair hububattan 350 akçe, bagat ve harici bağçeden 855 akçe, çeltükten 250 akçe, kovandan 25 akçe öşür vergisi alınmıştır. Diğer vergiler ise şöyle kayıtlıdır: Resm-i zemin 151,5 akçe, resm-i deştbanı 185 akçe, resm-i arusane 25 akçe, resm-i eğdik 10 akçe ve cürm-ü cinayet ve bad-ı heva, yaya ve kaçgun ve resm-i ağnam reaya ve resm-i tapu ve resm-i duhan ve resm-i kışlak yörükân ve gayrı harici reaya 386 akçedir. Köyden Cem' an alınan vergi ise 3.995 akçedir.³⁰⁷

Karaşıkâr: 1478 yılında Mehmet veledi tanrı vermiş tımarı olan köy, dönemin sakin köylerindedir. Toplamda 1 imam dâhil 25 hanesi olan köyün, 20 si bennak, 4 ü karadır.³⁰⁸ Diğer tahrirlerde kaydı bulunmayan köy de ayrıca 9 mücerred nüfusu da mevcuttur.

Hatunderesi: Köyün nüfusu şimdiye kadarki köylere nazaran bir nebze kalabalıktır. 1478 yılında Çavuş Kardeşi Yusuf biladeri o tımarı olan köyde nüfus 1 imam dahil 71 haneden müteşekkildir. Bu haneler ise 14 çift, 20 kara, 36 bennaktan oluşur. Ayrıca köyde 23 mücerred nüfusu mevcuttur.³⁰⁹ 1512 yılına gelindiğinde tahrir kayıtlarında köye ait 1 belirsiz, 2 pir-i fani, 1 ama, 18 kara, 27 bennak, 8 nim çift 1 çift ile birlikte 54 hane mevcuttur. Ayrıca kayıtlarda köye 6 adet de mücerred eklenmiştir.³¹⁰ 1529 yılında 1 umera, 1 pir-i fani 1, malul 1, bennak 42, nim çift 8, çift 1 olmak üzere toplamda 51 hane mevcuttur. Ayrıca köyde bu tahrirde 2 adet de mücerred kayıtlıdır.³¹¹

³⁰⁶ BOA TD, nr.87, s.240

³⁰⁷ BOA TD, nr. 148, s.425.

³⁰⁸ BOA TD, nr. 8, s.47.

³⁰⁹ BOA TD, nr. 8, s.48-49.

³¹⁰ BOA TD, nr. 87, s.239-240.

³¹¹ BOA TD, nr. 148, s.423.

Köyün genel nüfus değerlendirmesi ve mukayesesine bakacak olursak, öncelikle göze çarpan mücerred nüfusun hızlı bir şekilde azaldığıdır. 1478 yılında mücerred nüfus köyde 23 iken bir hayli azalarak 1512 yılında 6 ya kadar düşmüştür. Aynı düşme hızı devam etmiş ve 1529 kayıtlarına, köyde sadece 2 mücerred girilmiştir. Mücerredte ki bu hızlı ve keskin düşüş kadar olmasa da hane sayısında da azalma meydana gelmiştir. 1478 yılında, köyde hane sayısı 71 iken 1512 yılına gelene kadar düşüş devam etmiş nitekim 1512 yılında 54 e kadar gerilemiştir. Köyde zaman ilerledikçe nüfus gerilemiş 1529 yılında yine düşüş olmuş, hane sayısı 51 e kadar düşmüştür.

Köyün iktisadi durumuna ise şöyle değinebiliriz: 1478 yılında 2 kile hintadan 74 akçe, 4,5 kile şairden 72 akçe, 1 kile çavdardan 3 akçe, bagat ve bahçeden 2016 akçe, kovandan 340 akçe öşür alınmıştır. Evrak-ı duttan 700 akçe, resm-i yaylaktan 25 akçe, Cafer Fakih ve Burhaneli'ndeki 17 hızır fakih yerden 216 akçe, resm-i arusaneden 250 akçe vergi alınmıştır. Resm-i çiftten 891 akçe, asiyabdan 20 akçe, darının 1,5 kilesinden 22 akçe, fil hasıl 3.191 akçe, er risale 2.904 akçedir.³¹² 1512 yılında ise 1 çiftten 33 akçe, 8 nim çiftten 132 akçe, 27 bennaktan 324 akçe, 18 karadan 108 akçe resim vergisi alınmıştır. Ayrıca 1 kile hintadan 100 akçe, 28 kile şairden 1.400 akçe, 2 kile darıdan 100 akçe, 1 kile çavdardan 50 akçe, kovandan 93 akçe, bagat ve bahçeden 2.700 akçe, ketenden 25 akçe öşür vergisi alınmıştır. Bunun yanında evrakı duttan 100 akçe, hasılı girdegandan 100 akçe, resm-i yaylaktan 30 akçe, resm-i arusaneden 110 akçe, 24 bab resmi asiyabdan 1.340 akçe, hasıl-ı siyek asiyab 150 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i zeminden 250 akçe, resm-i tapudan 300 akçe, cürme cinayet ve bad-ı hevadadan 800 akçe vergi alınmıştır. Kayıtlarda yekün olarak köyden 8.284 akçe vergi alınmıştır.³¹³ Ancak hesapladığımızda 8.345 akçe yapmaktadır.

1529 yılında 1 çiftten 33 akçe, 8 nim çiftten 132 akçe, 42 bennaktan 504 akçe resim vergisi alınmıştır. Bunun yanında 6 kile hintadan 480 akçe 8 kile şairden 400 akçe, kovandan 465 akçe, bağ ve harici bahçeden 2.600 akçe, keten ve kendirden 150 akçe, darı ve burçak ve çavdar ve milas ve alaf ve nohut be mercimek ve börülce vesair hububattan 150 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i otlak ki harici 50 akçe, deştbani 50 akçe, resmi zemin 250 akçe, resm-i tapu-yı

³¹² BOA TD, nr. 8, s.49

³¹³ BOA TD, nr. 87, s.240.

zemin ve damdan 250 akçe, resm-i ağnamdan 600 akçe, cürmü cinayet ve badı heva yaya ve kaçgun ve resmi duhan kışlakciyan harici reaya ve yörükhandan 250 akça vergi alınmıştır. Bu tarihte köyden alınan vergi cem'an 8.163 akçe olarak kayıtlıdır. Ancak hesapladığımızda 8.172 akçe olarak çıkmaktadır.³¹⁴

Ulucak ve Uluserlü: Hacı Ahmet veledi İshak ve hoş kadem tımarı olan köyde 1478 yılında 13 çift, 6 kara, 3 nim çift, 3 bennak ile birlikte 25 hane mevcuttur. Hoşkadem Beyin Ayasulug, Güzelhisar, Sart, Birgi ve Yenişehir kasabalarında hisseleri bulunmaktadır. Köyün tahrir verileri sadece 1478 yılında kayıtlıdır. Ayrıca köyde 25 haneden başka 5 tanede mücerred nüfusu kayıtlıdır.³¹⁵

1478 yılında köyde iktisadi faaliyet olarak 30 kile hintadan 900 akçe, 40 kile şairden 800 akçe, 11 kile milastan 220 akçe, 14 kile çavdardan 260 akçe, 25 kile daırdan 51 akçe, 9 kile susamdan 360 akçe, 2,5 kile börülceden 111 akçe, zeytünden 150 akçe, zeytinin hasılı olarak 400 akçe, bagat ve bahçeden 1.021 akçe, asiyabdan 3 akçe, resm-i zeminden 455 akçe, resm-i ganemden 120 akçe, resm-i arusaneden 150 akçe, 2 çiftlik hassı yerden 538 akçe, cürüm ve küffar resmi olarak 70 akçe, resm-i çift olarak 550 akçe, kendir ve keten hasılı olarak 200 akçe, korudan 400 akçe, evrak-ı duttan 30 akçe, ketenden 10 akçe vergi alınmıştır. Köyde fil hasıl 3.387 akçe, el risale ise 3.488 akçedir.³¹⁶

Taturlu: 1478 yılı en ufak köylerindendir. Sadece 5 hanesi bulunan köyde 1 bennak, 2 nim çift, 1 kara, 1 de çift mevcuttur.³¹⁷ Bu köy sadece bu tarihte kayıtlıdır. 1512 ve 1529 yıllarında kaydı yoktur. Köyde iktisadi faaliyet olarak 2 kile hintadan 60 akçe, 5 kile şairden 80 akçe, 10 kile darıdan 150 akçe, ketenden 20 akçe, asmadan 40 akçe, kestanelikten 150 akçe, eğdikten 30 akçe, resm-i çiftten 84 akçe vergi alınmıştır. Köyde filhasıl 712 akçe vergi alınmıştır.³¹⁸

Donlukçu: 1478 yılında Doğan Bey tımarı olarak kaydedilen köyde hane kaydı yoktur. Köyden bu yılda 11 kile hintadan 330 akçe, 5 müd 10 kile şairden 560 akçe, 4 kile börülceden 144 akçe, susamdan 10 akçe, piyazdan 42 akçe, resm-i zeminden 240 akçe, penbeden 54 akçe, 130 dönümlük çiftlikten 65 akçe vergi

³¹⁴ BOA TD, nr. 148, s.424.

³¹⁵ BOA TD, nr. 8, s.49.

³¹⁶ BOA TD, nr. 8, s.50.

³¹⁷ BOA TD, nr. 8, s.51.

³¹⁸ BOA TD, nr. 8, s.51.

alınmıştır. Filhasıl 897 akçe, el risale 308 akçedir.³¹⁹ 1512 yılında ise yine hane kaydı yoktur. Kayıt Halil'ül reaya şeklindedir. Bu yılda da köydeki ekonomik faaliyetler ve vergiler şu şekildedir. 15 kile hintadan 1.500 akçe, 24 kile şairden 1.200 akçe, 2 kile bürülceden 200 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, bostandan 50 akçe, penbeden 140 akçe, kendirden 86 akçe, ketenden 230 akçe öşür vergisi alınmıştır. Limon ve ketenden 150 akçe, resm-i zeminden 300 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe vergi alınmıştır. Sipahi elindeki bir çiftlikten 100 akçe vergi alınmıştır. Yekün vergi 4.086 akçedir.³²⁰

1529 yılına gelindiğinde aynı şekilde hane verilmeyip Halil'ül reaya şeklinde kaydedilmiştir. İktisadi durum ise şöyledir: 10 kile hintadan 800 akçe, 11 kile şairden 550 akçe, bürülce ve simsim ve darı vesair hububattan 300 akçe, keten kendir ve kenevirden 150 akçe, penbeden 100 akçe öşür alınmıştır. Limon ketenden 50 akçe, resm-i zemin ve tapu ve resm-i deştbanî ve resm-i kışlak duhan yörükhan ve gayriden 200 akçe vergi alınmıştır. Cem'an köyden alınan vergi 2.150 akçedir.³²¹

Ayasofya: Köy, 1478 yılında Ali veledi solak, veledi Hızır ve Hamza veledi İbrahim tımarı olarak kayıtlıdır. Köyde 2 kara 8 bennak, 7 mücerred ve bir imamla beraber 11 haneden oluşur.³²² Bu tarihli tahrir kayıtlarında köyden alınan vergiler ve köyün tarım ürünlerine bakalım. 72 kile hintadan 1.162 akçe, 113 kile şair den 1.968 akçe, 27 kile tahundan 550 akçe, ketenden 461 akçe, susamdan 20 akçe, bostandan 19 akçe, evrak-ı duttan 18 akçe, 3 kile çeltükten hâsıl ile birlikte 3.080 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i tıyn dan 1.200 akçe, Muhammet veledinin 10 çiftlik yerinden 30 akçe resim vergisi, eğdikten 120 akçe, 6 bab şehir yerinden 80 akçe, resm-i çiftten 114 akçe vergi alınmıştır. Fil hâsıl 7.753, Er risale 5.292 akçedir.³²³

1512 yılında ise nüfus 3 nim çift, 3 bennak, 3 kara ile beraber 9 haneden oluşur. Bu tarihte köyde ayrıca 1 de mücerred nüfusu kayıtlıdır. İktisadi yapısına bakıldığında 3 nim çiftten 99 akçe, 3 bennaktan 36 akçe, 3 karadan 18 akçe resim vergisi alınmıştır. Ayrıca 15 kile hintadan 1500 akçe, 35 kile şairden 1.750 akçe, 4

³¹⁹ BOA TD, nr. 8, s.56.

³²⁰ BOA TD, nr. 87, s.266.

³²¹ BOA TD, nr. 148, s.457.

³²² BOA TD, nr. 8, s.54.

³²³ BOA TD, nr. 8, s.55.

kile darıdan 200 akçe, ketenden 400 akçe, bürülceden 100 akçe, bostandan 160 akçe, simsimden 100 akçe, bağattan 350 akçe, kovandan 52 akçe öşür alınmıştır.

Yine resim vergisi olarak, resm-i eğdikten 150 akçe, resm-i zeminden 900 akçe, resm-i tapudan 150 akçe, resm-i arusaneden 20 akçe, resm-i deştbaniden 36 akçe, 2 bab resm-i asiyabdan 60 akçe, evrakı dutdan 5 akçe, diğer resimlerden 30 akçe vergi alınırđı. Bunların yani sıra dursun veledi Ahmet çelevi çiftliği resm-i zemininden 100 akçe, Mehmet veledi Abdullah çiftliği resm-i zemininden 30 Akçe resm vergisi alınırđı. Köyde vergi yekünü 17.810 dur.³²⁴ Ancak toplamda hesapladığımızda 17.846 akçedir. 36 akçe eksik hesaplandığı görülür. Ayasofya köyü 1529 yılı kayıtlarına göre 8 bennak ve 8 haneden oluşur. Mücerred nüfusu için kayıt yoktur. Bu yılda hâsil ve mahsulat kaydı verilmemiştir.³²⁵

Ayasofya köyünü nüfus bakımından değerlendirecek olursak; öncelikle 1478 yılında 11 haneden oluşan köy, bu tarihte kalabalık olmayan, sakin bir köy silueti çizer. 11 hanenin yanında ayrıca 7 adette mücerred kaydı vardır. 1512 yılına gelindiğinde ise hane 11 den 9'a düşmüştür. Hane bazında köyün nüfusu azalırken mücerred nüfusunda da azalma görülür. Bu tarihte mücerred kaydı sadece 1 dir. 1529 yılında ise çok farklı bir nüfus olayı karşımıza çıkar. Bu tarihte köyde mücerred nüfusu yoktur. Ancak, dibe vuran mücerred nüfusuyla doğru orantılı olarak düşen hane nüfusu, tamamen bitmemiş, kısmı bir azalma gösterip 8 e düşmüştür. Köyün nüfusu hakkındaki genel değerlendirme ise sürekli, ama hızlı olmayan bir nüfus kaybı yaşamıştır. Mücerred nüfusu ise tamamen bitmiştir.

Sülegazi: Bu tarihte verilen kayıtlarda en çok hane girdiğimiz köydür. 1478 yılında Dursun Veledi Yardım Bey tımarı olan sülegazi köyü dönemin büyük köylerindedir. 11 çift, 13 nim çift, 78 bennak, 29 kara ve 1 imamdan oluşan köyde 132 hane vardır. Köyde ayrıca 35 mücerred nüfusu kayıtlıdır.³²⁶ Bu tarihte köyün ekimden elde edilen vergilere ve köyün iktisadi durumuna da bakmak gerekir. Şöyle ki 5 müd ve 19 kile hintadan 3.570 akçe, 24 müd ve 30 kile şairden 7.728 akçe, 9 kile simsimden 1.160 akçe, 10 kile bürülceden 320 akçe, 17 kile duhandan 262 akçe, ketenden 291 akçe, piyazdan 24 akçe, penbeden 355 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i ganemden 855 akçe, resm-i zeminden 271 akçe,

³²⁴ BOA TD, nr. 87, s.260.

³²⁵ BOA TD, nr. 148, s.388.

³²⁶ BOA TD, nr. 8, s.51-54.

bagat ve bağçeden 376 akçe, 6 dönüm çayırdan 100 akçe, bağçeden 40 akçe, ketenden 10 akçe, resm-i çiftten 1399,5 akçe vergi alınır. Köyden bu yılda toplam 20.318 akçe vergi alınmıştır.³²⁷

1512 yılına gelindiğinde ise 11 çift, 66 nim çift, 52 bennak, 34 kara, 2 muhassıl, 1 pir ile birlikte 163 haneden oluşur. Bu tarihte köyde 32 tane de mücerred kaydı vardır. Köyde 5 imam bulunmaktadır ancak bunlardan birisi nim çift olarak kayıtlıdır.³²⁸ Bu senenin iktisadi durumu ise 11 çiftten 363 akçe, 66 nim çiftten 1089 akçe, 52 bennaktan 624 akçe, 34 karadan 204 akçe resm-i vergisi alınmıştır. Diğer vergi ise arazi mahsullerinden öşür olarak alınmıştır. Bunlar ise şu şekilde kayıtlıdır: 35 kile hintadan 3.500 akçe, 50 kile şairden 2.500 akçe, 12 kile darıdan 600 akçe, 5 kile simsimden 500 akçe, 36 kile börülceden 3.600 akçe, ketenden 122 akçe, kendirden 128 akçe, penbeden 734 akçe, bostandan 145 akçe, bagattan 900 akçe, öşür alınmıştır. Resm-i ganemden 1.400 akçe, resm-i deştbaniden 250 akçe, resm-i zeminden 3.330 akçe, resm-i tapudan 3.500 akçe resim vergisi alınmıştır. Hasıl vesair 50 akçe, hasıl yü? 100 akçe, hâsıl ortak 400 akçe, çiftlik-i İshak tabi Birgi hasıl 250 akçe, vergi alınmıştır. Yükünü ise 24. 319 akçedir.³²⁹ Ancak gelirleri topladığımızda 24.409 akçedir, 90 akçe eksik görülmektedir.

1529 yılına geldiğimizde ise 7 çift, 54 nim çift, 94 bennak, 35 mücerred, 4 gaib, 1 muhassıl, 1 ma'lul, 1 piri ama, 1 imam ile beraber 155 haneden oluşur.³³⁰ İktisadi olarak bakıldığında 7 çiftten 231 akçe, 54 nim çiftten 891 akçe, 94 bennaktan 1128 akçe resm vergisi alınmıştır. 25 kile hintadan 2.000 akçe, 130 kile şairden 6500 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 400 akçe, daru ve börülce ve simsim ve milas ve çavdar ve mercimek ve nohut ve alaf ve burçak ve bakla ve sair hububattan 2510 akçe, penbeden 800 akçe, bostandan 400 akçe, bagat ve harici bahçeden 700 akçe, kovandan 100 akçe öşür vergisi alınmıştır. resm-i ağnamdan 700 akçe, mahsul-ü milastan 20 akçe, resm-i deştbaniden 950 akçe alınmıştır. Bunların yanı sıra cürm-ü cinayet ve bad-ı heva, yaya ve kaçgun vesair tımaran ve resm-i arushane ve resm-i kışlak ve resm-i duhan ve harici reaya ve

³²⁷ BOA TD, nr. 8, s. 54.

³²⁸ BOA TD, nr. 87, s. 234.

³²⁹ BOA TD, nr. 87, s.235.

³³⁰ BOA TD, nr.148, s.418.

yörükandan 1.050 akçe alınmıştır. Köyden Cem 'an alınan vergi 23.750 akçedir.³³¹

Sülegazi köyü 1478 yılında Dursun Veledi tımarı olarak kayıtlıyken diğer kayıtlarda kimin tımarı olduğuna dair bilgi verilmemiştir. Muhtemelen tımar olarak verilen yerlerden çıkmıştır. Bu yılki kayıttan köyün hane sayısı diğer kayıtlara göre düşük olup 132'dir. Bu köyün en fazla hanesi 1512 yılındadır. 163 hanesi var olmasına rağmen 1478 ve 1529 yılının aksine mücerred sayısı 35'den 32'ye düşmüştür. 1512 yılı kayıtlarında dikkat çeken nokta ise nim çift 64 olarak sayılırken 66 olarak verilmiştir. Burada 1 imamın nim çift olarak sayıldığı görülür. Ayrıca çift ise 2 eksik yazılmıştır. Buna karşılık nim çift 2 fazladır. Eksik olan çiftin nim çiftte yazıldığı görülür.

Uzundere ve Demircili Çavuş: Köy resul Veledi Hızır ve Veledi Ulu tımarı olarak 1478 yılında kayıtlıdır. Bu yılda köyün nüfusu 14 çift, 6 kara, 11 bennak, 3 tane nim çift ile beraber 35 haneden oluşur.³³² Bu yılda köyde 5 tane de mücerred kayıtlıdır. Köyün üretimi ve vergilendirilmesi ise şöyledir: 12 kile hintadan 360 akçe, 35 kile şairden 872 akçe, 6 kile darıdan 90 akçe, piyazdan 47 akçe, kovandan 30 akçe, armutluktan 50 akçe, ketenden 85 akçe, armutluk hassından 50 akçe, bağattan 56 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 220, resm-i dönümden 240 resm-i çiftlikten 391 ve çiftlik hassından 291 akçe vergi alınmıştır. Köyün kayıtlarında fil hasıl 1.980, er risale ise 875 dir.

1512 senesinde bu köy 1 çift, 29 nim çift, 14 bennak, 11 kara, 2 imam, 1 gaib ile beraber 55 haneden oluşmaktadır. Köyde ayrıca 15 mücerred kayıtlıdır. Esami-i sipahi zadegân 11 nefer kayıtlıdır iktisadi olarak bakıldığında 1 çiftten 33 akçe, 29 nim çiftten 478 akçe, 14 bennaktan 168 akçe, 11 karadan 66 akçe resim vergisi alınmıştır. Arazi mahsulleri ve vergileri ise şu şekildedir: 7 kile hintadan 700 akçe, 35 kile şairden 1.750 akçe, 4 kile darıdan 200 akçe, ketenden 160 akçe, bostandan 30 akçe, kovandan 38 akçe, 2 kile bürülceden 200 akçe, 3 kile çavdardan 150 akçe, emrud hassından 50 akçe, bağattan 700 akçe, öşür vergisi alınmıştır. Köyden alınan verginin yükünü 5.593 akçedir."³³³

³³¹ BOA TD, nr.148, s.419-920.

³³² BOA TD, nr. 8, s.57.

³³³ BOA TD, nr. 87, s. 236.

1529 yılında 2 tane çift, 27 nim çift, 19 bennak, 2 imam toplamda 48 haneden oluşmuştur. Ayrıca köyde 10 adet mücerred kaydı da vardır. Nahiye olarak 10 nefer kayıtlıdır. Vergiler ise şu şekilde kayıtlıdır: 2 çiftten 66 akçe, 27 nim çiftten 445,5 akçe, 22 bennaktan 264 akçe resim vergisi alınmıştır. 8 kile hıntadan 604 akçe, 49 kile şairden 2.450 akçe, darı ve börülce ve milas ve çavdar ve alaf ve nohut ve burçak ve bakla vesair hububattan 350 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 250 akçe, bostandan 130 akçe, kovandan 38 akçe, bagattan 150 akçe vergi alınmıştır. Resm-i arusaneden 120 resm-i zemin ve öşrü hevedan 350 resm-i tapu-yı zeminden 50, harici dönümden 40 akçe, resm-i deştbaniden 150 akçe, resm-i duhan ve kışlakciyandan 20 akçe, resm-i emrud hasıladan 170 akçe resm-i ağnamdan 686 akçe, cürmü cinayet ve bad-ı heva yaya ve kaçgun vesair tımarından 350 akçe resim vergisi alınmıştır. Toplamda 7.195 akçedir.³³⁴

Genel nüfus değerlendirmesi yapacak olursak köy çok sakin bir köy olmayıp orta nüfuslu bir köydür. Nüfustaki hareket ise bir dalgalanma gösterir. Şöyle ki 1478 yılında 35 haneye sahip olan köy, 1512 yılında 55 haneye çıkmıştır. Genel kayıtlara mukayese edecek olursak muazzam bir artış olmuştur. Hane sayısı 1529 da 48 e inmiştir. Görüldüğü üzere hane sayısında bir dalgalanma vardır. Mücerred sayılarında da aynı durum vardır. 1478 yılında 5 olan mücerred, 1512 yılında birden 15 e yükselmiştir. 1529 yılında ise toplam nüfus içinde bir hayli etkisi olan mücerred nüfusu 10 a kadar inmiştir.

Umurgözü: Ali veledi Mehmet ve Mahmut biraderi tımarı olan bu köy 1478 yılında 1 çift 12 bennak, 9 nim çift, 4 mücerred ile birlikte 23 haneden oluşur.³³⁵ Küçük bir köy olan Umurgözü 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında mevcut değildir. Köyden alınan vergileri ise şu şekildedir: 8,5 kile hıntadan 225 akçe, 46 kile şairden 732 akçe, 5 kile tahundan 75 akçe, 1,5 kile börülceden 48 akçe, susamdan 13 akçe, penbeden 9 akçe, resm-i zeminden 213 akçe, bağattan 65 akçe, armutluktan 70 akçe, ketenden 25 akçe, kendirden 50 akçe, resm-i ganemden 100 akçe, piyazdan 38 akçe, korudan 250 akçe, resm-i eğdikten 20 akçe, kasılıktan 225 akçe, çiftlik hassı olarak 595 akçe, resm-i çiftten 325 akçe vergi alınmıştır.³³⁶

³³⁴ BOA TD, nr. 148, s.420-421

³³⁵ BOA TD, nr. 8, s.58.

³³⁶ BOA TD, nr. 8, s.58.

Kızılcahavlı ve Pırnazlı ve Alaşehirli: Köy 1478 yılında Seydi Ali Mahmut ve Karagöz Bey tımarı olarak kayıtlıdır. 3 çift 9 bennak, 5 nim çift, 4 kara ve 1 imamla beraber 22 haneden oluşur. Bu yıldaki kayıtlarda köyde ayrıca 19 da mücerred vardır.³³⁷ Köyde vergi ve mahsul durumu ise şöyledir: 11,5 kile hintadan 345 akçe, 1 müd 11 kile şairden 496 akçe, 1 kile tahundan 15 akçe, bağattan 304 akçe, resm-i zeminden 132 akçe, resm-i ganemden 120 akçe, korudan 80 akçe, 2,5 kile çeltükten 150 akçe, 1 kile bürülceden 32 akçe, ketenden 20 akçe, resm-i arusaneden 91 akçe, çiftlik hassından 928 akçe, resm-i çift 329 akçe olacak şekilde vergilendirilmiştir. Fil hasıl 1.599, er risale 1.393 tür.³³⁸

1512 yılında 27 nim çift, 20 bennak, 6 kara, 11 mücerred, 1 imam, 1 pir, 1 nabedid ile 53 haneden oluşur. Vergilere bakıldığında ise 27 nim çiftten 445 akçe, 20 bennaktan 240 akçe, 6 karadan 36 akçe resm vergisi alınmıştır. 15 kile hintadan 1500 akçe, 2,5 müd şairden 2.500 akçe, 5 kile bürülceden 500 akçe, 14 kile darıdan 700 akçe ketenden 700 akçe, penbeden 100 akçe, çeltükten 200 akçe, bağattan 1.100, bostandan 50, kovandan 150, 1 kile simsimden 100 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 1.100 akçe, koru-yı emrud deresinden 150 akçe, resm-i arusaneden 69 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i tapudan 210 akçe, resm-i ganemden 100 akçe, cürm-ü cinayet ve badı hevadadan 100 akçe vergi alınmıştır. Yekûn olarak 10.000 akçedir.³³⁹ Ancak toplam 10.100 akçedir eksik yazıldığı görülür.

1529 senesi kayıtlarında ise 29 nim çift, 15 bennak, 7 mücerred, 1 imam ile birlikte 41 haneden oluşur.³⁴⁰ Ancak nim çiftlerden birisi imam olarak kayıtlıdır. Bunun yanı sıra hane olarak 44 kişi kaydedilmeliydi. 3 adet sipahiyan ve sipahi zadedân olarak kaydedilen kişilerde hane içindeyse bunlar muaf tutulup hane 41 yazılmış olabilir. Vergilere gelindiğinde 30 nim çiftten 495,5 15 bennaktan 180 resm vergisi alınmıştır. Bunun yanı sıra 16 kile hintadan 1.280 50 kile şairden 2.500, bürülce ve çavdar ve darı ve milas ve alaf ve simsim ve nohut ve mercimek ve bakla vesair hububat 310 akçe, keten ve kendir ve penbeden 320 akçe, bağat ve harici bağçeden 653 akçe, bostan ve kovandan 200 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 500, koru-yı emrud deresinden 200 akçe resm-i arusaneden 120

³³⁷ BOA TD, nr. 8, s.59.

³³⁸ BOA TD, nr. 8, s.59.

³³⁹ BOA TD, nr87, s.252.

³⁴⁰ BOA TD, nr.148, s.439.

akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i ağnamdan 150 akçe, resm-i eğdikten 24 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 400 akçe, 3 bab fi şehir asiyabdan 90 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i duhan kışlak yörükân harici reaya vesair tımaran 327 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 7.999 akçedir.³⁴¹

Köyün nüfus hareketinde şimdiye kadarki kayıtlara nazaran azalma değil artış mevcuttur. Nitekim 1478 yılında 22 hane varken 1512 yılında muazzam bir artışla 53 haneye yükselmiştir.1529 yılına kadar bir miktar düşüş gözlemlenip hane sayısı bu zaman içerisinde 41 e düşmüştür. Genel olarak hane sayısı inişli çıkışlı seyretmiştir. 1478 yılında mücerred nüfusu toplam nüfusun içerisinde önemli bir yere sahiptir ki adetleri bu yılda ki kayıtlarda 19 dur. Nitekim 1512 yılı itibariyle genel olan eksilmelerden mücerredlerde nasibini almış ve 11'e düşmüştür. 50 yıl gibi bir zaman zarfında mücerred nüfusu da azalmıştır.1529'a gelindiğinde ise mücerred nüfusu 7 ye kadar gerilemiştir.

İlyasbeyli: 1478 yılında Hacı Veledi İshak beyin tımarı olan İlyasbeyli küçük bir köydür. Köyde 4 çift, 1 kara, 3 bennak ile birlikte 8 hane mevcuttur. Köyde mücerred kaydı yoktur.³⁴² Köy 1512 yılında da nüfus olarak 1478 ile aynıdır. 1 belirsiz, 1 bennak,4 nim çift, 3 çift ile birlikte toplamda 8 hane mevcuttur. Köyde ayrıca 4 adet de mücerred kaydı vardır.³⁴³ 1529 yılında nüfus dağılımı 10 hane üzerinden şu şekildedir. 1 pir, 3 bennak, 6 nim çift, 1 çift ile birlikte 10 hane kaydı vardır. Köyde ayrıca 2 mücerred kaydı da bulunur.³⁴⁴

Köyün nüfusu genel intiba ile azdır. Şöyle ki 1478 yılında 8 haneden oluşan köy 1512 yılında hane sayısını korumuştur. Ancak 1529 yılında ufak bir artışla hane sayısı 10a yükselmiştir. Köyün mücerred kayıtlarına bakıldığında ise 1478 yılında herhangi bir mücerred kaydı görülmemektedir. 1512 yılında ise mücerred sayısı aniden 4 e çıkarak nüfus içerisinde önemli bir yer tutmuştur. 1529 yılına gelindiğinde ise mücerred sayısının 2'ye düştüğü görülmektedir.

1478 yılında köyün genel iktisadi yapısı şu şekildedir: 1 müd ve 17 kile hıntadan 1710 akçe, 4 müd ve 15 kile şairden 1520 akçe, 3 kile bürülceden 96 akçe, 1 kile susamdan 40 akçe, 3 kile darıdan 45 akçe, piyazdan 240 akçe, duttan 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 30 akçe, resm-i zeminden 380

³⁴¹ BOA TD, nr. 148, s.439.

³⁴² BOA TD, nr. 8, s. 60.

³⁴³ BOA TD, nr. 87, s. 194.

³⁴⁴ BOA TD, nr. 148, s. 456.

akçe, sazlıktan 100 akçe, resm-i kovandan 66 akçe, resm-i zeminden 300 akçe, 5 çiftlik hassa yerinden 1.880 akçe, resm-i çiftten 174 akçe vergi alınmıştır. Köyde el hasıl 3.000 akçe, el risale 4.031 akçe, cem'an 7.031 akçe vergi alınmıştır.³⁴⁵

1512 yılında ise 3 çiftten 99 akçe, 4 nim çiftten 66 akçe, 1 bennaktan 12 akçe resm vergisi alınmıştır. 15 kile hintadan 1.500 akçe, 6,5 müd şairden 6.500 akçe, 18 kile börülceden 1.800 akçe, 8 kile simsimden 150 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, bostandan 100 akçe, kovandan 50 akçe, ketenden 20 akçe, bağdan 200 akçe öşür vergisi alınmıştır. Evrak-ı duttan 28 akçe, eğdikten 50 akçe, hasıl-ı sazlıktan 100 akçe, korudan 60 akçe, liman ketenden 30 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca resm-i deştbaniden 20 akçe, esm-i arusaneden 20 akçe, 2 bab resm-i asiyabdan 60 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve garından 332 akçe, fi senede 5 çiftlik hassından 600 akçe vergi alınmıştır. Köyden yekün olarak bu yılda 14.379 akçe vergi alınmıştır.³⁴⁶

1529 yılında ise Resm-i Çift ve nim çift ve bennak ve öşr-ü hinta ve şair ve börülce ve simsim ve darı ve mercimek ve bakla ve çavdar vesair hububat ve öşr-ü bostan ve resm-i eğdik ve öşr-ü emrud ve resm-i zemin Ve tapu-yı zemin ve öşr-ü kovan ve öşr-ü keten ve kendir ve kenevir ve mahsul-ü saz ve öşr-ü bağ ve bahçe ve resm-i deştbani ve resm-i arusane ve resm-i asiyab ve cürm-u cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun vesair tımaran ve resm-i ağnam reaya ve resm-i duhan ve resm-i kışlak ve Taife-i yörükân ve gayriden toplamda 9.500 akçe vergi alınmıştır.³⁴⁷

Teke: 1478 yılında Hamza biraderi Ali Kethüda tımarı olan köyde 1 kara, 25 bennak ile beraber 27 haneden oluşur. Ayrıca köyde 2 adette mücerred kaydı vardır. ³⁴⁸ 1512 ve 1529 yıllarında kaydı bulunmayan köyün hasıllarına baktığımızda 15 kile hintadan 450 akçe, 30 kile şairden 960 akçe, 2 kile simsimden 120 akçe, 5 kile börülceden 60 akçe, kovandan 20 akçe, çayırılıktan 250 akçe keten ve evrak-ı duttan 20 akçe öşür vergisi alınmıştır. Ayrıca resm-i zeminden 100 akçe, asiyabdan 3 fi sene 18 akçe, resm-i çiftten 318 akçe vergi

³⁴⁵ BOA TD, nr. 8, s. 60.

³⁴⁶ BOA TD, nr. 87, s. 194.

³⁴⁷ BOA TD, nr. 148, s. 456.

³⁴⁸ BOA TD, nr. 8, s. 60-61.

alınmıştır. Köyün fil hasılı 1.419, er risalesi ise 1.159 akçedir. Köyden alınan vergilerin hasıl toplamı 2.578 akçedir.³⁴⁹

Yağız: Bu zamana kadar yazdığımız köyler içerisinde 1478 yılı içinde kalabalık bir nüfusa sahiptir. Köy seyit bey tımarıdır. 1 imam dahil 96 haneden oluşur. Köyde ayrıca 25 de mücerred kaydı vardır.³⁵⁰ 1512 yılında köyün nüfusu 88 haneden oluşur. Bu tarihte köyün hanesi Yenice karyesi ile birlikte mahsulada toplu olarak hesaplanmıştır. Bu tarihte köyde 1 belirsiz, 1 ma'lul, 2 pir, 3 imam, 14 kara, 37 bennak, 33 nim çift, 4 çift vardır. Ayrıca 22 mücerred bulunur.³⁵¹ 1529 yılında kayıtlarda 84 hane olarak bulunmaktadır. 6 gaib, 2 imam, 54 bennak, 27 nim çift, 3 çift bu haneleri oluştururlar. Köyde 7 tane de mücerred kaydı vardır.³⁵²

Yağız köyü mevcut kayıtlar arasındaki en kalabalık köylerden birisidir. Ancak Birgi'nin diğer köyleri gibi hane sayılarında yaklaşık 50 yıllık dönemde düşüş yaşanmıştır. 1478 yılındaki 96 hane 1512 yılında 88'e düşmüştür. 1529 yılında geldiğimizde hane sayısı 84'e kadar inmiştir. Köy hane bakımından büyük ve ciddi olmasa da kayda değer şekilde göç vermiştir. Köydeki nüfus içinde önemli bir yeri olan mücerred sayısı ise 1478 yılında 25'ten 1512 yılında hafif bir düşüşle 22'ye inmiştir. Ancak 1529'a gelindiğinde mücerredin toplam nüfus içindeki önemi azalmış sayıları 7'ye kadar düşmüştür.

Köydeki ekonomik hareketler ise 6 müd ve 7 kile hintadan 3.360 akçe, 20 müd ve 6 kile şairden 6.496 akçe, 1 müd ve 12 kile darıdan 480 akçe, 16 kile börülceden 512 akçe, 1 müd ve 17 kile susamdan 1.080 akçe, ketenden 1.720 akçe, zeytünden 400 akçe, bostandan 300 akçe öşür vergisi alınmıştır. Evrak-ı duttan 150 akçe, resm-i ganemden 250 akçe, resm-i zemin ve bağ bağçe ve dönüm ve kovandan 1.345 akçe, resm-i küp ve resm-i arusane ve dönüm ve bad-ı hevadan 1.500 akçe, asiyabdan 39 akçe, çeltükten 2.500 akçe, hassa-ı çiftlik hassından 1.822 akçe vergi alınmıştır. Köyden cem'an 27.169 akçe vergi alınmıştır.³⁵³

³⁴⁹ BOA TD, nr. 8, s. 61.

³⁵⁰ BOA TD, nr. 8, s. 61-63.

³⁵¹ BOA TD, nr. 87, s. 226-227.

³⁵² BOA TD, nr. 148, s. 409-410.

³⁵³ BOA TD, nr. 8, s. 63.

Yenice: Sakin bir nüfusu olan yenice köyü 1478 yılında 23 haneden oluşur. Bunların 21 i bennak 2 si ise karadır. Bu tarihte köyde 1 adet mücerred bulunmaktadır.³⁵⁴

Kızanlı: Ali Veledi Asanlı tımarı olan Kızanlı köyü 1478 yılında cem ‘an 24 haneden müteşekkildir.1 imam, 12 çift, 5 bennak, 2 kara, 3 nim çift bu haneyi oluşturur. Bunun haricinde köyde 2 mücerred kaydı vardır.³⁵⁵ Köyün kaydı sadece 1478 yılında vardır. 1512 ve 1529 yıllarındaki kayıtlarda yazılmamıştır. Köyün iktisadi durumu ise şu şekildedir: 18 kile hintadan 540 akçe, 4 müd 3,5 kile şairden 1.304 akçe, 4 müd 11 kile darı ve börülceden 90 akçe, 2 kile simsimden 80 akçe, 3 sak çavdardan 60 akçe, 9 kile milastan 180 akçe, keten ve penbeden 530 akçe, bagattan 190 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 170 akçe, resm-i çiftten 573 akçe vergi alınmıştır. Köyün fil hâsılı 3.024 akçe, er risalesi 50.670 akçedir.

Sasalı: Verilen kayıtlara nazaran hayli kalabalık olan köyde 1478 yılında 30 bennak, 9 nim çift, 17 çift ve 22 kara ile birlikte 79 hane mevcuttur. Ayrıca köyde 25 tane de mücerred kaydı vardır.³⁵⁶ 1512 yılı kayıtlarında ise 27 hane vardır. Bu haneler 3 kara, 7 bennak, 15 nim çift ve 2 çiftten oluşur. Bu yılki mücerred kaydı ise 6’dır.³⁵⁷ 1529 yılı köyün nüfusu ise 25 hanedir. Bu haneler, 3 çift, 13 nim çift ve 9 bennaktan oluşur. Ayrıca köyde 6 tane de mücerred kaydı vardır. Köyün her üç kaydının nüfusunu mukayese edecek olursak 1478 yılındaki 79 haneden 1512 yılında birden hane nüfusu 27 ye düşmüştür. 1529 a geldiğimizde ise hane nüfusu 25 e düşmüştür. Bu düşüş mücerred nüfusunda da doğru orantılı şekilde düşmüştür. Nitekim 1478 yılında 25 olan mücerred sayısı 1512 yılında 6 ya kadar gerilemiştir.1529 yılında da mücerred sayısı aynıdır. 6 olarak kalmıştır.

1478 yılında köydeki iktisadi hayat ise şu şekildedir. 15kile hintadan 390 akçe, 12,5 şairden 220 akçe, 14,5 kile darıdan 217 akçe, burçaktan 16 akçe, ketenden 27 akçe, bağçeden 130 akçe öşür alınmıştır. Resm-i arusaneden 120 akçe, asiyabdan 60 akçe, resm-i arusaneden 120 akçe, 1 mukata çiftliğin resm-i

³⁵⁴ BOA TD, nr. 8, s. 63.

³⁵⁵ BOA TD, nr. 8, s. 67.

³⁵⁶ BOA TD, nr. 8, s. 65.

³⁵⁷ BOA TD, nr. 87, s.247.

zemininden92 akçe, çiftlik hassı ver bad-ı hevedan 122 akçe, resm-i çiftten 1.191 akçe, hasılan köyden 2.031 akçe vergi alınmıştır.³⁵⁸

1512 yılındaki iktisadi durum ise şöyledir köyde: 2 çiftten 66 akçe, 15 nim çiftten 247 akçe, 7 bennaktan84 akçe, 3 karadan 18 akçe resim vergisi alınmıştır. Ayrıca 15 kile hintadan 1500 akçe, 23 kile şairden 1.150 akçe, 1 kile börülceden 100 akçe, kovandan 16 akçe, 8 kile darıdan 400 akçe, bagat ve dönümden 260 akçe, emruddan 30 akçe öşür vergisi alınmıştır. Bunların yanında köyden 30 akçe otlak, yaylaktan ise 290 akçe, zeminden 200 akçe, tapudan 150akçe, arusaneden 30 akçe resim vergisi alınmıştır. Baylan pınarının hâsılından 30 akçe alınmıştır. Çeltük fi sene ise 300 akçedir.³⁵⁹ Köyde alınan verginin yekûnu 6.749 akçedir. Ancak hesapladığımızda ise 6.751 akçe çıkmaktadır.

1529 yılı vergi ve üretimler ise şu şekildedir;3 çiftten 99 akçe, 13 nim çiftten 214,5 akçe, 9 bennaktan 108 akçe, resim vergisi alınmıştır. 11 kile hintadan 880 akçe, 31 kile şairden 1.550 akçe, börülce ve darı vesair hububattan 6.225,5 akçe, kovandan 96 akçe, bagat ve dönümden 290 akçe, çeltük hasılından 269 akçe öşür vergisi alınmıştır. Otlak ve eğdikten34 akçe, otlak ve kışlak ve harici reaya dan 290 akçe, hasılı an bayrak inarı Çeltükçıyan fi sene den 30 akçe, zemin reaya ve gayrından 200 akçe, tapudan 150 akçe, mukata çiftlikten 1530 akçe, vergi alınmıştır. Resm-i asiya 1 bab fi seneden 60 akçe, resm-i duhan kışlakciyandan 60 akçe, resm-i arusaneden 63 akçe, vergi alınmıştır. Emruddan 63 akçe öşür vergisi alınmıştır. Cürm-u cinayet ve bad-ı heva ve kaçgun ve resm-i ganem reaya ve resm-i deştbanı ve gayrından 250 akçe vergi alınmıştır. Ceman köyden 6.899 akçe vergi alınmıştır.³⁶⁰

Kulfal: Bu köy 1478 yılında Hamza Veledi Hamak tımarı olarak kayıtlıdır. 4 çift, 5 bennak ile beraber 14 haneden oluşur. Ayrıca 5 mücerredi vardır. 1512 yılında ise 13 nim çift, 1 bennak, 4 kara ile beraber 18 haneden oluşur. Ayrıca 4 mücerredi vardır.³⁶¹ 1529 yılında 1 çift, 13 nim çift, 3 banakla beraber 17 haneden oluşur. Köyün 5 adet mücerredi vardır.³⁶²

³⁵⁸ BOA TD, nr. 8, s. 66.

³⁵⁹ BOA TD, nr. 87, s.247.

³⁶⁰ BOA TD, nr. 148, s.443.

³⁶¹ BOA TD, nr. 87, s.242.

³⁶² BOA TD, nr. 148, s.426

Köyün her üç kayıta ve yaklaşık 50 yıllık dönemdeki nüfus mukayesesi ise şöyle olmalıdır. Köyde ilk 1478 yılı kayıtlarında hane mevcuttur. 1512 yılına geldiğimizde ise köy nüfusu azalmamış aksine artmıştır. Hane nüfusu bu yıl kayıtlarında 18 e yükselmiştir. 1529 a baktığımızda ise çok fazla bir düşüş görülmemekle birlikte 18 olan hane sayısı 17 ye düşmüştür. Mücerred sayılarındaki değişim ise şu şekildedir; 1478 yılı verilerinde mücerred sayısı 5 olan köyde 1512 yılında 1 azalarak 4 e düşmüştür. 1529 yılında ise tekrar 5 e yükselmiştir. Görülen o ki üç kayıt içerisinde hane ve mücerred sayılarında çok fazla bir değişim olmamıştır.

Köyün iktisadi yapısına baktığımızda ise; 1478 yılında 12 kile hintadan 360 akçe, 1 müd 14 kile şairden 544 akçe, 3 kile darıdan 120 akçe, 1 kile susamdan 40 akçe, 1 kile börülceden 32 akçe, bostan ve ketenden 145 akçe, bagattan 240 akçe, kendirden 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 30 akçe penbeden 50 akçe, resm-i çift ve resm-i zeminden 180 akçe vergi alınmıştır. Bu yıl ki kayıta toplam köyden alınan vergi 2.375 akçedir.³⁶³

1512 yılında 13 nim çiftten, 214 akçe, 1 bennaktan 12 akçe, 4 karadan 24 akçe resm vergisi alınmıştır. 18 kile hintadan 1.800 akçe, 32 kile şairden 1600 akçe, 5 kile darıdan 250 akçe, 4 kile börülceden 400 akçe, ketenden 30 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, bagattan 100 akçe, kovandan 31 akçe, çeltükten 300, bostandan 53 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 12 akçe, resm-i deştbaniden 15 akçe, resm-i zeminden 350 akçe, resm-i arusaneden 60 akçe, resm-i korudan 100 akçe, resm-i tapudan 260 akçe resm vergisi alınmıştır. Yekün olarak 6.801 akçedir.³⁶⁴ Ancak yekününü topladığımızda 6.711 akçe çıkmaktadır. Kayıtlarda eksik verildiği görülür.

1529 yılında ise 1 çiftten 33 akçe, 13 nim çiftten 214,5 akçe, 3 bennaktan 36 akçe resm vergisi alınmıştır. 21 kile hintadan 1.680 akçe, 35 kile şairden 1.750 akçe, darı ve börülce ve simsim vesair hububattan 950 akçe, ketenden 10 akçe, bagattan 50 akçe, kovandan 70 akçe, çeltükten 250 akçe, bostan vesair sebzevattan 25,5 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 23 akçe, resm-i deştbaniden 250 akçe, resm-i zeminden 220 akçe, resm-i arusaneden 80 akçe, resm-i kuru ve mahsul-u güderandan 200 akçe, resm-i tapuy-ı zeminden 330 akçe,

³⁶³ BOA TD, nr. 8, s. 68.

³⁶⁴ BOA TD, nr. 87, s.242

cürm-ü cinayet ve bad-ı heva vesair tımaran ve resm-i ağnam reaya ve resm-i kışlak, duhan ve harici reayan 1.095 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 7.266 akçe vergi toplanmıştır.³⁶⁵

Köy hane sayısı ile orantılı olarak vergi kayıtlarında arttığı görülür. Hane kayıtlarında 1529'da 18'den 17'ye düşse de vergi kayıtlarına bu düşüş yansımamıştır. 1478 yılında 2.875 olan toplam gelir 1529 yılına kadar 7.266'ya çıkmıştır.

Yarpare: Köy 1478 yılı kayıtlarında Hızırşah Veledi Bali, Ali Veledi Yarbeği tımarı olarak kayıtlıdır. 4 çift, 2 nim çift, 1 kara ve 8 haneden oluşur. Ayrıca 2 mücerred vardır. Küçük bir köy olan bu köy, 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında mevcut değildir. Köyün 1478 yılı iktisadi kayıtlarına bakıldığında; 10 kile hıntadan 300 akçe, 2 müd 11 kile şairden 816 akçe, ketenden 93 akçe, bostandan 20 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 100 akçe, asiyap fi seneden 30 akçe, 3,5 kile darıdan 127 akçe, 12 kile çeltikten 1.523 akçe, 2 çiftlik yer hassından 30 akçe, Süleyman çiftliğinden 45 akçe, Hasan çiftliğinden 15 akçe, hassa 9 çiftlik hınta ve şairden 1070 akçe, resm-i tıyından 200 akçe, resm-i çiftten 154 akçe vergi alınmıştır. Köyden cem'an 4353 akçe vergi alınmıştır.

Gündekli: 1478 senesinde Marla Veledi Yusuf, Ali ve Hamza Biradelerin tımarıdır. 6 çift, 1 nim çift, 1 bennak, 1 imamla beraber 9 haneden oluşur. Ayrıca 1 tane de mücerred vardır. Köyün tarımı ve tarımdan alınan vergileri ise şu şekildedir. 17 kile hıntadan 510 akçe, 28 kile şairden 448 akçe, 18 kile mesairden 360 akçe, 2 kile susamdan 120 akçe, 1 kile börülceden 32 akçe, keten ve kendirden 100 akçe, bagattan 20 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i çiftten 298 akçe, çiftlik hassından 554 akçe, resm-i zeminden 50 akçe vergi alınmıştır. Köyden cem'an 2452 akçe vergi alınmıştır.³⁶⁶

Ayahurub: Köy 1478 yılında Mehmet Veledi Sani ve Seydi Ali Veledi Mehmet ve Mahmut biraderi arasında tımar üçe pay edilmiştir. 4 çift, 1 kara ile beraber 5 haneden oluşur. Ayrıca köyde 2 tane de mücerred vardır. Küçük bir köy olan Ayahurub köyü 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında yoktur. Köyden alınan vergiler ise şu şekildedir: 6 kile hıntadan 286 akçe, 5 kile şairden 80 akçe, bağdan 18 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i çiftten ise 144 akçe vergi alınmıştır.

³⁶⁵ BOA TD, nr. 148, s.427

³⁶⁶ BOA TD, nr. 8, s.69.

Mehmet Veledi hassından 1.141 akçe, Seydi Ali ve Mahmut hassından 282 akçe tımar vergisi alınmıştır.³⁶⁷

Boz: 1478 yılında Halil Uzan tımarı olan Boz köy; 8 nim çift, 2 kara, 10 bennak ile beraber 20 haneden oluşur. Ayrıca 8 mücerred bulunmaktadır. 1512 yılında gelindiğinde ise; 6 nim çift, 5 bennak, 3 kara, 1 pir, 1 malul ile beraber 14 haneden oluşur. Köyde ayrıca 1 mücerred kaydı da bulunmaktadır.³⁶⁸ 1529 senesinde ise 1 bennak 1 hane olarak kayıtlıdır. Köyün nüfus yapısına bakıldığında 1478 senesinde 20 hanelik olan bu köy, 1512 senesinde 14 haneye düştüğü görülür. Ancak asıl düşüş 1529 yılında yaşanmıştır. Hane sayısı 51 senede 1'e düşmüştür.

Köyün iktisadi yapısına bakıldığında ise 1478 yılında 7,5 kile hintadan 240 akçe, 7 müd ve 11 kile şairden 2264 akçe, 2 kile burçaktan 40 akçe, 8 kile darıdan 120 akçe, 1,5 kile börülceden 48 akçe, 1 kile nohuttan 32 akçe, bagat ve keten ve susamdan 774 akçe, zeytinlikten 230 akçe, temlikten 3 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 66 akçe, sallıktan 250 akçe, hass-ı emruddan 50 akçe, öşr-ü emruddan 30 akçe, kovandan 60 akçe, 20 dönüm bağ olan çiftlik hassından 960 akçe, resm-i çiftten 256 akçe vergi alınmıştır. Köyün el hasılı 3.951 akçe, el risalesi 1.789 akçedir. Cem'an 5.740 akçe vergi alınmıştır.³⁶⁹

1512 yılında; 6 nim çiftten 99 akçe, 5 bennaktan 60 akçe, 3 karadan 18 akçe resm vergisi alınmıştır. 22 like hintadan 2200 akçe, 24 kile şairden 1200 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, 1 kile burçaktan 50 akçe, ketenden 325 akçe, 4 kile börülceden 400 akçe, bagattan 500 akçe, kovandan 120 akçe, zeytin ve duttan 180 akçe, 1 kile çavdardan 50 akçe, bostandan 16 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 30 akçe, emrut hassından 50 akçe, resm-i deştbaniden 125 akçe, resm-i otlaktan 250 akçe, resm-i zeminden 700 akçe, resm-i tapudan 500 akçe, resm-i ganemden 50 akçe vergi alınmıştır. Çiftlik hassa 2 çiftlik yerdir. 20 dönümü bağ olmuştur diye defter-i kadimde mesturdur. Yekûn 6883 akçe vergi alınmıştır.³⁷⁰ 1529 yılı kayıtlarında hasıl kaydı bulunmamaktadır.

Tekürlü: Bu köy 1478 kayıtlarında Muaf Veledi Bali Çelebi ve Mustafa Veledi İbrahim tımarıdır. 1 nim çift, 27 çift, 4 kara, 5 bennak ile beraber 38

³⁶⁷ BOA TD, nr. 8, s.70.

³⁶⁸ BOA TD, nr. 87, s.246

³⁶⁹ BOA TD, nr. 8, s.71.

³⁷⁰ BOA TD, nr. 87, s.246-247

haneden oluşur. Ayrıca 14 mücerred kaydı bulunmaktadır.³⁷¹ 1512 yılında ise 31 nim çift, 7 çift, 9 bennak, 18 kara, 1 pir, 2 muhassıl ile beraber 64 haneden oluşmaktadır. Köyde ayrıca 11 mücerred kaydı bulunmaktadır.³⁷² Fakat hane sayısı 65 olmalıyken 64 olarak kaydedilmiştir. Bennak sayısı 8 olarak kaydedilmiştir ancak bakıldığında bennak sahibi 9 neferdir. 1529 yılında ise 1 çift, 26 nim çift, 9 bennak, 2 malul, 1 nabedid, 1 imam, 1 pir olmak üzere 37 haneden oluşur. 11 tane de mücerred kaydı vardır. Ayrıca nim çift sahibinin birisi kethüda olarak kaydedilmiştir.³⁷³

Köyün iktisadi yapısına bakıldığında 1478'de 4 müd 16 kile hintadan 2.880 akçe, 2 müd 14 kile şairden 864 akçe, 5 kile bürülceden 160 akçe, 2,5 kile susamdan 210 akçe, penbeden 244 akçe, bostandan 102 akçe, ketenden 150 akçe, harac-ı damdan 220 akçe, limon ketenden 50 akçe, kuru ve otlaktan 100 akçe, resm-i küpden 200 akçe, sazdan 100 akçe, 10 çiftlik hassı yerden 2327 akçe, aruseneden 106 akçe, kendirden 20 akçe, resm-i zeminden 150 akçe, 6 ölçek burçaktan 8 akçe, bagattan 300 akçe, eğdikten 20 akçe, resm-i çiftten 892 akçe vergi alınmıştır. Fil hasıl 4.325 akçe, el risale 4.880 akçedir. Hasılı vergi ise 9.502 akçedir.³⁷⁴ 1512 senesinde 7 çiftten 231 akçe, 11 nim çiftten 511 akçe, 8 bennaktan 96 akçe, 18 karadan 108 akçe resm vergisi alınmıştır. 4 müdd hintadan 4000 akçe, 2 müdd şairden 2.000 akçe, 10 kile simsimden 400 akçe, ketenden 550 akçe, 2 kile çavdardan 100 akçe, penbeden 500 akçe, bagattan 1.300 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i humdan 400 akçe, kuru ve otlaktan 290 akçe, haraç-ı damdan 400 akçe, limon ve ketenden 500 akçe, resm-i aruseneden 120 akçe, resm-i zeminden 1400 akçe, resm-i tapudan 3.000 akçe, resm-i eğdikten 200 akçe, resm-i deştbaniden 300 akçe, resm-i kovandan 700 akçe, asiyabdan 60 akçe, resm-i ganemden 50 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve gayriden 1.100 akçe vergi alınır. Ayrıca çiftlik hassı 10 haliya hass-ı dahi ref olundu. Öşrü verilerse verirler fi senede 4.000 akçedir. Çeltük soğucak pınarı 50 kile ekilirmiş. Yekün olarak 24.000 akçedir.³⁷⁵ Ancak yekünü hesapladığımızda 24.250 çıkmaktadır.

³⁷¹ BOA TD, nr. 8, s.74-75

³⁷² BOA TD, nr. 87, s.193

³⁷³ BOA TD, nr. 148, s.402

³⁷⁴ BOA TD, nr. 8, s.75.

³⁷⁵ BOA TD, nr. 87, s.193

Kurga: 1478 yılında Veledi İsmail Çeribaşı ve biraderinin tımarı olarak kayıtlıdır. 5 çift, 1 nim çift, 6 kara, 2 imam, 1 ormancı, 27 bennak ile beraber 40 haneden oluşur. Ayrıca 9 mücerred kaydı bulunmaktadır.³⁷⁶ 1512 yılında ise 2 çift, 19 nim çift, 25 kara, 82 bennak, 2 muhassıl, 2 imam, 1 nabedit, 1 sahibi-i berat kaydıyla beraber 128 hanedir. 15 adet mücerred bulunmaktadı. Esami-i sipahizedegan olarak 4 nefer kayıtlıdır.³⁷⁷ 1529 yılında 2 çift, 20 nim çift, 99 bennak, 3 imam, 1 pir, 1 muhassıl, 1 belirsiz ile beraber 121 hanedir. Ayrıca 9 mücerred vardır. Nahiye-i sipahizedegan olarak 4 nefer kayıtlıdır.³⁷⁸ Ancak imamlardan ikisi bennak olarak kayıtlıdır. Muhassılı hesaplanırken bu bennaklar hesaba katılmıştır.

1478 yılında köyden 13,5 kile hintadan 445 akçe, 1 müd 2 kile şairden 1.328 akçe, 1,5 ölçek susamdan 7 akçe, ketenden 48 akçe, kovandan 90 akçe, bağçeden 170 akçe öşür vergisi alınmıştır. Ayrıca resm-i zeminden 208 akçe, resm-i aruseneden 110 akçe, resm-i eğdikten 10 akçe, kestanelikten 40 akçe, 66 dönümü ekilen ekilen 132 dönüm yerden 814 akçe, resm-i çiftten 313 akçe vergi alınmıştır. Köyde fil hasıl 1930 akçe, er risale ise 1.613 akçedir.³⁷⁹ 1512 yılı köyün iktisadi yapısına bakıldığında ise 2 çiftten 66 akçe, 19 nim çiftte 313 akçe, 82 bennaktan 984 akçe, 25 karadan 150 akçe resm vergisi alınmıştır. 1 kile hintadan 100 akçe, 22 kile şairden 1.100 akçe, 7 kile darıdan 350 akçe, ketenden 20 akçe, kovandan 60 akçe, simsimden 10 akçe, bağ ve bahçeden 552 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 30 akçe, kestanelikten 120 akçe, resm-i zeminden 250 akçe, resm-i tapudan 300 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i aruseneden 50 akçe, resm-i ganemden 80 akçe vergi alınmıştır. Çiftlik-i hassa 130 dönüm yerdir. Haliya hassalığı ref olundu. Öşrü ve rüsumu verirler. Hasılı yukarıda dahildir. Yekûn olarak 4.585 akçedir.³⁸⁰

1529 senesinde ise 2 çiftten 66 akçe, 20 nim çiftten 660 akçe, 101 bennaktan 1212 akçe vergi alınmıştır. Ancak genellikle 16,5 akçe olarak hesaplanan nim çift burada fazla hesaplanarak 33 akçe üzerinden hesaplanmıştır. Muhtemelen hata yapıldığı görülmektedir. 4 kile hintadan 320 akçe, 10 kile şairden 500 akçe, darı vesair hububattan 10 akçe, keten ve kendirden 300 akçe, kovandan 60 akçe, bagat

³⁷⁶ BOA TD, nr. 8, s.77.

³⁷⁷ BOA TD, nr. 87, s.256-257.

³⁷⁸ BOA TD, nr. 148, s.443-444.

³⁷⁹ BOA TD, nr. 8, s.78.

³⁸⁰ BOA TD, nr. 87, s.256-257.

ve harici bahçeden 450 akçe öşür vergisi alınmıştır. Kestanelikten 60 akçe, resm-i eğdikten 30, resm-i tapuy-ı zeminden 200 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe, resm-i arusaneden 150 akçe, resm-i ağnamdan 100 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i kışlak harici reaya, gürkan ve gayriden 200 akçe vergi alınmıştır. Cem 'an 4.499 akçedir.

Sünrüplü: 1478 yılı Musa Veledi Mustafa tımarı olarak kayıtlıdır. 1 nim çift, 14 çift, 4 bennak, 6 kara, 1 imam, 1 ormancı ile beraber 26 hanedir. Ayrıca 1 mücerredi bulunmaktadır.³⁸¹ 1512 yılında ise 9 bennak, 12 nim çift, 11 kara, 1 imam ile beraber 32 haneden oluşur. Mücerred kaydı 7'dir.³⁸² 1529 yılı kayıtlarında 13 nim çift, 24 bennak ile beraber 37 hanedir. Mücerred sayısı 11'dir.³⁸³

İktisadi yapısına bakıldığında ise 1478 yılında 9.5 kile hintadan 285 akçe, 2.5 müd ve 2.5 kile şairden 840 akçe, 10 kile darıdan 150 akçe, 5 kile börülceden 160 akçe, 1.5 kile burçaktan 8 akçe, 8 kile susamdan 20 akçe, penbeden 4 akçe, bagattan 340 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kovandan 160 akçe, resm-i korudan 20 akçe, 2 çiftlik yerden 518 akçe, resm-i çiftten 583 akçe, resm-i zeminden 140 akçe vergi alınmıştır. Köyde bu yılda fil hasıl 1.544 akçe er risale 1784 akçedir. Köyden alınan hasıl vergi ise 3.328 akçedir.

1512 yılında 12 nim çiftten 197 akçe, 9 bennaktan 108 akçe, 11 karadan 66 akçe resm vergisi alınmıştır. Ancak 12 nim çift 198 akçe yapmaktadır. 1 akçe eksik yazılmıştır. 99 kile hintadan 900 akçe, 24 kile şairden 1200 akçe, 2 kile börülceden 200 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, 1 kile burçaktan 50 akçe, kovandan 200 akçe, ketenden 77 akçe, bagattan 1500 akçe, bostandan 50 akçe, yoncadan 30 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kuru ki Kara Kaya Yurdu derler 25 akçe, resm-i tapudan 1.500 akçe, resm-i zeminden 447 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve deştbani ve arusaneden 400 akçe, hasıl-ı çeltük ak-pınar suyundan 400 akçe vergi alınmıştır. Çiftlik-i hassa 2 çiftlik yerdir. Gölcük ve yerküçük ve sunarilü ki halıya hassı dahi ref olundu fi sene 600 akçe vergi alınmıştır. Yekün olarak 8.000 akçedir.³⁸⁴

³⁸¹ BOA TD, nr. 8, s.79

³⁸² BOA TD, nr. 87, s.232

³⁸³ BOA TD, nr. 148, s.416

³⁸⁴ BOA TD, nr. 87, s.232-233

1529 yılında ise 13 nim çiftten 214,5 akçe, 24 bennaktan 288 akçe resm vergisi alınmıştır. 11 kile hintadan 880 akçe, 35 kile şairden 1750 akçe, bürülce ve darı ve burçak ve simsim vesair hububattan 1600 akçe, kovandan 270 akçe, keten ve kendirden 120 akçe, bagat ve harici bahçeden 1400 akçe, bostan ve sirvandan 150 akçe, yoncadan 150 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 350 akçe, resm-i tapuy-ı zeminden 550, çeltük ince pınara ekilir ve buradan 150 akçe vergi alınmıştır. Cürm-ü cinayet, bad-ı heva, yaya ve kaçgun ve resm-i arusane ve deştbanı ve resm-i ganem ve resm-i duhan ve resm-i kışlak, yörükân ve reayadan 502 akçe, karye-i siyek hasılından 500 akçe olmak üzere cem'an 9.000 akçe vergi alınmıştır.³⁸⁵

Ahiköyü: 1478 yılında Mehmet Veledi Ahmet tımarıdır. 3 çift, 97 bennak, 9 kara, 1 nim çift, 1 imam ile beraber 50 haneden oluşur. Köyün 15 tane mücerred kaydı vardır.³⁸⁶ Köy 1512-1529 yılı kayıtlarında yoktur. Bu yıl ki Ahi Köyü'nün 1478 yılı mahsul ve alınan vergileri ise şu şekildedir; 5 müd ve 10 kile hintadan 3.300 akçe, 15 müd ve 9 kile şairden 4.960 akçe, 16 kile darıdan 240 akçe, 19 kile bürülceden 608 akçe, 1 kile çavdardan 20 akçe, penbeden 450 akçe, bostandan 60 akçe, kovandan 96 akçe, keten ve kendirden 300 akçe, 15 kile susamdan 900 akçe, emruddan 47 akçe, keten ve limondan 100 akçe öşür vergisi alınmıştır. Ayrıca resm-i ganemden 280 akçe, resm-i zeminden 210 akçe, resm-i dönüm ve bagattan 1055 akçe, resm-i eğdikten 30 akçe, resm-i gerdekten 300 akçe, kestanelik ve boz ağaçlardan 720 akçe, resm-i çiftten 601 akçe vergi alınmıştır. Bu tarihte köyün el hasılı 6.390, er risalesi 7.887 dir. Hasıl fisenesi ise 24.277 akçedir.³⁸⁷

Kurtburç: 1478 yılında Süleyman Veledi Yusuf, Hızır Veledi Mustafa, Yusuf Veledi Mehmet tımarıdır. 9 çift, 3 nim çift, 11 kara, 13 bennak, 1 imam ile beraber 37 haneden oluşur. Köyün 3 tane de mücerred kaydı vardır.³⁸⁸ 1512 ve 1529 yılında kaydı bulunmamaktadır. 1478 yılında köyün ekonomik durumu şu şekildedir; 1 müd ve 1 kile hintadan 330 akçe, 2 müd ve 4 kile şairden 704 akçe, 5.5 kile darıdan 82 akçe, 1 kile bürülceden 32 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zemin zeytünden 1.200 akçe, resm-i arusanedan 145 akçe, resm-i çift ve nim ve

³⁸⁵ BOA TD, nr. 148, s.416-417.

³⁸⁶ BOA TD, nr. 8, s.80.

³⁸⁷ BOA TD, nr. 8, s.81.

³⁸⁸ BOA TD, nr. 8, s.81.

bennak ve karadan 568 akçe vergi alınmıştır. Köyde el hasıl 2.992 akçe, er risale 1.464 akçedir. Köyden alınan hasıl vergi ise 4.464 akçedir.³⁸⁹

Arıglı: 1478 yılı kayıtlarında Ali Mehmet Veledi Sarur Bey tımarıdır. 19 çift, 8 bennak, 5 kara, 1 nim çift, 1 imam ile beraber 43 haneden oluşur. Ayrıca 8 adet mücerred kaydı bulunmaktadır.³⁹⁰ Köy 1512-1529 yılı kayıtlarında yer almamaktadır. 1478 yılı köyün iktisadi durumu ise 2 müd ve 13 kile hintadan 1590 akçe, 6 müd ve 2 kile şairden 1942 akçe, 2 kile darıdan 45 akçe, çavdardan 9 akçe, piyaz, keten, kendir, bagattan 965 akçe, 10 ocak susamdan 33 akçe, 145 dönüm işlenen çiftlik hasından 664 akçe, resm-i arusane ve gayrımdan 160 akçe, resm-i çiftten 769 akçe vergi alınmıştır. Köyün fil hasılı 3.067 akçe, er risalesi 3.301 akçedir. Köyden alınan vergi hasılı ise 6.468 akçedir.³⁹¹

Gömenos: 1478 yılında Sinan Bey Veledi tımarıdır. 7 kara, 17 nim çift, 1 çift, 11 bennak, 1 imam ile beraber 31 haneden oluşur. Ayrıca 8 mücerred kaydı bulunmaktadır.³⁹² 1512 yılında ise 13 nim çift, 32 bennak, 23 kara, 2 pir, 1 hatip ile beraber 68 haneden oluşur. Aynı zamanda 15 tane mücerred kaydı vardır.³⁹³ 1529 yılında ise 17 nim çift, 37 bennak ile beraber 54 haneden oluşur.³⁹⁴ Görülüyor ki 1478 yılında 31 olan hane sayısı büyük bir artışla 68 olurken mücerred sayıları da aynı oranda artmıştır. Ancak 1529 yılında mücerredin olmadığı görülmektedir.

1478 yılına Köhne, Gömenos cemaatine bağlı bir adet daha Gömenos köyü kayıtlıdır. 1 çift, 5 nim çift, 2 kara ile beraber 8 haneden oluşur. Ayrıca 1 mücerred kaydı olan bu köyün 1512 ve 1529 yılında kaydı yoktur.

Köyün iktisadi yapısına bakarsak 1478 yılında 28,5 kile hintadan 840 akçe, 1 müd ve 14 kile şairden 544 akçe, 1 müd ve 9 kile tahundan 420 akçe, ketenden 410 akçe, 8,5 kile susamdan 80 akçe, penbeden 22 akçe, kovandan 180 akçe, bagattan 558 akçe, hâsılı korudan 50 akçe, resm-i ganemden 185 akçe, resm-i sallıktan 90 akçe, resm-i gerdekten 80 akçe, çeltik hâsılından 720 akçe, 36 dönüm çiftlik ve ekilenlerden 4768 akçe vergi alınmıştır. Köyde bu tarihte fil hâsıl 5.850 akçe, er risale ise 3.876 akçedir. Hâsıl vergi ise 9.726 akçedir.³⁹⁵ 1512 yılında 13

³⁸⁹ BOA TD, nr. 8, s.82.

³⁹⁰ BOA TD, nr. 8, s.82.

³⁹¹ BOA TD, nr. 8, s.82.

³⁹² BOA TD, nr. 8, s.83.

³⁹³ BOA TD, nr. 87, s.251.

³⁹⁴ BOA TD, nr. 148, s.438.

³⁹⁵ BOA TD, nr. 8, s.84.

nim çiftten 214 akçe, 32 bennaktan 384 akçe, 23 karadan 138 akçe resm vergisi alınmıştır. 15 kile hintadan 1500 akçe, 2 müd şairden 2000 akçe, 4 kile darıdan 200 akçe, ketenden 257 akçe, 2 kile börülceden, 200 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, kovandan 100 akçe, bagattan 500 akçe, bostandan 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 100 akçe, resm-i yaylaktan 60 akçe, resm-i zeminden 150 akçe, resm-i tapudan 200 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe, resm-i eğdikten 30 akçe, asiyabdan 60 akçe, korudan 100 akçe, kestanelikten 100 akçe, çeltük 3 yolda ekilir fi senede 1000 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva 137 akçe vergi alınmıştır. Yekün olarak 6.874 akçedir.³⁹⁶ Ancak yekün hesaplandığında 7.610 akçedir. Eksik kaydedilmiştir. 1529 senesinde ise 17 nim çiftten 280,5 akçe, 37 bennaktan 444 akçe resm vergisi alınmıştır. 15,5 kile hintadan 1240 akçe, 30 kile şairden 1500 akçe, 6 kile börülceden 160 akçe, darı ve alaf ve milas ve çavdar ve simsim ve nohut ve mercimek ve bakla vesair hububattan 1.450,5 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 500 akçe, penbeden 50 akçe, kovandan 150 akçe, bagat ve harici bahçeden 338 akçe, bostan ve piyaz vesair sebzevattan 50 akçe, çeltükten her sene 420 akçe öşür vergisi alınır. Resm-i arusaneden 180 akçe, resm-i otlak yörükandan 300 akçe, resm-i zeminden 112, resm-i tapuy-ı zeminden 350, resm-i deştbaniden 100 akçe, 2 bab asıyaptan 60 akçe, resm-i korudan 25 akçe, mahsul-u kestaneden 10 akçe vergi alınmıştır. Cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve tımaran ve yaya ve kaçgun ve resm-i ganem, reaya ve resm-i kışlak ve duhan, yörükân, haric-i reaya ve resm-i eğdik ve resm-i ganem vesair sipahiyan vesair mahsulattan 254 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 7.974 akçedir.³⁹⁷ Ancak toplam gelire ekstra 199 eklenmiştir. Bu rakamın neden eklendiği belirtilmemiştir. Böylelikle cem'an 8.178 olarak kaydedilebilir.

Demircili, Seyreklü: Küçük bir köy olan Demürcülü ve Seyreklü köyü Hüsametdin Bey tımarıdır. 5 çift ile 5 haneden oluşur. 2 tane de mücerred kaydı vardır. 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında mevcut değildir. Bu tarihte köyün ekili ve dikili arazileri ve vergileri ise şu şekildedir; Hınta 3 berad, 4 berad şairden 1280 akçe, 4 kile tahundan 60 akçe, 4 kile susamdan 160 akçe, 7.5 sağ' börülceden 15 akçe, hasılı 8 asıyabdan 50 akçe, resm-i eğdikten 100 akçe, kendirden 105 akçe, piyazdan 10 akçe, penbeden 160 akçe, resm-i yurddan 60 akçe, resm-i zemin ve burçaktan 265 akçe, bagat ve resm-i zeminden 415 akçe, resm-i çiftten 165 akçe,

³⁹⁶ BOA TD, nr. 87, s.251.

³⁹⁷ BOA TD, nr. 148, s. 438

çiftlik hassa hasılından 240 akçe, 240 dönüm çiftlik hasından fil hasıl 1093 akçe, er risale 3738 akçe vergi alınmıştır. Köyün vergi hasılı 4831 akçedir.³⁹⁸

Mürsellü: bu köy 1478'de Kurt Mustafa, Hacı Ahmet ve Ali Bey tımarı olarak kayıtlıdır.15 bennak, 6 nim çift, 4 kara, 3 çift, 1 imam ile beraber 28 hanedir. Köyde ayrıca 4 mücerred kaydı bulunmaktadır.³⁹⁹ 1512 yılında ise;3 çift, 6 nim çift, 16 bennak, 3 kara, 1 gaip ile birlikte 28 haneden oluşur. 9 adette mücerred kaydı vardır.⁴⁰⁰ 1529 yılına gelindiğinde 10 nim çift, 16 bennak, 1 imam ile 26 haneden oluşur. Mücerred sayısı ise 10 olmuştur.⁴⁰¹

Köyün bu yıllardaki iktisadi yapısına bakıldığında ise; 1478 yılında 1 müd ve 1 kile hintadan 630 akçe, 6 müd ve 6 kile şairden 736 akçe, 5 kile çavdardan 45 akçe, 4.5 kile simsimden 180 akçe, 1 kile börülceden 32 akçe, 2 kile tahundan 30 akçe, kovandan 20 akçe, ketenden 20 akçe, bagattan 200 akçe, resm-i yurd ve dönümden 100 akçe, çavdarın 1 kilesinden 200 akçe, 1.5 kile milastan 300 akçe, resm-i çiftten 480 akçe, çiftlik hası fisene 453 akçe, köyde fil hasıl 2.419 akçe, er risale 1.007 akçedir. Köyden alınan toplam hasıl vergi ise 3426 akçedir.⁴⁰² 1512 yılında 3 çiftten 99 akçe, 6 nim çiftten 99 akçe, 16 bennaktan 192 akçe, 3 karadan 18 akçe resm vergisi alınmıştır. 3 kile hintadan 300 akçe, 31 kile şairden 1550 akçe, 2 kile çavdardan 100 akçe, 6 kile börülceden 600 akçe, 2 kile darıdan 100 akçe, ketenden 113 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, bagattan 600 akçe, kovandan 15 akçe, milastan 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. Korudan 100 akçe, resm-i arusaneden 60 akçe, resm-i deştbaniden 20 akçe, resm-i zeminden 466 akçe, resm-i yurttan 20 akçe, koru çayırından 100 akçe, resm-i tapudan 1500 akçe vergi alınmıştır çiftlik hassa altı haliya hassalığı ref olundu ki 300 akçedir. Yekûn olarak 6612⁴⁰³ 1529 yılına gelindiğinde 10 nim çiftten 165 akçe, 16 bennaktan 192 akçe resm vergisi alınmıştır. 4 kile hintadan 320 akçe, 35 kile şairden 1750 akçe, çavdar ve börülce ve simsim ve milas vesair hububattan 1.560 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 250 akçe, kovandan 15 akçe öşür vergisi alınmıştır. Korudan 250 akçe, resm-i arusaneden 120 akçe, resm-i deştbaniden 150 akçe, resm-i zemin ve resm-i tapudan 930 akçe, fi senede 1 bab asiyaşından 60 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva vesair tımaran ve resm-i ganem reaya ve resm-i

³⁹⁸ BOA TD, nr. 8, s.84.

³⁹⁹ BOA TD, nr. 8, s.88.

⁴⁰⁰ BOA TD, nr. 87, s.246.

⁴⁰¹ BOA TD, nr. 148, s.431.

⁴⁰² BOA TD, nr. 8, s.88.

⁴⁰³ BOA TD, nr. 87, s.246.

kışlak duhan harici reaya 718 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 6.500 akçe etmektedir.⁴⁰⁴

Kara Bergos: 1478 yılı kayıtlarına göre köy dursun veledi aslan tımarıdır. 3 çift, 7 nim çift, 4 kara, 8 bennak, 1 ormancı ile 23 haneden oluşur. 4 adet de mücerred kaydı vardır.⁴⁰⁵ 1512 yılında ise 17 nim çift, (deftere 18 olarak yazılmıştır) 9 bennak, 5 kara, 1 imam, 1 pir ile birlikte 32 hanedir ve 4 adet mücerred vardır.⁴⁰⁶ 1529 yılında 15 nim çift, 19 bennak, 1 imam, 1 pir ile birlikte 34 haneden oluşur.⁴⁰⁷ Mücerred bulunmamaktadır.

İktisadi olarak bakıldığında ise; 1478 yılında 5 kile hintadan 150 akçe, 5 kile hintadan 150 akçe, 15 kile şairden 240 akçe, 9,5 kile tahundan 120 akçe, bağ ve bahçe ve resm-i dönümden 130 akçe, piyazdan 15 akçe, evrak-ı duttan 15 akçe, 94 dönüm çiftlik hasından 516 akçe, resm-i çiftten 361 akçe vergi alınmıştır. Fil hasıl 767 akçe, er risale 780 akçedir. Köyden alınan vergilerin hasıl toplamı 1547 akçedir.⁴⁰⁸ 1512 kayıtlarına göre 18 nim çiftten 297 akçe, 9 bennaktan 108 akçe, 5 karadan 30 akçe resm vergisi alınmıştır. 4,5 kile hintadan 450 akçe, 7 kile şairden 350 akçe, bostandan 20 akçe, darıdan 15 akçe, ketenden 60 akçe, kovandan 20 akçe öşür vergisi alınmıştır. Bağ bağçe ve dönümden 220 akçe, resm-i deştbaniden 150 akçe, resm-i arusaneden 50 akçe, resm-i zeminden 580 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 2320 akçedir.⁴⁰⁹ Ancak hesapladığımızda hasılı 2350 akçe çıkmaktadır. 1529 yılında ise; 15 nim çiftten 247,5 akçe, 19 bennaktan 228 akçe resm vergisi alınmıştır. 5 kile hintadan 400 akçe, 6 kile şairden 300 akçe, bagat ve harici bağçe ve dönümden 150 akçe, darı vesair hububattan 50 akçe, bostan ve ketenden 32,5 akçe, kovandan 10 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 60 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i ağnamdan 50 akçe, resm-i zemin ve resm-i tapudan 187 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva yaya ve kaçgun resm-i kışlak ve resm-i duhan harici reaya vesair tımarandan 150 akçe vergi alınmıştır. cem 'an 1915 akçe etmektedir.⁴¹⁰

Argunda: küçük bir köy olan argunda köyü 1478 yılı kayıtlarında hamza veledi mustafa tımarıdır. 8 çift,3 kara,1 bennak,1 ormancı ile beraber 13 haneden

⁴⁰⁴ BOA TD, nr. 148, s.431.

⁴⁰⁵ BOA TD, nr. 8, s.89.

⁴⁰⁶ BOA TD, nr. 87, s.241.

⁴⁰⁷ BOA TD, nr. 148, s.426.

⁴⁰⁸ BOA TD, nr. 8, s.89.

⁴⁰⁹ BOA TD, nr. 87, s.241.

⁴¹⁰ BOA TD, nr. 148, s.426.

oluşur. 7 mücerredin kayıtlı olduğu görülür.⁴¹¹ Bu köyü 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında yoktur. Köyün 1478 yılındaki tarım ürünleri ve alınan vergileri ise şu şekildedir; Hintadan 1200 akçe, 5 müdlük şairden 1600 akçe, 5 kile simsimden 360 akçe, 3 sağ ve 4 kile börülceden 140 akçe, 1 kile tahundan 25 akçe, ketenden 120 akçe, piyazdan 60 akçe, kovandan 80 akçe, resm-i zeminden 895 akçe, resm-i eğdik ve gerdekten 70 akçe, 1 ortak hasıdan 200 akçe, resm-i çiftten 327 akçe vergi alınmıştır. Fil hasıl 3180 akçe, er risale 2400 akçedir.⁴¹²

Kabashlı: 1478 yılı kayıtlarında hava bey veledi sinan bey tımarı olarak kayıtlı olan köyde; 2 çift, 12 nim çift, 4 kara, 1 imam ile birlikte 19 hanesi vardır. 2 adet mücerred kayıtlıdır.⁴¹³ 1512 yılında ise 11 nim çift, 25 bennak, 9 kara ile 45 haneden oluşur ve 5 mücerred kaydı vardır.⁴¹⁴ 1529 yılında 1 çift, 9 nim çift, 19 bennak, 1 imam ile birlikte 28 hanedir. Bu yıl 8 mücerred kaydı vardır.⁴¹⁵

Köyde 1478 yılı tarım ürünleri ve vergilendirmeleri şu şekildedir; 6 kile hintadan 180 akçe, 1 müd ve 15 kile şairden 560 akçe, 9 kile darıdan 135 akçe, ketenden 87 akçe, resm-i zeminden 250 akçe, resm-i gerdekten 100 akçe, resm-i ganemden 78 akçe, kovandan 28 akçe, resm-i çiftten 188 akçe vergi alınmıştır. Fil hasıl 1.253 akçe, er risale 353 akçedir.⁴¹⁶

1512 yılı kayıtlarında ise 11 nim çiftten 181 akçe, 25 bennaktan 300 akçe, 9 karadan 54 akçe resm vergisi alınmıştır. 3 kile hintadan 300 akçe, 18 kile şairden 900 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, çavdardan 50 akçe, kovandan 50 akçe, ketenden 50 akçe, piyaz ve sirden 10 akçe, bahçe der yaylaktan 30 akçe öşür vergisi alınmıştır. Hasıl-ı emruddan 10 akçe, resm-i arusaneden 40 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe, resm-i zeminden 200 akçe, resm-i tapudan 50 akçe, asiyaşdan 40 akçe, resm-i kışladan 30 akçe, resm-i ganemden 50 akçe, cürm-i cinayet ve bad-ı heva ve gayrıdan 100 akçe vergi alınmıştır. Yekünü 2505 akçedir.⁴¹⁷ Vergileri hesapladığımızda 2525 akçedir görülen o ki 20 akçe eksik hesaplanmıştır.

1529 yılında ise 1 çiftten 33 akçe, 9 nim çiftten 148,5 akçe, 19 bennaktan 228 akçe resm vergisi alınmıştır. 5 kile hintadan 400 akçe, 10 kile şairden 500

⁴¹¹ BOA TD, nr. 8, s.90.

⁴¹² BOA TD, nr. 8, s.90.

⁴¹³ BOA TD, nr. 8, s.90.

⁴¹⁴ BOA TD, nr. 87, s.258.

⁴¹⁵ BOA TD, nr. 148, s.446.

⁴¹⁶ BOA TD, nr. 8, s.91.

⁴¹⁷ BOA TD, nr. 87, s.258.

akçe, darı ve burçak ve simsim ve börülce ve mercimek vesair hububattan 156,5 akçe, kovandan 40 akçe, keten ve kendir ve kenevirinden 40 akçe, bagat ve harici bağçe ve otlaktan 140 akçe, piyaz vesair sebzevattan 10 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 30 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 350 akçe, resm-i zemin-i heva..dan 250 akçe, 1 bab resm-i asiyabdan 40 akçe, resm-i ağnamdan 50 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i kışlak ve duhan yörükân vesair tımaran ve mahsulattan 154 akçe Cem'an 2.500 akçe vergi alınmıştır.

Tezkere: Bu köy 1478 yılında Ömer Bey Veledi Durali tımarı olarak kayıtlıdır. Köyde 16 nim çift, 54 bennak, 10 kara,6 çift, 1 ormancı ile 87 haneden oluşur. 18 mücerred kaydı bulunmaktadır.⁴¹⁸1512 yılında ise 2 çift, 18 nim çift, 39 bennak, 18 kara, 3 imam, 1 malul, 1 muhassıl, 2 pir, 3 gaib ile beraber 77 haneden oluşur. Bu yılda köyde ayrıca 7 mücerred kaydı vardır.⁴¹⁹ 1529 yılında ise bu köy 1 çift, 17 nim çift, 48 bennak, 2 malul, 1 nabadid, 2 imam, 1 pir,1 mahassıl ile birlikte 66 haneden oluşur. Mücerred kaydı ise 13'dür.⁴²⁰ Köyün iktisadi yapısı ile ilgili bilgi yer almamaktadır. Mahsul ve vergileri Akkeçeli köyüyle birlikte hesaplanmıştır. Bu nedenle Akkeçeli köyü sonuna yazılmıştır.

Köy nüfusu şimdiye kadar verilen kayıtlara nazaran bir hayli kalabalıktır. Bilhassa 1478 yılı kayıtlarında 87 haneden oluşur. Ancak diğer köyler gibi zaman sonra nüfusta azalma vardır. 1512 yılına geldiğimizde hane sayısı 77'ye düşmüştür. 1529 yılında ise gerilemeye devam eden hane sayısı 66'a kadar inmiştir. Nüfustaki bu azalma hane sayısı ile kalmamış mücerred de etkilemiştir. Nitekim 1478 yılında 18 adetle birlikte nüfusta önemli yer tutan mücerred sayısı 1512 yılında yarı yarıya azalarak 7'ye kadar düşmüştür. Köyün kayıtlarındaki tek artış 1529 yılındaki mücerred sayısında olmuştur ve 7'den 13'e yükselmiştir.

Akkeçeli: 1478 yılında 26 bennak, 2 nim çift, 4 kara, 2 çift ve 1 imam ile birlikte 35 haneden oluşan Akkeçeli Köyü'nde bu yılda ayrıca 20 tane de mücerred kaydı vardır. Mücerred nüfusu köyün toplam nüfusundan önemli bir yere sahiptir. Köyün iktisadi bilgi kaydı yoktur.⁴²¹ 1512 yılı kayıtlarında 1 çift, 16 nim çift, 33 bennak, 15 kara, 1 nabadid ile birlikte 65 haneden oluşan bu köyün 4 adet mücerred kaydı da vardır. Ayrıca 1 çiftten 33 akçe, 16 nim çiftten 192 akçe,

⁴¹⁸ BOA TD, nr. 8, s.85.

⁴¹⁹ BOA TD, nr. 87, s.221.

⁴²⁰ BOA TD, nr. 148, s.403-404.

⁴²¹ BOA TD, nr. 8, s.87.

33 bennaktan 396 akçe, 15 karadan 90 akçe resm vergisi alınmıştır.⁴²² Ancak anlaşılan o ki nim çift yanlış hesaplanmıştır. 12 akçe olarak hesaplanan nim çift aslında 16,5 akçeden hesaplanarak 264 akçe olmalıydı. 1529 yılı kayıtlarına bakıldığında 3 çift, 10 nim çift, 34 bennak, 5 nabadid ile 47 haneden oluşan köyün 9 adet mücerred kaydı vardır.⁴²³

Genel olarak bu yıllardaki kayıtlara bakıldığında 1478 yılı hane sayısı 35 iken 1512 yılında neredeyse bu sayı ikiye katlanmış ve 1529 yılında tekrar düşüş yaşanmıştır. Görülüyor ki hane sayısı en fazla 1512 yılında 65 olarak kaydedilmiştir. Dikkat çeken nokta ise 1478 yılında toplam nüfus içerisinde önemli yer tutan 20 mücerred kaydının 1512 yılında 4'e kadar düşmesidir. Her ne kadar 1529 yılı kayıtlarında 9'a yükselse de 1478 yılındaki sayıya ulaşamamıştır.

Yukarıda bahsedildiği üzere hasılı tezkere köyü ile beraber verilmiştir. 1478 yılı kayıtları bulunmayan bu köyde 1512 yılında 15 kile hintadan 1500 akçe, 53 kile şairden 2650 akçe, 3 kile burçaktan 150 akçe, 3 kile darıdan 150 akçe, 3 kile bürülceden 300 akçe, bostanda 43 akçe, ketenden 700 akçe, kovandan 250 akçe, piyaz ve sirden 27 akçe, nohuttan 21 akçe, bagattan 100 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i ganemden 160 akçe, resm-i arusaneden 200 akçe, resm-i humdan 80 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve deştbanı ve resm-i tapu ve gayrinden 1580 akçe, 2 bab resm-i asiyabdan fi senede 60 akçe vergi alınmıştır. Mahsul-ü Bagattan sipahiye emrolunan defter-i kadimde kayıtlı yer vardır ki buradan 2.000 akçe öşür alınır. Ayrıca haliya hassı ref olunur fi sene 300 akçedir. Bu senede Yükon olarak 12073 akçe vergi alınmıştır.⁴²⁴ Ancak vergileri topladığımızda 12.006 akçe çıkmaktadır fazla yazıldığı görülür. 1529 yılında ise 4 çiftten 132 akçe, 30 nim çiftten 495 akçe, 87 bennaktan 1.044 akçe resm vergisi alınmıştır. 11 kile hintadan 880 akçe, 45 kile şairden 2250 akçe, bürülce ve simsim ve burçak ve darı ve nohud ve mercimek vesair hububattan 1.550 akçe, keten ve kendirden 350 akçe, kovandan 250 akçe, piyaz ve sir vesair sebzevattan 256 akçe, bagat ve harici bağçeden 380 akçe öşür vergisi alınmıştır. Ayrıca resm-i ganem Gebran reaydan 50 akçe, 2 bab asiyabdan 60 akçe, resm-i ağnamdan 250 akçe, resm-i divaniyyeden 350 akçe, resm-i zeminden 550 akçe, resm-i tapu-yu zeminden 950 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva yaya kaçgun ve resm-i arusane

⁴²² BOA TD, nr. 87, s.221.

⁴²³ BOA TD, nr. 148, s.404.

⁴²⁴BOA TD, nr. 87, s.221.

ve resm-i otlak ve yörükân taifesinden 1.203 akçe vergi alınmıştır Cem'an 11.000 akçedir.⁴²⁵

Alakeçili: Bu köy 1512 yılında Balyanbolu'ya bağlıdır. 11 kara, 30 bennak ile beraber 41 haneden oluşur. 6 tane de mücerredi vardır.⁴²⁶ 1529 yılında ise 49 bennak, 1 nabedit, 1 pir ile beraber 48 haneden oluşur. Köyde ayrıca 3 tane de mücerred bulunmaktadır.⁴²⁷ Bennaklardan birisi kethüda olarak kaydedilmiş ve bu yüzden hane 48 olarak hesaplanmıştır. Köyün 1478 yılı kayıtları yoktur.

Bey: 1512 yılında bu köy Balyanbolu'na tabiidir. Hüdavendigâr hassıdır. 6 kara, 21 bennak, 1 muarrıf, 1 imam, 1 hatip, 1 pir ile beraber 27 haneden oluşur. Köyün bu yılda 6 mücerred kaydı bulunmaktadır.⁴²⁸ 1529 yılında ise 1 çift, 9 nim çift, 33 bennak, 1 pir, 1 nabedit, 3 imam, 1 kötürüm ile beraber 43 haneden oluşur. Köyde ayrıca 12 tane mücerred kaydı bulunmaktadır. 1478 yılında köyün kaydı bulunmamaktadır.⁴²⁹

Ayrıca 1512 yılı kayıtlarında Bey adıyla bir köy daha bulunur. Bu köy 1 çift, 11 nim çift, 9 bennak, 15 kara, 2 pir, 1 muhassıl, 2 gaib, 1 imam ile beraber 35 hanesi vardır.⁴³⁰ Verilen bu ikinci Bey köyünde 1 çiftten 33 akçe, 11 nim çiftten 181 akçe, 9 bennaktan 108 akçe, 15 karadan 90 akçe resm vergisi kaydı bulunur. Ayrıca 2 kile hıntadan 200 akçe, 26 kile şairden 1.300 akçe, 2 kile bürülceden 160 akçe, bostandan 30 akçeketenden 50 akçe, penbeden 30 akçe, 1,5 kile darıdan 75 akçe, bağ ve yurttan 500 akçe, 1 kile susamdan 80 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, burçaktan 75 akçe, simsimden 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kovandan 50 akçe, resm-i zeminden 350 akçe, resm-i tapudan 200 akçe, 9 bab asiyabdan 390 akçe, resm-i yaylaktan 28 akçe, resm-i deştbaniden 20 akçe, evrak-ı duttan 5 akçe, resm-i arusane ve cürm-ü cinayetten 100 akçe, resm-i mizanludan 500 akçe, resm-i ganemden 60 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 4742 akçedir.⁴³¹

Kızılali: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 yılında Halit Mülkü tımarıdır. 2 nim çift, 9 bennak, 9 kara, 2 muhassıl ile beraber 20 haneden

⁴²⁵ BOA TD, nr. 148, s.404.

⁴²⁶ BOA TD, nr. 87, s.189-190.

⁴²⁷ BOA TD, nr. 148, s.395.

⁴²⁸ BOA TD, nr. 87, s.189.

⁴²⁹ BOA TD, nr. 148, s.440.

⁴³⁰ BOA TD, nr. 87, s.253.

⁴³¹ BOA TD, nr. 87, s.254.

oluşur. Ayrıca köyün 8 mücerred kaydı vardır.⁴³² 1529 yılında ise köyde 15 hane mevcuttur. Bunlar sadece 15 bennaktan ibarettir. Ayrıca köyde 1 nabadid, 1 imam, 1 kötürüm, 1 malul, mevcuttur. Bu yılda mücerred kaydı ise sadece 1 adettir.⁴³³ Verilen her iki tarihteki kayda göre köylerin nüfus mukayesesini yapacak olursak genel izlenimde olduğu gibi 1512 yılından 1529 yılına gelinceye kadar nüfuzda gözle görülür azalma olmuştur. Nitekim 1512 yılında 20 olan hane sayısı 1529 yılında 15'e gerilemiştir. Nüfustaki bu azalma sadece hane sayısında olmamış mücerred sayısında da kendini göstermiştir. 1512 yılında 8 olan mücerred sayısı 15 yıl içerisinde 1'e kadar gerilemiştir.

Her iki tarihte köylerin mahsulleri ve vergileri hakkında bilgiler ise şöyledir. 1512 yılında 2 nim çiftten 33 akçe, 9 bennaktan 108 akçe, 9 karadan 54 akçe resm vergisi alınmıştır. Bunun yanında 2 kile hintadan 200 akçe, 4 kile şairden 300 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, 1 kile bürülceden 100 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, bostandan 30 akçe, ketenden 39 akçe, bağ ve bahçeden 1.250 akçe, kovandan 30 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusdan 30 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve kaçgun ve gayrı ve resm-i zemin ve tapudan 390 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca bu tarihteki defterde Emir köy ve karye-i... arasında 600 dönümlük yerden halktan öşür ve haraç alınmayıp mülkiyet olarak verilmiştir ve daha sonra 1900 akçe öşür ve haraç alınmaya başlanmıştır. Köyün vergi yekünü ise 4.614 akçedir.⁴³⁴ 1529 yılındaki ekonomik faaliyetler ise 15 bennaktan 180 akçe resm vergisi alınmıştır. 2 kile hintadan 160 akçe, 6 kile şairden 300 akçe, asiyaşından 30 akçe, bürülce ve simsim ve darı ve sair hububattan 250 akçe, keten ve kendir ve kenevirde 20 akçe, bağ ve bağçeden 1.250 akçe, kovandan 30 akçe öşür vergisi alınmıştır. Ayrıca köyde bulunun 600 dönümlük çeltik ekilen yerden hasılı 1500 akçe öşür alınmıştır. Resm-i arusaneden 30 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve resm-i ganemden 512 akçe, köyden cem'an 4.292 akçe vergi alınmıştır.⁴³⁵

Kebece Küre: 1478 yılında kaydı bulunmayan köyün 1512 yılında 110 hane nüfusu vardır. 77 bennak, 33 kara, 1 hatib, 1 imam, 1 müezzin, 1 belirsiz, 3 gaib, 6 pir, 1 malul kayıtlıdır. Ayrıca köyde 6 tanede mücerred kaydı vardı.⁴³⁶

⁴³² BOA TD, nr. 87, s.194.

⁴³³ BOA TD, nr. 148, s.371.

⁴³⁴ BOA TD, nr. 87, s.194.

⁴³⁵ BOA TD, nr. 148, s.371.

⁴³⁶ BOA TD, nr. 87, s 200.

1529 yılında ise 126 hane nüfusu vardır. 80 kara, 46 bennak, 2 pir, 1 malul, 1 gaib kayıtlıdır. Ayrıca köyde 18 mücerred kaydı bulunur.⁴³⁷ Verilen yıllarda köyün nüfus mukayesesini yapacak olursak genel izlenimin dışında bir hareket görülmektedir. 1512 yılında 110 olan hane sayısı 1529 yılında 126ya çıkmıştır. Köy nüfusu sadece hane bazında artmamış mücerred bazında da artış göstermiştir. 1512 yılında 6 olan mücerred nüfuzu 1529 yılında 18e yükselmiş ve genel nüfus içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Çamluca: Köyün 1478 yılı kaydı mevcut değildir. Köyün 1512 yılı nüfusu 114 haneden müteşekkildir. Bu nüfusu 2 nim çift, 76 bennak, 36 kara, 3 imam, 1 müezzin, 1 belirsiz oluşturmaktadır. Bu yılda aynı zamanda 24 tanede mücerred kaydı bulunmaktadır. Köy Şehzade Civanbaht hassıdır.⁴³⁸ 1529 yılında ise 176 haneden oluşur. Ayrıca 2 imam, 1 de hatip mevcuttur. Bu tarihte köyün mücerred sayısı ise 6'dır.⁴³⁹

Girne: 1478 yılı kayıtlarında mevcut olmayan bu köy 1512 yılında 117 haneden müteşekkildir. Bu hanenin içeriği ise; 1 çift, 30 nim çift, 51 bennak, 35 kara, 2 nabadid, 1 pir şeklindedir. Köyün bu yıllık kayıtlarında ayrıca 19 adet mücerred verilmiştir. İktisadi olarak bakıldığında 30 nim çiftten 495 akçe, 51 bennaktan 612 akçe, 35 karadan 210 akçe resm vergisi alınmıştır. Ayrıca bu köy Çamluca Köyü gibi Şehzade Civanbaht hassıdır.⁴⁴⁰ 1529 yılında ise 90 haneden oluşan köyde 3 çift, 23 nim çift, 64 bennak, 1 muallim mevcuttur. Mücerred kaydı ise bu yılda 5'tir.⁴⁴¹

Kayıtları verilen bu iki yılın mukayesesini şu şekilde yapabiliriz: hane bazında 20 yıla yakın bu dönemde ciddi bir düşüş yaşayan köy mücerred olarak da düşüş yaşamıştır. Şöyle ki 1512 yılında 117 olan hane sayısı 1529 yılında 90' kadar inmiştir. Mücerred sayılarına bakıldığında ise 1512 yılında toplam nüfus içerisinde hayli önem kazanmış olan 19 mücerred 1429 yılında adeta eriyerek 5'e kadar gerilemiştir.

Dümbane: bu köyün 1478 yılı kayıtları mevcut değildir. 1512 yılında ise 1 çift, 1 nim çift, 11 bennak, 6 kara, 3 nabadid ile beraber 19 haneden oluşur ve 1

⁴³⁷ BOA TD, nr. 148, s.372.

⁴³⁸ BOA TD, nr. 87, s.201.

⁴³⁹ BOA TD, nr. 148, s.373.

⁴⁴⁰ BOA TD, nr. 87, s.202.

⁴⁴¹ BOA TD, nr. 148, s.375.

mücerred kayıtlıdır.⁴⁴² 1529 yılında ise 1 çift, 1 nim çift, 26 bennakla beraber 28 hane mevcuttur. Ayrıca 1 mücerred bulunur.⁴⁴³ 1512 ve 1529 yılı kayıtlarına genel olarak bakıldığında görülür ki mücerred sayıları aynı olarak devam ederken hane sayılarında artış gözlenmiş ve 19 olan hane sayısı 28'e çıkmıştır.

Anavlı: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 kayıtlarında 58 hane olarak verilmiştir. Öşr-ü hinta ve şair ve börülce ve simsim ve keten ve çavdar ve bostan ve resm-i arusane ve cürm-u cinayet ve yaya ve kaçgun ve badı heva ve resm-i ganem ve öşr-ü kovan ve tapu ve zemin ve öşr-ü bagat ve bahçe ve gayriden 4.520 akçe vergi alınmıştır.⁴⁴⁴

1529 yılı kayıtlarında ise 27 bennak, 1 malul, 1 nabadid, ve 37 hane vardır. 4 adet de mücerredi olan bu köyde 37 bennaktan 444 akçe resm vergisi alınır. 5 kile hintadan 240 akçe, 20 kile şairden 1.000 akçe, börülce ve darı vesair hububattan 650 akçe, bağ ve bahçeden 400, bostandan 70, kovandan 10, keten ve kendir ve kenevirden 200 akçe öşür vergisi alınır. Resm-i zeminden 300, resm-i tapudan 200, resm-i ağnamdan 150, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve resm-i deştbaniden 200 akçe vergi alınır. Cem'an 3.864 akçedir.⁴⁴⁵

Genel olarak bakıldığında bu iki kayıt içerisinde göze çarpan hane sayısındaki düşüştür. 1512 yılında 58 olan hane sayısı ani bir düşüşle 27'ye kadar inmiştir. Ayrıca görülen o ki 1512 yılında bulunmayan mücerred kaydı 1529 yılında 4 tane bulunur.

Sedere: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 yılında Sultan Süleyman hassı olarak kayıtlıdır. 2 çift, 9 nim çift, 37 bennak, 21 kara, 1 imam2 pir, 1 gaib, 2 belirsiz ile beraber 69 haneden oluşur. 17 mücerred kaydı da bulunan bu köyde 2 çiftten 66 akçe, 9 nim çiftten 148,5 akçe, 37 bennaktan 444 akçe, 21 karadan 126 akçe resm vergisi alınmıştır. Bunların yanı sıra 8 kile hintadan 800 akçe, 1,5 kile müdden 1.500 akçe, bagattan 300 akçe, kovandan 34 akçe, ketenden 150 akçe, bostandan 100 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 100 akçe, resm-i tapudan 180 akçe, resm-i arustan 120 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe, resm-i ganemden 35 akçe vergi alınmıştır. Çeltük parsel 126 kalbur tohum ekilir hasılı ise 6.100 akçedir. Yekünü ise 1.0233 akçedir.⁴⁴⁶

⁴⁴² BOA TD, nr. 87, s.203.

⁴⁴³ BOA TD, nr. 148, s.276.

⁴⁴⁴ BOA TD, nr. 87, s.206.

⁴⁴⁵ BOA TD, nr. 148, s.378.

⁴⁴⁶BOA TD, nr. 87, s.208.

1529 senesie bakıldığında ise 85 bennak, 9 nim çift, 1 imam, 1 pir ile 92 haneden oluşan köyün 15 mücerred kaydı bulunur. 9 nim çiftten 148,5 akçe, 85 bennaktan 1.020 akçe resm vergisi alınmıştır. Hıntadan 640 akçe, 12 kile şairden 600 akçe, hububattan 100 akçe bağ ve bahçeden 150 akçekovandan 20 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 150 akçe, bostandan 150 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 100 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 300 akçe, resm-i aruseneden 120 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i ağnamdan 12 akçe, cürm-ü cinayet- bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve mal-ı gaib ve mal-ı mevkud vesairden 314 akçe, mahsül-ü şehri mezburdan 1.000 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca çeltük 126 parsel dönüm yer dikilir hasılı 7.000 akçe diye de kayıt vardır. Cem'an 11.875 akçe vergi alınmıştır.⁴⁴⁷

Bu yıllardaki kayıtlara genel olarak bakıldığında hane sayısındaki artış göze çarpar. Görüldüğü üzere 1512 yılı kayıtlarında 68 olan hane 1529 yılı kayıtlarında 92'ye kadar çıkmıştır ki rakamlara göre hane 94 kaydedilmeli iken 92 olarak kaydedilmiştir. Hanede ki bu yüksek artış kendisini mücerred de göstermez mücerred sayısında 2 düşüş yaşanmıştır.

Örenlü: Bu köyün 1478 yılı kaydı bulunmamakla beraber 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında da sadece 2 haneden oluştuğu görülmektedir.

Ayvacık: Köyün 1478 yılı kaydı yoktur. 1512 yılında ise 13 bennak, 1 kara ile 14 haneden oluşur. 7 mücerredi bulunan bu köyün bu yıla ait vergi kaydı bulunmamaktadır.⁴⁴⁸ 1529 yılı kayıtlarında ise 11 bennak, 1 kötürüm ile beraber 11 haneden oluşan bu köyün 7 mücerred kaydı vardır. Bu yılda da vergi kaydı bulunmamaktadır.⁴⁴⁹ Görülen o ki her iki kayıta da belirgin bir düşüş ya da artış olmamıştır.

Çavuş: 1512 yılı kayıtlarına göre bu köy 10 bennak, 5 kara, 1 pir, 3 nim, 1 nabadid ile 18 haneden oluşur ve 8 adet mücerred kayıtlıdır.⁴⁵⁰ 1529 yılında ise 33 bennakla beraber 1 mücerredi bulunur.⁴⁵¹ Her iki yılda da vergi kaydı verilmemiştir. Hane sayısında artış gözlenmektedir. 1478 yılı kayıtlarında bu köy mevcut değildir ancak Uzundere, Demircili, Çavuş olarak kayıt vardır. Genel

⁴⁴⁷ BOA TD, nr. 148, s.380-381.

⁴⁴⁸ BOA TD, nr. 87, s.209.

⁴⁴⁹ BOA TD, nr. 148, s.382.

⁴⁵⁰ BOA TD, nr. 87, s.210.

⁴⁵¹ BOA TD, nr. 148, s.382.

olarak verilen kayıtlarda 1512 yılından 1529 yılına kadar ki süreçte hane sayısında artış varken mücerred sayısında düşüş görülmektedir.

Bergos: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512⁴⁵² ve 1529⁴⁵³ yılı kayıtlarında 3 haneden oluşur. Defter-i sabıka atık kaydolanmıştır diye 1529 yılı kaydı vardır. Mücerred kayıtları ve vergi ile ilgili bilgi yoktur.

Tekür: bu köyün 1478 yılı kaydı bulunmamakla beraber 1512⁴⁵⁴ ve 1529⁴⁵⁵ yılı kayıtlarında da sadece 2 hanesi bulunur. Mücerred ve vergi kaydı yoktur.

Gurg: Bu köy sadece 1512 yılı kayıtlarında mevcuttur. 1478 ve 1529 yılı kayıtlarında mevcut değildir. 1512 yılı kayıtlarına göre 12 bennak, 3 kara, 1 nabadid ile beraber 15 haneden oluşur ve 2 adet mücerred kaydı bulunmaktadır.⁴⁵⁶ Aynı zamanda köyün vergi kaydı da bulunmamaktadır.

Girne Deresi: bu köyün 1478 yılı kayıtları bulunmamakla beraber 1512 yılı kayıtlarına göre 7 bennak, 3 nabadid ile 7 haneden oluşur. Ayrıca 1 mücerred kaydı bulunur.⁴⁵⁷ 1529 yılında ise 15 hane kayıtlıdır.⁴⁵⁸ Vergi ve hasıl kaydı bulunmayan bu köy görüldüğü üzere küçük çaplı bir köydür. Hane sayısı 7 den 15'e çıkan bu köyün mücerredi 1 iken 1529 senesinde tamamen ortadan kalkmıştır.

Kayı: 1478 yılı kayıtlarında görülmeyen bu köy 1512 yılı kayıtlarında 11 hane⁴⁵⁹ iken aynı şekilde 1529 yılı kayıtlarında da 11 hane olarak görülür.⁴⁶⁰ Köyün iki kayıta da mücerred ve hasılı ile ilgili bilgi yoktur.

Artucaklı: 1478 ve 1529 yılı kayıtlarında olmayan bu köy sadece 1512 yılı kayıtlarında mevcuttur. 2 hane ve 1 mücerredden⁴⁶¹ oluşan bu küçük köyün hasıl kaydı yoktur.

İnebeylü: 1478 ve 1529 yılı kayıtlarında köy olarak bulunmayıp bu isimde cemaat bulunur. 1512 yılı kayıtlarında köy olarak bulunur ve 8 nabadidden oluşur. Defter-i atıkde isimleri kayıtlıdır diye bilgi vardır.⁴⁶²

⁴⁵² BOA TD, nr. 87,s.210.

⁴⁵³ BOA TD, nr. 148, s.382.

⁴⁵⁴ BOA TD, nr. 87,s.210.

⁴⁵⁵ BOA TD, nr. 87,s.382.

⁴⁵⁶ BOA TD, nr. 87,s.210.

⁴⁵⁷ BOA TD, nr. 87,s.210.

⁴⁵⁸ BOA TD, nr. 148, s.383.

⁴⁵⁹ BOA TD, nr. 87,s.211.

⁴⁶⁰ BOA TD, nr. 148, s.383.

⁴⁶¹ BOA TD, nr. 87,s.211.

⁴⁶² BOA TD, nr. 87,s.211.

Keles: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 yılı kayıtlarında 10 neferden oluşur.⁴⁶³ Aynı şekilde 1529 yılı kayıtlarında da 10 nefer mevcuttur.⁴⁶⁴ Ancak bu köyün hane sayısı ile ilgili tam bir bilgi yoktur. Mücerred sayıları ve hasılı da verilmemiştir.

Sarbey: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 yılı kayıtlarında 3 bennak ile beraber 3 haneden oluşur. Aynı zamanda 3 bennaktan 36 akçe resim vergisi alınmıştır.⁴⁶⁵ Aynı şekilde 1529 yılında da köyde 3 nefer bulunur.⁴⁶⁶ Köyde mücerred kaydının yanı sıra vergi kaydı da bulunmamaktadır.

Viranlu/Dağlı: bu yer tek bir köydür ancak kayıtlarda iki farklı isimle geçer. 1512 yılı kayıtlarında Girne Köyüne bağlı Viranlu olarak geçerken 1529 yılı kayıtlarında ise yine Girne köyüne bağlı Dağlı olarak geçer. Bu köyün 1478 yılı kayıtları mevcut değildir. 1512 yılı kayıtlarında ise 25 bennak, 9 kara ile beraber 34 haneden oluşur ve 1 adet mücerred kaydı vardır. Aynı zamanda bu yıl içerisinde 25 bennaktan 300 akçe, 9 karadan 56 akçe resm vergisi alınmıştır.⁴⁶⁷ 1529 yılına gelindiğinde 25 bennak ile beraber 25 haneden oluşur ve 4 tane de mücerred kaydı vardır. 25 bennaktan 6.324 akçe, resm-i arusane taife-i mezkura 876 akçe vergi alınmıştır. Köyden alınan toplan vergi cem'an 14.000 akçedir.

Genel olarak görüldüğü üzere hane sayısının 34'den 25'e düştüğü görülmektedir. Hane sayısında azalmanın aksine mücerred sayısı 1'den 4'e çıkmıştır.

Erhunde: Köyün 1478 yılı kayıtlarında olmamasına rağmen 1512 yılı kayıtlarında 29 hane olarak kayıtlıdır. 2 çift, 13 nim çift, 4 bennak, 11 kara, 2 gaibin yanı sıra 2 adet de mücerredi bulunur.⁴⁶⁸ 1529 yılında ise 2 çift, 8 nim çift, 4 bennak ile 14 haneden oluşur. Ayrıca 3 mücerred kaydı da bulunur.⁴⁶⁹

1478 ve 1529 yılı mahsul kaydı bulunmayan bu köyde 1512 yılında 2 çiftten 66 akçe, 12 nim çiftten 198 akçe, 4 bennaktan 48 akçe 11 karadan 66 akçe resm vergisi alınmıştır. 8 kile 5 müd hintadan 4.800 akçe, 5 müdd şairden 5.000 akçe, 2 müdd milastan 1.000 akçe, 5 kile simsimden 500 akçe, 9 kile bürülceden 900

⁴⁶³ BOA TD, nr. 87, s.211.

⁴⁶⁴ BOA TD, nr. 148, s.383.

⁴⁶⁵ BOA TD, nr. 87, s.216.

⁴⁶⁶ BOA TD, nr. 87, s.390.

⁴⁶⁷ BOA TD, nr. 87, s.219-220.

⁴⁶⁸ BOA TD, nr. 87, s.233.

⁴⁶⁹ BOA TD, nr. 148, s.417.

akçe, ketenden 300 akçe, bostandan 100 akçe, kovandan 50 akçe, bagattan 260 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i yurttan 150, resm-i zeminden 1600, resm-i eğdikten 50, resm-i arusaneden 120, resm-i tapudan 300 akçe vergi alınmıştır. Cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve resm-i ganem ve gayrinde fi senede 100 akçe alınmıştır. Ayrıca çiftlik sipahiyan elinde olan çiftlikten fi senede 400 akçe vergi alınmıştır. Yekünü 16519 akçedir.⁴⁷⁰ Bu yıl içerisinde ki hasıl toplandığında 16.959 akçe çıkmaktadır. Görölüyor ki eksik yazılmıştır. 1512 yılı kayıtlarında 29 olan hane sayısının 1529 yılında neredeyse yarıya kadar düştüğü görölmektedir.

Karaburç: Bu köy 1478 yılı kayıtlarında olmayıp 1512 yılında 10 bennak, 15 nim çift,9 kara, 2 imam, 1 pir ile birlikte 29 haneden oluşur. Esami-i sipahizedegan olarak 17 nefer kayıtlıdır.⁴⁷¹ 1529 yılı kayıtlarında 25 haneden oluşur. 14 nim çift, 11 bennak, 2 imam, 1 pir, 3 nabadidden oluşa köyün ayrıca 7 mücerred kaydı vardır. Nahiye sipahizedegan olarak 13 nefer kayıtlıdır.⁴⁷² Görüldüğü üzere iki kayıtta her ne kadar hane sayısında belirgin bir artış ya da düşüş olmasa da mücerred sayısında ki artış ön plana çıkar 1512 yılında 1 olan mücerred kaydı 1529 yılında 7'ye kadar yükselmiştir.

1512 yılı iktisadi kayıtlarına bakıldığında 15 nim çiftten 247 akçe, 10 bennaktan 120 akçe, 9 karadan 54 akçe resm vergisi alınmıştır. 4 kile hintadan 400 akçe, 15 kile şairden 750 akçe, 1 kile bürülceden 100 akçe, simsimden 50 akçe, ketenden 48 akçe, bostandan 13 akçe, kovandan 13 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, 1 kile burçaktan 50 akçe, bagat ve bağçe ve dönümden 725 akçe, 1 kile çavdardan 50 akçe, piyaz ve sirden 10 akçe öşür vergisi alınmıştır. Hasılı zeytinden 600 akçe, bağ hacı Abdullahtan 20 akçe, resm-i ganemden 40 akçe, hasıl-ı emla 40 akçe, 1 bab resm-i asiyaab dan 30 akçe, resm-i zemin ve tapudan 450 akçe, resm-i arusaneden 60, resm-i deştbaniden 31 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca zeytin çayır ki Doğan deresi 50 akçe ve çiftlik-i hassa iki çiftlik yerdir. Haliya hassalığı ref olunup fi senede 230 akçe vergi alınmıştır. Yekünü 4.378 akçedir.⁴⁷³

1529 yılında ise 14 nim çiftten 231 akçe, 13 bennaktan 156 akçe resm vergisi alınmıştır. 5 kile hintadan 400, 15 kile şairden 750, bürülce ve simsim ve çavdar ve burçak ve darı vesair hububattan 250, keten ve kendirden 160,

⁴⁷⁰ BOA TD, nr. 87, s.233.

⁴⁷¹ BOA TD, nr. 87, s.237.

⁴⁷² BOA TD, nr. 148, s.421.

⁴⁷³ BOA TD, nr. 87, s.237.

bostandan 10, kovandan 10, bagat ve harici bağçeden 894, piyaz ve sir vesair sebzevattan 250 akçe öşür vergisi alınmıştır. Hasıl-ı zeytinden 595, bağ hacı Abdullahtan 26, resm-i ağnamdan 45, harac-ı sirden 100, mahsül-ü melyuttan 50, 1 bab resm-i asiyabdan 30, resm-i zemin ve resm-i tapudan 350, resm-i aruseneden 60, resm-i deştbaniden 180, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva yaya ve kaçgun resm-i kışlak ve resm-i duhan yörükân vesair tımarandan 353 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 49.00 akçedir.⁴⁷⁴

Çavuşlu: 1478 yılı kayıtlarında Hamza Veledi Pullu tımarı olarak kayıtlı olmasına rağmen herhangi bir hane kaydı mevcut değildir. Ancak 1512 yılı kayıtlarında 104 hane kayıtlıdır. 3 çift, 32 nim çift, 40 bennak, 29 kara, 1 pir, 1 belirsiz bulunur. Ayrıca 15 mücerred kaydı vardır.⁴⁷⁵ 1529 yılında ise 4 çift, 21 nim çift, 59 bennak, 1 pir, 5 belirsiz ile birlikte 84 hanedir. Ayrıca 3 mücerred kaydı bulunur.⁴⁷⁶

Nüfus verilerine göre bakıldığında hane sayılarının fazla olduğu görülür. Her ne kadar 1512 yılı kayıtlarında 104 hane olsa da bu sayı 1529 yılı kayıtlarında 84'e kadar düşmüştür. Buna karşılık mücerred kayıtlarında ise artış gözlenir.

Vergi kayıtlarına bakıldığında ise 1512 yılında 3 çiftten 99 akçe, 32 nim çiftten 528 akçe, 40 bennaktan 480 akçe, 29 karadan 174 akçe resm vergisi alınmıştır. 10 kile hintadan 1.000 akçe, 2 müdd şairden 2.000 akçe, 6 kile darıdan 300, 4 kile burçaktan 200, ketenden 32, bağ ve bahçe ve yoncadan 500, kovandan 10 akçe öşür vergisi alınmıştır. Girdegan hassından 10, resm-i aruseneden 200, resm-i zeminden 12, resm-i deştbaniden 35, 4 bab res-i aiyabdan 180, mukataa çiftlik Yusuf Hüdâdiden 92 akçe, resm-i tapudan 120 akçe vergi alınmıştır. Hassa yerden olan bağlar ki tahmini 30 dönüm yerden 100 akçe, yekün olarak 6.082 akçe vergi alınmıştır.⁴⁷⁷ Yekün olarak hesapladığımızda 6.072 akçe çıkan vergi kaydı 10 akçe fazla verilmiştir.

1529 yılı vergi kayıtlarında ise 4 çiftten 132 akçe, 21 nim çiftten 346,5, 59 bennaktan 708 akçe resm vergisi alınmıştır. 3 kile hintadan 240 akçe, 15 kile şairden 750 akçe, darı ve burçak ve simsim ve börülce ve çavdar ve nuhud ve mercimek vesair hububattan 1.750 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 160 akçe, bağ ve harici bahçeden 680 akçe, kovandan 10 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-

⁴⁷⁴ BOA TD, nr. 148, s.421-422.

⁴⁷⁵ BOA TD, nr. 87, s.238.

⁴⁷⁶ BOA TD, nr. 148, s.422-423.

⁴⁷⁷ BOA TD, nr. 87, s.239.

i arusaneden 120, resm-i zemin ve resm-i tapudan 250, 5 bab asiyabdan 150, tahin ve yoncadan 180, resm-i otlak ve resm-i deştbaniden 122,5, resm-i ganem ve resm-i ağnamdan 300, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva yaya ve kaçgun vesair tımarandan 573 akçe, gürgen hassadan 10 akçe vergi alınmıştır. Bunların yekünü ise 6.482 akçedir.⁴⁷⁸

Zeytin: Bu köyün 1478 yılı kaydı bulunmamakla beraber 1512 yılında 19 hane olarak kayıtlıdır. 2 çift, 8 nim çift, 5 bennak, 4 kara, 1 imamdan oluşur ve 2 adet de mücerred kaydı vardır.⁴⁷⁹ 1529 yılında ise 1 çift, 10 nim çift, 5 bennak, 1 imamla beraber 16 hane kayıtlıdır. Köyde bu yıla kayıtlı 2 tane de mücerred vardır.⁴⁸⁰ Görüldüğü üzere nüfusta belirgin bir değişme olmamıştır.

Mali yapıya bıkıldığında 1512 yılında 2 çiftten 66 akçe, 8 nim çiftten 132 akçe, 5 bennaktan 60 akçe, 4 karadan 24 akçe resm vergisi alınmıştır. 5 kile hintadan 500, 12 kile şairden 600, 1 kile burçaktan 50, 3 kile darıdan 150, 3 kile çavdardan 150, ketenden 50, bağ ve bahçeden 536, kovandan 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. Hasıl zeytünlükten 1150, hasıl-ı palamuddan 30, hasıl-ı yoncadan 100, hasıl-ı bostandan 45, çayır der sulaktan 30 akçe vergi alınmıştır. Resm-i deştbaniden 25, resm-i arusaneden 50, resm-i zeminden 300, resm-i tapudan 200, 3 bab resm-i asiyabdan 90 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca mezkûr karyenin iki pınarı vardır. Birine Halka pınarı birine Zeytün pınarı derler. Bunlarda bahçelerin ve darıların suyunu verirler.⁴⁸¹

1529 yılında ise 1 çiftten 33, 10 nim çiftten 165, 5 bennaktaan 60 akçe resm vergisi alınmıştır. 2,5 kile hintadan 200 akçe, 6 kile şairden 300 akçe, burçak ve darı ve çavdar vesair hububattan 150, keten ve kendir ve kenevirden 100, otlaktan 30, bagat ve harici bağçeden 200, kovandan 50 akçe, yoncadan 95 akçe öşür vergisi alınmıştır. Mahsul-ü zeytünden 1.000, mahsulden 30 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, mahsul-ü bostandan 45 akçe, resm-i arusaneden 51 akçe, resm-i zeminden 110 akçe, resm-i tapudan 212,3 akçe, bab-ı asiyab-ı mamurdan 90 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva vesair tımaran ve resm-i ganem reaya ve resm-i kışlak yörükân vesairden 250 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 3.221 akçedir.⁴⁸²

⁴⁷⁸ BOA TD, nr. 148, s.422-423.

⁴⁷⁹ BOA TD, nr. 87, s.240.

⁴⁸⁰ BOA TD, nr. 148, s.425.

⁴⁸¹ BOA TD, nr. 87, s.241.

⁴⁸² BOA TD, nr. 148, s.425.

Vakıf ve Yazıcı: Karye-i Vakıf ve Yazıcı iki karye imiş. Ayrı ayrı otururlar imiş. Ama toprakları bir yerde imiş. Başka sınırları olmadığı sebepten bir yerde yazılmıştır. Bu köyün 1478 yılı kaydı mevcut değildir. 1512 yılında 2 çift, 4 nim çift, 11 bennak, 18 kara, 2 imam, 1 mulul ile 35 haneden oluşur. Ayrıca 5 mücerred kaydı da vardır.⁴⁸³ 1529 yılında ise 2 çift, 2 nim çift, 19 bennak, 1 malul ile 22 haneden oluşur.⁴⁸⁴ 1512 ve 1529 yılları arasında geçen dönemde hane sayısının azaldığı görülür. Ayrıca mücerred sayısının tamamen ortadan kalktığı göze çarpmaktadır.

1512 yılı mali kayıtlarında ise 2 çiftten 66 akçe, 4 nim çiftten 66 akçe, 11 bennaktan 132 akçe, 18 karadan 108 akçe resm vergisi alındığı görülür. 8 kile hıntadan 800, 22 kile şairden 1.100 akçe, 1 kile milastan 50 akçe, 1 kile çavdardan 50 akçe, 2 kile börülceden 200 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, ketenden 110 akçe, kendirden 80 akçe, kovandan 50 akçe, bostandan 160 akçe, bagat ve dönümden 1.540 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 183 akçe, resm-i tapudan 150 akçe, resm-i arusaneden 60 akçe vergi alınmıştır.⁴⁸⁵

1529 yılı mali kayıtlarında 2 çiftten 66 akçe, 2 nim çiftten 33 akçe, 19 bennaktan 228 akçe resm vergisi alınmıştır. 10 kile hıntadan 800 akçe, 20 kile şairden 1.000 akçe, milas ve çavdar ve nohut ve darı ve simsim ve mercimek ve börülce ve bakla ve burçak vesair hububattan 150 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 31 akçe, bostandan 100 akçe, bagat ve harici bağçe ve dönümden 1.000 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kovandan 50, resm-i ağnamdan 50, resm-i tapu-yı zeminden 120 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı eva yaya ve kaçgun ve resm-i arusane ve deştbanı ve resm-i kışlak ağnam yörükân ve resm-i duhan taife-i mezkur vesair tımarandan 272 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 4.000 akçe vergi alınmıştır.⁴⁸⁶

Göncülü: Köy 1478 yılı kayıtları mevcut olmamakla beraber 1512 yılında 7 hane kayıtlıdır. 4 nim çift, 2 kara, 1 bennak, 1 malulun yanı sıra 2 mücerred kaydı da mevcuttur.⁴⁸⁷ 1529 yılında ise 4 nim çift, 7 bennak ile 11 haneden oluşur. Aynı zamanda 3 mücerred kaydı vardır.⁴⁸⁸ 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında görüldüğü üzere çok fazla bir değişim yoktur. 1512 yılında 1 olan bennak sayısı 7'ye çıkarak

⁴⁸³ BOA TD, nr. 87, s.242.

⁴⁸⁴ BOA TD, nr. 148, s.427.

⁴⁸⁵ BOA TD, nr. 87, s. 243.

⁴⁸⁶ BOA TD, nr. 148, s.427.

⁴⁸⁷ BOA TD, nr. 87, s.243.

⁴⁸⁸ BOA TD, nr. 148, s.428.

en fazla artışı göstermiştir. Hane ve mücerred sayılarında az da olsa bir artış görülür.

1512 yılı mali kayıtlara bakıldığında 4 nim çiftten 66 akçe, 1 bennaktan 12 akçe, 2 karadan 12 akçe resm vergisi alınmıştır. 12 kile hintadan 1200 akçe, 26 kile şairden 1300 akçe, 3 kile darıdan 150 akçe, 2,5 kile bürülceden 250 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, bostandan 50 akçe, kendirden 60 akçe, ketenden 70 akçe, bagat ve dönümden 50 akçe, 4 kile çavdardan 200 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 30 akçe, resm-i tapudan 100 akçe, resm-i deştebaniden 30 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 3937 akçedir.⁴⁸⁹

1529 yılında ise 4 nim çiftten 66 akçe, 7 bennaktan 84 akçe resm vergisi alınmıştır. 8 kile hintadan 640 akçe, 12 kile şairden 600 akçe, bürülce ve simsim ve darı ve çavdar ve nohud ve mercimek ve bakla vesair hububattan 177 akçe, bostandan 43 akçe, keten ve kendirden 100 akçe, bagat ve harici bağ ve dönümden 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zemin ve havaliden 200 akçe, resm-i ağnamdan 17 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 110 akçe, cürmü cinayet ve bad-ı heva yaya kaçgun ve resm-i arusane ve deştbani ve resm-i kışlak ağnam yörükân ve resm-i duhan işan vesair tımarandan 150 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 2.237 akçedir.⁴⁹⁰

Urgalu: 1478 yılı kayıtlarında olmayan bu köy 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında mevcuttur. 1512 yılında 1 çift, 19 nim çift, 39 bennak, 25 kara, 1 imam ile birlikte 94 hanedir. Ayrıca bu yılki kayıta 7 adet mücerred vardır.⁴⁹¹ 1529 yılında ise 23 nim çift, 47 bennak, 1 imam, 2 kötürüm, 1 gaib, 1 muhassıl, 2 pir, 1 ama, 2 hatip ile birlikte 70 haneden oluşur. Bu yılki mücerred kaydı ise 16'dır.⁴⁹² İki kayıta da görülüyor ki gerek bennak sayısı gerekse mücerred sayısında belirgin bir artış vardır. Ancak aynı artık hane sayısı için söylenemez. Bennak, mücerred, nim çift da artış görülürken hane sayısı 95'den 70'e düşmüştür.

1512 yılında 1 çiftten 33 akçe, 19 nim çiftten 313 akçe, 39 bennaktan 468 akçe, 35 karadan 210 akçe resm vergisi alınmıştır. 2 müdd hintadan 2.000 akçe, 2,5 müdd şairden 2.500 akçe, 12 kile darıdan 600 akçe, 1 kile burçaktan 50 akçe, penbenden 150 akçe, ketenden 270 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, bagattan 420

⁴⁸⁹ BOA TD, nr. 87, s.243.

⁴⁹⁰ BOA TD, nr. 148, s.428.

⁴⁹¹ BOA TD, nr. 87, s.243.

⁴⁹² BOA TD, nr. 148, s.428.

akçe, bürülceden 300 akçe, bostandan 12 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 120 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i tapudan 260 akçe, resm-i zeminden 500 akçe, resm-i kovandan 240 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca 30 dönümlük çiftlik hassa yerinden fi senede 600 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 9196 akçedir.⁴⁹³

1529 yılında ise 1 çiftten 33 akçe, 23 nim çiftten 379,5 akçe, 47 bennaktan 564 akçe resm vergisi alınmıştır. 21 kile hintadan 1680 akçe, 45 kile şairden 2250 akçe, simsim ve darı ve burçak ve bürülce vesair hububattan 720,5 akçe, penbeden 211, keten ve kendir ve kenevirden 350 akçe, bagat ve haraci bahçeden 520 akçe, kovandan 290 akçe, bostandan 30 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i tapu-yı zeminden 400 akçe, resm-i zemin ve havaliden 731 akçe, resm-i ağnamdan 150 akçe, zeytün ziraat ve tasarruf tahmini 80 dönümlük yerden hasıla bedel öşrü ve harac ve gayriden 65 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva yaya ve kaçgun ve resm-i arusane ve deştbani ve resm-i otlak ve resm-i duhan ve resm-i kışlak ganem yörükandan 722 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 9.100 akçedir.⁴⁹⁴

Kayılu: Köyün 1478 yılı kayıtları yoktur. 1512 yılında ise 2 çift, 5 bennak, 2 kara, 1 imam ile beraber 9 haneden oluşur. Ayrıca köyde 4 mücerred kaydı vardır.⁴⁹⁵ 1529 yılında ise 3 çift, 3 nim çift, 19 bennak, 1 imam, 1 pir, 1 umera ile 25 haneden oluşur. Bu yıl köyde 3 mücerred vardır.⁴⁹⁶ Verilen iki kayıta da görülüyorki gerek hane sayısı gerek bennak syısı artış göstermiştir. Mücerred sayısında belirgi bir artış yoktur.

1512 yılı mali kayıtlarında 2 çiftten 66 akçe, 5 bennaktan 60 akçe, 2 karadan 12 akçe resm vergisi alınmıştır. 10 kile hintadan 1000 akçe, 58 kile şairden 2900 akçe, 6 kile bürülceden 600 akçe, emruddan 50 akçe, bağdan 50 akçe, kovandan 50 akçe, ketenden 30 akçe,1 kile simsimden 100 akçe, darıdan 50 akçe,3 kile burçaktan 150 akçe, bostandan 130 akçe, penbeden 25 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 650 akçe, resm-i arusaneden 10 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i tapudan 900 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 6883 akçedir.⁴⁹⁷

⁴⁹³ BOA TD, nr. 87, s.244.

⁴⁹⁴ BOA TD, nr. 148, s.429.

⁴⁹⁵ BOA TD, nr. 87, s.247.

⁴⁹⁶ BOA TD, nr. 148, s.432.

⁴⁹⁷ BOA TD, nr. 87, s.247.

1529 yılı iktisadi yapısında ise 3 çiftten 99 akçe, 3 nim çiftten 49,5 akçe, 19 bennaktan 228 akçe resm vergisi alınmıştır. 11 kile hintadan 880 akçe, 75 kile şairden 3.750 akçe, 2 kile darıdan 100 akçe, 6 kile bürülceden 480 akçe, 1 müdd simsimden 100 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 35,5 akçe, emrud ve zeytinden 50 akçe, penbeden 10 akçe, darı ve burçak ve nohud ve mercimek vesair hububattan 121 akçe, bostandan 30 akçe, kovandan 40 akçe, dönüm ve sirvandan 160 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 600 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 150 akçe, resm-i deştbaniden 100 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i duhan kışlakçıyan ve resm-i ganem reaya ve resm-i kışlak ganem hassı mezkûra ve gayriden 200 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 7.183 akçedir.⁴⁹⁸

Kuruca Deresi: Köyün 1478 yılında kaydı yoktur. 1512 yılında 1 çift, 6 nim çift, 6 bennak, 3 kara ile 16 haneden oluşur ve bu yıl içerisinde 2 mücerred kaydı vardır.⁴⁹⁹ 1529 yılında ise 5 nim çift, 12 bennakla beraber 17 haneden oluşur ve 3 mücerred kaydı da vardır.⁵⁰⁰ Ayrıca 1529 yılı kayıtlarında bir adet daha Kuruca Deresi köy kaydı vardır. Burada ise 14 bennak ile beraber 14 haneden oluşur.⁵⁰¹

1512 yılındaki vergi kayıtlarına bakıldığında 1 çiftten 33 akçe, 6 nim çiftten 99 akçe, 6 bennaktan 72 akçe, 3 karadan 18 akçe resm vergisi alınmıştır. 2 kile hintadan 200 akçe, 2 kile şairden 100 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, ketenden 24 akçe, simsimden 10 akçe, kovandan 15 akçe, çeltükten 10 akçe, piyazdan 10 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i aruseneden 20 akçe, resm-i deştbaniden 20 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 732 akçedir.⁵⁰² Ancak burada topladığımızda 711 akçe çıkmaktadır. Çiftlik-i Sungur tepesi hasıla dahildir denildiğine göre geriye kalan 21 akçe çiftlik hasılı diyebiliriz.

1529 yılında ise 5 nim çiftten 82,5 akçe, 12 bennaktan 144 akçe resm vergisi alınmıştır. 2 kile hintadan 160 akçe, 13 kile şairden 650 akçe, darı ve simsim ve bürülce ve burçak vesair hububattan 145,5 akçe, keten ve kendirden 24 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kovandan 15, resm-i aruseneden 20, resm-i deştbaniden 30, resm-i zeminden 55, cürm-ü cinayet vesair tımaran ve yaya ve kaçgun ve

⁴⁹⁸ BOA TD, nr. 148, s.433.

⁴⁹⁹ BOA TD, nr. 87, s.248-249.

⁵⁰⁰ BOA TD, nr. 148, s.435.

⁵⁰¹ BOA TD, nr. 148, s.388.

⁵⁰² BOA TD, nr. 87, s.248-249.

resm-i ganem reaya ve resm-i tapu ve resm-i duhan ve kışlak yörükân ve harici reaya vesair mahsulattan 174 akçe vergi alınmıştır. Cem'ab 1.450 akçedir.⁵⁰³

Tenderlü: Köyün 1478 yılı kaydı yoktur. 1512 yılında 5 bennak, 2 kara ile beraber 7 haneden oluşur. Köyün bu içinde ayrıca 2 mücerred kaydı da vardır.⁵⁰⁴ 1529 yılında ise 8 bennakla beraber 8 haneden oluşan bu köyün 7 mücerred kaydı bulunur.⁵⁰⁵ Görüldüğü üzere kayda değer bir artış ya da düşüş yoktur.

1512 yılında 5 bennaktan 60 akçe, 2 karadan 12 akçe resm vergisi alınmıştır. 4 kile hintadan 400 akçe, 5 kile şairden 250 akçe, 2 kile darıdan 100 akçe, ketenden 10 akçe, asma ve bağçeden 10 akçe, kestanelikten 60 akçe kovandan 20 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 30 akçe, resm-i zeminden 100 akçe, resm-i arusane ve deştbaniden 50 akçe, resm-i tapudan 20 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 1.122 akçedir.⁵⁰⁶

1529 yılı iktisadi yapısı ise şu şekildedir: 8 bekkantan 96 akçe resm vergisi alınır. Ayrıca 4 kile hintadan 320 akçe, 3 kile şairden 150 akçe, sair hububattan 110 akçe, keten ve kendir ve bağ ve bahçeden 20 akçe, kovan ve bostan vesair sebzevat ve kenevirden 60 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdik ve gamenden 55 akçe, resm-i zemin ve tapu-yı zeminden 59 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun vesair tımaran ve resm-i arusane ve deştbani ve resm-i duhan ve kışlak harici reaya vesair sipahiyan mal-ı gaib ve mal-ı mevkuddan 130 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 1.000 akçedir.⁵⁰⁷

Ömer-Guru ve Musacalu: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 yılında 19 haneden oluşur. 2 çift, 11 nim çift, 5 bennak, 1 nabadidden oluşur. 2 adette mücerred kaydı vardır.⁵⁰⁸ 1529 yılı kayıtlarında köyde 2 çift, 7 nim çift, 7 bennak, 1 imamla birlikte 16 hane kayıtlıdır. Ayrıca 2 mücerredi mevcuttur.⁵⁰⁹ Görülüyor ki verilen bu iki kayıta her ne kadar mücerred kaydı aynı kalsa da hane sayısında az da olsa düşüş yaşanmıştır.

1512 yılı kayıtlarında ise 2 çiftten 66 akçe, 11 nim çiftten 181 akçe, 5 bennak 60 akçe resm vergisi alınmıştır. 26 kile hintadan 2.600, 4 müdd şairden 4.000 akçe, 25 kile darıdan 1250 akçe, 3 kile börülceden 300 akçe, 1 kile

⁵⁰³ BOA TD, nr. 148, s.435.

⁵⁰⁴ BOA TD, nr. 87, s.249.

⁵⁰⁵ BOA TD, nr. 87, s.435-436.

⁵⁰⁶ BOA TD, nr. 87, s.249.

⁵⁰⁷ BOA TD, nr. 148, s.435-436.

⁵⁰⁸ BOA TD, nr. 87, s.252.

⁵⁰⁹ BOA TD, nr. 148, s.440.

simsimden 100 akçe, kendirden 30 akçe, penbeden 50 akçe, bagattan 300 akçe, ketenden 220 akçe, bostandan 150 akçe, çeltükten 700 akçe, 2 kile çavdardan 100 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 70, fi senede korudan 600, resm-i eğdikten 33, resm-i deştbaniden 20, resm-i kovandan 50, resm-i arusaneden 30 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca “ hassa çiftlik vardır hasıl yukarıda dahildir haliya hassalığı ref olundu” diye bilgi vardır.⁵¹⁰

1529 yılı iktisadi kayıtlarında ise 2 çiftten 66 akçe, 8 nim çiftten 132 akçe, 7 bennaktan 84 akçe resm vergisi alınmıştır. 26 kile hıntadan 2080 akçe, 50 kile şairden 2500 akçe, 5 kile börülceden 400 akçe, 1 müdd simsimden 100 akçe, darı ve otlak ve milas ve nohud ve mercimek vesair hububattan 1900 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 250 akçe, penbeden 15 akçe, bagattan 320 akçe, bostandan 250 akçe, kovandan 150 akçe, çeltükten 450 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 180 akçe, resm-i arusaneden 30 akçe, resm-i korudan 50 akçe, resm-i eğdikten 24 akçe, resm-i deştbaniden 264 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 500 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun vesair tımaran ve resm-i ganem reaya ve resm-i kışlak ve resm-i duhan harici reaya ve yörükân ve gayrinden 350 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 10.500 akçedir.⁵¹¹

Karakoyunlu: Bu köy 1478 yılı kayıtlarında bulunmayıp 1512 yılı kayıtlarında 17 haneden oluşur. 1 çift, 9 nim çift, 6 bennak, 1 kara, 1 imamdan oluşur ve 3 mücerred kaydı vardır.⁵¹² 1529 yılında ise 2 çift, 9 nim çift, 6 bennak ile beraber 17 haneden oluşur köyün 1 adet de mücerred kaydı vardır.⁵¹³

1512 yılı iktisadi yapısına bakıldığında ise 1 çiftten 33 akçe, 9 nim çiftten 148 akçe, 6 bennaktan 72 akçe, 1 karadan 6 akçe resm vergisi alınmıştır. 1 kile hıntadan 100 akçe, 12 kile şairden 600 akçe, burçaktan 10 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, börülceden 100 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, ketenden 42 akçe, bagat ve dönümden 220 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i tapudan 190 akçe, resm-i ganemden 80 akçe, resm-i zeminden 300 akçe, resm-i deştbaniden 12 akçe, resm-i arusaneden 12 akçe vergi alınmıştır. Yekünü 2079 akçedir.⁵¹⁴ Hesaplandığında yekünü 2073 akçedir muhtemelen eksik olan bu 6 akçe yaylak hâsıdır.

⁵¹⁰ BOA TD, nr. 87, s.252.

⁵¹¹ BOA TD, nr. 148, s.440.

⁵¹² BOA TD, nr. 87, s.254.

⁵¹³ BOA TD, nr. 148, s.441.

⁵¹⁴ BOA TD, nr. 87, s.254.

1529 yılına gelindiğinde 2 çiftten 66 akçe, 9 nim çiftten 148,5 akçe, 6 bennaktan 72 akçe resm vergisi alınmıştır. 3 kile hintadan 240 akçe, 17 kile şairden 850 akçe, çavdar ve börülce ve darı ve simsim vesair hububattan 225,5 akçe, keten ve kendir ve kenevirde 120 akçe, bagat ve harici bahçe ve dönümden 20 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 15 akçe, resm-i deştbaniden 110 akçe, resm-i ağnamdan 10 akçe, resm-i zeminden 250 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 150 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve kaçgun ve resm-i duhan ve resm-i kışlak yörükandan 212 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca Ali Bey tımarından mahsul-ü otlak yaylak-ı mezkûra 250 akçedir. Cem'an 2939 akçedir.⁵¹⁵

Gerçeklü: Köy kayıtlarına bakıldığında sadece 1512 ve 1529 yılında kaydı bulunmaktadır. 1512 yılında 1 çift, 10 nim çift, 2 bennak,3 kara ile beraber 16 haneden oluşur. Ayrıca 1 mücerred kaydı da bulunur.⁵¹⁶1529 yılında ise 2 çifte, 8 nim çift, 8 bennak, 1 belirsizle 18 hanedir. Köyün bu yılki kayıtlarında 1 mücerredi vardır.⁵¹⁷ İki kayıttan da anlaşılacağı üzere belirgin bir değişim olmamıştır.

1512 yılı iktisadi yapısı ise şu şekildedir: 1 çiftten 33 akçe, 10 nim çiftten 165 akçe, 2 bennaktan 24 akçe, 3 karadan 18 akçe resm vergisi alınmıştır. 5 kile hintadan 500 akçe, 34 kile şairden 1.700 akçe, 3 kile börülceden 300 akçe, bostandan 30 akçe, simsimden 20 akçe, kovandan 100 akçe, 3 kile palamuddan 150 akçe, 7 kile çavdardan 350 akçe, 2 kile darıdan 100 akçe, ketenden 130 akçe, bagattan 300 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i arusaneden 30 akçe, resm-i tayinden 100 akçe, resm-i deştbaniden 20 akçe, resm-i zeminden 550 akçe, resm-i tapudan 158 akçe, çiftlik-i hassada 50 dönümlük yerden fi senede 580 akçe vergi alınmıştır.⁵¹⁸

1529 yılı iktisadi kayıtları şu şekildedir:2 çiftten 66 akçe, 8 nim çiftten 132 akçe, 8 bennaktan 96 akçe resm vergisi alınmıştır. 4 kile hintadan 320 akçe, 3,5 kile şairden 175 akçe, milas ve börülce ve çavdar ve simsim ve darı ve nohud ve mercimek vesair hububattan 115 akçe, kovandan 40 akçe, keten ve kendir ve kenevirde 150 akçe, bagat ve harici bahçeden 246 akçe öşür vergisi alınmıştır.resm-i tayinden 250 akçe, resm-i arusaneden 40 akçe, resm-i zeminden

⁵¹⁵ BOA TD, nr. 148, s.442.

⁵¹⁶ BOA TD, nr. 87, s.255.

⁵¹⁷BOA TD, nr. 148, s.442.

⁵¹⁸BOA TD, nr. 87, s.255.

150 akçe, resm-i deştbanî ve karye-i mezkuradan 140 akçe, resm-i tapu-yı zemin ve damdan 130 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i ganem reaya ve resm-i kışlak ve resm-i guhan harici reaya yörükân ve gayriden 350 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 250 akçedir.⁵¹⁹ Ancak hesaplandığında 240 akçe çıkar.

Toyranlu: Köyün 1478 yılı kaydı bulunmamakla beraber 1512 yılında da 4 hanesi kayıtlıdır. 2 nim çift, 1 bennak, 1 karadan oluşur. Köyün mücerred kaydı yoktur.⁵²⁰ 1529 yıl kayıtlarında 1 nim çift, 2 bennak ile 3 haneden oluşan bu köyün yine mücerred kaydı yoktur.⁵²¹ Kayıtlardan da anlaşılacağı üzere küçük çaplı bir köydür.

1512 yılındaki iktisadi durumu ise şu şekildedir: 2 nim çiftten 33 akçe, 1 bennaktan 12 akçe, 1 karadan 6 akçe resm vergisi alınmıştır. 5 kile hintadan 500 akçe, 46 kile şairden 2.300 akçe, 1 kile bürülceden 100 akçe, simsimden 40 akçe, ketenden 42 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, bostandan 33 akçe, bagattan 200 akçe, penbeden 40 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 10 akçe, resm-i kovandan 44 akçe, resm-i zeminden 580 akçe, resm-i tapudan 140 akçe, resm-i limon ketenden 10 akçe, resm-i deştbaniden 10 akçe, vergi alınmıştır. Yekünü ise 4260 akçedir.⁵²² Ancak yekünü hesapladığımızda 50 akçe eksik yazıldığı görülür.

1529 yılında ise 1 nim çiftten 16,5 akçe, 2 bennaktan 24 akçe resm vergisi alınmıştır. 15 kile hintadan 1200 akçe, 30 kile şairden 3000 akçe, bürülce ve simsim ve darı vesair hububattan 300,5 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 180 akçe, bostan vesair sebzevattan 150 akçe, kovandan 40 akçe, penbeden 350 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 30 akçe, resm-i zeminden 600 akçe, harici dönümden 200 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 250 akçe, resm-i arusaneden 10 akçe, resm-i deştbanî ve evrak-ı duttan 30 akçe, korudan 50 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i ganem reaya ve duhan ve kışlakçıyan vesair tımarandan 139 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 6570 akçedir.⁵²³ Burada 60 kile olması gereken şair kaydı 30 kile olarak yazılmıştır.

Aktaş ve Biçerli: Köy 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında mevcuttur. 1512 yılında 2 çift, 11 nim çift, 5 bennak, 4 kara, 1 imam ve 1 gaible beraber 22 haneden

⁵¹⁹ BOA TD, nr. 148, s.442.

⁵²⁰ BOA TD, nr. 87, s.255.

⁵²¹ BOA TD, nr. 148, s.442.

⁵²² BOA TD, nr. 87, s.255.

⁵²³ BOA TD, nr. 148, s.443.

oluşur. Köyün mücerred kaydı 3tür.⁵²⁴ 1529 yılında ise 1 çift, 8 nim çift, 16 bennak, 1 imam ile beraber 25 haneden oluşur. Ayrıca 2 mücerred kayıtlıdır.⁵²⁵ Bu kayıtlardan da anlaşılacağı üzere belirgin bir değişim söz konusu değildir.

Köyün 1512 yılı iktisadi kayıtlarında bakıldığında 2 çiftten 66 akçe, 11 nim çiftten 181 akçe, 5 bennaktan 60 akçe, 4 karadan 24 akçe resm vergisi alınmıştır. 23 kile hintadan 2300 akçe, 63 kile şairden 3150 akçe, 15 kile bürülceden 1500 akçe, 5 kile simsimden 500 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, penbeden 500 akçe, bostandan 50 akçe, keten ve kendirden 200 akçe, kovandan 130 akçe, bagattan 110 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 50 akçe, resm-i kuru ve otlaktan 250 akçe, resm-i ganemden 180 akçe, resm-i tapudan 400 akçe, hâsıl-ı yoncadan 100 akçe, resm-i zemineden 700 akçe, fi senede çeltükten 3.000 akçe, resm-i arusaneden 62 akçe, çarşnigir elinde olan 150 dönüm yerden 350 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve gayrinden 360 akçe vergi alınmıştır.⁵²⁶

1529 yılı vergi kayıtları ise şu şekildedir: 1 çiftten 33 akçe, 8 nim çiftten 132 akçe, 16 bennaktan 192 akçe resm vergisi alınmıştır. 35 kile hintadan 2800 akçe, 65 kile şairden 3250 akçe, bürülce ve darı ve simsim ve nohut ve bakla vesair hububattan 1.450 akçe, penbeden 300 akçe, kovandan 70 akçe, bostandan 30 akçe, bagat ve harici bahçeden 181 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 180 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikten 50, resm-i kuru ve otlaktan 250, resm-i ağnamdan 100, resm-i tapu-yı zeminden 300, mahsül-ü yoncadan 130, resm-i zeminden 700, çeltükten 1.500, resm-i arusaneden 63, çarnigir altında olan 150 dönüm yerden 350 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i deştbanı ve resm-i ganem reaya ve resm-i duhan ve resm-i kışlak yörükân ve gayrinden 360 akçe cem'an 12.421 akçe vergi alınmıştır.⁵²⁷

Hoca: 1478 kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 yılında 10 haneden oluşur. 4 nim çift, 6 bennak kaydının yanı sıra 5 mücerred kaydı da vardır.⁵²⁸ 1529 yılında ise köyde 2 nimçiift, 6 bennak ile birlikte 8 hane kaydı vardır. Ayrıca mücerred kaydı 2'dir.⁵²⁹ Kayıtlardan da anlaşılacağı üzere küçük çaplı bir köydür.

Köyün iktisadi yapısına bakıldığında ise 1512 yılında 4 nim çiftten 66 akçe, 6 bennaktan 72 akçe resm vergisi alınmıştır. 16 kile hintadan 1600 akçe, 2,5 müd

⁵²⁴ BOA TD, nr. 87, s.258.

⁵²⁵ BOA TD, nr. 148, s.446.

⁵²⁶ BOA TD, nr. 87, s.258.

⁵²⁷ BOA TD, nr. 148, s.446.

⁵²⁸ BOA TD, nr. 87, s.260.

⁵²⁹ BOA TD, nr. 148, s.448.

şairden 2500 akçe, 10 kile darıdan 500 akçe, ketenden 200 akçe, 3 kile simsimden 300 akçe, 6 kile bürülceden 600 akçe, bostandan 100 akçe, bagattan 600 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kovanda 50 akçe, resm-i eğdikten 30 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i aruseneden 40 akçe, çiftlik-i gerçekluden 150 akçe, resm-i zeminden 300 akçe, resm-i tapudan 519 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve gayrından 500 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca 15 dönümlük çiftlik-i hassa yerden ki bunların 5'i Gömenos'a, 10'u bu çiftliğe kayıtlıdır ve 1.500 akçe vergi kaydı vardır. Yekûnu ise 9.677 akçedir.⁵³⁰

1529 yılında ise 2 nim çiftten 33 akçe, 6 bennaktan 72 akçe resm vergisi alınmıştır. 45 kile hıntadan 1280 akçe, 5 kile darıdan 250 akçe, keten ve kendir ve keneviriden 250 akçe, simsimden 223 akçe, 6 kile bürülceden 480 akçe, bostan ve sebzevattan 220 akçe, bagat ve harici bağçeden 400 akçe, çeltükten 250 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kovandan 60 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, resm-i aruseneden 20 akçe, resm-i zeminden 400 akçe, çiftlik-i gerçekluden 260 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 500 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yay ve kaçgun ve resm-i ağnam ve reaya ve resm-i kışlak taife-i yörükân ve harici reaya ve gayrından 300 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca Ahmet tasarrufunda olan Zeytün Ziraatten ki tahmini 100 dönümlük yerden fi senede 150 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 7.478 akçedir.⁵³¹

Bazbare: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu köy 1512 yılında 1 çift, 1 nim çift, 3 bennak, 1kara ile beraber 6 haneden oluşur.⁵³² 1529 yılında 1 çift, 1 nim çift,4 bennak ile beraber 6 hane kaydı vardır.⁵³³ Her iki kayıta da mücerred yoktur hane sayısı da az olduğu göze çarpar.

Köyün mali durumuna bakıldığında 1512 yılı kayıtlarına göre: 1 çiftten 33 akçe, 1 nim çift 16, 3 bennaktan 36, 1 karadan 6 akçe resm vergisi alınmıştır. 5 kile hıntadan 500 akçe, 14 kile şairden 700 akçe, 1 kile darıdan 50 akçe, bürülceden 50 akçe, ketenden 30 akçe, bostandan 45 akçe, kovandan 10 akçe, 3 kile simsimden 300 akçe, yoncadan 20, bagattan 70 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 2502 akçe, resm-i tapudan 150 akçe, 1 bab resm-i asiyabdan 30, resm-i otlaktan 200 akçe, resm-i eğdikten 24 akçe, çiftlik-i hassa çukur haliya

⁵³⁰BOA TD, nr. 87, s.260.

⁵³¹ BOA TD, nr. 148, s.448.

⁵³² BOA TD, nr. 87, s.261.

⁵³³ BOA TD, nr. 148, s.449.

hassalığı ref olundu ki 1000 akçe, hâsıl limondan 10 akçe, çeltük kara Ali elinden 30 akçe, Der rüsumat Hacı Mehmed 30 akçe, Der rüsumat İvaz Paşa 15 akçe, Der rüsumat-ı Süleyman 45 akçe vergi alınır. Yekünü ise 6.550 akçedir.⁵³⁴

1529 yılında ise 1 çiftten 33 akçe, 1 nim çiftten 16,5 akçe, 4 bennaktan 48 akçe resm vergisi alınmıştır. Cem'an: 6.550 akçe olarak kayıtlı vegri vardır.⁵³⁵

Kurt: 1478 yılı kayıtlarında bu köy Hava Bey tımarı olarak geçerken herhangi bir nüfus ya da vergi kaydı bulunmamaktadır. Aynı zamanda bu köy 1529 yılı kayıtlarında mezra olarak geçer. 1512 yılı kayıtlarında ise sadece köyün vergilerine yer verilmiş hanesiyle ilgili bilgi verilmemiştir. 1512 yılında verilen vergi kayıtları ise şu şekildedir: 2 kile hintadan 200 akçe, 4 müdd şairden 4000 akçe, 10 kile börülceden 1.000 akçe, 3 kile simsimden 300 akçe, 4 kile darıdan 200 akçe, bağ ve bağçeden 650, ketenden 350 akçe, penbeden 555 akçe, 1 kile çavdardan 50 akçe, 4 kile burçaktan 200 akçe, kovandan 12 akçe, bostandan 50 akçe öşür vergisi alınmıştır. İncirlikten 40, resm-i deştbaniden 50, zeytün gamiziden 23 akçe, resm-i tapudan 390 akçe, resm-i zeminden 720 akçe vergi alınmıştır. Yekün 8.745 akçedir.⁵³⁶ Ancak hesapladığımızda yekünü 8790 akçe çıkar 45 akçe eksik yazılmıştır. Ayrıca 1529 yılında mezraa olmuştur. Ancak karye olarak kayıtlıdır.⁵³⁷

Tekfur: Sadece 1529 yılında 2 tane nefer kaydı vardır.⁵³⁸

Kavurga: 1529 yılı kayıtlarında mevcut olup diğer kayıtlarda mevcut değildir. 18 nefer kaydı vardır.⁵³⁹

Kayı: Sadece 1529 yılı kayıtlarında mevcut olup 11 nefer, 11 hane kaydı vardır.⁵⁴⁰

Sungurcalı: 1529 yılında kaydı bulunan köyün nüfusu 7 neferdir. Bunun 6 tanesi haneden oluşur. Hane ise 6 bennaktır. Köyün 1 adet de kethüda kaydı vardır.⁵⁴¹

⁵³⁴ BOA TD, nr. 87, s.261.

⁵³⁵ BOA TD, nr. 148, s.449.

⁵³⁶ BOA TD, nr. 87, s.264.

⁵³⁷ BOA TD, nr. 148, s.453.

⁵³⁸ BOA TD, nr. 148, s.382.

⁵³⁹ BOA TD, nr. 148, s.382.

⁵⁴⁰ BOA TD, nr. 148, s.383.

⁵⁴¹ BOA TD, nr. 148, s.388.

Karaman: Köyün sadece 1529 yılında kaydı vardır. Nüfusu ise 5 haneden müteşekkildir. Bu da bennaktır.⁵⁴²

Urum Beyi: 1529 yılı kayıtlarında bulunan bu köy 3 bennak, 1 mücerred ile birlikte 4 neferden oluşur.⁵⁴³

Kabacılı: 1529 yılı kayıtlarında mevcut olup 5 bennak ve 1 mücerred ile birlikte 6 neferden oluşur.⁵⁴⁴

Işıklar: Köyün 1529 yılında kaydı bulunur. 13 bennak ve 4 mücerred kaydı bulunan köyde 17 nefer bulunur.⁵⁴⁵

Çakırgöz: 1529 yılı kayıtlarında bulunan bu köy 5 bennak ve 4 mücerred ile birlikte 9 neferden oluşur.⁵⁴⁶

İkizce: Köyde 48 nefer mevcuttur. Köyün hane sayısı 37'dir. Neferi teşkil edenler ise 37 bennak, 8 mücerred, 1 maarif, 1 hatip, 1 de imamdır. Köy sadece 1529 yılı kayıtlarında mevcuttur.⁵⁴⁷

Temürhanlı: Diğer köylere nazaran kalabalık bir köy olan Temürhanlı Köyü 84 neferden müteşekkildir. Neferin 68 tanesini hane oluşturur. Hanelerin hepsi bennaktır. Ayrıca 10 mücerred kaydı vardır. 3 pir, 1 nabadid, 1 malul, 1 kethüda⁵⁴⁸ kaydı olan bu köy sadece 1529 yılı kayıtlarında vardır.⁵⁴⁹

Çuyan: Bu köyde 34 nefer kayıtlı olup sadece 1529 yılı kayıtlarında mevcuttur. 33 haneden oluşan köyde hanelerin hepsi bennaktır. Ayrıca 1 mücerred kaydı da vardır.⁵⁵⁰

Cebri: Balyanbolu'ya bağlı olan Cebri Köyü 26 bennak ile beraber 26 hane mevcuttur. Ayrıca 2 mücerred kaydı vardı. Hane dışında kayıtlı 2 pir, 1 imam, 1 kethüda, 1 müezzin kaydı mevcuttur. Köyün sadece 1529 yılında kaydı vardır.⁵⁵¹

Kaya: 1529 yılı kayıtlarında bulunan bu köy 2 nim çift, 42 bennak, 1 gaib ile beraber 45 haneden oluşur. Ayrıca 6 mücerred kaydı bulunan köyde

⁵⁴² BOA TD, nr. 148, s.388.

⁵⁴³ BOA TD, nr. 148, s.388.

⁵⁴⁴ BOA TD, nr. 148, s.390.

⁵⁴⁵ BOA TD, nr. 148, s.390.

⁵⁴⁶ BOA TD, nr. 148, s.390.

⁵⁴⁷ BOA TD, nr. 148, s.396.

⁵⁴⁸ Kethüda bennak olarak kaydedilmiş ve muaf tutulmuştur.

⁵⁴⁹ BOA TD, nr. 148, s.397-398.

⁵⁵⁰ BOA TD, nr. 148, s.398.

⁵⁵¹ BOA TD, nr. 148, s.400.

vergilendirme ise şu şekildedir: 2 nim çift 33 akçe, 42 bennak 504 akçedir.⁵⁵² Ancak dikkat çeken nokta ise hane sayısı 44 olarak kaydedilmeliyken 45 olarak kaydedilmiştir. Gaibin muaf sayılmayıp haneden sayıldığı görülür.

Bezirhane: Köyün sadece 1529 yılı kayıtlarında bulunan 5 hanesi vardır. Bunlar ise 3 nim çift, 2 bennaktan oluşur. Ayrıca 1 mücerred kaydı vardır.

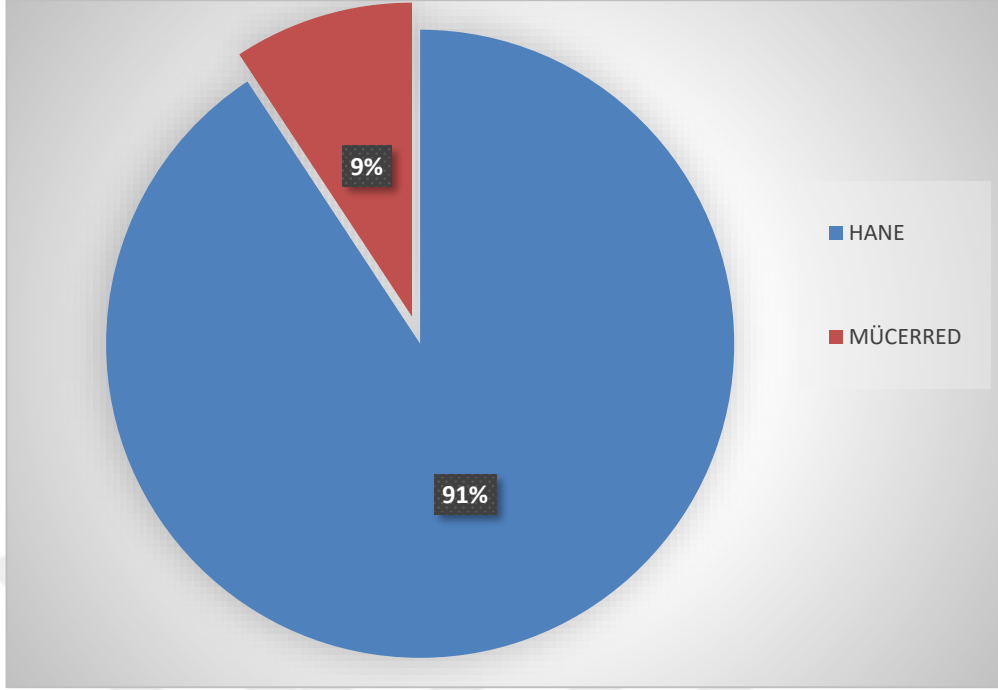
İktisadi olarak bakıldığında ise 3 çiftten 66 akçe, 11 nim çiftten 181,5 akçe, 6 bennaktan 72 akçe resm vergisi alınmıştır. 25 kile hintadan 2.000 akçe, 52 kile şairden 2.550 akçe, milas ve simsim ve börülce ve çavdar ve alaf ve mercimak ve darı ve nohut ve bakla vesair hububattan 785,5 akçe, keten ve kendir ve kenevir 290 akçe, bostandan 240 akçe, kovandan 150 akçe, bağat ve dönümden 1500 akçe, maslul-ü çiftlikten 400 akçe öşür vergisi alınmıştır. Harici reaya ve yörükten 350 akçe, resm-i zeminden 1.314 akçe, resm-i eğdikten 55 akçe, resm-i aruseneden 120 akçe, resm-i deştbaniden 250 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 1530 akçe, resm-i ağnamdan 150 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva yaya ve kaçgun ve resm-i ganem reaya ve resm-i duhan ve kışlak yörükandan 995 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 12.999 akçedir.⁵⁵³

Kovacı: Köyün 2 nim çift, 6 bennakla beraber 8 hanesi vardır. 1529 yılı kayıtlarında bulunan bu köyde ayrıca 2 mücerred bulunur. İktisadi olarak bakıldığında ise 2 nim çiftten 33 akçe, 6 bennaktan 72 akçe vergi alınmıştır. 16 kile hintadan 1280 akçe, 45 kile şairden 2250 akçe, 5 kile darıdan 250 akçe, keten kendir ve kenevirden 250 akçe, simsimden 223 akçe, 6 kile börülceden 480 akçe, bostan ve sebzevattan 220 akçe, bağat ve harici bahçeden 420 akçe, çeltükten her sene 250 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i kovandan 60 akçe, resm-i deştbanden 50 akçe, resm-i aruseneden 20 akçe, resm-i zeminden 400 akçe, resm-i tapu-yı zeminden 500 akçe, cüm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i ağnam ve reaya ve resm-i kışlak taife-i yörükandan ve harici reaya ve gayrıdan 300 akçe, Ahmet bey tasarrufu olan zeytinden (tahmini 100 dönüm yerdir) 180 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 7.478 akçe köyden vergi alınmıştır.⁵⁵⁴

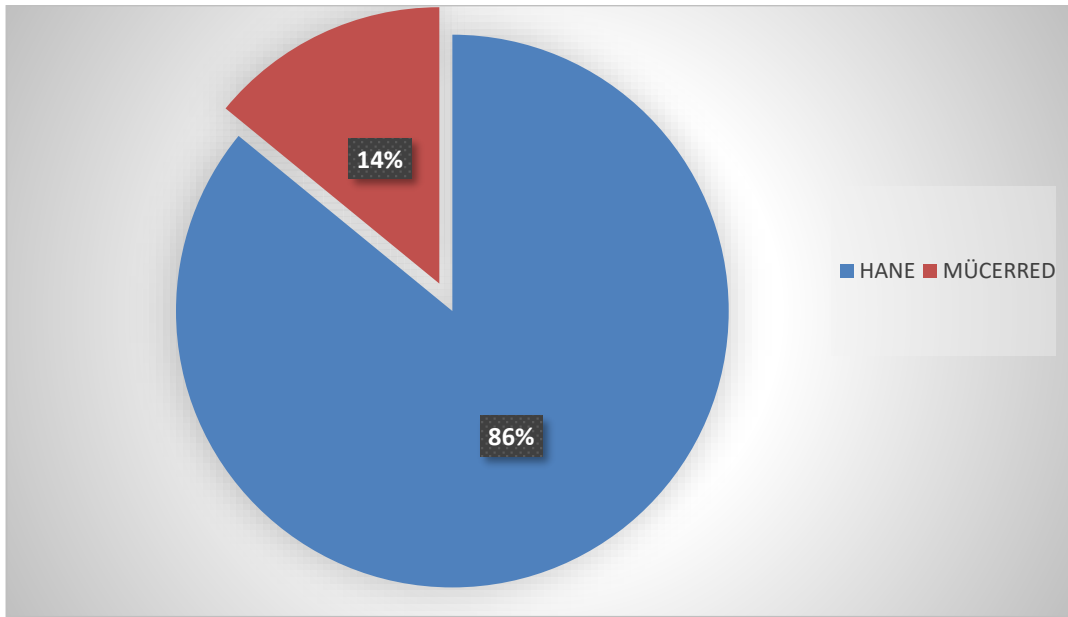
⁵⁵² BOA TD, nr. 148, s.406.

⁵⁵³ BOA TD, nr. 148, s.417.

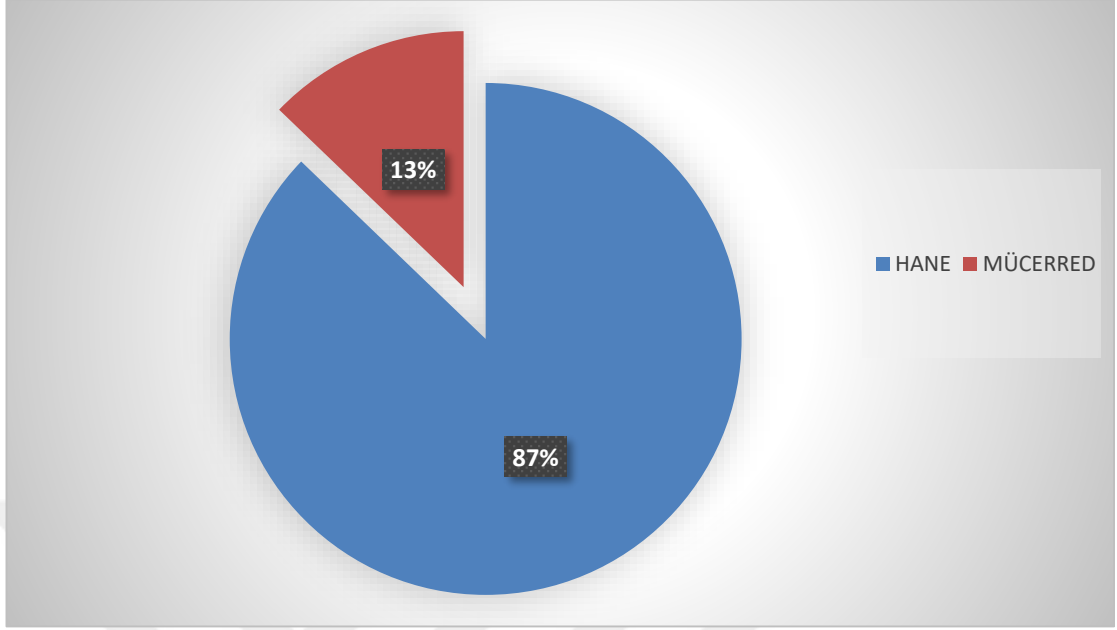
⁵⁵⁴ BOA TD, nr. 148, s.448.

Şekil:4 1478 Yılında Köy Nüfusu

Şekil:5 1512 Yılında Köy Nüfusu

Şekil:6 1529 Yılında Köy Nüfusu

Yukarıdaki şekillerde gösterildiği üzere 1478 ile 1529 yılları arasındaki Birgi'nin tahmini 50 yıllık köy hane ve mücerred nüfus oranları verilmiştir. Verilen bu bilgilere göre 1478 yılında hane nüfusunun toplam nüfus içinde tuttuğu yer %91 gibi yekün bir çoğunluk olmuştur. 1512 yılına gelindiğinde hane nüfusunun toplam nüfus içerisindeki oranı %89'a inmiştir. 1529 yılında ise hane nüfusu toplam nüfusun %87'sini oluşturmuştur. Görüleceği üzere hane nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu dönem 1478 yılıdır. Bu yıldan sonra hane nüfus oranının toplam nüfus oranı içerisindeki yeri azalmıştır.

Hane nüfusundaki verilerden sonra mücerred nüfus oranlarına da bakacak olursak, hane nüfus oranındaki azalmanın aksine köylerdeki mücerred nüfus oranı oranı 1478 yılında %9 iken 1512 de %13 e ve 1529 yılında %14 lere çıkmıştır. Bu da göstermiştir ki genel nüfus oranı içerisinde geçen 50 yıl gibi bir sürede köylerdeki mücerred nüfus oranı artmıştır.

3.1.2.2.Mezra

Kelime bakımından Mezra, günümüzde coğrafi bir tanım olarak “köy altı yerleşme birimi” veya “kır iskân birimi” olarak tanımlansa da, Osmanlı tahrir kayıtlarında bulunan anlamı daha ziyade “ziraat yapılan yer”, daha açık bir ifade ile bir köyün tarım ayağı bağlantısı olarak “tarım faaliyetlerinin tamamlayıcısı” olarak geçmektedir.⁵⁵⁵ Bu ziraat alanlarının Osmanlı döneminde zamanın koşullarına ve bölgelerin coğrafi yapısına göre farklı hususiyetleri olmuştur. Osmanlı tahrir kayıtları mezranın, etrafındaki tarlalarla çok defa terk edilmiş köy yerleri olduğunu göstermektedir. Osmanlı kanunnameleri ise bir yerin müstakil mezra olduğunun belirlenmesinde o yerin harabesi, suyu ve mezarlığının olması gibi şartları belirtir.⁵⁵⁶

Mezralar genel olarak ziraat amaçlı kullanılmıştır. Ancak bazen yayla, bazen de çayır amaçlı kullanıldığı da olmuştur. Özellikle kimsenin islemediği bos mezraların şahıslara yıllık belirli bir meblağ üzerinden mukataaya verildiği anlaşılmaktadır.⁵⁵⁷ Tanım olarak “ekilecek, ziraat yapılacak yer” anlamındaki mezra, konar-göçer hayatın daim yerleşmeye dönmesinde bir köprü vazifesi yapmış olmasına rağmen, varlığını bugüne kadar sürdürmüş geçici bir yerleşim yeridir. Ülkemizin doğal ortamı ve Türk kültürü gereği bugün dahi mezralar görülmekte, mezralarda devam eden faaliyetlerin mevsimleri ve zamanları birbirinden ayrı ayrı icra edilmiştir. Bazı değişiklikler olsa da, bugün genellikle bilinen anlamıyla mezraa “ziraatin hâkim fonksiyon olduğu, geçici bir yerleşme” anlamında kullanılmaktadır.⁵⁵⁸

Ülke coğrafyamızın mezraları, her yönüyle bölgesel olarak farklıdır. Farklılıklar ise, hane ve nüfus büyüklüklerinden, yerleşim tarzı ve kullanılan yapı malzemesine dek, değişik yönlerden ele alınabilir. Bu mevzuda, gerek tarihçiler ve gerekse coğrafyacılar, dikkat çekici ve önem arz eden birçok çalışma yapmışlardır. Tüm bu araştırmalara ve yapılan özverili çalışmalara rağmen, henüz mezraların bölgesel ve yöresel işlevsel özelliklerini karşılaştıracak kadar genel bir kültür ve bilgi birikimine sahip olamadık. Ülkemizdeki mezralar konusuyla ilgili

⁵⁵⁵ Tufan Gündüz, “Kayseri’de Mezraların Köye Dönüşmesinde Konar-Göçer Asiretlerin Rolü”, *II. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (16-17 Nisan 1998)*, Erciyes Üniversitesi Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yay., Kayseri 1998, s. 186-187.

⁵⁵⁶ İlhan Şahin, “Mezra”, *TDV*, C.29, Ankara 2006, s. 546-548.

⁵⁵⁷ Demir, 2007, 123.

⁵⁵⁸ Gümüşçü, 2001, 119.

birçok araştırma yapılmış olsa da bu araştırmalar genel bazda kalmış, yöresel mezraları karşılaştırabilecek keyfiyete gelememiştir. Bu nedenle de görülüyor ki mezralar konusuyla ilgili daha çok çalışma ve araştırmaya ihtiyacımız vardır. Hemen her araştırmacı, mezra terimini; ziraat yapılan=ekilen dikilen arazi diye tanımlarsa da, bunlar arasında hayvancılığı ziraatten saymayan; ancak, sadece hayvan yetiştiriciliği ile uğraşıldığı halde, mezrayı yine ekilen yer olarak kabul eden araştırmacılar da görülmektedir. Bir kısım mezralarda, sadece ekin ekilirken, bazılarında da, odun ve çayır elde edilmesi temel işlev olarak ele alınır. Öyle ki, kırsal yerleşmelerin bölgesel ve yöresel farklı özelliklerinin belirlenmesi ve amaca uygun karşılaştırmalar yapılabilmesi açısından, daha fazla araştırma ve inceleme çalışmasına ihtiyacımız vardır.⁵⁵⁹

Bu tahrirlerde ki konumuz olan mezralara bakacak olursak 7 mezra görülmektedir. Bazı mezralar başlı başına yerleşime, haneye dolayısıyla bir yaşam alanına sahipken bazıları sadece isim olarak kaydedilmiştir. Bazı mezralar ise köylere bazıları ise merkez mahallelere bağlı olarak kayıtlıdır. Ancak dikkati çeken kayıt ise, nüfusu ve üretimi olmayan bazı mezralardan vergi alındı kayıtlarının olmasıdır.

Kadı Çiftliği Doğancı: 1478 yılı tahrir defterleri kayıtlarında sungurculu köyüne bağlı bir mezradır. Musa Bin Sinan Bey ve Mustafa Bin Sinan Bey tımarı olarak kayıtlı olan bu mezra 1 çift ile birlikte 1 haneden oluşur.⁵⁶⁰ 1512 yılında mezranın nüfus kaydı bulunmaz ancak hasıl kaydı vardır. 4 kile hintadan 400 akçe, 12 kile şairden 600 akçe, 4 kile darıdan 200 akçe, 5 kile börülceden 500 akçe, ketenden 40 akçe, 2 kile çavdardan 100 akçe öşür vergisi alınmıştır. Ayrıca 120 akçe resm-i zamin vergisi kayıtlıdır. Yekün vergi ise 1.960 akçedir.⁵⁶¹ Mezranın 1529 yılı kayıtlarına baktığımızda ise hane nüfusu bulunmaz ancak vergi kaydı vardır. Hinta ve şair, vesair hububat ve resm-i zemin ve tapu, vesair tımaran ve karye-i mahsulattan fi senede 1960 akçe öşür vergisi alınmıştır.⁵⁶²

⁵⁵⁹ Hayati Doğanay, Ogün Coşkun, *Mezra Yerleşmeleri ile ilgili Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Doğu Coğrafya Dergisi*, Ankara, 2014, S.29, s.5.

⁵⁶⁰ BOA TD, nr. 8, s.44.

⁵⁶¹ BOA TD, nr. 87, s.264.

⁵⁶² BOA TD, nr. 148, s.453.

Yazıbeyi Oğuz: 1478 yılı kayıtlarında bu mezra Seyd-i Ali Mahmut ve Mehmet Veledi tımarı olarak kayıtlıdır. 1478 yılı tahrir kayıtlarında ne hane sayısı ne de iktisadi yapısı ile ilgili herhangi bilgi yoktur.⁵⁶³

1512 yılı tahrir kayıtlarında ise bu mezra 10 bennak, 4 kara, 1 muhassıl, 1 pir, 1 imam, 2 sair-i berat ile birlikte 14 haneden oluşur. Mezranın ayrıca 9 mücerred kaydı vardır. Bu defterde İktisadi durumu da verilen mezrada 10 bennaktan 120 akçe, 4 karadan 24 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca 13 kile hintadan 1300 akçe, 2 müd şairden 2000 akçe, bürülceden 50 akçe, 1 kile simsimden 100 akçe, kendirden 20 akçe, ketenden 150 akçe, penbeden 30 akçe, limon ketenden 80 akçe, bagattan 150 akçe, darıdan 100 akçe, bostandan 30 akçe, çeltükten 150 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 400 akçe, sazlıktan 100 akçe, eğdikten 30 akçe, resm-i kovandan 31 akçe, resm-i deştbaniden 80 akçe, resm-i tapudan 500 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 5.445 akçedir.⁵⁶⁴

1529 yılı kayıtlarında ise 15 bennak ile 15 haneden oluşur. Ayrıca 3 mücerred kaydı vardır. Bu mezrada bennak olarak kayıtlı 1 kethüda ve 1 imam bulunur. 1 malul kaydı da vardır. Mezranın iktisadi yapısında ise 17 bennaktan 204 akçe vergi alınmıştır. 15,5 kile hintadan 1.240 akçe, 11 kile şairden 550 akçe, bürülceden 120 akçe, çavdar ve simsim ve milas ve alaf ve nohut ve darı ve mercimek vesair hububattan 1596 akçe, keten ve kendir ve penbeden 250 akçe, kovandan 15 akçe, piyaz vesair sebzevattan 120 akçe, mahsulü sazlıktan 40 akçe, limon ketenden 40 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zemin ve bagattan 684 akçe, resm-i eğdikten 5 akçe, resm-i deştbaniden 150 akçe, resm-i tapu-yı zemin ve damdan 250 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i arusane vesair tımaran ve resm-i ganem reaya ve resm-i kışlak ve duhan yörükân harici reaya vesair tımarandan 236 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 5.500 akçe alınmıştır.⁵⁶⁵

Cemal Tepesi ve Doğançı: 1478 yılı tahrir defterleri kayıtlarında Sasalı cemaatine bağlı Bad-ı Soma Beyi Lütfü Bey tımarı olarak kayıtlıdır. 4 çift, 3 nim çift, 1 bennak ile 10 haneden oluşur. Ayrıca 2 mücerred kaydı da mevcuttur.⁵⁶⁶

⁵⁶³ BOA TD, nr. 8, s.58.

⁵⁶⁴ BOA TD, nr. 87, s.261.

⁵⁶⁵ BOA TD, nr. 148, s.450.

⁵⁶⁶ BOA TD, nr. 8, s.64.

1512 yılı defterlerinde ise Yusuf hassı olarak kayıtlıdır.⁵⁶⁷ 1529 yılı defterlerinde ise mezra Has olarak Doğancı cemaatine kayıtlıdır. Ancak hane ve vergi bilgisi yoktur.⁵⁶⁸

İlanlu ve Bozalan: 1512 yılı tahrir defterlerinde bu mezra Dursun Veledi Hüseyin ve Şeyh Paşa Veledi Hüseyin ve Seydi Veledi Hasan ve Hızır Veledi Hamza ve Veledi Şeyh ve İlyas Biraderi tımarı olarak kayıtlıdır. 2 çift, 2 nim çift, 3 bennak, 3 kara ile beraber 10 haneden oluşur. Ayrıca 3 mücerred kaydı olan mezranın 1 adet de imam kaydı bulunur.⁵⁶⁹

1512 yılında ise 1 çift, 2 nim çift, 3 bennak ile 6 haneden oluşur. Bu yıl ki defterde ayrıca vergi kaydı da bulunur. 1 çiftten 33 akçe, 2 nim çift 33 akçe, 3 bennaktan 36 akçe resm vergisi alınmıştır. 1 kile hintadan 100 akçe, 3 kile şairden 150 akçe, darı ve bürülceden 300 akçe, bostandan 10 akçe, bagattan 130 akçe, emruddan 30 akçe, bağçe limondan 55 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i zeminden 100 akçe, resm-i yurttan 10 akçe, resm-i kovandan 20 akçe, resm-i eğdikten 50 akçe, resm-i korudan 240 akçe, resm-i deştbaniden 30 akçe, resm-i başdan 60 akçe, keten ve bahçelerin suyu için 60 akçe, hasıl-ı boz alandan 110 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 1557 akçedir.⁵⁷⁰

1529 yılında ise 1 çiftte, 1 nim çift, 2 bennak ile 4 haneden oluşur. Ayrıca 2 mevkud kaydı vardır. Vergi kaydı ise şu şekildedir: 1 çiftten 33 akçe, 1 nim çiftten 16,5 akçe, 2 bennaktan 24 akçe resm vergisi alınmıştır. 2 kile hintadan 160 akçe, 3 kile şairden 150 akçe, darı ve bürülce ve simsim vesair hububattan 152,5 akçe, bostan ve piyaz ve sir vesair sebzevattan 36 akçe, bagat ve bağçe ve otlakdan 265 akçe, emruddan 40 akçe, bağçeden 55 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i eğdikden 45 akçe, resm-i yurttan 15 akçe, resm-i kovan reaya ve sipahizedegandan 40 akçe, resm-i koru-yu Boz Alan ve İlanlu ve Yaylak der tasarruf-u Ahmed ve Hamza tıyn resmi verirler ki 100 akçe, resm-i deştbaniden 50 akçe, limon keten bağçeden 40 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve resm-i ağnam reaya ve sipahizedegan vesair tımaran ve gayri mahsulattan 108 akçe vergi alınmıştır. Cem'an 1.350 akçedir.⁵⁷¹

⁵⁶⁷ Bu mezranın hane kaydı Yağız Köyü içerisinde verilmiştir.

⁵⁶⁸ BOA TD, nr. 148, s.453.

⁵⁶⁹ BOA TD, nr. 8, s.247.

⁵⁷⁰ BOA TD, nr. 87, s.263.

⁵⁷¹ BOA TD, nr. 148, s.452.

Yaman: 1478 yılı tahrir kayıtlarında bulunmayan bu mezra 1512 yılı kayıtlarında Birgi'ye bağlı Gürek Çiftliğinin mezrasıdır. Hane kaydı bulunmayan mezra ile ilgili hasıl hububat ve gayriden fi senede 2580 akçe vergi alındığına dair kayıt vardır.⁵⁷² 1529 yılı kayıtlarında ise yine hane kaydı bulunmayıp aşar-ı hububat ve çiftlik ve kovan vesairden fi senede 1.779 akçe vergi alındığı ile ilgili kayıt bulunur.⁵⁷³

Akıncılar: Bu mezra 1478 ve 1512 yılı tapu tahrir defterlerinde kayıtlı değildir. Sadece 1529 yılı kayıtlarında mevcut olan mezra 2 nim çift, 7 bennak ile 9 haneden oluşur. Aynı zamanda 2 nim çiftten 33 akçe, 7 bennaktan 84 akçe resm vergisi alındığına dair bilgi mevcuttur.⁵⁷⁴

Yenice: Mezranın 1478 yılı ve 1512 yılı defterlerinde kaydı yoktur. Ancak 1529 yılında 10 nim çift, 14 bennak ile beraber 24 hane kaydı vardır. Ayrıca 6 mücerred kaydı vardır.⁵⁷⁵

3. 1. 3. Konar-Göçerler

Arşiv belgelerinde aşiret, cemaat, oymak şeklinde tanımlanan konar-göçerler, etnik kökenden ziyade buldukları coğrafyaya ve yaşayış biçimine göre “Türk/Etrak”, “Yörük” veya “Türkmen”, “Kürt/Ekrad” gibi isimlerle bilinmektedirler. Kızılırmak'tan itibaren Anadolu'nun batı taraflarından Marmara ve Ege Denizlerine kadar uzanan saha ile Rumeli'de yaşayan konar-göçerlere “Yörük”, Kızılırmak'tan itibaren Anadolu'nun doğu ve güneyinde kalan bölgeler ile Suriye ve Irak'ta yaşayan konar-göçerlere ise “Türkmen” ismiyle bilinmişlerdir.⁵⁷⁶ Aynı zamanda kullanıldığı coğrafi saha itibarıyla hem Türkmen hem de Yörük adlarını birbirinden kesin çizgilerle ayırmak oldukça zor olmuştur. Bu kelimeler, aynı bölgede, aynı konar-göçer grubunu ifade etmek için zaman zaman birbirinin yerine de söylenmiştir.⁵⁷⁷

Aydın ve Menteşe sancağında yaşayan cemaatlerin ise zaman zaman farklı kazalarda tahrire tabi tutuldukları görülmüştür. Bu durum, cemaatlerin hareket halinde olması nedeniyle tahrir sırasında buldukları kazaların farklı olmasıyla

⁵⁷² BOA TD, nr. 87, s.262.

⁵⁷³ BOA TD, nr. 148, s.451.

⁵⁷⁴ BOA TD, nr. 148, s.407.

⁵⁷⁵ BOA TD, nr. 148, s.410.

⁵⁷⁶ Şeyda Büyükcan Sayılır, “Türkiye’de Konar Göçerlerin Sosyo-Tarihsel Yapıları”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Ankara, 2013, S. 19, s.24.

⁵⁷⁷ Sayılır, 2013, s 24.

açıklanabilir.⁵⁷⁸ Fakat Aydın sancağında yaşayan cemaatlerin tamamı 1466, 1473 ve 1476 tarihli tahrirlerde Tire kazasında gösterilmiştir. Kanuni döneminde düzenlenen tahrirden itibaren ise cemaatlerin bağlı oldukları kazalar belirtilmeye başlanmış olmasına karşılık, cemaatlerin buldukları yerlerin sıhhatli bir şekilde kaydedildiği söylenemez. Bu yüzden tahrirlerde cemaatlerin yaşadıkları yerler kesin olarak tespit edilememektedir.⁵⁷⁹

Osmanlı Devleti'nin beylikten devlet statüsüne geçtiği ilk yıllarında göçebelerin, yeni şehirler kurmada veya ele geçirilen şehirlerin gelişmesinde ön plânda olmadıkları anlaşılmaktadır. Gerçekte de onların yerleşik hayata geçirilmeleri kolay olmadığı gibi, sosyal yapılarını hemen değiştirebilecekleri bir köklü değişimine tabi tutulduklarını düşünmek olanaksızdır. Bu sebepten ilk zamanlarda Anadolu'nun değişik bölgelerine doğru yoğun bir aşiret göçüne kaynaklarda rastlanmaz.⁵⁸⁰ Osmanlı şehirlerindeki vakıf kurucularına bakıldığında tahrir kayıtlarından bu kurucuların lakaplarından şehirli zanaatkârlar oldukları anlaşılmaktadır. Bu da gösterir ki, bu cemaat, aşiret ve konar-göçerlerin Osmanlı şehir hayatına ve şehir imar durumlarına pek etkileri olmamıştır. Anlaşıyor ki ilk imar ve iskân hareketleri şehirlerin yerleşik yaşayanları tarafından takip edilmiştir.⁵⁸¹

Hayatlarını zorlamalar sebebiyle şekillendirmeyen Konar-göçerlerin, isteğe bağlı ve belirli bir noktayı hedeflemeden belki daha doğru bir deyişle; “ayrıldığı yere bir daha ne zaman geri döneceğini planlamadan” yapılan göç hareketini gerçekleştiren topluluklarla, yaylak-kışlak arasında göç eden topluluklar arasında hayli belirgin değişiklikler vardır. Türkler, bu ikinci grupta yer alırlar. Yerleşik yaşama geçmeden önce Türk milleti, hayat tarzlarının göçerlik veya konar-göçerlik kavramı içinde değerlendirilmesi icap etmektedir. Diğer bir bakışla, mevsime bağlı olarak gerçekleştirilen ve belli iki bölge (yaylak-kışlak) arasında gidip gelen toplulukların bağlı buldukları kültür, göçebe kültür değil, “göçer

⁵⁷⁸ Sadullah Gülten, “Batı Anadolu’da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular”, *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 12, S. 22, Aralık 2009, s.194.

⁵⁷⁹ Sadullah Gülten, 2009, s 194.

⁵⁸⁰ Mustafa Akdağ, Türkiye'nin İktisadi ve İctimaî Tarihi, Cilt I, İstanbul, 1995, s.205.

⁵⁸¹ Abdullah Saydam, “Sultanın Özel Statüye Sahip Tebaası: Konar-Göçerler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2009, Sayı:20, s.12.

kültür “dür ve insanları da göçebe değil “göçer” veya “konar-göçer “şeklinde bilinmelidir.⁵⁸²

Konar-göçerler hayat tarzlarına uygun olarak hayvancılıkla meşgul oluyorlardı. Bununla birlikte, bir tür basit ziraat yaptıkları da bilinir. Fakat bunların asıl yaptıkları is hayvancılık dolayısıyla çobanlıktı. Sahip oldukları büyük sürüler koyun, keçi, deve, at ve hatta katır ile Osmanlı Devleti'nin bazı bölgelerinin ihtiyaçlarını görüyorlardı. İstanbul'un et ihtiyacının bir bölümü buradan karşılanıyordu. Konar-göçerlerin teşekküllerin bazıları özellikle koyunculukla isimlerini duyurmuşlardır. Koyunların hastalık nedeniyle kırılması veya eşkıya baskınları sonucunda çalınması halinde aşiretlerin, koyunculuğa dayanan ekonomik hayatları büyük olumsuzluklara maruz kalıyordu, bu yüzden bazı aileler, hatta bazen aşiretlerin tamamı ekonomik olarak çöküyorlardı. Böylece, vergilerini ödeyemeyecek duruma gelen aşiretler genellikle yeniden tahrire tabi tutuluyor veya sadece koyun ve deve sayısını tespit etmek amacıyla da tahrir yapılıyordu.⁵⁸³

Konar-göçerlerin ülke ekonomisine önemli katkıları bulunurdu. Sahip oldukları koyun ve keçi sürüleri ile iç pazarın et, süt, yağ, peynir ihtiyacını görüyor, ayrıca; at, deve, katır yetiştirerek ulaşım sıkıntısını ortadan kaldırmaya yardımcı oluyorlardı.. Konar-göçerler, ihtiyaçları olan ürünlerin büyük bir bölümünü takas yoluyla elde ediyorlardı. Elde edilen üretim mahsulü hayvansal ürünleri verirler, ihtiyaçları olan tahıl ürünlerini karşılarlardı. İhtiyaç fazlası olan süt, yoğurt, peynir, yağ gibi ürünleri kondukları yere yakın bir pazar da satar veya başka bir seyle takas ederlerdi. Böyle olunca konup göçtükleri yerlere yakın köy ve kasabalar, konar- göçerler için uygun bir ticaret alanı haline gelmekteydi.⁵⁸⁴

Osmanlı devleti, konar-göçer aşiret ve cemaatlerin ziraata alışmaları için azamî gayret göstererek, zirrate zarar verenlerin üzerine asker sevk edileceği hususunu bildirerek ziraattaki ciddiyetini ve üretime verdiği ehemmiyeti gözler

⁵⁸²Sayılr, 2013, 24.

⁵⁸³ Şahin, 2008, 40.

⁵⁸⁴ A.Latif Armağan, “Osmanlı Devletinde Konar- Göçerler”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.4, Ankara, 1999, s.145.

önüne sermiştir. Bütün bu çabalarla hem aşiretlerin eski yerlere geri dönmesi önlenmeye çalışılmış hem de ziraî üretimin artırılması hedeflenmiştir.⁵⁸⁵

Osmanlı, Devlet politikası olarak hiçbir zaman aşiretler gibi toplumsal grupları tamamıyla yok etmek biçiminde bir politika izlememiştir. Düzen ve kanunlara uydukları müddetçe bu aşiretlerin ve cemaatlerin yaşantısına pek müdahale edilmedi ve “özel statülü tebaa” olarak varlıklarını sürdürmelerine müsaade edilirdi. Özellikle bazı kendine özgü işlerde devlet teşkilâtı kurulması yerine, bu konularda tecrübeli ve yetenekli olan aşiretlerden istifade edilmesi daha pratik olarak düşünülmüştür. Örneğin dağlarda ve çöl bölgelerinde asayişin sağlanması ve bunun için kolluk kuvvetlerinin ayrılması topoğrafik nedenlerden ötürü hem daha zordu, hem de toprağın daha az gelir sağlaması nedeniyle buraları çok da kıymet arz etmiyordu. Bu gibi mecralarda, vergileri toplayıp ilgili birimlere ulaştırmak, ticarî ve askerî amaçlarla kullanılan yolları tehdit etmemek şartıyla, yöredeki etkili aileleri görevli kılmak, problemleri çözüp işleri yoluna koyuyordu. Sonuç olarak her aşiret vergi verme, asker gönderme gibi önemli meseleler dışında iç işleriyle ilgili problemleri kendi aralarında halledebilirdi.⁵⁸⁶

Osmanlı Devleti'nin merkezîyetçi yapısı konar-göçerlerin hukuki nizamlarını da etkilemiştir. Osmanlı Devleti zamanında konar-göçerler başıboş bir hayat tarzı yaşamayarak, devletin merkezîyetçi idare tarzı ile daima kontrol altında tutulmuş, sancak veya kaza statüsünde ya da belli bir sancağın sınırları dâhilinde tımar veya has ünitesi içinde olmak üzere idari ve mali bir teşkilat çerçevesinde teşkilatlandırılmışlardır. İdari ve mali bir teşkilata sahip olan konar-göçerler, üzerinde buldukları toprakların teşkilatlarına bağlı olarak tımar, zeamet, has reayası veya bir vakıf toprağına raiyyet olarak kaydedilmişti.⁵⁸⁷

Konar-göçerleri ve cemaatleri incelemekte olduğumuz bu 3 defter kayıtlarına göre çalışmamızda işleyemeye çalıştık. Hem nüfusları, hane ve mücerredlerin sayıları belirsiz olanlar, hem de ziraat yapanları ve ayrıca kayıtlarda mevcut olan nüfusu olmayıp vergi kaydı olanları dahi ayrıntılı şekilde incelemeye tahlil etmeye çalıştık. Anlaşılan o ki defterlerin kayıt tahrir yılları döneminde

⁵⁸⁵ Celal Erdönmez, *Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti Ve Konar Göçer Aşiretlerin Yerleştirilmesi (1840–1876)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 1995, s. 12.

⁵⁸⁶ Nilüfer Bayatlı, *XVI. Yüzyılda Musul Eyaleti*, TTK, Ankara, 1999, s.159.

⁵⁸⁷ Sadullah Gülten, “Batı Anadolu’da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 12, S. 22, Aralık 2009, s. 193.

(1478-1529) hem bölgede bulunan yerli cemaatler hemde gebran ve kefean şeklindeki gayr-ı müslim cemaat ve aşiretler osmanlıya karşı eşit koşullarda tutulmuş ve yıllarca sorunsuz şekilde aynı coğrafyada hayat sürmüşlerdir. Çalışmakta olduğumuz tahrir defterlerindeki cemaat, konar-göçer kayıtları şu şekilde kaydolunmuştur.

Kazıkçılar: Sadece 1478 yılı tahrir kayıtlarında olup 7 bennak, 4 kara ile birlikte 11 haneden oluşur. Ayrıca bu cemaatte 2 adet mücerred kaydı vardır. Cemaatin toplam nüfusu 13 neferdir.⁵⁸⁸

Kuru Bayırı: 1478 yılı tapu kayıtlarında Hamza Bey tımarı olarak geçen bu cemaat, 15 nim çift, 11 kara, 47 bennak ile birlikte 73 haneden oluşmaktadır. Ayrıca 10 mücerred ve 2 imam kaydı bulunmaktadır.⁵⁸⁹ 1512 yılında ise 16 nim çift, 95 bennak, 42 kara, 4 imam, 3 pir, 1 nabadid, 1 malul ile birlikte 153 haneden oluşur. Ayrıca 12 mücerred kaydı vardır.⁵⁹⁰ 1512 yılında Birgi'ye bağlı Tasahorya'da yaşayan bir cemaat olarak verilmektedir.⁵⁹¹

Tanrıvermişler: 1478 tapu tahrir defterlerinde bu cemaatin Yenice köyüne bağlıdır.⁵⁹² “Kaza-i Yenice ve kaza-i der bundan evvel nice olageldiği ile ol sureti defter ve kayıt budur ol vakit sorulup Mezkûre köyün yeri 12 dönüm ve bağları yeri 6 dönüm olur. Zikr olan yer çok kereler kandimü'l eyyamdan reâyâ husul ve Birgi Subaşıssı hassıdır. Zikr olunan yer Çerkezlerin bağ haracı iki karaya bir akçe ve ikamet resmi Voyvoda hakkı insifakih oğlu Mehmet'indir.” diye köyde kayıt vardır.⁵⁹³

1512 yılı kayıtlarında ise cemaat 14 bennak, 3 kara ile birlikte 17 hane kayıtlıdır. Ayrıca 2 mücerred kaydı bulunur. Hasıl kaydı bulunmamaktadır.⁵⁹⁴ 1529 yılında ise 12 bennak ile 12 hane kayıtlıdır. Ayrıca 7 nabadid ve 3 mücerred kaydı bulunan bu cemaatin hasıl kaydı bulunmamaktadır.⁵⁹⁵

Pınarlı ve Bademli: Sadece 1478 yılında kaydı bulunan bu cemaat 15 haneden oluşmaktadır. Hane dağılımı ise şu şekildedir: 6 çift, 1 nim çift, 5 kara, 3

⁵⁸⁸ BOA TD, nr. 8, s.9

⁵⁸⁹ BOA TD, nr. 8, s. 10.

⁵⁹⁰ BOA TD, nr. 87, s.224.

⁵⁹¹ BOA TD, nr. 148, s.406.

⁵⁹² Tanrıvermişler cemaati hane ve hasıl bilgisi Yenice Köyü içerisinde işlenmiştir.

⁵⁹³ BOA TD, nr. 8, s.19-20.

⁵⁹⁴ BOA TD, nr. 87, s.229-230.

⁵⁹⁵ BOA TD, nr. 148, s.413.

bennak. Ayrıca 3 mücerred⁵⁹⁶ kaydı bulunan bu cemaat 1512 ve 1529 yılı tapu tahrir defterlerinde kayıtlı değildir.

Ömer Ahi : 1478 yılı kayıtlarında Hamza Bey tımarı olan bu cemaat 6 çift, 6 kara ile birlikte 12 haneden oluşur. Ayrıca bu cemaatin 3 mücerred kaydı bulunmaktadır.⁵⁹⁷

1512 yılı kayıtlarında ise bu cemaat 1 çift, 9 nim çift, 2 bennakla beraber 12 haneden oluşur.⁵⁹⁸ Ayrıca 4 mücerred kaydı da bulunan köyün hasılı ise şu şekildedir: 7 çiftten 231 akçe, 44 nim çiftten 726 akçe, 55 bennaktan 660 akçe, 24 karadan 162 akçe⁵⁹⁹ resm vergisi alınmıştır. 3,5 müdd hınatadan 7.000 akçe⁶⁰⁰ 4 müdd şairden 4.000 akçe, 7 kile vesair hububattan 350 akçe, 6 kile darıdan 300 akçe, 3 kile çavdardan 150 akçe, 3 kile simsimden 300 akçe, 15 kile börülceden 1500 akçe, penbeden 1000 akçe, ketenden 180 akçe, kovandan 250 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i korudan 80 akçe, resm-i asiyabdan 90 akçe, resm-i zeminden 1.300 akçe, resm-i tapudan 3500 akçe, resm-i aruseneden 250 akçe, resm-i deştbaniden 170 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı hevadadan 1.000 akçe, çiftlik hassa ki 50 dönüm yerden 1.200 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca Mehmed Çelebi elinde olan evkaf yerin vakfiyet üzere 1.000 dönümlük yer tasarruf olmuştur. Bu bin dönümlük yerden ise 700 akçe vergi alınmıştır. Bu bin dönümlük yerin 100 dönümü öşrü ve rüsumu için şubaşına verildi ve buradan 630 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 24.928 akçedir.⁶⁰¹ Hane sayısında olduğu gibi muhtemelen hâsıllarda da önceki cemaatlerle birlikte yazılmıştır.

1529 yılı kayıtlarında bakıldığında 1 çift, 5 nim çift, 3 bennak ile 9 hane bulunan cemaatin mücerred kaydı yoktur. 1512 yılı kayıtlarının aksine hâsılı da ayrı olarak verilmiştir. 1 çiftten 33 akçe, 5 nim çiftten 82,5 akçe, 3 bennaktan 36 akçe vergi alınmıştır.⁶⁰²

⁵⁹⁶ BOA TD, nr. 8, s.20.

⁵⁹⁷ BOA TD, nr. 8, s.20.

⁵⁹⁸ Karye ve cemaatlerin hane sayıları bu cemaatte toplu olarak verilmiştir. 130 olarak verilen bu hane sayısı hesapladığımızda 132 olarak çıkmaktadır.

⁵⁹⁹ Karanın hâsıl hesabında hata vardır. Kara deftere 24 adet kaydedilmiştir. Ancak biz hesapladığımızda kara 27 adettir. Resmi ise 27 adet kara üzerinden hesaplanmıştır. 24 kara ile hesaplınsaydı 144 akçe yapardı. 6x27:162.

⁶⁰⁰ Normalde 3500 akçe hesaplanmalıyken iki katı akçe alınmıştır.

⁶⁰¹ BOA TD, nr. 87, s.230.

⁶⁰² BOA TD, nr. 148, s. 413.

Girne Deresi: 1478 yılı kayıtlarında 48 kara ve 1 bennakla beraber 49 haneden oluşan bu cemaatin 16 adet mücerred kaydı da vardır. cemaatin ayrıca verilen verilen vergi kayıtlarına göre 4 bab asiyabdan 240 akçe, resm-i citten 294 akçe, ?30 akçe, bagat ve bağçeden 126 akçe vergi alınmıştır. El hasılı 453, el risalesi ise 327 akçedir.⁶⁰³

1512 yılında ise 65 kara, 2 gaib, 1 imam, 1 amanın yanısıra 10 mücerred kaydı bulunan köyün 79 neferi vardır.⁶⁰⁴ ayrıca “Çeltükciyan Arg Yurd Kızıl mezkuran Çeltükciyanlardır. Ekin öşrü verirler ve Kara ve resm-i Arusane ve Cürm ve Badı heva verirler.” Diye kayıt bulunan bu cemaatin hasıl kaydı ise şu şekildedir:65 karadan 390 akçe, 4 bab asiyabdan 240 akçe, resm-i diğer 60 akçe, bagat ve bahçe ve fi sene 150 akçe, resm-i arusane ve cürm-ü cinayet ve bad-ı heva 100 akçe vergi alınmıştır. Yekünü ise 940 akçedir.⁶⁰⁵

1529 yılı tahrir kayıtlarında ise 68 bennak, 1 kötürümle 68 hane kaydı vardır. Ayrıca 23 mücerred kaydı vardır. Mahsul hasılına bakıldığında 69 bennaktan 828 akçe resm vergisi alınmıştır. 4 bab resm-i asiyebdan 240 akçe, resm-i? 60 akçe, bağ ve bağçeden 350 akçe, resm-i arusaneden 140 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve yaya ve kaçgun ve ?162 akçe vergi alınmıştır. Cem’an1780 akçedir.⁶⁰⁶

Aydınlar: Cemaatin sadece 1478 yılında kaydı vardır. 2 nim çift, 1 kara ve 1 bennak ile birlikte 4 hanesi vardır. Bu cemaatin 1512 ve 1529 yılı tahriri defterlerinde kaydı yoktur ve 1478 yılında da mahsulü ile ilgili bilgiye yer verilmemiştir.

Alacayakalı: 1478 yılı tahrir kayıtlarında Hamza Bey tımarı olan bu cemaat 25 çift, 3 nim çift,9 kara ile 37 haneden oluşur. Bu cemaatin 21 mücerred kaydı vardır⁶⁰⁷ ki en fazla mücerred kaydının bulunduğu yerlerden birisidir.

Bu cemaatin 1512 yılı kayıtlarında ise 54 hanesi vardır. Dağılımına bakıldığında 38 bennak, 16 karadan oluşur. Bu cemaatin ayrıca 2 pir, 3 nabadid ve

⁶⁰³ BOA TD, nr. 8, s.23.

⁶⁰⁴ Çeltükçiyan nefer 66 olarak kaydedilmiştir.

⁶⁰⁵ BOA TD, nr. 87, s.212.

⁶⁰⁶ BOA TD, nr. 148, s.384-385.

⁶⁰⁷ BOA TD, nr. 8, s.25.

10 mücerred kaydı mevcuttur. Verilen 38 bennaktan 456 akçe, 16 karadan 96 akçe vergi alınmıştır.⁶⁰⁸

1529 yılı defterlerinde cemaatin 60 bennaktan oluşan 60 hane kaydı vardır. Ayrıca 13 mücerred, 3 nabadid, 1 gaib ve 1 pir kaydı mevcuttur. Bu yılki kayıta hasıl ile ilgili herhangi bir bilgi yoktur.⁶⁰⁹

Gebran: 1478 yılı tahriri defterinde 9 hanelik bir cemaat olarak verilmiştir.⁶¹⁰ 1512 yılı kayıtlarında ise 14 hanelik Gebran cemaati vardır. 1529 yılında 7 hanelik Gebran cemaati kayıtlıdır. Bu kayıta ayrıca resm-i yoncadan 25'er akçe diye kayıt vardır.⁶¹¹ 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında Gebran cemaati Cebri'ye bağlı olarak verilirken 1478 yılı kayıtlarında Birgi'ye bağlı olarak verilir.

Dedelü ve Kurula Koyunlu: Birgi'ye tabii olan bu cemaat 1478 yılında 45 çift, 2 nim çift, 9 kara, 60 bennak ile beraber 128 henden oluşur. Cemaatin ayrıca 60 mücerred kaydı vardır.⁶¹² 1512 yılında ise 127 bennak,⁶¹³ 21 kara, 3 imam, 2 gaib, 1 muhassıl, 1 müezzin, 1 malul, 1 pir ile 148 haneden oluşur. 22 mücerred kaydı bulunan cemaatte 21 karadan 126 akçe vergi alınır.⁶¹⁴ 1529 yılında ise bu cemaat sadece ismen kayıtlıdır. Herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir.

Kaymakçılar: 1478 yılı defterinde 6 çift, 2 nim çift, 3 bennak ile 11 haneden oluşur. 1 mücerred⁶¹⁵ kaydı da bulunan cemaatin hasıl kaydı mevcut değildir. 1512 yılında ise 9 bennak, 2 kara ile 11 haneden oluşan cemaatin 2 mücerred kaydı mevcuttur. Verilen 9 bennaktan 108 akçe, 2 karadan 12 akçe vergi alınır.⁶¹⁶ 1529 defterinde ise 11 bennak ile 11 hane kaydı vardır. 4 adet de mücerred kaydı bulunur.⁶¹⁷

Girne Deresi: bu cemaat 1478 yılı kayıtlarında 1 çift ve 7 mücerredi vardır. Ancak hane sayısı 54 olarak verilmiştir.⁶¹⁸ 1512 kayıtlarında ise 41 bennak, 17 kara ile birlikte 58 hane vardır. Ayrıca 2 mücerred kaydı ve 3 pir kaydı bulunur.⁶¹⁹

⁶⁰⁸ BOA TD, nr. 87, s.217.

⁶⁰⁹ BOA TD, nr. 148, s.392-393.

⁶¹⁰ BOA TD, nr. 8, s.26.

⁶¹¹ BOA TD, nr. 148, s.400.

⁶¹² BOA TD, nr. 8, s.26-28.

⁶¹³ Bennak deftere 126 olarak kaydedilmiştir. Resm-i ise 1512 akçedir.

⁶¹⁴ BOA TD, nr. 87, s.214-216.

⁶¹⁵ BOA TD, nr. 8, s.29.

⁶¹⁶ BOA TD, nr. 87, s.214.

⁶¹⁷ BOA TD, nr. 148, s.388.

⁶¹⁸ BOA TD, nr. 8, s.30.

⁶¹⁹ BOA TD, nr. 87, s.219.

1529'da ise 8 bennakla birlikte 8 hanesi bulunan bu cemaatin ayrıca 5 mücerred, 1 pir kaydı da mevcuttur.⁶²⁰

İnebeylü: 1478 yılında Hamza Bey tımarı olarak kayıtlıdır. 6 çift, 4 nim çift, 1 imam ve 9 mücerred kaydı bulunan cemaatin 49 neferi vardır.⁶²¹ 1512 yılı kayıtlarında ise 83 bennak, 26 kara ile 109 hane kaydı vardır. Cemaatin ayrıca 11 mücerred, 1 kethüda, 3 pir, 1 malul, 2 imam kaydı da vardır.⁶²² 1529 yılı kayıtlarına gelindiğinde 83 bennak ile 83 hanesi vardır. 17 mücerred, 1 gaib, 1 imam (bennaklardan birisi imam olarak kaydedilmiştir) kaydı mevcuttur.⁶²³

Uluserlü: bu cemaat 1478 yılı kayıtlarında 47 neferden oluşur. 23 çift, 1 bennak, 1 nim çift, 1 kara kaydının yanı sıra 16 mücerred kaydı vardır.⁶²⁴ 1512 yılı tahrir kayıtlarında ise 31 bennak, 17 kara, 1 pir, 1 muhassıl ile beraber 56 hanesi bulunan cemaatin 6 mücerredi vardır. Ayrıca 31 bennaktan 372 akçe, 17 karadan 102 akçe vergi alındığına dair kayıt mevcuttur.⁶²⁵ 1529 kaydında ise 44 bennak ile 44 hane kaydı vardır. 17 adette mücerred kaydı bulunur.⁶²⁶

Kemaller: Cemaat 1478 yılı tapu tahrir kayıtlarında Hamza Bey tımarı olarak geçer. 1 çift, 2 kara, 25 bennak ile beraber 27 hane kaydı vardır ayrıca 23 mücerred kaydı da mevcuttur.⁶²⁷ 1512 yılında ise 40 bennak ve 8 karadan oluşan 48 hane kaydı bulunur. Cemaatin ayrıca 5 mücerred, 1 malul, 2 pir, 1 kethüda kaydı da mevcuttur. Bu cemaatin iktisadi yapısına bakıldığında 40 bennaktan 480 akçe, 8 karadan 48 akçe resm vergisi alınmıştır. Kuru-yı gerçeklüce ve Kuru-yı hasıldan 300 akçe, kuru-yı Uzun dereden 200 akçe, kuru-yı bulamaç hasılı 700 akçe, Bozdağda ? sekurunda ? meydan yerine varınca hasılı 500 akçe vergi alınır. Yekün kuru-yı mezburan ve bennak ve kara ve ganem 2228 akçedir.⁶²⁸

1529 yılı kayıtlarında ise 32 bennak ile 32 haneden oluşur. Bu 32 bennaktan 384 akçe, kuru gerçeklü de kuru hasıladan 250 akçe, kuru uzun...150 akçe,

⁶²⁰ BOA TD, nr. 148, s.393.

⁶²¹ BOA TD, nr. 8, s.30.

⁶²² BOA TD, nr. 87, s.216-217.

⁶²³ BOA TD, nr. 148, s.391-392.

⁶²⁴ BOA TD, nr. 8, s.30-31

⁶²⁵ BOA TD, nr. 87, s.214.

⁶²⁶ BOA TD, nr. 148, s.387.

⁶²⁷ BOA TD, nr. 8, s.31-32.

⁶²⁸ BOA TD, nr. 87, s.212-213.

bolama? 400 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve resm-i arusane ve resm-i ganem ve kovandan 310 akçe vergi alınır. Cem'an 2494 akçedir.⁶²⁹

Müselleman: 1478 yılı kayıtlarında bulunan bu cemaat Caberli köyüne bğlı olup 10 bennak 10 haneden oluşur.⁶³⁰

Ayasarko: 1478 yılı kayıtlarında bu cemaat 2 çift ve 1 bennaktan oluşan 3 haneliktir. 11 kile hintadan 330 akçe, 1 müdd 15 kile şairden 560 akçe, 12,5 kile darı ve bürülce ve çavdar ve simsimden 181 akçe, keten, penbe ve bostandan 70 akçe, çeltikten 113 akçe, Kozluk ve zeytinlikten 25 akçe, cürm ve arusanedan 20 akçe, resm-i çift bagat, saz ve resm-i küpten 900 akçe, 80 dönüm miktar yerden 296 akçe vergi alınmıştır. Fil hasıl 1000 akçe, el risale 1495 akçedir.⁶³¹ Cemaat 1512 ve 1529 yılı kayıtlarında mevcut değildir.

Kara Gömenos: Tapu tahrir defteri kayıtlarında sadece 1478 yılında vardır. 1 çift, 5 nim çift, 2 kara ile 8 haneden oluşur ve 2 mücerred kaydı da vardır. cemaatin hasılları Karye-i Gömenos ve Karye-i Havace ve Cemaat-i Kefere ile birlikte verilmiştir. 28,5 hintadan 840 akçe, 14 kile ve 1 müd şairden 544 akçe, 9 kile ve 1müd tahundan 420 akçe, ketenden 410 akçe, 8,5 kile susamdan 80 akçe, penbeden 22 akçe, kovandan 180 akçe, bagattan 558 akçe, hasıl-ı korudan 50 akçe, resm-i ganemden 185 akçe, resm-i sazlık 90 akçe, resm-i gerdek 80 akçe, çeltük hasılı 720 akçe, 10 kile bürülceden 3,5 sek ve 10 kile bürülceden 307 akçe, çiftlik-i hassa ki 15 çiftlik hinta ve şair ve çavdar ve darı ve bostan ve keten ve bürülce hasılı bahçe ki 36 dönüm hasılından 4768 akçe, resm-i çiftten 532 akçe vergi alınmıştır. Fil hasılı 5850 akçe, el risalesi 3876 akçedir.⁶³²

Küre: sadece 1478 yılında bulunan bu cemaat 3 çift, 3 karadan oluşan 6 hanedir ve 5 adet de mücerredidir vardır. 11,5 kile hintadan 930 akçe, 15,5 kile ve 8 sağ şairden 2808 akçe, 3 kile bürülceden 96 akçe, 3 sağ simsimden 900 akçe, penbeden 26 akçe, piyazdan 27 akçe, bağdan 210 akçe, 16 kile tahundan 240 akçe, burçaktan 40 akçe, resm-i ağnamdan 836 akçe, temlik fi seneden 1000 akçe, resm-i arusane ve dönüm ve gayrından 350 akçe, mahsul-ü bağdaki hassa yeri dikilmiş

⁶²⁹ BOA TD, nr. 148, s.386.

⁶³⁰ BOA TD, nr. 8, s.38.

⁶³¹ BOA TD, nr. 8, s.67.

⁶³² BOA TD, nr. 8, s.84.

yere fi sene 2000 akçe, 1 çiftlik has yer olan mecraya 371 akçe, resm-i çiftten 1647 akçe vergi alınmıştır. Fil hasil 4750 akçe, el risale 5845 akçedir.⁶³³

Müteferrika: 1478 kayıtlarında yer almayan bu cemaat 1512 yılında Balyanbolu'ya bağlı olup Hazreti Hüdavendigâr hassıdır. Cemaat 121 bennak, 2 imam, 45 kara, 1 gaib, 1 muhassıl ile 166 haneden oluşur bu cemaatin ayrıca 14 mücerred kaydı bulunur.⁶³⁴ 1529 kayıtlarında ismen vardır ancak hane sayısı mevcut değildir.

Yörükân: Bu cemaat Dümdane köyüne bağlı olup 1512 ve 1529 yılı tapu kayıtlarında vardır. 1512 yılında Şehzade Cihanbaht hassı olan bu cemaat 6 bennak, 1 kara ve 1 imamdan oluşur ve 7 hanedir. 6 bennaktan 72 akçe, 1 karadan 6 akçe vergi alınmıştır.⁶³⁵ Cemaat 1529 yılında 6 bennaktan oluşan 6 hane olarak kayıtlıdır.⁶³⁶

Kefere: tapu tahrir defteri kayıtlarında 1478 yılında olmayan bu cemaat 1512 yılında Dümdane köyüne bağlı Dümbane hassı olarak kayıtlıdır. 7 bennaktan oluşan 7 hane vardır. Bu 7 bennaktan da 84 akçe vergi alınır.⁶³⁷ 1529 yılında ise 6 bennaktan oluşan 6 hanelik bir cemaattir. Yine bu yılda da Dümbane köyüne bağlıdır. “El mahsulat-ı karye-i Kebece küre ve karye-i Çamluca ve Kirne ve Cemaat-i Yörükân karye-i dümbane ve karye-i dümbane ve cemaat-i keferi karye-i dümbane ve mukata-yı Kızık-ok” diye kayıt vardır. İsmi zikredilen cemaat ve köylerin toplam hasılları şu şekildedir: 4 çiftten 132 akçe, 23 nim çiftten 379,5 akçe, 402 bennaktan 4824 akçe resm vergisi alınmıştır. 20 kile hintadan 1600 akçe, şair vesair hububattan 500 akçe, keten ve kenevirden 500 akçe öşür vergisi alınmıştır. Mukataa-yı Kızıl-ok ki Hacı Abdullah elindedir Hâsıla fi senede 50 akçe, Resm-i asiyab der karye-i kebece küre 6 bab fi sehr hâsıla 60 akçe, Resm-i asiyab der karye-i Çamluca küre 3 bab Hâsıla 90 akçe, Resm-i ağnam Çamluca kürededir 500 akçe, Asiyab ve bazar vergisi olarak 2000 akçe, Resm-i deştbaniden 200 akçe, vesair hububattan 222,5 akçe, Resm-i Otlak karye-i mezkûra 250 akçe, Resm-i arusane karye-i mezkûra 760 akçe, 4 bab asiyabdan 240 akçe, Resm-i ağnamdan 250 akçe, Resm-i Tapu-yı zeminden 500 akçe, Cürm-

⁶³³ BOA TD, nr. 8, s.87.

⁶³⁴ BOA TD, nr. 87, s.190-191.

⁶³⁵ BOA TD, nr. 87, s.203.

⁶³⁶ BOA TD, nr. 148, s. 376.

⁶³⁷ BOA TD, nr. 87, s.203.

u cinayet ve bad-ı heva resmi zemin ve resmi tapu vesair hububat ve mal-ı gaibden 3854 akçe vergi almıştır. Cem'an 28.057 akçedir.⁶³⁸

1512 yılı kayıtlarında ayrıca yazılmış bir Kefere cemaati daha vardır. bu cemaat 22 haneliktir. Şehzade hassıdır.⁶³⁹

Yoncaciyan: 1478 yılı kayıtlarında bulunmayan bu cemaat 1512 yılında 30 bennak, 4 kara, 1 imam, 1 kethüda, 3 pir ile 34 haneden oluşur ve 4 mücerredi vardır.⁶⁴⁰ 1529 yılında ise 30 bennak, 1 imam, 1 pir ile birlikte 30 haneden oluşur. Ayrıca 10 mücerred kaydı da vardır. Ayrıca Vakf olan müteferrika hanelerden bennak ve kara ve resm-i arusaneleri ve resm-i ganem ve cürm-ü cinayet ve badı hevaları ve gayriden fi senede 22.500 akçe vergi alınmıştır.⁶⁴¹

Muradcalar: Tapu tahrir defteri kayıtlarında 1478 yılında olmayıp 1512 yılında 3 bennak, 4 nabadid ve 26 nefer kaydı vardır.⁶⁴² 1529 yılında ise sadece ismen olup hane kaydı yoktur.

Yoncalar ve Kara Halil: 1478 yılı tapu kayıtlarında olmayan bu cemaat 1512 yılında 1 nim çift, 43 bennak, 13 kara, 1 imam, 1 zaviyedar(mabedan), 1 muhassıl, 1 pir ile birlikte 57 hanedir. 7 mücerred kaydı da bulunan bu cemaatte 43 bennaktan 516 akçe, 1 nim çiftten 16,5 akçe, 13 karadan 78 akçe vergi alınır.⁶⁴³ 1529 kayıtlarında ise 58 bennak, 1 imam, 1 gaib, 1 şeyh zaviye ile 57 hanedir. 20 adet de mücerred kaydı vardır.⁶⁴⁴

Şehriyar: cemaat 1478 kayıtlarında yoktur. 1512 yılında 12 bennak, 2 kara, 10 nabadid, 1 pir ile 14 haneden oluşur. Cemaatin 3 adet de mücerred kaydı vardır.⁶⁴⁵ 1529 tapu kayıtlarında ise 20 bennaktan oluşan 20 hanesi vardır cemaatin 1 adet mücerredi görülür.⁶⁴⁶

Eminler: 1512 ve 1529 yılı tapu kayıtlarında bulunur. 1512 yılında 13 bennak, 6 kara,1 malul ile 19 haneden oluşur.⁶⁴⁷ 1529 yılında ise 16 bennaktan oluşan 16 hanedir. 1 malul ve 4 mücerred kaydı vardır.⁶⁴⁸

⁶³⁸ BOA TD, nr. 148, s.376-377.

⁶³⁹ BOA TD, nr. 87, s.205.

⁶⁴⁰ BOA TD, nr. 87, s.209.

⁶⁴¹ BOA TD, nr. 148, s.381.

⁶⁴² BOA TD, nr. 87, s.211.

⁶⁴³ BOA TD, nr. 87, s.216.

⁶⁴⁴ BOA TD, nr. 148, s.391.

⁶⁴⁵ BOA TD, nr. 87, s.218.

⁶⁴⁶BOA TD, nr. 148, s.393.

⁶⁴⁷ BOA TD, nr. 87, s.218

⁶⁴⁸ BOA TD, nr. 148, s.393.

İkizce Korusu: Cemaatin 1478 yılı kaydı olmamasına rağmen 1512 yılında 2 bennaktan oluşan 2 hane kaydı vardır. Bu 2 bennaktan 24 akçe vergi alınır.⁶⁴⁹ 1529 yılında 6 bennaktan oluşan 6 hane kaydı vardır. Aynı zamanda 3 mücerred kayıtlıdır.⁶⁵⁰

Keferan: cemaate ait bilgiler sadece 1512 yılı kayıtlarında mevcuttur. 8 nefer ve 7 haneden müteşekkil olan cemaatte, 3 nim çift, 2 bennak, 2 de kara kaydı vardır. Ayrıca cemaatte 1 adet de mücerred nüfusu kayıtlıdır. Hasıllarında ise 3 nim çiftten 49 akçe, 2 bennaktan 24 akçe, 2 karadan 12 akçe resim vergisi alınmıştır.⁶⁵¹

1512 yılı tahrir kayıtlarında bir adet daha keferan cemaati bulunmaktadır. Bu cemaat 1 çift, 2 nim çift, 1 bennak, 3 kara ile beraber 7 haneden oluşur. Hasılı ise şöyle kayıtlıdır: 1 çiftten 33 akçe, 13 nim çiftten 244 akçe, 6 bennaktan 72 akçe, 9 karadan 54 resim vergisi alınmıştır. 2.5 müd hintadan 5000 akçe, 3 müd şairden 3000 akçe, 9 kile bürülceden 900 akçe, 2 kile simsimden 200 akçe, 4 kile darıdan 200 akçe, bostandan 150 akçe, çiftlik ve bahçeden 250 akçe, ketenden 150 akçe, kendirden 20 akçe, bağattan 500 akçe, 5 kile milastan 250 akçe, benbeden 100 akçe, çeltükten 600 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i tapudan 1300 akçe, resm-i aruseneden 150 akçe, resm-i kovandan 31 akçe, resm-i ganemden 100 akçe, resm-i deştbaniden 130 akçe, resm-i zeminden 1300 akçe, koru hasılından 100 akçe, ref olunan çiftlik hassından 1500 akçe, zeytinden 33 akçe, Kozluca hasılından 10 akçe, hasıl-ı saz dan 50 akçe, resm-i eğdikten 30 akçe, su konulup çayır olunan bazı yerlerden 100 akçe vergi alınmıştır. Yekünü 16.517 akçedir. Muhtemelen Cemaatin hasılı kefere köyüyle birlikte verilmiştir. Verilen nüfus bilgileriyle hasıllar farklıdır.⁶⁵²

Kaşıkcılar: Bu cemaatin 1478 yılı kaydı bulunmamakla beraber, 1512 yılında 14 bennak, 2 kara, 1 imam ile beraber 16 hane olarak kayıtlıdır. Cemaatin ayrıca 2 mücerred kaydı da bulunmaktadır. Cemaatin mahsulü karye-i büyük çiftlik nam-ı diğer yenice köy ve yağcı ve Emirdoğan ve cemaati koru bayırı ve tasahorya ile beraber verilmiştir. Buna göre 1 çiftten 33 akçe, 58 nim çiftten 957 akçe, 158 bennaktan 1896 akçe, 75 karadan 450 akçe resim vergisi alınmıştır.²¹

⁶⁴⁹ BOA TD, nr. 87, s.219.

⁶⁵⁰ BOA TD, nr. 148, s.394.

⁶⁵¹ BOA TD, nr. 87, s.222.

⁶⁵² BOA TD, nr. 87, s.262.

kile hıntadan 2100 akçe, 93 kile şairden 4650 akçe, 10 kile darıdan 500 akçe, 1kile börülceden 100 akçe, 8 ölçek simsimden 80 akçe, ketenden 2900 akçe, kovandan 600 akçe, bağattan 3450 akçe, bostandan 160 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i çıradan 100 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva ve resm-i arusane ve deştbanı ve gayrimden 2150 akçe, resm-i zeminden 1000 akçe, resm-i tapudan 633 akçe, resm-i ganem den 1500 akçe, resm-i hum dan 20 akçe, 8 bab resm-i asiyabdan 310 akçe, doğancı dur beyin çiftlik hasılı 500 akçe, siyek asiyab hasılı 50 akçe, 14 çiftlik hassı yerden 3660 akçe, kestane ve sair haslardan 2700 akçe, Hacı İbrahim rüsumatından 100 akçe, veledi Hacı İlyas rüsumatından 30 akçe, Hacı Duralı rüsumatından 10 akçe, Davut rüsumatından 40 akçe, veledi mübarek rüsumatı 100 akçe, Bayezid rüsumatı 100 akçe, alim dağı hasılından 700 akçe vergi alınmıştır. Ayrıca mahsulü şeyh çeltük çiftlik Emirdoğanlıda 2 müd tohum ekilir buradan 33.603 akçe vergi alınır. Yekûnu 67.175 akçedir.⁶⁵³

1529 yılı tapu kayıtlarında bu cemaat 22 bennaktan oluşan 22 haneye sahiptir. Ayrıca 6 mücerred ve 1 imam kaydı da bulunur. Bu cemaatte bulunan 22 bennaktan 264 akçe resim vergisi alındığına dair kayıt vardır. 1512 yılı tahrir kayıtlarında olduğu gibi 1529 yılı kayıtlarında da cemaatin hasılı karye-i çiftlik büyük ve yağcı ve Emirdoğan ve cemaati korubayırı ve karyei tasahorya ile birlikte verilmiştir. 5 çiftten 165 akçe, 37 nim çiftten 610,5 akçe, 147 bennaktan 2964 akçe resim vergisi alınmıştır. 20 kile hıntadan 1600 akçe, 85 kile şairden 4250 akçe, börülce ve simsim ve nohut ve bakla ve mercimek vesair hububattan 1000 akçe, keten ve kendir ve kenevirden 2000 akçe, bağat ve harici bahçe ve yoncalıktan 3300 akçe, kovandan 480 akçe, bostandan 400 akçe, piyaz ve sir vesair sebzevattan 20 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i ağnamdan 1400 akçe, 4 bab resm-i asiyabdan 240 akçe, 5 bab asiyabdan 150 akçe, resm-i divaniyye-i ziratten 400 akçe, resm-i mer... 30 akçe, kasıllık hassa yerden 5640 akçe, resm-i zemin ve ma' 400 akçe, çeltük teri yağcı ve yenice hasılı fi sene 21.000 akçe, resm-i tapu-ı zemin 2500 akçe, resm-i arusane 700 akçe, resm-i taşlık 20 akçe, icarei bazar yaylak mezkure 100 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı heva yay ve kaçgun ve mal-ı gaib ve mal-ı mefkud ve resm-i evlek ve resm-i otlak ve resm-i

⁶⁵³ BOA TD, nr. 87, s.225-226.

duhan taife-i yörükân ve resm-i eğdik ve taife-i reaya tımar-ı mezbur dan 1121 akçe vergi alınmıştır. Ceman bu cemaatten 50.690 akçe vergi alınmıştır.⁶⁵⁴

Vakaslar: Bu cemaat 1478 ve 1512 tahrir kayıtlarında bulunmayıp sadece 1529 kayıtlarında mevcuttur. Samut mahallesine bağlı olan bu cemaat 13 haneden müteşekkildir.⁶⁵⁵

Danişmendlü: Dönemin küçük nüfuslu cemaatlerinden olan Bu cemaat 1478 ve 1512 tahrir kayıtlarında bulunmayıp sadece 1529 kayıtlarında mevcuttur. Bu cemaat 5 hane ve 1 mücerredten müteşekkildir.⁶⁵⁶

Kutlubeylü: Tahrir kayıtlarında sadece 1529 yılında bulunan bu cemaat 12 hane ve 1 nabadid ten oluşur.⁶⁵⁷

Eğricedere: sadece 1529 kayıtlarında bulunan cemaat, 13 hane ve 13 mücerredten oluşur.⁶⁵⁸

Kefere: 1529 yılı kayıtlarında bulunan bu cemaat medine-i birgi ye bağlıdır. 19 hanesinin yanı sıra 1 mücerred 1 de kethüda kaydı vardır.⁶⁵⁹

Mahalle-i samut ve cemaat-i vakaslar ve danişmendler ve kutlubeylü ve Eğricedere ve cümle-i keferi mahsulleri bu cemaatin altında ortak şekilde kaydedilmiştir. 10 kile hintadan 800 akçe, 60 kile şairden 3000 akçe, milas ve çavdar ve alaf ve bürölce ve burçöak ve simsim ve darı ve ohut ve mercimek vesaşr hububattan 200 akçe, kovandan 500 akçe, bağ ve bahçe, yonca, bahçe zerdalı bedeli olarak 4000 akçe öşür vergisi alınmıştır. Resm-i Birgi ve teaddimden 2500 akçe, resm-i mercimekten 30 akçe, resm-i ganem keferi-i Birgi den 1000 akçe, 2 bab asiyab tan 1000 akçe , resm-i arusaneden 400 akçe, resm-i deşbaniden 200 akçe, çeltük bahçesinde ve bağından ve su hasılışından fi senede 80 akçe, asiyab kayısı bahçesinden ve bağından ve değirmenden fi senede 150 akçe, bahçe muhasıladan fi senede 50 akçe, cürm-ü cinayet ve bad-ı hevadan 1120 akçe vergi alınmıştır.⁶⁶⁰

⁶⁵⁴ BOA TD, nr. 148, s.408.

⁶⁵⁵ BOA TD, nr. 148, s.368.

⁶⁵⁶ BOA TD, nr. 148, s.368.

⁶⁵⁷ BOA TD, nr. 148, s.368.

⁶⁵⁸ BOA TD, nr. 148, s.368.

⁶⁵⁹ BOA TD, nr. 148, s.369.

⁶⁶⁰ BOA TD, nr. 148, s.369.

Mezkura: Sadece 1529 yılı kayıtlarında bulunan bu cemaat Turhan tasarrufunda bulunur. 44 bennaktan oluşan 44 hanelik bir cemaattir ayrıca 7 mücerred, 1 imam, 1 kethüda kaydı vardır.⁶⁶¹

1529 yılında aynı isimle kayıtlı bir cemaat daha bulunur ki bu da kethüda Turgut bin Ahmet tasarrusundadır. 34 bennak ile beraber 33 haneden oluşur ki bennaklardan birisi imam olarak kayıtlıdır. Ayrıca 9 mücerred ve 1 kethüda kaydı mevcuttur.⁶⁶²

1529 yılında Akıncılar mezrasına bağlı başka bir Mezkura cemaati kayıtlıdır. Bu cemaat 47 bennak ve 1 nim çiftten oluşan 48 hanelikdir. Verilen 47 bennaktan 564 akçe, 1 nim çiftten ise 16,5 akçe vergi alınmıştır.⁶⁶³

Aynı yıl içerisinde kayıtlı bir başka Mezkura cemaati ise Hacı Hamzalar ve Hüseyinler adına kayıtlıdır. 1 nim çift, 45 bennak ile birlikte 46 hanesi mevcuttur. 3 adet mücerred ve 1 adet malul kaydı da vardır.⁶⁶⁴

3. 1. 4. Kazanın Toplam Tahmini Nüfusu

Günümüzde her ne kadar profesyonel olarak dijital veri tabanlarından nüfus verileri alınabilse de teknoloji ve sanayinin gelişmediği dönemlerde genel nüfus sayımlarını çıkartabileceğimiz yöntemlerden birisi de Tapu Tahrir Defterleri kayıtlarıdır. Birgi kazasının tahrir bilgilerini içeren 1478, 1512, 1529 yıllarında kazanın nüfusuna, ekonomisine, tarım ve hayvancılığına dair bilgiler verilmektedir. Tam anlamıyla nüfus sayısı söylenemese de tahrir defterlerinden çok yaklaşık değerlerde nüfus tahmini çıkartılabilir. Bu bağlamda Birgi kazasının tahmini nüfus verilerini yukarıda verilen numaralı defterlerden kısaca şu şekilde okuyabiliriz.

1478 yılı kaza nüfusu 262 hane, 62 mücerred ile birlikte kazanın kayıtlı 8 mahallesinin toplam nüfusu 1372 olarak okunabilir. Bunu Toplam tahmini nüfus hesaplamalarını veren ömer lütfü barkan hocanın hane çarpı 5 artı mücerret formülünden hesaplayabiliriz. Kazanın aynı yıl verilerinde köy nüfusuna bakarsak toplam 65 köyde 2055 hane, 410 mücerred ile 2537 nefer mevcuttur. Kazanın kırsal alanlarından olan 3 adet mezrasında ise 21 hane, 5 mücerred 27 nefer kaydı

⁶⁶¹ BOA TD, nr. 148, s.389.

⁶⁶² BOA TD, nr. 148, s.389.

⁶⁶³ BOA TD, nr. 148, s.407.

⁶⁶⁴BOA TD, nr. 148, s.407.

bulunur. 21 konar-göçer kaydı olan defterde 556 hane, 178 mücerred, 744 nefer kaydı bulunur. Genel toplamda 1478 yılı defterinde yukarıdaki formüle göre 13.753 cem'an nüfus kaydı vardır.

1512 yılı Tapu Tahrir kayıtlarında ise 16 mahallenin nüfusu 430 hane, 26 mücerred ve 500 neferden oluşur. Köy kaydı ise 80 olan defterde bu yıla kayıtlı 2692 hane, 441 mücerred ve 3257 nefer kaydı mevcuttur. Bu yılın kayıtlarında 2 tane de mezra bulunur. Bunlar da 20 hane, 9 mücerred ile birlikte 28 nefer kaydı mevcuttur. Konar- göçerlerde ise 23 kayıt vardır ve 1077 hane, 117 mücerred, 1288 nefer olarak verilir. Genel toplamda 1512 yılı defterlerinde 21.688 nüfus kaydı mevcuttur.

1529 yılı kayıtlarında 12 mahalleden oluşan Birgi 279 hane, 43 mücerred ile birlikte 361 nefere sahiptir. Kayıtlı olan 95 köyde ise 2838 hane, 417 mücerred ile 3319 nefer vardır. Bu yıla kayıtlı olan 4 adet mezra vardır. Bunlar 52 hane, 9 mücerred kaydıyla beraber 66 nefer vardır. Son olarak 13 kaydı bulunan konar-göçerlerde ise 737 hane, 160 mücerred ile toplamda 931 neferden oluşur. 1529 yılı tapu tahrir defterlerine genel olarak bakıldığında 20.159 nüfus görülür.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İskân tarihi M.Ö 3000li yıllara dayanan Birgi, her dönemde önemli bir yerleşim merkezi olarak önemini korudu. Frig, Lidya, Pers ve Bizans gibi birçok köklü kültürlerle ev sahipliğini yaptı. En parlak dönemini başkenti olduğu Aydınoğulları Beyliği zamanında yaşamıştır. Nitekim kent, Osmanlı Devleti hâkimiyetine geçtikten sonra devletin önemli eyaletlerinden olan Aydın eyaletinin 1425 ile 1575 yılları arasında en büyük ikinci kenti olma özelliğini taşımıştır. Bununla birlikte kentin genel yapısına bakıldığında, barındırdığı mahallelerde ve köylerdeki gayr-ı müslim halk ile yerleşik Müslüman halkın da birlikte yaşamış olduğu görülmüştür. Bunun yanında küffaran mahalleleri de bulunur. 1512 yılında ise Sarı köyüne bağlı 14 haneli ve Mezkûra köyüne bağlı 7 haneli gebran cemaati kaydedilmiş, yine bu yılki kayıtlarda da Birgi’de küffaran cemaati bulunmuştur. 1529 yılında ise Cebriye köyüne bağlı 7 haneli ve Mezkure köyüne bağlı 7 haneli gebran cemaati mevcuttur. Bu tarihte Birgi’de yine küffaran cemaati vardır. Birgi’deki bu gebran cemaatleri Rum kökenlidir. Küffaran ise diğer ecnebi milletlerdendir. Bu genel tabloya bakıldığında da Birgi’nin Türk İslam şehri özelliklerine uygun olduğu görülür.

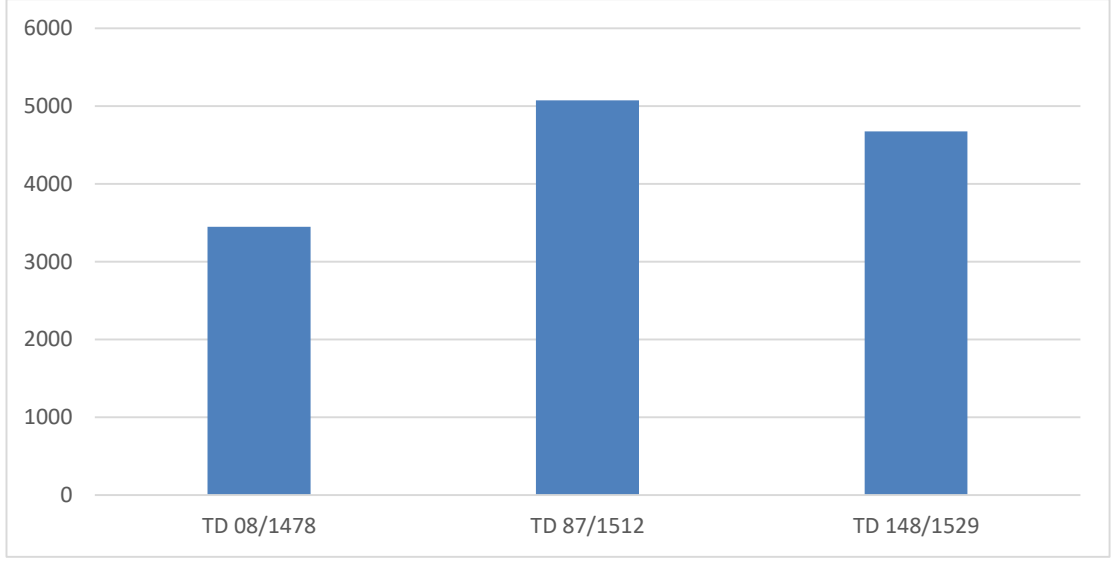
Aydınoğulları ve Osmanlı Devleti’nden kalma birçok tarihi yapıları mevcut olan Birgi, günümüzde gerek Aydınoğulları’nın gerekse egemen olan diğer Türk İslam devletlerinin bıraktığı mimari şaheserler ile adeta müze kent niteliğindedir. Birgi bu özelliği ile dünya kenti olmaya aday bir kent konumuna gelmiştir. Nitekim Birgi, 2012 yılında UNESCO’nun Dünya Kültür Mirası geçici listesine dâhil olmuş ve geleceğe yönelik umutları artmıştır. Tüm bunların yanında gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı misafirlerini ağırlamaktan geri kalmayan Birgi’ye bu güzelliklerini korumak ve aynı zamanda ismini de duyurmak için birçok çalışmalar yapılmıştır. Kutsal semtlerden biri olma özelliğini bozmadan yapılan ziyaret yerleri, döneminin büyük âlimlerinden olan ve birçok kişi tarafından tanınmış İmam-ı Birgivi Mehmet Efendi’nin kabri, ayrıca dinsel turizm öğeleri satan birçok dükkânın açılması bunlardan bazılarıdır. Ayrıca Osmanlı devleti’nin 17. Yüzyılın son çeyreğinde Birgi ve çevresindeki yaklaşık 30 kadar köyün

vergilerinin eyaletleri aşıp Hameyn'e gittiğinin bilinmesi dini turizmi daha da hareketlendirmiştir.

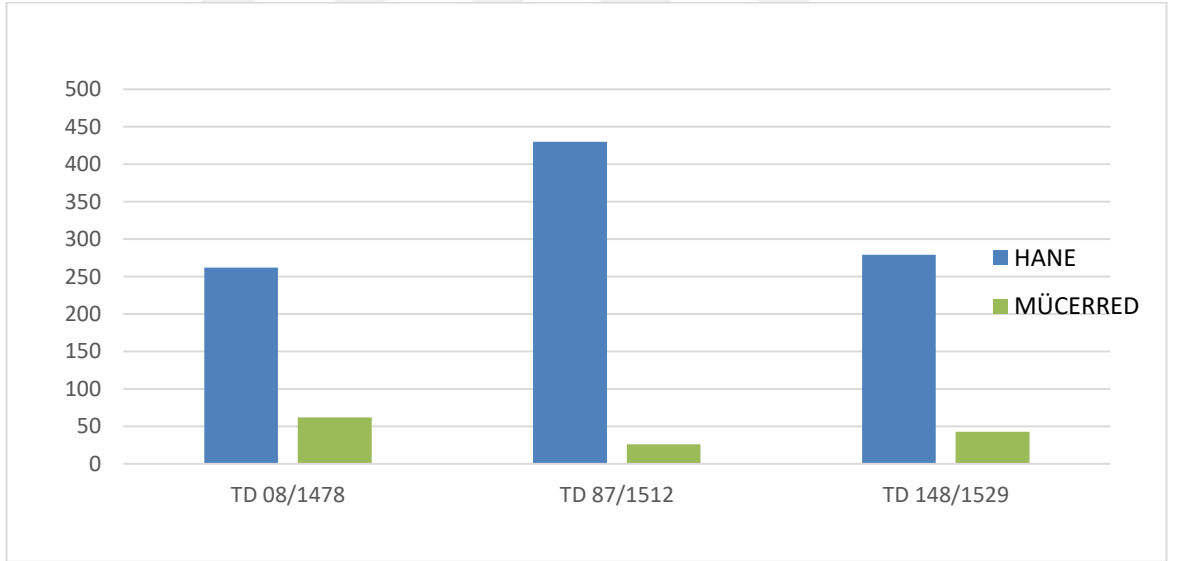
TD 08, TD 87 ve TD 148 numaralı tapu tahrir defterleri ile Birgi kazası ve yöresini çalıştığımız bu tezde 15. ve 16.yüzyıllarda sosyal yaşam, nüfus, ekonomik yapı, kültür, ekim, hasat, vergi kayıtları yer almaktadır. Bilgilerden anlaşılacağı üzere kır nüfusu, şehir nüfusundan bir hayli fazla olduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak da Osmanlı Devletinin tarım ve hayvancılığa verdiği önem ve köylünün geçim kaynağının tarıma bağlı olmasıdır.

Birgi kazasının çalıştığımız yılların tahmini toplam nüfuslarına değinecek olursak 1478 yılında mahalle, köy, mezra, konargöçer cemaatler dahil olmak üzere ulaştığımız sayı 13.753 olmuştur. 1512 yılına geldiğimizde ise kazanın toplam tahmini nüfusu 21.688'e ulaşmıştır. Önceki dönem kayıtlarına göre 7000 den ziyade nüfus artışı olmuştur. Kazanın 1529 yılı tahmini toplam nüfusu ise 20.159 olmuştur. Kayıtlardan da anlaşıldığı üzere genel tahmini toplam nüfus 1512 yılında en fazla olmuştur.

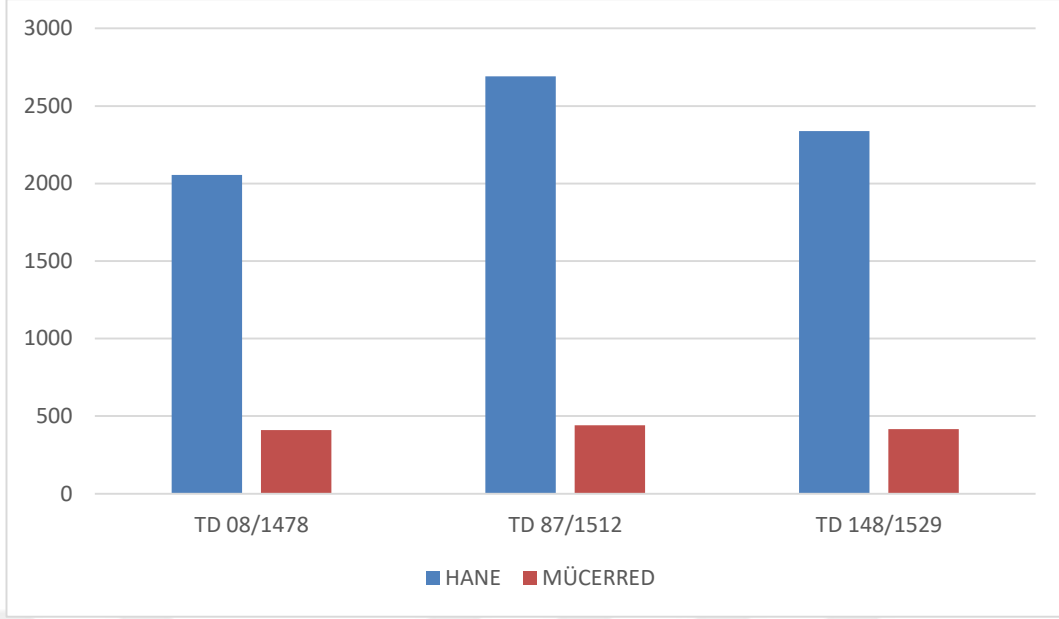
Kazanın mahalle sayısı her üç defterde toplam 18 dir. Mahallelerin tahmini nüfusları ise 1478 yılında 1.372, 1512 yılında 2.176, 1529 yılında ise 1.438 olmuştur. Kazanın her üç tahrirde toplam köy sayısı 121 dir. Köylerinde tahmini toplam nüfusları ise yıllara göre şöyledir: 1478 yılında 10.685, 1512 yılında 13.901, 1529 yılında ise 14.607 dir. Kazanın mezra sayısı ise üç tahrirde toplam 7 olarak verilmiştir. 1478 yılı tahmini mezra nüfusu 110 olmuştur. 1512 yılında 109 a, 1529 yılında ise iki katından fazla artarak 219'a ulaşmıştır. Önemli bir nüfus teşkil eden konargöçer cemaatlerinde tahmini toplam nüfusları şu şekildedir: üç tahrirde toplam 41 konargöçer cemaat kaydı vardır. Bunlardan 1478 yılı cemaatlerinin nüfusu 2.958 dir. 1512 yılı tahmini nüfusları ise 5.502, 1529 yılında ise 3845 şeklindedir.

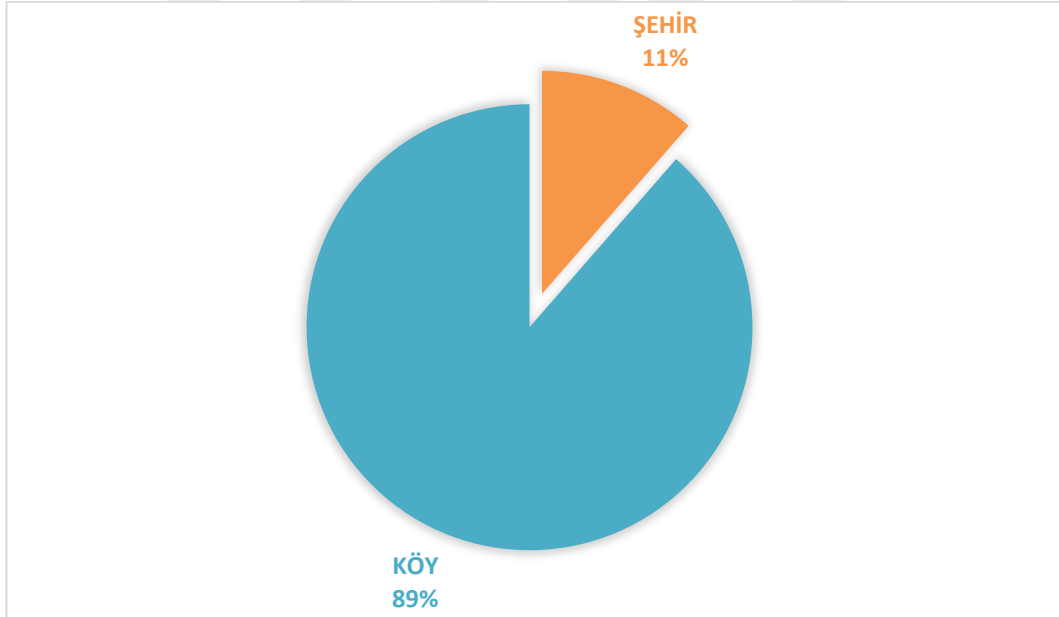
Şekil:7 Birgi Kazasının 1478, 1512, 1529 Yılları Toplam Nüfus Karşılaştırması.

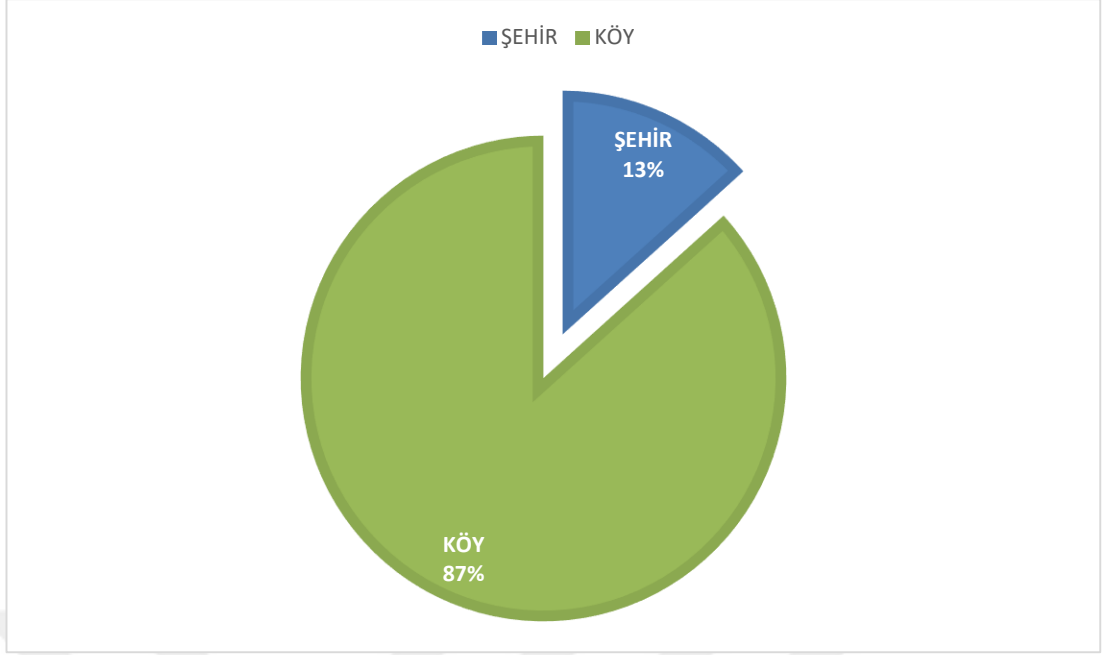
Şekil:8 Tahrir defterlerine göre Birgi mahallelerinin toplam hane, mücerred sayısının değişimi.

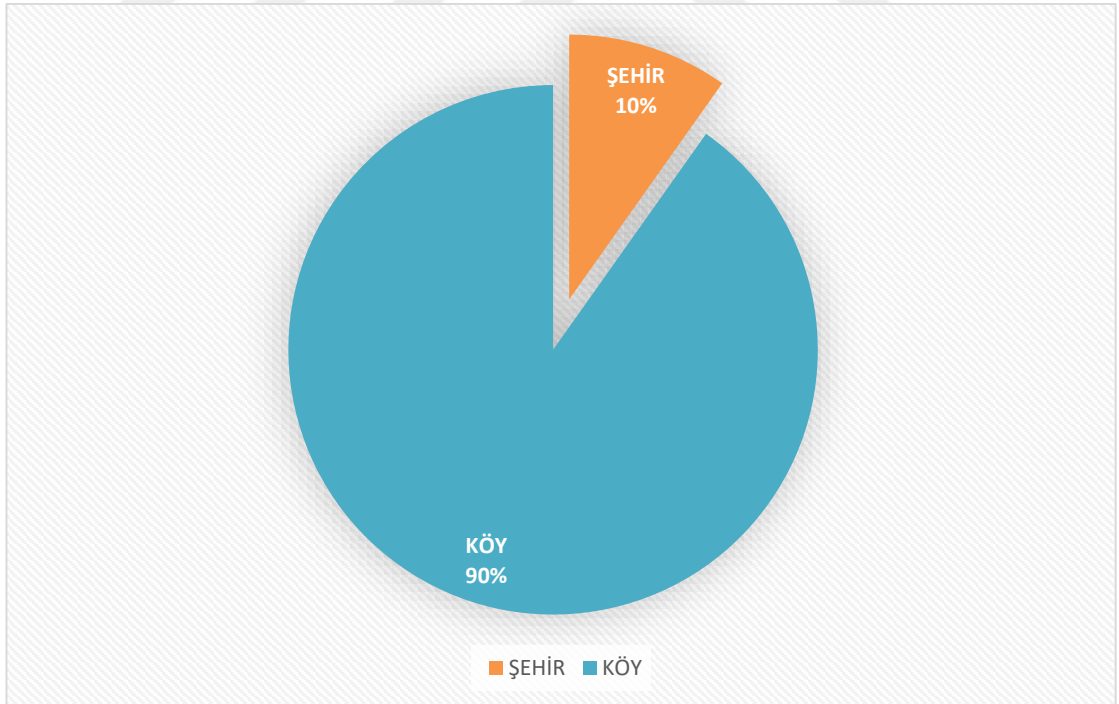
Şekil:9 Tahrir Defterlerine Göre Birgi Köylerin Hane, Mucered Sayısının Değişimi.

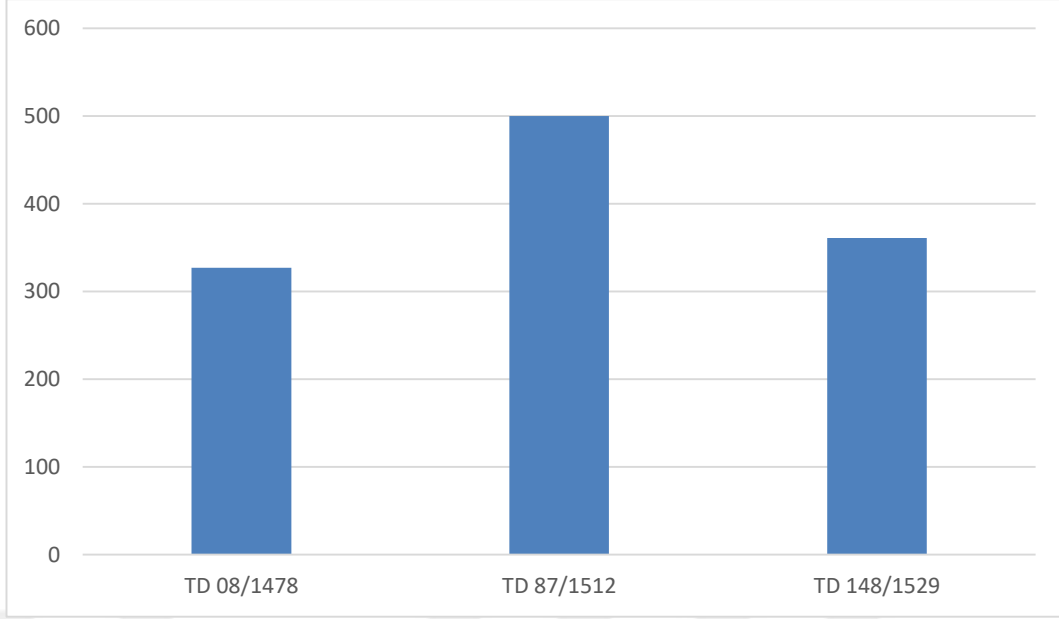
Şekil:10 TD 08/1478 Yılı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Birgi Şehir ve Köy Nüfusu.

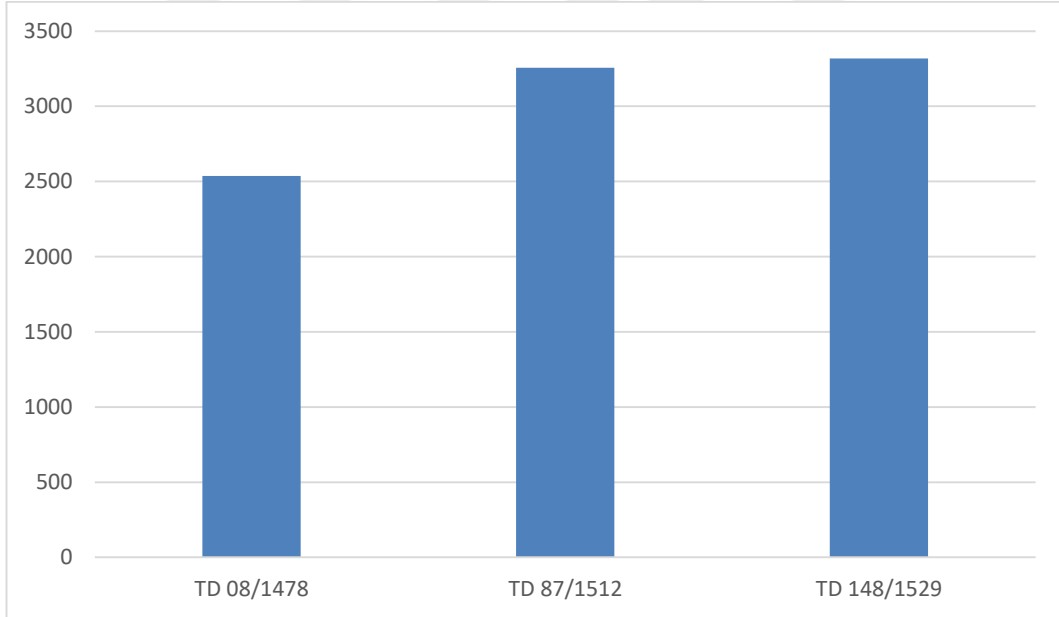
Şekil:11 TD 87/ 1512 Yılı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Birgi Şehir ve Köy Nüfusu.

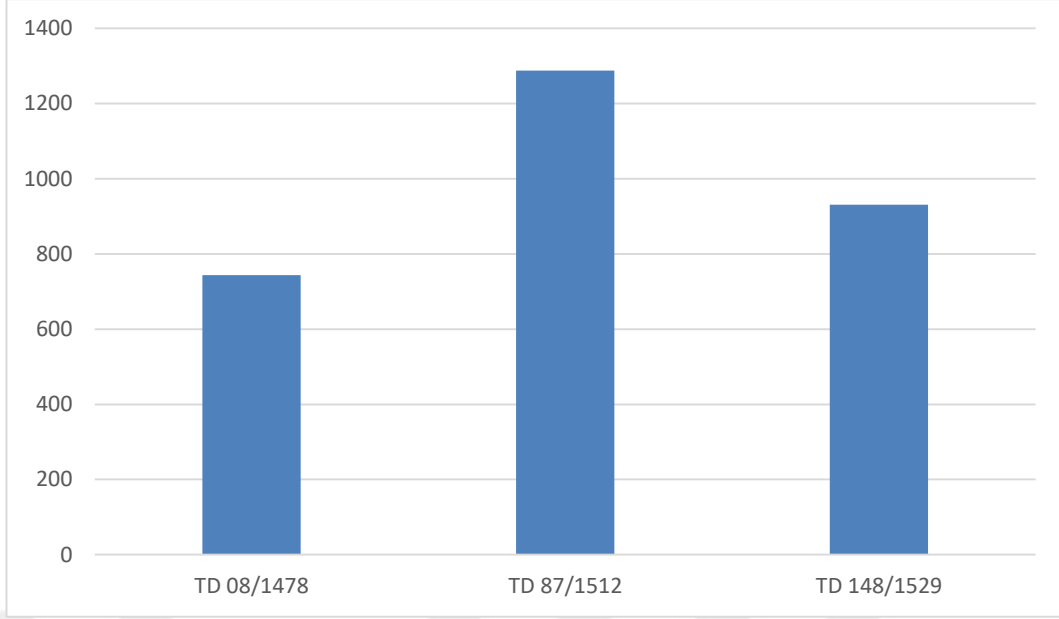
Şekil:12 TD 148/1529 Yılı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Birgi Şehir ve Köy Nüfusu.

Şekil:13 1478, 1512, 1529 Yılları Birgi Mahalle Nüfus Toplamlarının Karşılaştırması.

Şekil:14 1478, 1512, 1529 Yılları Birgi Köy Nüfus Toplamlarının Karşılaştırması.

Şekil:15 1478, 1512, 1529 Yılları Birgi Konar-Göçer Nüfus Topamlarının Karşılaştırması.

Tablo 1: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasının Mahalle Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.

MAHALLE									
MAHALLE	TD 08/1479			TD 87/1512			TD 148 / 1529		
	HANE	MÜCER RED	NEFER	HANE	MÜCER RED	NEFER	HANE	MÜCE RRED	NEFER
AHİGERMİ YAN	48	14	52	61	-	61	33	5	42
SİNLE VE ELEKÇİ	55	15	71	33	-	38	23	4	30
KAHİRE	34	5	39	-	-	-	-	-	-
TAŞBAZAR	35	6	41	35	-	41	35	2	39
FRENK BAZARI	15	7	34	-	-	-	-	-	-
AHİ KIZI	2	-	2	-	-	-	-	-	-
SASALI	29	3	32	27	6	33	30	4	34
HİSARİÇİ	44	12	56	28	6	34	17	10	27
DERNEKPA ZARI	-	-	-	10	7	20	13	2	19
KADI	-	-	-	21	-	32	15	-	17
SARIBEY	-	-	-	32	-	37	17	2	30
HİSARLIK	-	-	-	17	-	20	11	-	16
DEMİRBOĞA	-	-	-	15	-	15	9	1	13
KIZILMESCİT	-	-	-	9	-	13	9	3	13
KEFERE	-	-	-	24	-	26	-	-	-
SAMUT	-	-	-	118	7	130	67	10	81

Tablo 2: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasında Köylerin Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.

KÖY									
KÖY	TD 08/1478			TD 87/1512			TD 148 / 1529		
	HANE	MÜCER RED	NEFER	HANE	MÜCER RED	NEFER	HANE	MÜCE RRED	NEFER
SİYEK	70	13	86	72	22	97	55	12	70
ÇİFTLİK	40	1	42	39	3	43	30	1	33
EMİRDOĞ AN	18	1	20	19	3	23	21	2	24
YAĞCI	32	1	34	25	4	31	23	—	25
TASAHORY A	89	17	108	39	6	47	46	3	52
SUNGURLU	25	6	32	4	—	5	3	1	5
EKSERNOS	19	—	20	28	4	33	19	4	26
AYAHORİD	34	9	45	25	7	33	36	2	40
KÜRE	153	16	172	36	5	43	41	7	49
MAĞSURU S	12	—	12	—	—	—	—	—	—
HAVLUCUK	17	4	22	—	—	—	—	—	—
DERELÜ	19	5	25	12	4	19	11	4	15
YUSUF DERESİ	17	5	23	19	7	26	21	—	22
YENİCE	38	4	43	24	6	32	32	19	52
YAZI	40	6	48	48	7	60	50	17	70
HATUN DERESİ	14	—	15	31	5	38	14	1	16
ÇÖMLEKÇİ	3	—	3	—	—	—	—	—	—
KADI	3	—	4	—	—	—	—	—	—
İKİZCE	4	2	9	—	—	—	—	—	—
KÜRE	17	—	17	—	—	—	—	—	—
ALACAYAK ALU	24	—	27	—	—	—	—	—	—
KIZIL DUHAN ÇELTİKÇİY AN	33	1	35	36	1	40	30	1	31
CABERLİ	12	—	12	16	3	19	26	2	31
TEZKİYE	42	4	48	2	1	4	—	—	—
YENİCE	68	10	80	24	6	31	32	19	53
KARADOĞ ANLI	20	1	23	10	5	16	15	—	16
ÜZÜMLÜ	14	2	16	—	—	—	2	—	2
ÖDEMİŞ	30	6	37	—	—	—	—	—	—

SUNGURC ULU	1	–	1	–	–	–	–	–	–
ÇAYLU	11	4	16	10	1	12	10	2	13
KARAŞİKA R	25	9	35	–	–	–	–	–	–
HATUN DERESİ	71	23	95	54	6	62	51	2	57
ULUCAK VE ULUSERLÜ	25	5	31	–	–	–	–	–	–
TATURLU	5	–	5	–	–	–	–	–	–
DONLUKÇ U	–	–	–	–	–	–	–	–	–
AYASOFYA	11	7	19	9	1	10	8	–	8
SÜLEGAZİ	132	35	170	163	32	202	155	35	195
UZUNDERE VE DEMİRCİLİ ÇAVUŞ	35	5	41	55	15	72	48	10	60
UMURGÖZ Ü	23	4	28	–	–	–	–	–	–
KIZILCAHA VLI VE PIRNAZLI VE ALAŞEHİRLİ	22	19	43	53	11	67	41	7	50
İLYASBEYLİ	8	–	9	8	4	13	10	2	13
TEKE	27	2	29	–	–	–	–	–	–
YAĞIZ	96	25	123	88	22	112	84	7	93
YENİCE	23	1	25	–	–	–	–	–	–
KIZANLU	24	2	27	–	–	–	–	–	–
SASALU	78	25	106	27	6	34	25	6	33
KULFAL	14	5	20	18	4	23	17	5	23
YARPARE	8	2	11	–	–	–	–	–	–
GÜNDEKLİ	9	1	10	–	–	–	–	–	–
AYAHURU P	5	2	7	–	–	–	–	–	–
BOZ	20	8	30	14	1	16	1	–	1
TEKÜRLÜ	38	14	53	64	11	77	37	11	50
KURGA	40	9	52	128	15	145	121	9	132
SÜNRÜPLÜ	26	1	30	32	7	40	37	11	49
AHIKÖYÜ	50	15	56	–	–	–	–	–	–
KURTBURÇ	37	3	41	–	–	–	–	–	–

ARIGLI	43	8	52	—	—	—	—	—	—
GÖMENOS	31	5	40	68	15	85	54	—	55
DEMİRCİLİ VE SEYREKLÜ	5	2	7	—	—	—	—	—	—
MÜRSELLÜ	28	4	33	28	9	38	26	10	37
KARA BERGOS	23	4	29	32	4	37	34	—	35
ARGUNDA	13	7	21	—	—	—	—	—	—
KABASLI	19	2	22	45	5	51	28	8	37
TEZKERE	87	18	106	77	7	86	66	13	31
AKKEÇİLİ	35	20	56	65	4	70	47	9	59
ALAKEÇİLÜ	—	—	—	41	6	48	48	3	52
BEY	—	—	—	27	6	34	43	12	56
KIZILALI	—	—	—	20	8	30	15	1	18
KEBECE KÜRE	—	—	—	110	6	118	126	18	145
ÇAMLUCA	—	—	—	114	24	140	176	—	178
GİRNE	—	—	—	117	19	138	90	—	92
DÜMBANE	—	—	—	19	1	21	28	1	30
ANAVLI	—	—	—	58	—	58	37	4	42
SEDERE	—	—	—	69	17	87	92	15	109
ÖRENLÜ	—	—	—	2	—	2	2	—	2
AYVACIK	—	—	—	14	7	22	11	7	19
ÇAVUŞ	—	—	—	18	8	37	33	1	35
BERGOS	—	—	—	1	—	3	3	—	3
TEKÜR	—	—	—	2	—	2	2	—	2
GURG	—	—	—	15	2	18	—	—	—
GİRNE DERESİ	—	—	—	7	1	9	15	—	15
KAYI	—	—	—	11	—	11	11	—	11
ARTUCAKL U	—	—	—	2	1	3	—	—	—
İNEBEYLÜ	—	—	—	8	—	8	—	—	—
KELES	—	—	—	10	—	10	10	—	10
SARBEY	—	—	—	3	—	3	3	—	3
VİRANLU/ DAĞLU	—	—	—	34	1	36	25	4	30
ERHUNDE	—	—	—	29	2	33	14	3	17
KARABURÇ	—	—	—	29	—	32	25	7	38
ÇAVUŞLU	—	—	—	104	15	121	84	3	90
ZEYTÜN	—	—	—	19	2	22	16	2	20
VAKIF VE YAZICI	—	—	—	35	5	40	22	—	22
GÖNCÜLÜ	—	—	—	7	2	10	11	3	15

URGALU	-	-	-	94	7	112	70	16	88
KAYILU	-	-	-	9	4	15	25	3	30
KURUCA DERESİ	-	-	-	16	2	19	17	3	21
TENDERLÜ	-	-	-	7	2	10	8	7	16
ÖMER- GURU VE MUSACAL U	-	-	-	19	2	22	2	16	19
KARAKOY UNLU	-	-	-	17	3	21	17	1	19
GERÇEKLÜ	-	-	-	16	1	18	18	1	20
TOYRANLU	-	-	-	4	-	4	3	-	3
AKTAŞ VE BİÇERLİ	-	-	-	22	3	26	25	2	27
HOCA	-	-	-	10	5	16	8	2	11
BAZBARE	-	-	-	6	-	6	6	-	6
KURT	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TEKFUR	-	-	-	-	-	-	2	-	2
KAVURGA	-	-	-	-	-	-	18	-	18
KAYI	-	-	-	-	-	-	11	-	11
SUNGURC ALI	-	-	-	-	-	-	6	-	7
KARAMAN	-	-	-	-	-	-	5	-	5
URUM BEYİ	-	-	-	-	-	-	3	1	4
KABACILI	-	-	-	-	-	-	5	1	6
İŞIKLAR	-	-	-	-	-	-	13	4	17
ÇAKIRGÖZ	-	-	-	-	-	-	5	4	9
İKİZCE	-	-	-	-	-	-	37	8	48
TEMÜRHA NLI	-	-	-	-	-	-	68	10	84
ÇUYAN	-	-	-	-	-	-	33	1	34
CEBRİ	-	-	-	-	-	-	26	2	28
KAYA	-	-	-	-	-	-	45	6	53
BEZİRHAN E	-	-	-	-	-	-	5	1	6
KOVACI	-	-	-	-	-	-	8	2	10

Tablo 3: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasında Mezraların Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.

MEZRALAR									
	TD 08/1478			TD 87/1512			TD 148/1529		
MEZRA	HANE	MÜCER RED	NEFER	HANE	MÜCER RED	NEFER	HANE	MÜCE RRED	NEFER
KADI ÇİFTLİĞİ DOĞANCI	1	-	1	-	-	-	-	-	-
YAZIBEYİ OĞUZ	-	-	-	14	9	22	15	3	21
CEMAL TEPESİ VE DOĞANCI	10	2	12	-	-	-	-	-	-
İLANLU VE BOZALAN	10	3	14	6	-	6	4	-	6
YAMAN	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AKINCILAR	-	-	-	-	-	-	9	-	9
YENİCE	-	-	-	-	-	-	24	6	30

Tablo 4: Tahrir defterlerine göre Birgi Kazasında Konar-Göçerlerin Hane, Mücerred, Nefer Kaydı.

KONAR-GÖÇERLER									
CEMAATLER	TD 08/1478			TD 87/1512			TD 148/1529		
	HANE	MÜCERRED	NEFER	HANE	MÜCERRED	NEFER	HANE	MÜCERRED	NEFER
KEFERE	3	–	3	–	–	–	–	–	–
KAZIKÇILAR	11	–	11	–	–	–	–	–	–
KURU BAYIRI	73	10	85	153	12	174	–	–	–
KEFERE	8	–	9	–	–	–	7	–	7
TANRIVERMİŞLER	23	1	24	17	2	19	12	3	22
PINARLI VE BADEMLİ	15	3	18	–	–	–	–	–	–
ÖMER AHİ	12	3	16	12	4	16	9	–	9
GİRNE DERESİ	49	16	65	65	10	79	68	23	92
AYDINLAR	4	–	4	–	–	–	–	–	–
ALACAYAK ALI	37	21	58	54	10	69	60	13	78
GEBRAN	9	–	9	14	–	14	7	–	7
DEDELÜ VE KURULA KOYUNLU	128	60	188	148	22	179	–	–	–
KAYMAKÇILAR	11	1	12	11	2	14	11	4	15
GİRNE DERESİ	54	7	61	58	2	63	8	5	15
İNEBEYLÜ	39	9	49	109	11	127	83	17	102
ULUSERLÜ	26	16	47	56	6	64	44	17	62
KEMALLER	27	23	50	48	5	57	32	–	32
MÜSELLEM AN	10	–	10	–	–	–	–	–	–
AYASARKO	3	–	3	–	–	–	–	–	–
KARA GÖMENOS	8	3	11	–	–	–	–	–	–
KÜRE	6	5	11	–	–	–	–	–	–
MÜTEFERRİKA	–	–	–	166	14	184	–	–	–

YÖRÜKAN	-	-	-	7	-	8	6	-	7
KEFERE	-	-	-	7	-	7	6	-	6
YONCACIYAN	-	-	-	34	4	43	30	10	42
MURADÇALAR	-	-	-	3	-	26	-	-	-
YONCALAR VE KARAHALİL	-	-	-	57	7	68	57	20	80
ŞEHİRİYAR	-	-	-	14	3	28	20	1	23
EMİNLER	-	-	-	19	-	20	16	4	21
İKİZCE KONUSU	-	-	-	2	-	2	6	3	9
KEFERAN	-	-	-	7	1	8	-	-	-
KAŞIKÇILAR	-	-	-	16	2	19	22	6	29
VAKASLAR	-	-	-	-	-	-	13	-	13
DANIŞMENDLÜ	-	-	-	-	-	-	5	1	6
KUTLUBEYLÜ	-	-	-	-	-	-	12	-	13
EĞRİCEDERE	-	-	-	-	-	-	13	13	26
KEFERE	-	-	-	-	-	-	19	1	21
MEZKURA	-	-	-	-	-	-	44	7	53
MEZKURA	-	-	-	-	-	-	33	9	43
MEZKURA	-	-	-	-	-	-	48	-	48
MEZKURA	-	-	-	-	-	-	46	3	50

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tahrir Defteri

TD 8 Numaralı Mufassal Defteri

TD 87 Numaralı Mufassal Defteri

TD 148 Numaralı Mufassal Defteri

Araştırma ve İncelemeler

Acar, V., Avcı E. , Erat B., “Birgi’nin Turistik Bir Destinasyon Olarak SWOT Analizi Kapsamında Değerlendirilmesi”, *Ulakbilge*, C 5, S.14, 2017.

Acun, F., “Osmanlı Tarihi Araştırmalarının Genişleyen Sınırları: Defteroloji”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 1, İstanbul, 1999.

Afyoncu, E., “Türkiye’de Tahrir Defterlerine Dayalı olarak Hazırlanmış Çalışmalar Hakkında Bazı Görüşler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2003,(C. I, S.1, , s. 267-286).

Akbayar, N., “Tanzimat’tan Sonra Osmanlı Devlet’i Nüfusu”, *Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim ayınları, C. 5., İstanbul, 1985.

Akdağ, M., *Türkiye’nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi*, C. I, İstanbul, 1995.

Akgündüz, A., *Osmanlı Kanunnâmeleri*, Fev Vakfı, C.I., İstanbul, 1990.

Aköz, A., Doğan, Y., “XVI. Yüzyılda Aksaray Sancağı’ndaki Taşra Görevlileri”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.14, Konya, 2003, s.107-132

Armagan, A. L., “Osmanlı Devletinde Konar- Göçerler” *Osmanlı Ansiklopedisi*, C.4, Ankara, 1999.

Aydın, M., “Sultan II. Mahmut Döneminde Yapılan Nüfus Tahrirleri”, *Sultan II. Mahmut Reformları Semineri 28-30 Haziran 1989*, İstanbul 1990.

Barkan, Ö. L., “Türkiye’de İmparatorluk Devrinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri”, *İ.Ü İktisat Fakültesi Mecmuası*. II/I, İstanbul, 1940.

- Barkan, Ö. L. ve Meriçli E., *Hüdavendigâr Livası Tahrir Defteri*, Ankara 1988.
- Başgelen, N., *Birgi'den Gevaş'a Anadolu Gezi Notları*, 2006 İstanbul.
- Bayartan, M., Tarihi Coğrafya Çalışmaları Açısından Şehir ve Osmanlı Şehri, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, Sayı 13, İstanbul, 2005.
- Bayatlı, N., *XVI. Yüzyılda Musul Eyaleti*, TTK, Ankara 1999.
- Baykara, T., *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş I. Anadolu'nun İdari Taksimatı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988.
- Belen, G., *XV ve XVI. yy da Tire Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek lisans Tezi), Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu, 2015.
- Büyükcan S. Ş., “Türkiye’de Konar Göçerlerin Sosyo-Tarihsel Yapıları”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 19, Ankara, 2013.
- Çetin, N., *Ödemiş Köylerinde R.1320/21 (1904/5 M.) Yılı Son Osmanlı Nüfus Tahriri*, İzmir, 2016.
- Çiçek, K., “Osmanlı Tahrir Defterlerinin Kullanımında Görülen Bazı Problemler ve Metod Arayışları”, *Türk Dünyası Araştırmaları* 97, Ağustos, 1995.
- Darkot, B., “Birgi”, *İA*, cilt II, S.632 -634.
- Demir, A., XVI., *Yüzyılda Samsun-Ayıntab Hattı Boyunca Yerleşme, Nüfus ve Ekonomik Yapı*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- Demir, H., I. *Süleyman Döneminde Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Aydın 2008.
- Demir, T., Gençsoylu, Z., *Arşiv Belgelerine Göre XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Birgi ve Birgililer*, Birgi Belediyesi Yayınları, Ödemiş, 2013.
- Doğanay, H., COŞKUN, O. , “Mezra Yerleşmeleri ile ilgili Karşılaştırmalı Bir Araştırma”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, S.29, Ankara, 2014.
- Doğru, H., “Osmanlı Devletinde Toprak Yazımından Nüfus Sayımına Geçiş ve Bir Nüfus Yoklama Defteri Örneği”, *Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, Sayı:2, Eskişehir 1989.

- Dural, H., *Ödemiş Tarihi*, Ödemiş Kent Müzesi Yayınları, İzmir, 2004.
- Elibol, N., “Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfus Meselesi Ve Demografi Araştırmaları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları*, S.12, s.135-160.
- Emecen F.M., *XVI. Asırda Manisa Kazası*, TTK, Ankara 1989.
- Emecen, F. M., “Mufassaldan İcmale”, *Osmanlı Araştırmaları*, Sayı 16, İstanbul 1996, s. 37-44.
- Emecen F. M., “Aydın,” *DİA*, C. IV, İstanbul 1991, s. 235-237.
- Emen, H., *166 ve 68 Numaralı Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Beypazarı Kazası*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2008.
- Erdönmez, C., *Osmanlı İmparatorluğu’nun İskân Siyaseti Ve Konar Göçer Aşiretlerin Yerleştirilmesi (1840–1876)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 1995.
- Ergenç, Ö., “Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri” *Türkiye’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071–1920)*, Ankara, 1980
- Ergenç, Ö., *XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Ankara 2012.
- Ergin, O., *Muallim M. Cevdet’in Hayatı, Eserler ve Kütüphanesi*, Bozkurt Basımevi, İstanbul, 1937.
- Erol, O., “Büyük Menderes Deltası’nın Foto-Jeomorfolojik İncelemesi” , *Ege Coğrafya Dergisi* 9/ 1 Haziran, İzmir, 1997.
- Ertürk, V., *XVI. Yüzyılda Akşehir Sancağı (Tahrir Defterlerine Göre)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- Eyice, S., “İznik’de büyük hamam ve Osmanlı devri hamamları hakkında bir deneme”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, c. XI, S. 15, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1960.
- Faroqhi, S., *Osmanlı’da Kentler ve Kentliler*, (çev. Neyyir Berktaş), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2011.

- Gençsoylu, Z., *XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Birgi kazası*, (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2009.
- Gökbel, A., *Milli Mücadelede Aydın*, Coşkun Matbaası, Aydın, 1964.
- Göney, S., *Şehir Coğrafyası*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1995.
- Gümüşçü, O., *XVI. Yüzyıl Larende (Karaman) Kazasında Yerleşme ve Nüfus*, TTK, Ankara, 2001.
- Gümüşçü, O., Küçükaşçı, M. S., “Köy”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C.44, İstanbul, 1991.
- Gündüz, T., “Kayseri’de Mezraların Köye Dönüşmesinde Konar-Göçer Aşiretlerin Rolü”, *II. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (16-17 Nisan 1998)*, Erciyes Üniversitesi Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayını, Kayseri, 1998.
- Gülten, S., *XVI. Yüzyılda Batı Anadolu’da Yörükler*, (Basılmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.
- Gülten, S., “Batı Anadolu’da Bir Yörük Grubu: XVI. Yüzyılda Karaca Koyunlular”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 12, S. 22, Aralık, 2009.
- Halaçoğlu, Y., *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, TTK, Ankara, 1991.
- Halaçoğlu, Y., *XIV-XVII yüzyıllarda Osmanlıda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, Ankara, 1995.
- Hocaoğlu, M., *Belgelerle Yunan Barbarlığı*, Berekat Yayınevi, İstanbul, 1985.
- İnalcık, H., *Hicri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-i Arnavit*, Ankara 1954.
- İnalcık, H., “Köy, Köylü ve İmparatorluk”, *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, İstanbul, 1996.
- İnalcık, H., *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600)*, Cilt I, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2000.
- İpek, N., *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*, Serander Yayınevi, Trabzon 2006.

- Kadri, H. K., *Türk Lügati*, Devlet Matbası, C.3, İstanbul, 1943.
- Kalaycı, İ., Kızılkaya O., *Osmanlı Devleti'nin İskân Siyaseti ve Yerleşim Birimleri Üzerine Bir Değerlendirme*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Hatay, 2012 C. 9, S.18, s. 361-378.
- Karaboğa, V. D., *Klasik Dönemde Osmanlı Devleti'nde Tarım*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2010.
- Karaca, B., "XVI. Yüzyılda Gölhisar Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu", *I. Burdur Sempozyumu*, Burdur, 2005.
- Karal, E. Z., *Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Ankara 1943.
- Kiel, M., "Birgi Batı Anadolu'da Eski Bir Türk Kültür Merkezi", *Birgi Tarihi, Tarihî Coğrafyası ve Türk Dönemi Anıtları*, (Haz. R.H. Ünal), Ankara, 2001.
- Kuban, D., "Anadolu Kentlerinin Tarihsel Gelişimi Üzerine Gözlemler", *Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler*, İstanbul, 1982.
- Küpelı, Ö., *Tahrir Defterlerine göre 15 ve 16. Yy da Homa Kazası*, (Basılmamış Yüksek lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon, Ocak, 2000.
- Kütükoğlu, M. S., *XVI. Asırda Çeşme Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Ankara, 2010.
- Kütükoğlu, M., *Çeşme Kazası*, TTK, Ankara, 2010.
- Kütükoğlu, M., *XV. ve XVI. Asırlarda İzmir Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir, 2000.
- Kütükoğlu, M., *İzmir Kazası*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir, 2000.
- Mccarthy, J., *Osmanlı Topraklarındaki Müslüman ve Azınlık Nüfus*, Ankara 1995.
- Orhonlu, C., "Osmanlı'da Şehircilik ve Çevre Anlayışı Şehir Mimarları", *Türkler Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, (C.10, s. 528-539.)
- Öksüz, M., *Onsekizinci Yüzyılın İkinci Yarısında Trabzon (Toplum-Kültür-Ekonomi)*, Serader Yayınları, Trabzon, 2006.

- Öz M., “Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler”, *Vakıflar Dergisi*, S.22, s. 59-68.
- Öz, S., *Evliya Celebi Seyahatnamesi'ne Gore Anadolu'da Yer Adları*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversite Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2007.
- Özkaya, Y., *18. Yüzyılda Osmanlı Toplumunu*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007.
- Öztop, F., *II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Vilayetinde Sosyal Yapı ve Adli Vaziyet (1908-1916)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2014.
- Öztürk, S., *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Siyakat Yazısı ve Tarihi Gelişimi*, İstanbul, 1996.
- Pul, A., Osmanlı Sosyal Hayatı Figüranlarından Arayıcı Esnafı, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, cilt XXIII, Sayı 1.
- Sami, Ş., *Kamus-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1989.
- Sarıbey Haykıran, A., Aydın Vilayet Salnamelerinde Birgi, *Tarih Okulu Dergisi*, Sayı XVIII, Haziran, 2014, s. 473-501.
- Sarıcaoğlu, M. E., *Milli Tarih Açısından Osmanlı Devleti'nde Merkez Taşra İlişkileri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
- Sarıkaya, H., *TD 8 Numaralı Tapu Tahrir Defteri'nin Transkripsiyonu ve Tahlili*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın 2014.
- Sarıkaya, M., *Her Yönüyle Ödemiş ve Kiraz İlçeleri*, İzmir, 1968.
- Saydam, A., “Sultanın Özel Statüye Sahip Tebaası: Konar-Göçerler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:20, Aralık 2009.
- Sevim, S., *XVI. Yüzyılda Karasi Sancağı*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993.
- Söylemezoğlu, G. K., *Yok Edilmek İstenen Millet*, Selek Yayınları, İstanbul, 1957.
- Şahbaz, D., *15.yy da Bozdoğan Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı*, (Basılmamış Yüksek lisans Tezi), Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu, 2013.

- Şahin, A., *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Aydın Sancağı'nın Demografik Yapısı (1550 ve 1676 Tarihli Aşiret ve Avarız Defterlerine Göre)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2008.
- Şahin, İ., “Mezra” , *TDV*, C.29, Ankara, 2004.
- Tancî, İbn-i B., *İbn-i Batûta Seyahatnamesi*, (Çev. A.Sait Aykut) , C. 1, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000.
- Tanoğlu, A. , *Nüfus ve Yerleşme*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1966.
- Telci, C., “XVI. Yüzyıl Başlarına Ait Birgi Kazası Evkâf Defteri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XIV, İzmir 1999.
- Telci, C., *XV ve XVI. Yüzyıllarda Ayasuluğ Kazası*, (Basılmamış Doktora Tezi) Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir,1999.
- Tuncel, H., “Mezraa Kavramı ve Türkiye’de Mezraalar”, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S.5, Ankara, 1996.
- Turan, M., *Yunan Mezalimi*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.
- Turan, A. N. , *XVI. Yüzyılda Ruha (Urfa) Sancağı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2012.
- Pullukçuoğlu Yapucu, O., *Aydın Sancağı 1845-1914 (Sosyal, İdari, Kültürel Durum)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2006.
- Umar, B., *İzmir’de Yunanlıların Son Günleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974.
- Uysal, M., *Tire Şer’iye Sicillerinin [1-2 Nolu Demirbaş Defteri 1-50 Varak Arası] Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008.
- Uzunçarşılı, İ. H., *Büyük Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C. 1, Ankara, 1961.
- Uzunçarşılı, İ. H., *Osmanlı Tarihi*, C. I, Ankara 1982.
- Uzunçarşılı, İ. H., *Osmanlı Devleti'nin Merkez Ve Bahriye Teşkilatı*, TTK, Ankara 1998.

Uzunçarşılı, İ. H., *Anadolu Beylikleri, Karakoyunlu ve Akkoyunlu Devleti*, TTK, Ankara 2003.

Ünal, H. R., *Birgi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001.

Yediyıldız, B. , *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, C. 1, İstanbul, 1994.

Witteck P., *Menteşe Beyliği*, (Çev.: O. Ş Gökyay) TTK, Ankara 1999.

Yörük, D., “XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı İmparatorluğu’nda Yaşayan Gayrimüslimlerin Nüfusu”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 17, Konya, 2007.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/izmir/gezilecekyer/odemis---birgi>
(05.05.2019)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Şakir GÜMÜŞ
Doğum Yeri-Tarihi	HAVZA-10/05/1987
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri (varsa)	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	sakirgumus35@gmail.com
Tarih	